

POKLON

ISLAMSKO BUĐENJE

PRAVILA I SMJERNICE

MUHAMMED B. SALIH EL-USEJMIN

Autor:
Šejh Muhammed b. Salih el-Usejmin

Sabrao i klasificirao:
Ebu Enes Alij b. Husejn Ebu Levz

Prijevod:
Emir Demir i Amir Durmić

Redaktura prijevoda:
Amir Durmić

Šerijatska recenzija prijevoda:
Adnan Maglić

Lektor i korektor:
Sumeja Đurić

Urednik:
hfz. Adnan Mrkonjić
Adnan Maglić

DTP:
Teufik Mešić

Dizajn korice:
Adis Bajramović

BESPLATAN PRIMJERAK

ISLAMSKO BUĐENJE

pravila i smjernice

Sarajevo, 2010 / 1431. h.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog

Dozvolio sam bratu Aliju b. Husejnu Ebu Levzu da štampa moje sabrane izreke i fetve vezane za islamsko buđenje, nakon što sam ih sam pregledao. On je dužan da u njih precizno unese moje ispravke i da ne zadrži za sebe ekskluzivno pravo izdavanja i štampanja ove knjige u odnosu na one koji je žele dijeliti besplatno.

Muhammed b. Salih el-Usejmin, 6. 1. 1413. h.g.

Predgovor izdavača

Zahvala pripada samo Allahu, Njega slavimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se kajemo i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga neće zavesti, a koga On zavede, niko ga neće uputiti. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinoga, koji sudruga nema, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik, neka su blagoslov i spas na njega, njegovu porodicu i sve ashabe.

Islamsko buđenje – *sahva* u ovom vremenu živi u surovom iskušenju i pod stalnim i okrutnim napadima u različitim dijelovima svijeta. Svi neprijatelji ujedinili su se u bjesomučnom nastojanju da ga ugase i dokrajče.

U ovome mračnom okruženju islamsko buđenje mora iskreno zastati i ispitati svoje stavove: **“Gospodaru naš, oprosti nam grijehе naše i rasipnost našu u postupcima našim, učvrsti korake naše i pomozі nam protiv naroda nevјerničkog!”**

Raduje nas da u knjizi o islamskoj sahvi možemo ponuditi blagoslovljene smjernice uvaženog šejha Muhammeda b. Saliha el-Usejmina, Allah mu se smilovao, a koje je sabrao i poredao brat Alij b. Husejn Ebi Lezv, Allah ga sačuvao.

U ovom vremenu dok prezentiramo ove precizne smjernice, istovremeno se uveliko žalostimo zbog grupacije ljudi koja se izdvojila iz redova učenjaka i daija (pozivalaca u vjeru), te joj je glavni cilj postao napad na sahvu, spletkarenje protiv uleme i daija, izmišljanje njihovih grešaka, sumnjičenje, uz istovremeno odbacivanje šerijatskih naučnih metoda savjetovanja, baziranih na šerijatskim argumentima i udaljenih od svake vrste fanatizma i sektaštva.

U ovakvoj situaciji molimo Allaha, onako kako Ga je molio Njegov vjerovjesnik Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem: *“Allahu naš, Gospodaru Džebraila, Mikaila, Israfila, Stvoritelju nebesa i Zemlje, Poznavaoče skrivenog i vidljivog, Ti ćeš presuditi među Svojim robovima*

u onome oko čega se razilaze. Uputi nas, Svojom dozvolom, na istinu u onome u čemu smo se razišli, a jedino Ti upućuješ koga želiš na Pravi put." Naša posljednja dova je: "Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova!"

Izdavačka kuća "El-Medžd"

Fehd eš-Šumejmiri

UVOD

Zahvala pripada samo Allahu, Njega slavimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se kajemo i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga neće zavesti, a koga On zavede, niko ga neće uputiti. Svjedočim da nema drugog istinskog boga osim Allaha, Jedinoga, koji sudruga nema, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik.

“O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i nipošto ne umirite osim kao muslimani!” (Ali Imran, 102)

“O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas je stvorio od jednog čovjeka, od kojeg je njegov par stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao! Bojte se Allaha, čijim imenom jedni druge molite, i čuvajte rodbinske veze! Allah doista nad vama bdi!” (En-Nisa', 1)

“O vjernici, bojte se Allaha i govorite samo istinu, On će vas za vaša dobra djela nagraditi i grijehе vam oprostiti. A onaj ko se Allahu i Poslaniku Njegovu bude pokoravao – postići će veliki uspjeh.” (El-Ahzab, 70-71)

Islamski ummet danas je svjedok blagoslovljenog islamskog buđenja – sahvе u svim aspektima života. Inicijator i glavni pokretač islamskog buđenja je omladina, mladići i djevojke.

Međutim, onaj ko dobro sagleda stvarnost ovoga buđenja, uvidjet će da pred njim stoje mnogobrojni problemi. Ova činjenica motivirala je mnoge učenjake, daije i tragaoce za znanjem da postave pravila kojih se treba pridržavati omladina koja je nosilac ovog blagoslovljenog buđenja, to jest sahvе.

Nema sumnje da će se neprijatelji, iz reda židova, kršćana i drugih, suprotstaviti sahvi, jer se pribojavaju njenih rezultata i svjesni su da ukoliko ona ojača i upotpuni svoju putanju, njihova će prijestolja izgubiti čvrstinu.

Šta onda očekujemo od nosilaca ovog buđenja – omladine, kako bi njihovo djelovanje bilo uspješno i kontinuirano?

- Nosiocci sahvje dužni su, prije svega, pridržavati se Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao osnovnih izvora, kako bi iz njih crpili smjernice ispravnog puta kojim trebaju kročiti.

Ukoliko omladina, kao nosilac sahvje, ne bude gradila svoj put na temeljima Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razumijevajući ova dva izvora onako kako su to činile prve odabrane generacije muslimana, kao rezultat imat će sahvju koja će biti brzopleta, podložna negativnim utjecajima i pod stalnom opasnošću da donese više štete nego koristi.

- Nosiocci sahvje dužni su kročiti ispravnim putem kojim je kročio i Predvodnik cijelog čovječanstva, sallallahu alejhi ve sellem, časni ashabi, neka je Allah s njima zadovoljan, a onda i tabiini i njihovi sljedbenici do današnjeg dana.

- Nosiocci sahvje također moraju biti jedinstveni, držati se zajedničkih principa i udružiti svoje snage, jer razilaženje i cjepkanje ne donosi nikakvo dobro, već zapravo raduje Allahove neprijatelje na Istoku i Zapadu.

Pozivamo ulemu, daije i tragaocje za znanjem na svakom mjestu, da ostave razilaženja, cjepkanja i raspravu. Dužni su da svom snagom nastoje tragati za istinom i da je slijede kako bi zauzeli zajednički stav i gledište po istom pitanju. Dužni su shvatiti da je razilaženje u nekim drugorazrednim fikhskim pitanjima i idžtihadu neminovnost koja neće zaobići ovaj ummet, jer to nije zaobišlo ni najbolje ljude ovog ummeta – ashabe Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Dužni su znati da razilaženje koje smo spomenuli ne smije utjecati na njihovo jedinstvo i međusobnu ljubav, sve dok svako od njih slijedi argument, bez pristrasnosti mezhebu, mišljenju ili nekoj grupaciji.

U ovoj knjizi nailazimo na stav uvaženog šejha Muhammeda b. Saliha el-Usejmina, Allah mu se smilovao, koji postavlja veoma važna pravila po kojima se trebaju ponašati nosiocci sahvje – islamskog buđenja, kako bi ono bilo blagoslovljeno, s Allahovom, dž.š., dozvolom. Zatim, nailazimo i na njegove smjernice omladini u pogledu mnogih pitanja koja su usko vezana za sahvju, te im pojašnjava greške koje trebaju izbjeći i približava im sliku ispravnog puta kojim trebaju kročiti, a sve to kroz odgovore na postavljena pitanja koja se vežu za tu oblast.

Ova knjiga sabrana je iz mnogobrojnih predavanja i fetvi koje su snimljene u audio-formi ili ih je sam šejh, Allah mu se smilovao, napisao. Spomenute fetve poredao sam tematski, uz pomoć neke vrijedne braće, neka ih Allah obilato nagradi, na način koji sam smatrao najprikladnijim. Knjiga je podijeljena na sljedeće tematske cjeline:

Prva: Važna pravila za uspjeh islamskog buđenja,

Druga: Umjerenost i staloženost u da'vi,

Treća: Smjernice omladini, nosiocima buđenja (pitanja i odgovori).

Treći dio sadrži više od stotinu pitanja i odgovora u vidu savjeta i smjernica općenito, namijenjenih onima koji pozivaju ka Allahu, a posebno omladini, nosiocu sahveta.

Kroz ova pitanja i odgovore, šejh pojašnjava propis pozivanja ka Allahu, ukazuje na stvarne obaveze svakoga daije, te način pozivanja ka Allahu, kao što govori i o upotrebi savremenih sredstava prilikom pozivanja u Allahovu vjeru, a nakon toga, šejh, Allah mu se smilovao, opisuje i mnoge greške omladine koja se bavi islamskim pozivom.

- Jedna od fatalnih grešaka, o kojoj šejh dugo govori, jeste pitanje razilaženja, neprijateljstva i mržnje među omladinom.

- Uvaženi šejh također govori o bitnosti i koristi ljetnih druženja, kao i o ulozi omladine u ovim druženjima. Isto tako, šejh govori i o propisu organizacije zabavnog programa u toku ovih druženja, bilo da se radi o glumi, učenju ilahija i tome slično.

- Također, govori i o pozivanju roditelja, braće, rodbine i drugih u vjeru, odgovarajući na pitanja o ovoj tematici.

- Naglašava i pitanja islamskih džemata i grupacija, te govori o njihovoj brojnosti i razmatra da li ona imaju utemeljenja u Kur'anu i sunnetu, da li se mogu nazvati partijama ili ne. Govori i o statusu čovjeka koji pripada jednoj od tih zajednica u više od petnaest odgovora.

- Potom razmatra tematiku uloge žene u društvu i da li je ona dužna pozivati u vjeru, kako u vjeru treba pozivati pripadnice istoga spola.

- U jednom dijelu šejh govori o da'vi u društvima gdje su muslimani u manjini, te u pogledu toga pruža savjete i smjernice, kao što pojašnjava i bitna pravila kojih bi se prilikom pozivanja u Allahovu vjeru

u tim sredinama trebalo pridržavati. Tretira i odnos raznih islamskih organizacija, ali i vlada islamskih država prema tim manjinama koje žive na Zapadu.

- U posljednjem dijelu pitanja i odgovora, govori se o pozivanju nevjernika – da li je obaveza pozivati nevjernike u islam? Da li je dozvoljeno putovati u strane države radi pozivanja ka Allahu? Koji su temelji i metode koje se koriste pri pozivanju nevjernika?

Na kraju:

Poslije sakupljanja i nizanja ovih tema u jednu cjelinu, knjiga je, kao što ste vidjeli, prezentirana uvaženom šejhu, pa ju je on pročitao. Neke detalje je dodavao, a neke brisao, a naposljetku, Allah mu se smilovao, dozvolio je njeno štampanje. Neka ga Allah za nas i islam nagradi najboljom nagradom, a On je garant toga i moćan je to učiniti.

Molim Allaha Uzvišenog da ovo moje djelo učini iskrenim radi Njegovog časnog lica, a ne iz pretvaranja ili želje za ugledom. Ukoliko u njemu bude propusta i grešaka, onda je to od mene i šejtana, a ono što je ispravno, od Allaha je Uzvišenog. Neka su blagoslov i spas na Muhammeda, njegovu porodicu i ashabe.

Vaš brat

Ebu Enes Alijj b. Husejn Ebu Levz

Rijad, 12. 2. 1413. h.g.

PRVI DIO

VAŽNA PRAVILA ZA USPJEH
ISLAMSKOG BUĐENJA – SAHVE

UVOD

Zahvala pripada samo Allahu, Njega slavimo, od Njega pomoć i oprost tražimo, Njemu se kajemo i Njemu se utječemo od zla naših duša i naših loših djela. Koga Allah uputi, niko ga neće zavesti, a koga On zavede, niko ga neće uputiti.

Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha, Jedinog, koji sudruga nema i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Uzvišeni Allah poslao ga je sa Uputom i vjerom istine, pa je on dostavio poslanicu, ispunio ono što mu je povjereno, savjetovao ummet, borio se radi Allaha onako kako se treba boriti i ostavio je svoj ummet na jasnom putu na kojem je noć jasna poput dana i sa njega neće zalutati osim onaj ko je već propao.

Vodstvo njegovog ummeta, poslije njega, sallallahu alejhi ve sellem, preuzeli su njegovi pravedni nasljednici i upućeni imami koji su ummet vodili Poslanikovim putem u pogledu vjerovanja, ibadeta, morala, ponašanja, poziva ka Allahu, dž.š., i džihada na Njegovom putu. Allah je putem njih ukazao na pravi put i prosvijetlio tamu, a na njihovom čelu bio je Ebu Bekr es-Siddik, r.a., potom Omer el-Faruk, Osman Zun-Nurejn, a zatim Alija b. Ebi Talib, r.a., za kojeg je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada ga je poslao na Hajber, rekao: "Kreni polahko sve dok ne dođeš na njihovo područje. Zatim ih pozovi u islam i obavijesti ih o Allahovim propisima koje su dužni izvršavati, jer, tako mi Allaha, da Allah putem tebe uputi jednoga čovjeka, bolje ti je nego da imaš najskupocjenije deve."¹

Poštovana braćo, svima je poznata blagodan koju je Allah dao islamskom ummetu, u našim i drugim dijelovima svijeta, u vidu ovog blagoslovljenog pokreta i buđenja omladine u islamu.

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Sehla b. Sa'da, r.a. (br. 2942), Fethul-Bari, 6/130; Knjiga o džihadu i putovanjima, poglavlje 102. Bilježi ga i Muslim u potpunoj verziji, također, od istog prenosioca, br. 2406; Knjiga o vrijednostima ashaba, poglavlje 4.

Ovaj ispravni smjer ima za cilj dolazak do Allahovog šerijata kroz primjenu Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Nema sumnje da će ovaj, kao i svi drugi lijepi i blagoslovljeni pokreti i buđenja, biti ometani od strane neprijatelja islama, jer kada god zasija svjetlost istine, potpali se i vatra neistine. Međutim, ‘oni žele da utnu Allahovo svjetlo svojim ustima, a Allah će upotpuniti Svoje svjetlo, makar nevjernicima bilo krivo’ (Es-Saff, 8). Ovo islamsko buđenje koje, hvala Allahu, primjećujemo kod naše omladine, mladića i djevojaka, nije ograničeno samo na jednu teritoriju, već je prisutno u svim islamskim podnebljima. Isto tako, islamskom buđenju potrebna je, sa dozvolom Uzvišenog Allaha, korisna i produktivna aktivnost njenih nosilaca.

U sljedećim redovima, tražeći pomoć od Allaha, pojasnit ću, sa dozvolom Uzvišenog Allaha, ove činjenice i ova pravila kako bi islamsko buđenje bilo uspješno, korisno i konstruktivno. Molim Uzvišenog Allaha da u ovoj knjizi podari nur i učini je dokazom u korist njenog autora, čitalaca i svih muslimana.

Prvo pravilo:

PRIDRŽAVANJE KUR'ANA I SUNNETA

Poštovana braćo! Islamsko buđenje je, kao što smo o tome obaviješteni, sveobuhvatno i generalno prisutno u svim islamskim podnebljima, hvala Allahu. Ipak, treba znati da ono mora počivati na čvrstom temelju sazdanom od Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer ako mu to ne budu temelji, bit će lahkomisleno i nepostojano, uz opasnost da djeluje više destruktivno nego konstruktivno. Ali, ukoliko bude sazdan na ovim čvrstim temeljima, imat će snažan utjecaj na islamski ummet, ali i na druge narode.

Poznata nam je anegdota u kojoj se kaže da je Ebu Sufjan došao u Šam i sastao se sa tadašnjim vladarom Heraklijem, bizantijskim carem. Ebu Sufjan je tada bio nevjernik, ali je u razgovoru sa bizantijskim carem spomenuo ono čega se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pridržavao u pogledu ibadeta Allahu: njegovo odbacivanje kipova,

lijepo ponašanje prema ljudima, istinoljubivost i izvršenje dogovora, kao i sve ono što šerijat nalaže. Potom je Heraklije rekao Ebu Sufjanu: “Ako je istina ono što govoriš, on će zavladati ovim što se nalazi ispod mojih stopala.”¹ Ko bi mogao zamisliti da je govorio o Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, kada se uzme u obzir da je to bilo vrijeme u kojem mu se Arapi još nisu priklonili i dok je zapravo bio muhadžir iz Mekke koja još nije bila ni oslobođena?

Ko može zamisliti cara poput Heraklija da govori ovakve riječi: “Ako je istina ovo što govoriš, on će zavladati ovim područjem kojim ja vladam”?

Pitam vas: Da li se ostvarila činjenica kojoj se nadao Heraklije ili ne?

Da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zaista zavladao područjem Heraklijevog kraljevstva, tj. Šamom?

Kakoto da je zavladao Šamom, kada u vrijeme Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti, Šam još nije bio pod vlašću muslimana?

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, zavladao je Heraklijevim kraljevstvom putem svoga poziva u istinsko vjerovanje, a ne svojom ličnošću, jer je njegov poziv došao na ovo područje i porušio idole i idolatriju. Šamom su, nakon smrti poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, zavladale pravedne halife, slijedeći šerijat i njegovu praksu.

Kada bi se islamski ummet, vladari i njihovi podanici istinski vratili Allahovoj vjeri, kada bi vjernike uzeli za zaštitnike, a nevjernike za neprijatelje, zavladao bi istokom i zapadom Zemlje, ne zato što bi bili pomognuti svojim nacionalizmom, ili egoizmom, ili pak pripadnošću određenom plemenu, već bi doživjeli pobjedu šireći Allahovu, dž.š., vjeru. Allah se obavezao da će Njegova vjera biti superiorna nad svim ostalim vjerama. Uzvišeni kaže: **‘On je poslao Svoga Poslanika sa uputom i vjerom istine da bi ovladao nad svim ostalim’** (Es-Saff, 9). Da bi ova vjera postala dominantna, neophodno je da ispravno stasaju i oni koji se pridržavaju ove vjere.

Poštovana braćo! Ovo buđenje svijesti i razuma, koje je u današnjem vremenu preplavilo muslimansku omladinu, ukoliko ne bude sazdano

1 Buhari, br. 7 – Fethul-Bari, 1/42; Knjiga o početku objave, poglavlje 6. Hadis u cijeloj verziji prenosi Abdullah b. Mes’ud od Ebu Sufjana b. Harba.

na Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bit će labilno i podložno negativnim utjecajima, uz naglašenu bojazan da će nanijeti više štete nego koristi.

Postavlja se pitanje: Kako se vratiti Allahovoj Knjizi i sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

POVRATAK ALLAHOVOJ KNJIZI

Muslimani će početi pridržavati se Allahove Knjige samo ako o njoj počnu istinski razmišljati i pomno pratiti njeno značenje, te prakticirati ono što je u njoj objavljeno. Uzvišeni Allah, u suri Sad, kaže:

“Da razmisle o Njegovim ajetima”, tj. razmišljanje o ajetima vodi ka shvatanju značenja;

“Kako bi pouku uzeli oni koji su razumom obdareni”, a uzimanje pouke jeste postupanje po Kur'anu.

Kur'an je objavljen radi ovoga značenja, ili radi ove mudrosti, te je obaveza svakog od nas vratiti se Allahovoj Knjizi kako bismo o njoj razmislili i shvatili njeno značenje, a potom i primijenili ono što je u njoj navedeno. Tako mi Allaha, u Kur'anu je sadržana sreća dunjaluka i ahireta. Uzvišeni Allah kaže: **“Od Mene će vam uputa dolaziti, i onaj ko bude slijedio uputu Moju, neće zalutati i neće nesretan biti. A onaj ko se okrene od opomene Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti.”** (Taha, 123-124)

Zato je iskreni vjernik, pa makar bio i siromah, prepoznatljiv po svojoj razboritosti, širokogrudnosti, te izrazitoj smirenosti i staloženosti. Uzvišeni Allah kaže: **“Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.”** (En-Nahl, 97)

A šta je to lijep život?

Da li je to mnoštvo imetka?

Da li je to mnoštvo djece?

Da li je to sigurnost u domovima?

Lijep život označava širokogrudnost i smirenost srca, pa makar čovjek bio u najvećoj poteškoći u životu. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Čudan li je primjer vjernika! U svakoj situaciji on dobija, a takvo stanje nije ni s kim drugim nego samo s vjernikom; ako ga zadesi kakva radost, on zahvaljuje Allahu, dž.š., pa to bude dobro po njega, a ako ga, pak, pogodi kakvo zlo i šteta, on se strpi i postojano drži, pa mu i to donosi nagradu od Allaha, dž.š."¹

Da li će se nevjernik strpjeti kada ga zadesi nedaća? Ne, nego će se žalostiti i cijeli dunjaluk će mu postati tijesan, a možda će čak potegnuti i oružje na sebe. Ali, vjernik je u poteškoći strpljiv i osjeća slast strpljenja uz širokogrudnost i smirenost. Zato je njegov život lijep i zato riječi Uzvišenog: "Mi ćemo dati da proživi lijep život", označavaju život njegovog srca i stanje njegove duše.

Neki historičari, govoreći o životu hafiza hadisa Ibn Hadžera el-Askalanija, Allah mu se smilovao, koji je bio glavni kadija u Egiptu, navode da je uvijek na posao dolazio na kolima koja su vukli konji ili magarci. Jednoga dana prošao je pored židova koji je inače prodavao ulje, a odjeća mu je, kako je i običaj kod onih koji trguju uljem, uvijek bila zaprljana. Židov je prišao, zaustavio povorku i rekao hafizu Ibn Hadžeru, Allah mu se smilovao: "Vaš Vjerovjesnik govori: 'Dunjaluk je zatvor za vjernika, a Džennet za nevjernika.'² Ti si glavni kadija u Egiptu i nalaziš se u ovako blistavoj povorci i blagodatima, a ja sam u ovoj patnji i nesreći."

Hafiz Ibn Hadžer, Allah mu se smilovao, rekao je: "Za mene je ovo, i pored luksuza i blagodati, zatvor u odnosu na blagodati Dženneta, a nedaća u kojoj ti živiš, u odnosu na patnju u Vatri, smatra se Džennetom." Židov tada reče: "Svjedočim da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik." Tako je prešao na islam.

Vjernik je u dobru kako god bilo, jer on zarađuje i dunjaluk i ahiret, a nevjernik je u zlu i on je gubitnik i na dunjaluku i na ahiretu.

Uzvišeni Allah kaže: "Tako mi vremena, čovjek je doista na gubitku, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje." (El-Asr)

1 Muslim od Suhejba, r.a., br. 2999, Knjiga o skromnosti i suptilnosti.

2 Muslim od Ebu Hurejre, r.a., br. 2956, Knjiga o skromnosti i suptilnosti.

Nevjernici koji su zapostavili Allahovu vjeru i zalutali u svojim nasladama i luksuzu, iako imaju dvorce i palače, otvoren i rascvjetan dunjaluk pred sobom, ipak, u suštini, žive u Džehennemu. Tako je jedan od ispravnih prethodnika rekao: "Da kraljevi i njihovi sinovi znaju u kakvim smo mi uživanjima, htjeli bi to od nas preoteti sabljama."

Vjernici uživaju u blagodatima spominjanja Allaha, dž.š., vjeruju u Njegovo određenje i presudu, pa ako ih zadesi nedaća, strpe se, a ako ih zadesi dobro, zahvale Mu na tome. Zato žive u najvećoj mogućoj blagodati, za razliku od onih kojima je dunjaluk jedina briga, kao što Uzvišeni Allah kaže: **"Ima ih koji ti prigovaraju zbog raspodjele zekata. Ako im se iz njega da, zadovolje se, a ako im se ne da, odjednom se razljute"** (Et-Tevbe, 58).

Draga braćo! Allahova Knjiga je pred nama, pa zato joj se vratimo, razmišljajmo o njenom značenju i postupajmo prema onome što se u njoj nalazi.

POVRATAK POSLANIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SUNNETU

Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet je, hvala Uzvišenom, jasan i potvrđen pred nama. On je sačuvan, pa čak i ono što je izneseno kao laž na Allahovog Poslanika. Učenjaci su njegov sunnet precizno pojasnili, kao što su pojasnili i ono što je izneseno kao laž, tako da je sunnet, zahvaljujući Allahu, ostao jasan i sačuvan. Svaki čovjek kao pojedinac može doći do njega iščitavajući vjerodostojne knjige ili pitajući o njemu učenjake.

Postavlja se pitanje: Kako usaglasiti govor o povratku Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer evidentno je da neki ljudi slijede napisane knjige po mezhebskim opredjeljenjima govoreći: "Moj mezheb je ovaj, moj mezheb je onaj" itd.? U situaciji kada učenjak daje odgovor na postavljeno pitanje iz oblasti vjere, svoje izlaganje započinje sljedećim riječima: "Rekao je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako i tako", a nerijetko oni koja ta pitanja postavljaju, ograđuju sebe i kažu: "Moj mezheb je hanefijski ili malikijski, šafijski, ili hanbelijski" i slično tome?

Odgovor glasi: Sve vjernike na svijetu veže jedno, a to je svjedočenje da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik.

A šta podrazumijeva ovo svjedočenje?

Učenjaci kažu da ove riječi znače pokoravanje njemu, *sallallahu alejhi ve sellem*, u onome što naređuje, izbjegavanje onoga što zabranjuje, potvrdu onoga o čemu nas je obavijestio kao i obavezu da Allaha obožavamo samo na način kako je on to propisao i pojasnio. Ovo je pravo značenje svjedočenja da je Muhammed Allahov poslanik. Znači, ukoliko čovjek kaže: "Moj mezheb je taj i taj, moj mezheb nalaže tako i tako", trebamo mu reći: Ovo su riječi Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, pa im nemoj oponirati riječima ili mišljenjem bilo kojeg drugog čovjeka.

Čak i imami mezheba (pravnih škola) zabranjuju da budu slijepo slijeđeni i govore: "Kada se istina ustanovi, obavezno je povratiti joj se."

One ljude koji u svojim stavovima insistiraju na slijepom slijedeđu samo jedne pravne škole, tj. mezheba, treba podsjetiti na sljedeće: "Svi zajedno svjedočimo da je Muhammed Allahov poslanik, a to nam nalaže da isključivo njega slijedimo. Sunnet je tu pred nama sasvim jasan, ali i pored toga, to nikako ne znači da se smije umanjiti značaj povratka knjigama islamskih pravnika i učenjaka. Zapravo, njima se treba vratiti kako bismo se okoristili i saznali načine na koje učenjaci izvode propise iz šerijatskih tekstova, jer su to stvari koje tragalac za znanjem ne može sam saznati osim ukoliko bude proučavao ove knjige.

Mnogi ljudi, ne poznajući dovoljno dokaze i mišljenja učenjaka, čine mnoge greške, jer imaju daleko više sužene poglede nego što je to potrebno. Npr. uzimaju Sahihul-Buhari i iščitavaju hadise iz njega, ne znajući da su neki od tih hadisa općeniti, neki pobliže pojašnjavaju druge hadise, neki su ograničeni, neki derogirani itd., te kako to ne razumiju, dovode se u stanje velike zablude. Draga braćo, ponovo napominjem da naše buđenje mora biti sazdan na dva temelja, a to su Allahova Knjiga i sunnet Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*.

Shodno tome, ne smijemo govoru nijednog drugog čovjeka davati prednost u odnosu na ove temelje islamskog buđenja, bez obzira o kome se radilo.

Drugo pravilo: ZKANJE I PROSVIJEĆENOST

Jedna od činjenica na koju se islamsko buđenje treba koncentrirati jeste i znanje o Allahovom, dž.š., šerijatu koje je preuzeto iz dva osnovna prethodno spomenuta izvora. Uzvišeni kaže: **“A tebi objavljujemo Kur’an, da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili”** (En-Nahl, 44), i kaže: **“Allah tebi objavljuje Knjigu i mudrost i uči te onome što nisi znao, jer Allahova je dobrota prema tebi velika!”** (En-Nisa, 113).

Znanje je temelj i osnovno sredstvo da’ve. Apsolutno nije moguće da se poziv u Allahovu vjeru upotpuni na način kojim je On zadovoljan osim ukoliko taj poziv nije utemeljen na znanju. Zato je imam Buhari, r.h., u svome Sahihu jedno poglavlje naslovio riječima: “Stjecanje znanja prije riječi i djela”, a kao dokaz naveo je riječi Uzvišenog Allaha: “Znaj da nema boga osim Allaha i traži oprost za svoje grijeh...” (Muhammed, 19). Svaka da’va (islamski poziv) koja nije zasnovana na ispravnom znanju neminovno sa sobom nosi stranputice i zablude. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, upozoravao na ovu činjenicu govoreći da će učenjaci nestati i da će ih naslijediti poglavari neznalice, koji će davati fetve bez znanja, pa će tako i sebe i druge dovoditi u zabludu.¹

Danas vidimo da su mnoga braća, pri islamskom buđenju, potaknuta islamskim vjerskim emocijama, što je dobro, jer motivacija osjećajima znači i veliku predanost. Međutim, same emocije nisu dovoljne, već je potrebno da čovjek posjeduje i znanje prema kojem postupa u svome pozivu i djelovanju. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet.”² Nemoguće je da od njega prenesemo bilo šta osim ako ne poznamo njegov zakon, jer njegove riječi “prenesite od mene” znače da nastavimo prenositi ono čemu nas je učio i po čemu je i sam živio.

1 Hadis ovakvog značenja bilježe Buhari, br. 34, i Muslim, br. 3673, od Abdullaha b. Amra b. ‘Asa, r.a.

2 Bilježi ga Buhari od Abdullaha b. Amra, r.a., br. 3461; Fethul-Bari, 6/572, Knjiga o vjerovjesnicima, Poglavlje 50.

Stoga pozivalac u vjeru mora dobro poznavati ono u što poziva. Njegovo znanje mora biti ispravno i čvrsto oslonjeno na Allahovu Knjigu i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Svako znanje kojem nije izvoriste Allahova Knjiga i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mora se najprije izložiti Kur'anu i sunnetu, pa koliko ono ne bude u suprotnosti s njima, ono se i prihvata, a ako se uoči nepodudarnost i proturječnost sa ova dva osnovna stuba, takvo znanje se obavezno odbacuje, bez obzira od koga ono dolazilo. Potvrđeno se prenosi od Ibn Abbasa, r.a., da je rekao: ‘‘Nama samo što ne padne kamen s neba, jer ja kažem: ‘Rekao je Allahov Poslanik’, a vi govorite: ‘Rekli su Ebu Bekr i Omer.’’’

Kada se ovdje radi o govoru Ebu Bekra i Omera, koji je u kontradiktornosti sa govorom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, šta onda tek mislite o govoru i izrekama drugih, mimo Ebu Bekra i Omera, koji su na manjem stepenu znanja, bogobožnosti, počasti druženja sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, i hilafeta! Stoga je odbacivanje govora takvih, ukoliko je taj govor u suprotnosti sa Allahovom Knjigom i sunnetom Allahovog Poslanika, daleko prioritetnije i obaveznije. Rekao je Uzvišeni Allah: ‘‘Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju njegovu, da ih smutnja kakva ne sustigne ili da ih patnja bolna ne snađe’’ (En-Nur, 63). Imam Ahmed, Allah mu se smilovao, rekao je: ‘‘Znaš li šta je smutnja? Smutnja je širk, jer kada čovjek odbaci neki njegov, sallallahu alejhi ve sellem, govor, možda u njegovo srce uđe nešto nastranosti, pa tako propadne.’’

Poziv u Allahovu vjeru bez znanja znači pozivanje u neznanje, a takav poziv donosi više štete nego koristi. Takav daija (pozivalac) postavio je sebe za onoga koji upućuje i usmjerava, pa ako je neznalica, samim tim je i zalutao, te kao takav i druge u zabludu odvodi, neka nas Allah sačuva. Njegovo neznanje je kompleksno, a kao takvo je uveliko opasnije od jednostavnog neznanja. Onaj koji ima jednostavno neznanje, suzdržava se, ne govori o onome što ne zna i njegovo neznanje je moguće otkloniti učenjem. Međutim, pravi problem je sa kompleksnom nezalicom koji ne šuti, već priča pa makar iz svoga neznanja, i kao takav djeluje destruktivno.

Draga braćo! Poziv ka Allahu bez znanja suprotan je onome što je zastupao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i oni koji su ga slijedili.

Poslušajte riječi Uzvišenog Allaha koji naređuje Svome Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem: **“Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je uzvišen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim’”** (Jusuf, 108).

Rekao je: “Ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze”, tj. znanje, ja i oni koji me slijede”, tj. oni koji slijede Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je neophodno pozivati ka Allahu uz islamsku prosvijećenost, a ne uz neznanje. Ti koji pozivaš Allahu, razmisli o riječima Uzvišenog: “imajući jasne dokaze”, koje podrazumijevaju tri činjenice:

Prvo: Da pozivalac pozna je ono u što poziva

To znači da pozivalac mora znati šerijatski propis u koji poziva, jer možda će pozivati u nešto za što misli da je u šerijatu obaveza, a ono to nije, pa tako Allahovim robovima u obavezu stavlja ono čime ih Allah u stvarnosti nije obavezao. Može se desiti da poziva u ostavljanje nečega za što misli da je zabranjeno, a ono u Allahovoj vjeri to nije, pa tako Allahovim robovima zabrani ono što im je On dozvolio.

Čuli smo za one koji pozivaju ljude da odbace sve što je novo, pa makar to novo bilo nešto što ljudima treba i u čemu nema nikakve štete sa aspekta šerijata.

Naprimjer, govore: “Nemoj slušati Kur’an sa kasetofona!” A zašto?

Kažu: “Zato što to nije bilo poznato u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovih ashaba, pa je to novotarija, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Svaka novotarija je zabluda.”¹

Ovakav poziva Allahu, ali bez znanja o onome u što poziva, jer je kasetofon sredstvo memorisanja govora, a sredstva nisu isto što i ciljevi, mada nose propise ciljeva.

S tim u vezi, možemo postaviti i sljedeće pitanje: Da li su u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, postojale knjižare i štamparije u kojima se štampaju knjige? Odgovor je – ne. U to doba nije bilo čak ni kalendara. Prvi koji je uveo kalendar bio je Omer b. El-Hattab 16. godine po Hidžri. Može li se onda reći da je i upotreba kalendara novotarija i da nije dozvoljena? Svakako da ne.

1 Dio hadisa koji bilježi Muslim od Džabira b. Abdullaha, r.a., br. 867-43; Knjiga o džumi, Poglavlje 13.

Nasuprot ovome postoje oni koji pretjeruju u ovim stvarima, kao kada kažu: "Stavite kasetu sa koje će se učiti ezan u džamijama." Ovakvi su sušta suprotnost prvima koje smo spomenuli, i oni nam tim postupkom žele uskratiti mogućnost ibadeta Allahu učenjem ezana. S druge strane, putem ove kasete ljudi čuju glas mujezina koji je možda već i umro, što je u svakom slučaju velika greška.

Neki ljudi smatraju za određene stvari da su obaveza bez obzira što su možda to uvjerenje izgradili na pogrešnom idžtihadu i ne zadržavaju se samo na tome, već na ovom svom uvjerenju, sazdanom na pogrešnom tumačenju ili sumnji koja nema osnove, grade sistem privrženosti i odricanja u islamu. To i jeste stvarni problem, jer kada se neko drugi ne složi sa onim koji takvo mišljenje prezentira, a uz to je i suprotno Knjizi i sunnetu, on ga zamrzi i odbaci, a kada se s njim u tom pitanju složi, on ga zavoli. Isto tako, ukoliko osoba koja se s njim složila u određenom mišljenju prakticira i neke novotarije, on će ga i pored toga voljeti jer ga je podržao u stavu koji zastupa. U ovome je ključni problem!

Ne bih želio previše raspravljati o ovom pitanju, jer je ono omladini dobro poznato. Mnogi mladići i djevojke izražavaju privrženost nekim osobama ili se pak odriču drugih samo zato što im je određena osoba dala fetvu za koju su oni uvjereni da je istina, a odriču se druge osobe zbog fetve za koju, opet, oni smatraju da nije istina. Ovo je, bez sumnje, velika greška.

Čovjek koji daje fetve, ne izdaje ih da bi ga ljudi hvalili, ili da bi ga zavoljeli ili zamrzili, već to čini shodno onome što misli da je Allahov šerijat. Obaveza mu je da zna da li je određena stvar od šerijata prije nego što izda fetvu o njoj, jer na taj način govori u ime Allahovog šerijata. Stoga je veoma važno da čovjek bude islamski prosvijećen u pogledu onoga u što poziva.

Drugo: Da pozivalac poznaje stanje onoga koga poziva

Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza u Jemen, rekao mu je: "Ti ćeš doći ljudima koji su sljedbenici Knjige"², kako bi bio upoznat sa njihovom situacijom i pripremio se za njih.

2 Bilježi ga Buhari od Abdullaha b. Abbasa, r.a., br. 2355, Fethul-Bari, 3/307; Knjiga zekata, Poglavlje 1. Isto tako, bilježi ga i Muslim od Abdullaha b. Abbasa, r.a., pod brojem 29-19; Knjiga o imanu, Poglavlje 7.

Zar ćeš doći određenoj osobi s ciljem da je pozivaš u vjeru a da prethodno ne upoznaš njeno stanje? Možda ta osoba ima beskorisnog znanja kojim će ti se suprotstaviti odmah na početku puta, makar ti bio na istini.

Stoga je neophodno poznavati stanje onoga ko se poziva, nivo njegovog znanja, kao i visinu njegove sposobnosti u vođenju debate, da bi se pripremio za dijalog s njim. Ukoliko uđeš u raspravu sa ovakvom osobom, pa izgubiš u raspravi zbog velike sposobnosti protivnika u vođenju dijaloga, ovo će postati velika nedaća za istinu, a povod toga si ti sam. Nemoj misliti da će sljedbenik neistine uvijek ostati poražen u raspravi. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Vi se kod mene sporite, pa možda neko od vas bude govorljiviji i elokventniji u iznošenju argumenta od drugoga, i ja presudim u njegovu korist prema onome što sam čuo. Kome presudim na štetu njegovog brata, neka od njega ništa ne uzima, jer sam mu time dao dio džehennema.”¹

Ovo nam ukazuje na to da protivnik u raspravi, iako zastupa neistinu, može bolje prezentirati svoje argumente od drugoga, pa mu se presudi shodno onome što je govorio. Zato je neophodno da dobro poznaješ stanje onoga koga pozivaš u vjeru.

Treće: **Da pozivalac poznaje ispravan način pozivanja**

Ovo umijeće nedostaje nekim pozivaocima u vjeru. Kod njih se može naći pozitivna ljubomora u radu za vjeru, elan i emotivnost visokog stepena, ali nisu u stanju da se sputaju, te u vjeru pozivaju bez imalo mudrosti, a Uzvišeni Allah kaže: **“Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj, i s njima na najljepši način raspravljaj!”** (En-Nahl, 125).

Čovjek koja poziva u vjeru, a kome je Allah ispunio srce ljubomorom prema vjeri, često nije u stanju da kontrolira svoje osjećaje. Kada naiđe na zlo, na njega navali kao što orao navali na ulov i ne razmišlja o posljedicama koje će iz toga proizaći, kako za njega lično, tako i za druge pozivaoce slične njemu. Poznato je da Istina oduvijek ima svoje neprijatelje. Uzvišeni kaže: **“Isto tako smo Mi dali da svakom vjerovjesniku zločinci neprijatelji budu. A tebi je Gospodar**

1 Bilježi ga Buhari od Ummu Seleme, r.a., br. 2680; Fethul-Bari 5/340, Knjiga o svjedočenjima, Poglavlje 27. Zabilježio ga je i Muslim također od Ummu Seleme, pod brojem 4 – 1713, Knjiga o presudbama, Poglavlje 3.

tvoj dovoljan kao vodič i pomagač!” (El-Furkan, 31). Svaki poziv Vjerovjesnika imao je neprijatelja iz reda zločinaca i grješnika.

Stoga je obaveza pozivaoca, prije nego što pokrene svoju aktivnost na polju da've, da prvo razmotri moguće rezultate i posljedice i utvrdi činjenice.

Zbog svega navedenog, podstičem svoju braću koji pozivaju u Allahovu vjeru da upotrebljavaju mudrost i postupnost u svom djelovanju. Oni znaju da Uzvišeni Allah kaže: **“On daje mudrost kome hoće, a onome kome je mudrost darovana – darovan je blagom neizmjernim!”** (El-Bekare, 269).

S tim u vezi mogu se navesti i mnogobrojni primjeri iz života Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio učitelj dobra i najbolji i najmudriji pozivalac.

Pored toga što šerijatski tekstovi nedvosmisleno ukazuju na činjenicu da je obaveza svakome onome ko poziva u vjeru islam da se prije pozivanja prvo opskrbi ispravnim znanjem koje se temelji na Kur'anu i sunnetu, na tu činjenicu isto tako ukazuje i zdravi razum kojim ne upravljaju razne šubhe (sumnje) i niske strasti, jer kakvog bi smisla bilo da Allahu poziva osoba koja ne poznaje puteve koji Mu vode, niti ima osnovno znanje o Njegovom šerijatu? Kako bi se za ovakvu osobu uopće moglo reći da je onaj ko poziva ka Allahu?

Dakle, prioritet je da osoba prvo lično nauči i spozna Allahovu vjeru, a nakon toga da i druge u nju poziva.

Možda će neko reći: Ovaj tvoj govor je u suprotnosti sa riječima Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet”, ali nije, jer Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Prenesite od mene”, pa je stoga neophodno da ono što prenosimo dolazi od Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. To je ustvari ono što i želimo. Ne mislimo da je svaki pozivalac u Allahovu vjeru obavezan da nauči jako mnogo islamskog znanja, već kažemo da je od izuzetne važnosti da poziva samo u ono što poznaje i da ne govori o onome što ne zna.

Treće pravilo:

RAZUMIJEVANJE PROPISA

Jedan od važnih faktora za uspjeh islamskog buđenja jeste i pitanje shvatanja, tj. razumijevanja onoga što žele Allah, dž.š., i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer mnogim ljudima dato je znanje, ali im nije dato razumijevanje onoga što znaju. Nije dovoljno da naučiš napamet Allahovu Knjigu i shodno svojim mogućnostima jedan dio sunneta Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bez razumijevanja, već je neophodno na ispravan način razumjeti ono što dolazi od Allaha i Njegovog Poslanika. Koliko je samo neispravnosti kod ljudi koji šerijatskim tekstovima argumentiraju ono što nije u skladu sa onim što žele Allah i Njegov Poslanik, pa širenje takvih stavova često bude razlog zablude.

Evidentno je da pogreške u razumijevanju propisa mogu biti opasnije od grešaka prouzrokovanih neznanjem. Neznalica koji pogriješi zbog svog neznanja svjestan je da je neznalica, pa će tragati za korisnim znanjem, dok je onaj koji pogrešno razumije uvjeren za sebe da zna, te misli da je njegov stav po određenom pitanju upravo ono što žele Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Navest ću ti nekoliko primjera koji govore u korist važnosti ispravnog razumijevanja u islamu.

Prvi primjer: Uzvišeni kaže: **“I Davudu i Sulejmanu, kada su sudili o usjevu što su ga noću ovce nečije opasle – i Mi smo bili svjedoci suđenju njihovom – i učinismo da Sulejman pronikne u to, a obojici smo mudrost i znanje dali. I potčinismo planine i ptice da sa Davudom Allaha hvale: To smo Mi bili kadri učiniti.”** (El-Enbija, 78-79)

Allah, dž.š., podario je Sulejmanu, u odnosu na Davuda, sposobnost boljeg razumijevanja u ovome pitanju: **“...i dadosmo da Sulejman pronikne u to...”**, međutim, time se ne ukazuje na Davudovo neznanje, jer: **“...a obojici smo dali vlast i znanje”**.

U časnom Kur'anu Allah, dž.š., spominje ovu osobinu Sulejmana, ali isto tako govori i o onome čime je odlikovao i Davuda, pa kaže:

“I potčinismo planine i ptice da sa Davudom Allaha hvale”, kako bi se obojica izjednačila. Uzvišeni Allah prvo je spomenuo blagodat koje su imali obojica, a to su vlast i znanje, a zatim je spomenuo ono čime se svaki od njih odlikovao nad drugim.

Sve ovo ukazuje nam koliko je bitno nešto razumjeti i da znanje bez razumijevanja nije uvijek dovoljno.

Drugi primjer: Zamisli da imaš dvije posude, jednu sa toplom, a drugu sa hladnom vodom. Zima je i jako je hladno. Potom dođe čovjek koji želi da se okupa nakon džunupluka, a ljudi mu kažu: “Bolje da upotrijebiš hladnu vodu, jer korištenje hladne vode povlači za sobom nagradu za poteškoću, shodno riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: ‘Hoćete li da vas obavijestim o onome čime Allah briše grijeh e i podiže stepene?’ Rekoše: ‘Svakako, Allahov Poslaniče.’ Reče: ‘Uzimanje abdesta u teškim uvjetima.’¹

Ovo označava uzimanje abdesta u hladnim danima. Uzimanje abdesta hladnom vodom bolje je od uzimanja abdesta toplom vodom.”

Čovjek je dao fetvu da je korištenje hladne vode bolje i argumentirao je prethodnim hadisom.

Gdje je sada greška? U znanju ili razumijevanju?

Jasno je da je greška u razumijevanju.

Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govori o uzimanju abdesta u teškim uvjetima, ali nije rekao da pri tome trebamo odabrati hladnu vodu ako već imamo mogućnost izbora. Ovdje se misli na teške uvjete koje čovjek ne može izbjeći. Poslanikove riječi “uzimanje abdesta u teškim uvjetima”, znače da hladna voda ne smije spriječiti čovjeka da uzme abdest, ako nije u mogućnosti upotrijebiti onu koja je toplija.

Pitanje je: Da li Allah Svojim robovima želi olakšati ili otežati?

Odgovor leži u riječima Uzvišenog: **“Allah hoće da vam olakša, a ne da poteškoće imate”** (El-Bekare, 185). Čak i u riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, navodi se: “Vjera je lahka.”²

1 Bilježi ga Muslim od Ebu Hurejre, r.a., br. 251, Knjiga o čistoći, Poglavlje 14.

2 Dio hadisa koji navodi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., br. 39; Fethul-Bari, 1/116, Knjiga o imanu, Poglavlje 29.

Stoga poručujem omladini islamskog buđenja, da je pitanje shvatanja veoma važno te da je prioritetno razumjeti šta Allah želi od Svojih robova. Isto tako, stalno moraju imati na umu da Uzvišeni Allah Svojim robovima želi olakšati činjenje ibadeta, a ne otežati.

Četvrto pravilo:

MUDROST

Jedna od veoma važnih stvari jeste i pitanje mudrosti u pozivu ka Allahu, s posebnim akcentom na omladinu islamskog buđenja. Kako li je mudrost samo teška onima koji je nemaju! Poziv ka Allahu mora biti protkan mudrošću, lijepim govorom, zatim raspravom na najljepši način sa onima koji su pravedni. Nakon toga se na primjeren način uzvraća nepravedniku. Dakle, četiri su stepena u načinu pozivanja u vjeru, o kojima govori i Allah, dž.š.: **“I na putu svog Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj”** (En-Nahl, 125), zatim: **“I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način – ne sa onima među njima koji su nepravedni”** (El-Ankebut, 46).

Mudrost označava usavršavanje određene stvari ili postupka na način da se one stave na svoja odgovarajuća mjesta. Mudrost nije u tome da od ljudi zahtijevaš da preko noći promijene stanje u kojem se nalaze, te da za vrlo kratak vremenski period postanu onakvi kakvi su bili ashabi. Pozivalac koji postupa na takav način lahkomišen je i naivan, jer Allahova, dž.š., mudrost to ne prihvata, a na to ukazuje i činjenica da su Muhammedu, Allahovom poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, Knjiga i šerijat objavljeni postepeno, kako bi ih ljudi lakše prihvatili.

Namaz je propisan na Miradžu tri godine prije Hidžre, a po nekima i godinu i po, ili pet godina, shodno poznatom razilaženju među učenjacima. I pored toga, namaz tada nije propisan onakvim kakav je danas. Prvo što je propisano bila su dva rekata podne-namaza, ikindije, jacije i sabaha. Akšam je imao tri rekata, jer je to dnevni vitr. Poslije Hidžre i nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki proveo trinaest godina, broj namaskih rekata koji se obavljaju u mjestu boravka je povećan, tako da su dobili četiri

rekata podne, ikindije i jacije. Sabah-namaz ostao je isti, jer se na njemu duže uči, a akšam je ostao tri rekata, jer je on, kako smo već spomenuli, dnevni vitr.

Zekat je propisan druge godine po Hidžri, ili u Mekki, ali visina davanja zekata nije bila definirana i strogo propisana, pa ni Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nije naređivao ubiranje zekata sve do devete godine po Hidžri. Tako je propis zekata prošao kroz tri razvojne etape:

a) Prva etapa u Mekki: **“I podajte na dan žetve i berbe ono na što drugi pravo imaju”** (El-En’am, 141). Ovdje nije naglašena obaveznost, niti iznos davanja zekata, nego je stvar prepuštena procjeni ljudi koji su davali milostinju.

b) Druga etapa, 2. godine po Hidžri kada je pojašnjen iznos (nisab) i ostali uvjeti za davanje zekata.

c) Treća etapa, 9. godine po Hidžri. U ovoj fazi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, počeo je slati ubirače zekata vlasnicima stoke i plodova kako bi ga preuzeli.

Zato razmisli i sagledaj kako se pazilo na stanja ljudi u propisivanju Allahovih zakona, a On je najbolji i najmudriji Zakonodavac.

Kada je u pitanju post, poznato nam je da je i u njegovom propisivanju postojala postupnost. Prvo što je Allah propisao bilo je da čovjek ima pravo birati između posta i hranjenja drugih ljudi, tj. siromaha, a potom je post propisan kao stroga obaveza svakog vjernika, pa je hranjenje drugih, umjesto posta, ostao propis onima koji ne mogu kontinuirano postiti.

Mudrost, dakle, ne prihvata da se svijet može promijeniti za jednu noć. Svome bratu koga pozivaš ka Allahu, priđi polahko, imajući na umu ono što on u datom trenutku nosi od istine i postepeno radi sa njim, sve dok ga ne iščupaš iz laži. Prema ljudima se ne smiješ istovjetno odnositi, jer je velika razlika između neznalice i onoga koji se inati. Evo nekoliko primjera:

Kao prvi primjer navodim stav Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema beduinu koji se pomokrio u džamiji. Od Enesa b. Malika, r.a., prenosi se da je rekao: “Dok smo bili u džamiji sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, došao je neki beduin i počeo mokriti u džamiji. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve

sellem, povikaše: ‘Uh, uh!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Nemojte ga prekidati, ostavite ga’, pa su ga pustili dok nije završio. Potom ga Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pozva i reče mu: ‘U ovim džamijama nije ispravno mokriti, niti nanositi prljavštinu, već one služe samo za spominjanje Allaha, namaz i učenje Kur’ana.’ Potom je naredio nekom od prisutnih da donese kofu vode i prolije je po mokraći.”¹

Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je rekao: ‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, stao je da obavi namaz i mi sa njim. Za vrijeme namaza jedan beduin reče: ‘Allahu, smiluj se meni i Muhammedu, i nemoj se smilovati nikome osim nas.’ Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa namazom, rekao je beduinu: ‘Ograničio si nešto što je obilno’, misleći na Allahovu milost.”²

Ebu Hurejre, r.a., prenosi sljedeće: ‘Neki beduin ušao je u mesdžid, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tu je sjedio. Ovaj beduin je klanjao dva rekata, a potom je rekao: ‘Allahu, smiluj se meni i Muhammedu, i nemoj se smilovati nikome osim nas.’ Allahov Poslanik okrenuo se prema njemu i rekao: ‘Ograničio si ono što je široko.’ Nedugo zatim, beduin se pomokri u džamiji, a ljudi pohitaše ka njemu. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče im: ‘Polijte po tome kofu vode. Poslani ste da budete oni koji olakšavaju, a ne oni koji otežavaju.”³ U drugoj verziji stoji: ‘Beduin je nakon podučavanja o propisima vjere rekao: ‘Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao k meni, postao mi je draži od oca i majke, jer me nije izgrdio, prekorio niti udario.”⁴

Nakon pojašnjenja ovih predaja, razmislite o mudrosti koju je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, primijenio u ovoj situaciji.

Kada bi se danas desila slična situacija u nekom mesdžidu, svi bi zajedno skočili i rekli: ‘Zar se ne stidiš, boj se Allaha!’ itd. Međutim, ovakav postupak je pogrešan.

1 Muslim, br. 285. Knjiga o čistoći, Poglavlje 30.

2 Buhari, br. 6010, Fethul-Bari, 10/452, Kitabul-edeb, Poglavlje 27.

3 Bilježi Et-Tirmizi, br. 148, Knjiga o taharetu, Poglavlje 112. Et-Tirmizi kaže: ‘Ovaj hadis je hasen-sahih. Također, bilježi ga i Ahmed u Musnedu prema poretku Ahmeda Šakira, br. 7254. Ahmed Šakir kaže: ‘Lanac prenosilaca je ispravan.’

4 Ovaj dodatak je kod Ahmeda u Musnedu prema poretku Ahmeda Šakira, br. 10540. Ahmed Šakir kaže da je lanac prenosilaca ispravan.

Uvjereni smo da se vjerniku u Allaha i Sudnji dan nikako ne može desiti da se pomokri u mesdžidu osim iz neznanja, ali i to neznanje ima svoje okolnosti. Bez sumnje, spomenuti beduin bio je neznalica, jer je došao iz pustinje i nije znao kako se treba ponašati u džamiji. Ali, putem mudrosti naučio je i saznao obaveze i prava prema džamijama. Da je ovaj beduin prekinuo mokrenje kada su ga ashabi počeli koriti, kakve bi posljedice bile:

1. naglo zaustavljanje mokrenja, što bi mu možda uzrokovalo zdravstvene probleme;

2. zaprljanje odjeće, otkrivanje stidnog mjesta, uz vjerovatnoću većeg prljanja mesdžida.

Zato se pozivalac ka Allahu, u svojoj aktivnosti na polju da've, treba ugledati na način ispoljavanja mudrosti i strpljivosti Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Drugi primjer govori o događaju čiji su akteri bili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i Muavija b. El-Hakem es-Sulemijj, r.a.

Od Muavije b. El-Hakema es-Sulemijja, r.a., prenosi se da je rekao: "Dok sam klanjao sa Allahovim Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, neki čovjek je kihnuo. Rekao sam: 'Allah ti se smilovao', a ljudi su me počeli šamarati svojim pogledima. Upitah glasno: 'Zašto me gledate?' Tada su počeli udarati rukama po stegnima i vidio sam da me žele ušutkati, pa sam ušutio. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa namazom, a tako mi Allaha, nikada ni prije ni poslije toga nisam vidio boljeg i ljepšeg učitelja od njega, nije mi se obratio na grub način, niti me udario, niti me izgrdio, već je rekao: 'U namazu nije ispravno govoriti ništa od uobičajenog govora ljudi, već je namaz slavljenje i veličanje Allaha i učenje Kur'ana.'"⁵

Fikhski propis koji se može uzeti iz ovog hadisa je: Ukoliko čovjek progovori u namazu iz neznanja ili zaborava, namaz mu je ispravan.

Naprimjer: Ako čovjek klanja, pa mu u toku namaza dođe drugi čovjek i upita ga: "Gdje je ključ od kuće, želim da izađem?", pa mu ovaj iz zaborava odgovori gdje se ključ nalazi, da li mu je namaz pokvaren ili ne?

5 Muslim, br. 537, Poglavlje o džamijama i mjestima na kojima se klanja.

Ukoliko je to bilo iz zaborava, namaz mu je ispravan, jer Uzvišeni Allah kaže: **“Gospodar naš, ne kazni nas ako zaboravimo ili nehotice učinimo”** (El-Bekare, 286).

Navedeni primjeri sadrže dvije osnovne pouke, a to su:

1. Sa osobom koja ne zna, treba postupati blago, jer neznalica za svoje propuste u ponašanju ima opravdanje, a to je neznanje. Kada se neznalica podučí, on postane zadovoljan i smiren, što nije slučaj sa osobom koja se inati i oholi.

2. Kada se čovjek isprlja nečistoćom, nastojat će što prije otkloniti nečistoću, jer se može desiti da na nju zaboravi, te da kasnije klanja zaprljane odjeće ili na onečišćenom mjestu. Upravo tako je postupio i Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredivši jednom od prisutnih ashaba da vodom otkloni nečistoću u mesdžidu, i s tim nije odugovlačio.

Sličan ovome je i slučaj kada je Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji je bio izrazito samilostan i blag, doneseno dijete i stavljeno u njegovo naručje, nakon čega se ono pomokrilo u njegovo krilo. On je odmah zatražio da mu neko od prisutnih donese vodu, pa ju je polio po mokraći.”¹ I ovo ide u prilog onome što smo već rekli, tj. da je muslimanu obaveza što prije očistiti eventualnu nečistoću koju ima na sebi.

Kao treći primjer navodim Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, stav prema čovjeku koji je nosio zlatni prsten.

Od Abdullaha b. Abbasa, r.a., prenosi se da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vidio zlatni prsten na ruci nekog čovjeka, pa ga je skinuo i bacio, a zatim rekao: “Neko od vas uzima žeravicu vatre i stavlja je na svoju ruku.” Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao, ljudi koji su prisustvovali ovom događaju rekoše tom čovjeku: “Uzmi prsten i njime se okoristi”, a on im odgovori: “Tako mi Allaha, neću ga uzeti nakon što ga je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacio.”²

Pogledajmo kako se Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odnosio prema onome ko čini grijeh. Postoje bitne razlike između ove priče i priče o beduinu, te priče Muavije b. El-Hakema.

1 Buhari od Aiše, r.a., br. 222, Fethul-Bari, 1/389, Knjiga o abdestu, Poglavlje 59.

2 Muslim, br. 3090, Knjiga o odjeći, Poglavlje 11.

U zadnjoj priči osjetna je doza grubosti u postupku Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema čovjeku sa zlatnim prstenom, jer ga je skinuo i bacio, te zaprijetio čovjeku upoređujući ono što je on stavio na svoju ruku sa žeravicom. Dakle, svaku situaciju prati odgovarajuća retorika.

Četvrti primjer opisuje Vjerovjesnikov, sallallahu alejhi ve sellem, odnos prema Beririnoj porodici. Od Urvea se prenosi da ga je Aiša, r.a., obavijestila: ‘Berira je došla tražeći od nje pomoć za otkup iz ropstva, a već od dogovorenog otkupa nije ništa otplatila. Aiša joj je rekla: ‘Vrati se svojoj porodici, pa ako žele da ja plaćam tvoj otkup, ja ću to i učiniti ali pod uvjetom da nakon što te oslobodim, ja naslijedim tvoju imovinu.’ Potom je to spomenula Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem (u drugoj verziji spominje se da je to Allahov Poslanik direktno čuo), a on joj je rekao: ‘Uzmi je, oslobodi i uvjetuj im da tebi pripadne njena imovina nakon što je oslobodiš, jer imovina roba i pripada onome ko ga oslobodi.’ Aiša je rekla: ‘Potom je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ustao među ljudima, zahvalio Allahu spominjući Njegove lijepe osobine, pa rekao: ‘Šta je to ljudima pa postavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi!? Koji god uvjet ne postoji u Allahovoj Knjizi, on je ništavan, pa makar ih bilo i stotinu. Allahova presuda je najpreča i Allahov uvjet je najpovjerljiviji. Imovina roba pripada onome ko ga je oslobodio.’”³

U ovom primjeru, akcenat se stavlja na mudrost u izboru riječi prilikom obraćanja Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, skupini ljudi. On kaže: “Šta je to ljudima?”, što ukazuje na mogućnost da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim izrazom želio prikriti njihov propust i grešku, kao i mogućnost da ih je želio teže prekoriti, iako je prva mogućnost daleko izraženija. Poslanik, ipak, nije poimenice navodio ljude prilikom ovog javnog obraćanja, niti je govorio o njihovom grijehu, ne želeći ih na taj način obrukati pred ljudima, što u konačnici i nije bio cilj.

Iz ovog hadisa izvlači se još jedna korisna poruka, a ona se odnosi na riječi: ‘Postavljaju uvjete kojih nema u Allahovoj Knjizi, a koji god uvjet ne postoji u Allahovoj Knjizi, on je neispravan, makar ih

3 Buhari, br. 2563, Fethul-Bari, 5/190, Knjiga o otpuštanju roba otpisom, Poglavlje 9. Bilježi ga također i Muslim, br. 1504, Knjiga o otpuštanju robova, Poglavlje 2.

bilo stotinu.” Dakle, bilo koji uvjet kojeg nema u Allahovoj Knjizi i u sunnetu Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, neispravan je i kao takav se odbija od onoga ko ga je postavio.

Kako onda posmatrati zakone koji nisu u skladu sa šerijatom?

Da li su oni ispravni ili ne?

Da, oni su svakako neispravni, bez obzira na to ko ih je postavio, i dužnost ih je odbaciti i nije dozvoljeno nikome da ih se pridržava.

Svaki uvjet kojeg nema u Allahovoj Knjizi neispravan je, makar ih bilo stotinu. Allahova presuda je najvažnija, tj. ono što je Allah odredio šerijatom, važnije je od ostalih zakona, kao što kaže Uzvišeni: **“Pa da li je onda dostojniji da se poštiva onaj koji na pravi put upućuje, ili onaj koji ni sam nije na pravom putu, osim ako ga drugi na pravi put ne uputi. Šta vam je, kako rasuđujete?”** (Junus, 35).

Zar u kazivanju o ovom događaju nema određene doze žestine?

Ima učenjaka koji smatraju da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prethodno već ustanovio da imovina roba pripada onome ko ga oslobodi, pa je njihovo postavljanje uvjeta djelimično označavalo suprotstavljanje već ustanovljenom propisu, pa je to bio razlog Vjerovjesnikovog obraćanja ljudima bez blagosti.

Peti primjer govori o stavu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, prema čovjeku koji je spolno općio sa svojom ženom u toku posta mjeseca ramazana.

Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je rekao: ‘Dok smo sjedili sa Vjerovjesnikom, sallallahu alejhi ve sellem, došao mu je neki čovjek i rekao: ‘Allahov Poslaniče, propao sam!’ Poslanik ga je upitao: ‘A šta ti je?’ , a on odgovori: ‘Spolno sam općio sa svojom ženom dok sam postio.’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na to mu reče: ‘Da li imaš roba da ga oslobodiš?’ ‘Ne’, odgovori. Poslanik upita: ‘Možeš li uzastopno postiti dva mjeseca?’ ‘Ne’, opet odgovori on. Poslanik upita: ‘Da li možeš nahraniti šezdeset siromaha?’ ‘Ne’, opet odgovori on. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, razmišljao je izvjesno vrijeme, pa mu je u međuvremenu neko donio košaricu sa hurmama. Upitao je: ‘Gdje je onaj što je pitao?’ ‘Evo me’, odgovori on. Poslanik mu pruži košaricu i reče: ‘Uzmi ovo i podijeli kao sadaku.’ Čovjek reče: ‘Nekome ko je od

mene siromašniji, Allahov Poslaniče? Tako mi Allaha, između ova dva kamenjara (među kojima se nalazi Medina) nema siromašnijih ukućana od mojih.' Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao se tako da su mu se ukazali zubi, a potom je rekao: 'Nahrani time svoju porodicu.'"¹

Pogledaj u ovaj čudesni rasplet za čovjeka koji je došao u strahu sa riječima: "Propao sam", a potom otišao noseći hurme, još sretan i zadovoljan vjerom islamom kao i olakšanjem koje mu je pružio prvi daija i pozivač Allahu, neka je na njega Allahov mir i blagoslov. Vraćamo se na pitanje koje želim ovdje posebno obrazložiti.

Tako mi Allaha, veoma sam sretan kada vidim ljubomorno čuvanje vjere od strane naše omladine i onih koji ulažu trud na polju otklanjanja zla, prezentiranja istine i potvrde dobra. Međutim, tako mi Allaha, od srca želim da ova omladina koristi mudrost u svojim postupcima. Iako rezultati nekada zakasne, na kraju ipak budu pozitivni. Onaj kod koga u srcu usplamti vatra ljubomore, pa se usudi učiniti ono što nije u skladu sa mudroču, nema sumnje da će mu to donijeti kratkotrajnu radost, ali će nakon toga doći velika šteta. Kada odgodi izvjesni korak, u korist postupnosti i taktičnosti, te bude razmišljao na koji način će ući i izaći iz određenog postupka, sigurno da će iz toga proizaći veliko dobro i da će biti sačuvan od posljedica koje su negativne za njega i njemu slične. Upotreba mudrosti u pozivu ka Allahu, otklanjanju onoga što je loše, iznošenju istine i naređivanju da se čini dobro jeste ono što šerijat zahtijeva i želi. Stoga, dragi brate, nemoj sprovoditi šerijat prema svome nahođenju, već prema onome kako to nalaže tvoj Gospodar i Zaštitnik: **"I na putu svoga Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj"** (En-Nahl, 125).

Ljubomora prema Allahovoj vjeri nesumnjivo je bolja od mrtvila srca, ali je mudrost bolja od svega toga. Mrtvilo srca označava stanje kada čovjek ne osjeća tjeskobu zbog činjenja loših djela, niti se žalosti zbog toga što ne čini dobro. Ovo je, tako mi Allaha, veliko zlo. Također, ovo nije odlika islamskog ummeta, jer on naređuje dobro, odvraća od zla i poziva ka Allahu, međutim, ako se prilikom svega toga ne bude primjenjivala mudrost, to opet ispadne zlo. Upotreba mudrosti, uz živo srce i nastojanje da istina pobijedi, polučit će dobro.

¹ Buhari, br. 1936; Fethul-Bari, 4/193, Knjiga o postu, Poglavlje 30. Bilježi ga i Muslim, br. 1111, Knjiga o postu, Poglavlje 14.

Zato pozivam našu omladinu, one koji ljubomorno čuvaju vjeru, da se drže mudrosti u svom pozivu ka Allahu i da se na nju posebno koncentriraju.

Ne savjetujem omladini pasivnost, niti ih pozivam da ljude ostave u grijesima i nepokornosti, već kažem: Negirajte zlo, podržite dobro i pozivajte ka Allahu onako kako možete, danju i noću. Podsjećam vas na riječi Uzvišenog: **“O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite”** (Ali Imran, 200).

U svemu tome, na prvom mjestu, savjetujem im korištenje mudrosti, postupnost u sprovođenju onoga što žele, te sagledavanje svakog problema s njegove prave strane.

Ako pretpostavimo da smo u određenom društvu vidjeli nešto loše, da li treba da to zlo i nevaljalštinu nasilu otklonimo i da se onima koji to zlo čine obratimo na grub i žestok način, ili je pak prikladnije da im se obratimo blago i brižno i da ih zamolimo da se toga prođu? Ukoliko nas ipak ne poslušaju, onda taj problem treba proslijediti do ljudi koji će to prenijeti odgovornima u vlasti. Nema sumnje da je postupnost najvažnija, kao i upotreba blagosti i brižnosti. Na takav način skidamo i odgovornost sa sebe, jer Allah Uzvišeni kaže: **“Bojte se Allaha koliko možete”** (Et-Tegabun, 16).

Ukoliko, pak, ovoj lošoj pojavi u društvu pridemo na način potpuno suprotan blagosti, u većini slučajeva ostvarit ćemo kontraefekat, cilj neće biti postignut, a možda takav postupak nanese štetu cjelokupnom da'vetskom angažmanu.

Zato vas podstičem i upućujem vam ove riječi i savjete za koje ću kod Allaha biti pitan. U narodu postoji jedna izreka, koja glasi: “Iskustvo iskusnog više će ti pomoći od ljekara”. To znači da onaj koji je određenu stvar već prošao i lično je iskusio na svojoj koži, on je o njoj znatiji i više upoznat od drugih koji nisu imali slično iskustvo, pa će i tebe o njoj obavijestiti i prenijeti ti svoje iskustvo. Međutim, ponekad će doktor koji nema mnogo iskustva s određenim problemom, propisati nekome lijek koji će mu možda koristiti, a možda i neće.

Peto pravilo:
MEĐUSOBNA LJUBAV I ZBLIŽAVANJE

Naša je obaveza da pri afirmaciji islamskog buđenja budemo zblíženi i da se međusobno volimo, jer Uzvišeni Allah kaže: **“Samo su vjernici braća”** (El-Hudžurat, 10).

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: “Budite Allahovi robovi i braća.”¹

Ovo bratstvo podrazumijeva da jedni druge ne napadamo i da jedni drugima nasilje ne činimo, već da budemo jedna zajednica koja se u pogledu Allahove vjere neće cijepati niti razilaziti na način da svako slijedi svoja mišljenja i svoje strasti.

Shodno tome, potrebno je da pogledamo šta se to dešava među islamskom omladinom, ili tačnije rečeno u jednom njenom dijelu, u vidu raznih trzavica koje su među njima prisutne, a koje su često prouzrokovane nečim što se u suštini može staviti u okvir vjere islama. To su najčešće nesuglasice u određenim pitanjima idžtihada, u kojima je razilaženje prihvatljivo, a i šerijatski tekstovi toleriraju takav vid razilaženja. Međutim, neki ljudi žele Allahove robove prisiliti i obavezati onim što oni smatraju istinom, iako mu se drugi suprotstavljaju smatrajući da je istina ono što oni zastupaju.

Danas u jednom dijelu omladine ima onih kojima je Allah dao uputu i koji čvrsto nastoje primijeniti šerijat. Međutim, kod njih je primjetna i doza nesnošljivosti i odbojnosti u pogledu različitih stavova po nekim pitanjima, pored toga što se razilaženje u tim pitanjima može tolerirati jer šerijatski tekstovi možda podržavaju oba stava, tako da se stvar vraća na idžtihad određenog učenjaka. Ali, neki omladinci jednostavno žele da svi ljudi slijede njihovo mišljenje, pa ako ga ne slijede, smatraju ih grješnicima i zabludjelima. Ovakvo razmišljanje u suprotnosti je sa onim na čemu su bili ashabi Allahovog Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ali i učenjaci – imami poslije njih.

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Enesa b. Malika, r.a., br. 6065, Fethul-Bari, 10/496, Knjiga o učtivosti, Poglavlje 57. Bilježi ga i Muslim, također od Enesa b. Malika, br. 2599, Knjiga o dobročinstvu i održavanju rodbinskih odnosa, Poglavlje 7.

Želim vam reći i ovo: Kada biste precizno proučili djela koja govore o razilaženjima, tj. idžtihadu, vidjeli biste da su ta razilaženja među učenjacima doista mnogobrojna. Međutim, nijedan od njih nije proglašavao drugog zabludjelim samo zbog njegovog mišljenja i idžtihada, već je svaki smatrao da je obaveza čovjeku da slijedi istinu i da nipošto ne bude nekom pristran nauštrb istine. Svakako, obaveza ti je da uvijek govoriš samo istinu, ali ljude u nju pozivaj blago i s lakoćom, sve dok ne dođeš do pozitivnog rezultata.

Zato je dužnost svakom pojedincu i tragaocu za znanjem, da slijedi onoga za koga smatra da je najbliži istini, a da traži opravdanje za one koji imaju suprotno mišljenje po određenom pitanju. Oponentima će tražiti opravdanje i nastojat će ih razumjeti zbog suprotnog stava sve dok slijede neki prihvatljiv šerijatski argument.

Naglašavam da se svaki čovjek, koji smatra da su ljudi obavezni da ga slijede, ponaša kao da je sam sebe stavio na stepen poslanstva!

Postavlja se pitanje: Da li je pravedno svoje shvatanje učiniti argumentom protiv drugih, a istovremeno shvatanje drugih ne smatrati argumentom protiv sebe? Koliko je samo ljudi na ovom svijetu koji zavide i ispoljavaju mržnju i neprijateljstvo prema islamu, te se uveliko raduju i istinski priželjkuju da ovu omladinu, koja je krenula ispravnim putem, vide razjedinjenu i posvađanu!?

Allah, dž.š., kaže: **“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali”** (El-Enfal, 46), i kaže: **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu, i Musau, i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte’”** (Eš-Šura, 13).

Omladino, ja vas pozivam na zbližavanje i jedinstvo u Allahovoj vjeri, postupnost u širenju vjere, kao i mudrosti u pozivu. Ako budete ovako postupali, ako Bog da, ukazat će vam se pobjeda, jer vrlo dobro znate kako treba djelovati i postupati shodno propisima Allahove vjere.

Šesto pravilo: STRPLJENJE I OČEKIVANJE NAGRADE

Omladina islamskog buđenja, bilo da se radi o muškarcima ili ženama, u nekim okolnostima često osjeća pritiske, bilo na ulici, u školi, fakultetu, pa čak i u vlastitim porodicama.

Mnogi se žale na svoje majke i očeve da na njih vrše pritisak vrijeđajući ih i nazivajući ih pogrdnim imenima.

Kakav stav zauzeti prema ovom problemu i ovim neugodnostima?

Naša je obaveza da se strpimo i očekujemo nagradu, te da ne dozvolimo da nas ovo spriječi u pozivanju ka Allahu, dž.š., jer je On poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, s uputom i vjerom Istine.

Sjetite se samo, da li je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kada je krenuo s pozivanjem u Istinu, bio ostavljen na miru ili je bio uznemiravan?

Također, da li su poslanici koji su prije njega poslani, bili ostavljeni da u miru čine što žele ili su i oni uznemiravani zbog slijeđenja puta Istine?

Uzvišeni Allah kaže: **“A poslanike su i prije tebe lažnim smatrali, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili, sve dok im ne bi došla pomoć Naša.”** (El-En’am, 34) Također, Uzvišeni kaže: **“Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe.”** (El-Ahkaf, 35)

Spomenut ćemo nekoliko primjera Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, strpljivosti, kako bismo njega uzeli za uzor u ponašanju u sličnim situacijama.

Prvi primjer: Na njegov prag bacali su smeće i prljavštinu, ali je on i pored toga bio strpljiv i nadao se nagradi. Govorio bi: **“Kakav je ovo komšijski odnos?”**¹, tj. zašto me ovako uznemiravate, zar ovako komšije postupaju jedni prema drugima?

1 Predaju bilježi Et-Taberi u svome Tarihu, 2/343.

Drugi primjer: Kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao plemenu Es-Sekif u Taifu radi poziva ka Allahu, sa njim je bio Zejd b. Harise. Šta su pripadnici tog plemena uradili Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem?

Naredili su svojim luđacima da se u dva reda poredaju na putu i da ga kamenuju. Kamenovali su ga sve dok mu nisu raskrvarili noge. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao je, a potom je rekao: "Došao sam sebi tek kada sam bio u Karnu Es-Sealibu." Potom mu je došao Džibril sa Melekom brda. Džibril mu reče: "Ovo je Melek brda koji ti naziva selam", pa ga je i on poselamio. Zatim mu reče: "Ako želiš, srušit ću na njih ova dva velika brijega." Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, odgovori mu: "Ne, jer možda će Allah iz njihovog potomstva izvesti one koji će u Njega iskreno vjerovati i koji Mu neće širk činiti."¹

Treći primjer: Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, činio je sedždu kod Kabe, na mjestu koje vrijedi za najsigurnije mjesto na svijetu, pa čak i za pripadnike plemena Kurejš. Toliko su je poštovali da kada bi se čovjek na tom mjestu susreo sa ubicom svoga oca, ne bi ga ubio.

Međutim, kada su neprijatelji islama vidjeli Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na sedždi kod Kabe, naredili su jednom od njih da donese devinu iznutricu, te su je istresli na Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, leđa. Šta mislite o ovom gnusnom i odvratnom postupku, s kojim teško da se može porediti bilo šta iz cjelokupne paganske historije?!

I pored svega, on je bio strpljiv i nadao se nagradi. Ostao je tako čineći sedždu Uzvišenom sve dok nije došla njegova kćerka Fatima, r.a., koja je očistila njegova leđa i bacila iznutricu. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, podigao je ruke i uputio Allahu dovu protiv Kurejšija.²

Omladino, uzmite pouku iz ovih primjera, budite strpljivi i jedni drugima preporučujte strpljenje i ustrajte u pokornosti Allahu. Znajte da je Allah sa onima koji su bogobožni i koji čine dobra djela.

1 Potpunu verziju ove priče bilježi Buhari, br. 3231, od Aiše, r.a., Fethul-Bari, 6/360, Knjiga početak stvaranja, Poglavlje 7. Bilježi ga i Muslim od Aiše, r.a., br. 1795, Knjiga o džihadu i vojnim izvidnicama, Poglavlje 39.

2 Predaju bilježi Buhari, br. 240, od Abdullaha b. Mes'uda, r.a.; Fethul-Bari, 1/416, Knjiga o abdestu, Poglavlje 69. Bilježi ga i Muslim, također, od Abdullaha b. Mesu'da, br. 1794, Knjiga o džihadu i vojnim izvidnicama, Poglavlje 39.

Postavlja se pitanje, da li ćemo biti strpljivi i pozivati članove naših porodica ili ćemo se pak ljutiti zbog onoga što čine i samo šutjeti?

Naša je dužnost pozivati bližnje i pri tome ne smijemo gubiti nadu. Pozivanje treba biti prožeto mudrošću i blagošću, a bez ispoljavanja žestine i grubosti, kako se u procesu pozivanja ne bi napravilo više štete nego koristi. Zbog toga je obaveza biti mudar i pronicljiv, kako bi se dobro procijenila određena situacija i na najljepši način djelovalo u datom momentu.

Trebamo vrlo dobro znati da ljudi neće biti upućeni u vjeru preko noći, osim ako Allah drugačije odredi. Međutim, Allahovo je pravilo na Zemlji da se stvari odvijaju postepeno. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ostao je u Mekki trinaest godina pozivajući ljude, ali i poslije toliko vremena, nije do kraja ostvario svoju misiju. Nakon toga boravio je u Medini, a tek poslije dvadeset i tri godine poslanstva, vjera je bila do kraja upotpunjena.

Ljudi ne ostavljaju lahko svoja prethodna uvjerenja, stoga je u njihovom pozivanju ka Istini neophodno uložiti veliko strpljenje i napor, sve dok Allah ne dozvoli da se desi ono što je već odredio.

Često mi pozivaoci u vjeru postavljaju pitanja kao što su: Hoću li s njima prekinuti svaku vezu? Hoću li razbiti radio i televizor? Hoću li razbiti kasetofon? Hoću li raditi to i to, itd.?, na što ja odgovaram, citirajući riječi Allaha, dž.š.: **“Na putu svoga Gospodara pozivaj s mudrošću”**. Ako ni tada ne uspiješ ostvariti cilj, nije ti dozvoljeno ostate sa grješnicima. Pod tim ne mislim da ti nije dozvoljeno živjeti pod jednim krovom zajedno s njima, već ti nije dozvoljeno da ostaneš sa njima dok čine određene grijeh. Obaveza ti je npr. napustiti prostoriju u kojoj oni borave dok čine dotični grijeh.

Čovjek koji ostane sa grješnicima u njihovom grijehu i nepokornosti ustvari je njihov saučesnik. Allah, dž.š., kaže: **“On vam je već u Knjizi objavio: Kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni.”** (En-Nisa, 140)

Bez obzira na sve, vodeći računa o važnosti pozivanja u vjeru članova svoje porodice, prvi koraci na tom polju moraju biti strpljivi i blagi. Onaj ko nije krenuo Pravim putem danas, možda će krenuti

već sutra. Uvijek je mudrije započeti od manjih stvari ka većima, kada želiš promijeniti ponašanje porodice. Uvjeren sam da će čovjek, uz Allahovo određenje, ukoliko bude strpljiv i bude pozivao na strpljenje, u konačnici uspjeti. Uzvišeni Allah kaže: **“O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.”** (Ali Imran, 200)

Zato podstičem svakog omladinca da bude strpljiv i da poziva na strpljenje i pri tome kažem: Sve dok tvoj ostanak s grješnicima donosi korist, pa makar ona bila malena i postepena, u tome je dobro, jer znamo da je gradnja uveliko sporija od rušenja.

Zamislite da stojimo ispred visokog, čvrstog dvorca i da ga želimo srušiti. Koliko će trajati njegovo rušenje ukoliko upotrijebimo deset buldožera? Srušit ćemo ga u jednom danu, iako je njegova gradnja trajala tri godine ili više. Isto tako, i narodi izgrađuju svoju vjeru i ponašanje u dugom vremenskom periodu, te je za temeljitu promjenu njihovog stanja i ponašanja neophodan duži vremenski period kao i mnogo strpljenja.

Oni članovi porodice koji su nepokorni Allahu, dž.š., ne smiju stajati na putu onim članovima između njih koji pozivaju u Istinu. Iako toga nisu svjesni, trebali bi zahvaliti Uzvišenom na velikoj blagodati, jer je dao da neko od njihovih potomaka upućuje na dobro i odvraća od zla. Tako mi Allaha, ova blagodat je veća od blagodati imetka, raskošnih dvoraca, skupocjenih automobila i ostalih ovosvjetskih ukrasa.

Porodica bi, ustvari, trebala biti ta koja zahvaljuje Allahu i podstiče svoje sinove i kćeri u činjenju dobra i širenju vjere. Isto tako, članovi porodice trebali bi biti prvi koji će im se odazvati bez obzira što je pri njima možda prisutna netaktičnost i određeni oblik grubosti, jer kada djeca vide da im se pri pozivu u Allahovu vjeru odazivaju roditelji i ostali članovi porodice, to će kod njih umanjiti eventualnu grubost i ekstremizam. Ponekad mladić koji poziva Allahu biva ignoriran od strane svoje porodice i niko mu se ne odaziva, pa to i bude razlog njegove ljutnje, žestine i ekstremizma. Zato je obaveza članovima jedne porodice da se odazovu onim članovima koji ih pozivaju u vjeru, te da prema njima postupaju na lijep i uljudan način kako bi se ostvarila obostrana korist i svako od njih došao do svoga cilja.

Omladino, pozivaoci u islam!

Svaki pozivalac ka Allahu dužan je da bude:

- Strpljiv u svome pozivu i strpljiv u onome što poziva,
- Strpljiv u onom što se protivi njegovom pozivu,
- Strpljiv u odnosu na uznemiravanja i provokacije.

Sedmo pravilo:

LIJEPO PONAŠANJE

Osoba koja poziva u Allahovu vjeru dužna je pridržavati se pravila ponašanja istinskog pozivaoca, tako da se na njemu vide tragovi ispravnog znanja po pitanjima akide – uvjerenja, ibadeta, njegovog izgleda i svega ostalog, kako bi zastupao ulogu pravoga pozivaoca ka Allahu, dž.š. U suprotnom, njegovo pozivanje sigurno će propasti ili će mu uspjeh biti neznatan.

Zamislite čovjeka koji upozorava na kamatno poslovanje i govori onome koji uzima kamatu da je to otvoreni rat protiv Allaha i Njegovog Poslanika, navodeći pritom kao dokaz ajet iz Kur’ani-kerima: **“O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako to ne učinite, eto vam onda, neka znate, rata od Allaha i Poslanika Njegova”** (El-Bekare, 278-279). Ovakav čovjek savjetuje ljude, opominje ih i plaši Allahovom kaznom, a onda sam posluje s kamatom.

Da li je ovo ispravno ponašanje pozivaoca u islam? Nikako!

Ili, naprimjer, kada čovjek upozorava ljude na izostavljanje namaza u džematu i naređuje im da to čine govoreći: ‘‘Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: ‘Najteži namazi licemjerima su jacija i sabah, a da znaju kolika je nagrada u njihovom obavljanju, došli bi na njih makar i puzajući’’¹, a nakon toga i sam izostaje iz džemata na jaciji i sabah-namazu.

1 Buhari, br. 657, od Ebu Hurejre, r.a. Fethul-Bari, 2/165. Knjiga o ezanu, Poglavlje 34. Bilježi ga i Muslim, također od Ebu Hurejre, r.a., br. 651, Knjiga o mesdžidima, Poglavlje 42.

Da li je ovo ispravno ponašanje pozivaoca u islam? Nikako!

- Treća osoba govori: "O Allahovi robovi, čuvajte se ogovaranja, jer je ogovaranje veliki grijeh. Allah je onoga ko ogovara usporedio sa čovjekom koji jede meso svog umrlog brata"¹, ali se ujedno naslađuje na sijelima kada se drugi ogovaraju. Ovo sigurno nije ispravno ponašanje islamskog pozivaoca.

- Četvrta osoba upozorava ljude na prenošenje tuđih riječi s ciljem stvaranja nereda među njima (nemimet), međutim upravo ta osoba prenosi tuđe riječi, ne osvrćući se na posljedice, i još im i govori: "Prenošenje tuđih riječi je jedan od razloga patnje u kaburu, zato što se od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, vjerodostojno prenosi da je prošao pored dva kabura i rekao: 'Njih dvojica se sada kažnjavaju, ali ne zbog velikih stvari. Prvi od njih nije se čuvao mokraćne prilikom obavljanja male nužde, a drugi je prenosio tuđe riječi.'"²

Da li je ovo ispravno ponašanje pozivaoca u islam? Bez sumnje, nije!

Zato je obaveza da pozivaoca u islam krase one moralne osobine koje su u skladu sa onim u što poziva, bilo da se radi o ibadetu, međuljudskim odnosima ili ponašanju.

Tek tada će njegov poziv biti prihvaćen i tek tada neće biti od onih s kojima će biti potpaljena džehennemaska vatra, da nas Allah toga sačuva.³

- 1 Rekao je Uzvišeni Allah: "O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka sumnjičenja su, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrloga brata svoga, - a vama je to odvratno – zato se bojte Allaha, Allah, zaista, prima pokajanje i samilostan je" (El-Hudžurat, 12).
- 2 Buhari, br. 216, od Ibn Abbasa, r.a., Fethul-Bari, 1/379. Knjiga o abdestu, Poglavlje 55. Bilježi ga i Muslim, također od Ibn Abbasa, r.a., br. 292, Knjiga o čistoći, Poglavlje u kojem se dokazuje da je mokraćna nečista i da se nakon male nužde obaveza oprati.
- 3 Šejh aludira na hadis koji prenosi Ebu Hurejre, r.a., u kojem stoji da je on čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: "Na Sudnjem danu prvo će se presuditi trojici ljudi. Čovjeku koji se borio na Allahovom putu sve dok nije poginuo. Bit će doveden i upoznat sa blagodatima koje su mu bile darovane, te će biti upitan kako se prema tim blagodatima odnosio, a on će odgovoriti: "Gospodaru moj, borio sam se u ime Tebe sve dok nisam poginuo", a Allah će mu reći: "Lažeš! Borio si se kako bi drugi o tebi govorili da si hrabar i neustrašiv pa je tako o tebi i bilo pričano", a zatim će ovaj čovjek biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem.

Ako pogledamo naše stanje, vidjet ćemo da ponekad ustvari pozivamo u nešto, a sami se toga ne pridržavamo, što je bez sumnje veliki propust i očita greška. Međutim, ovo ponekad i može biti dozvoljeno, kao naprimjer da se između nas i činjenja stvari u koju pozivamo ispriječi nešto što je korisnije od nje. Primjer: čovjek poziva u borbu na Allahovom putu i na nju podstiče ljude, te ih motivira da u tu borbu ulažu svoj imetak i tijela shodno svojim mogućnostima, a on lično ne učestvuje u toj borbi jer je trenutno vidio da je nešto drugo za njega bolje i prioritetnije. U tim situacijama ne može se reći da on ne primjenjuje ono u što poziva. Pretpostavimo da čovjek, učenjak, poziva u borbu na Allahovom putu. Međutim, na području u kojem on živi postoji potreba za šerijatskim znanjem i njegovim širenjem među ljudima. Takvoj osobi možda je borba putem znanja i pojašnjenja propisa islama bolja od borbe sabljom i kopljem. Različite okolnosti diktiraju kako će se čovjek u određenim situacijama ponašati i šta će govoriti. Shodno tome, ponekad će se nekoj, u suštini, manje vrijednoj stvari dati prednost nad onom koja je od nje vrednija, sve zbog trenutačne situacije i specifičnih okolnosti. Zbog toga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ukazivao na neke vrline, ali bi se ponekad zanimao onim što je važnije od njih. Nekada bi postio, tako da je izgledalo kao da nikada neće prekinuti post, a onda bi post prekinuo pa bi izgledalo kao da nikada više neće zapostiti.⁴

Drugi čovjek je onaj koji je učio znanje, druge znanju podučavao i učio Kur'an. Bit će doveden i upoznat sa svojim blagodatima i prepoznat će ih, pa će biti upitan: "Kako si sa njima postupao?" On će odgovoriti: "Allahu moj, učio sam nauku, podučavao sam druge i učio sam Kur'an!" Allah će reći: "Lažeš, nauku si učio da bi bilo rečeno da si učenjak, a Kur'an si učio da bi bilo rečeno da si karija, pa zar to nije rečeno!?" Zatim će biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem!

Treći je čovjek kome je Allah dao obilje i darovao mu velik i raznovrstan imetak. Bit će doveden i upoznat sa svojim blagodatima i prepoznat će ih, pa će biti upitan: "Kako si postupao sa njima?" On će odgovoriti: "Moj Gospodaru, nisam ostavio niti jedan način na koji Ti voliš da bude dijeljeno, a da nisam udijelio radi Tebe!" Uzvišeni će reći: "Lažeš, dijelio si da bi se govorilo da si plemenit, pa to je i rečeno! Zatim će biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem!" Ovaj hadis bilježi Muslim, br. 1905.

- 4 Od Enesa b. Malika, r.a., prenosi se da je rekao: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponekad ne bi postio većinu mjeseca tako da bismo pomislili da neće postiti nijedan dan, a ponekad bi u mjesecu postio toliko dana da bismo pomislili da neće izostaviti nijedan dan. Isto tako, ponekad bi ga skoro svake noći mogao vidjeti kako klanja noćni namaz, a u drugom periodu bi ga opet stalno noću mogao

Braćo, želim da se svaki pozivalac u islam okiti osobinama morala i etike koje i priliče istinskom pozivaocu, kako bi riječi koje upućuje drugima bile i prihvaćene.

Osmo pravilo:

UKLANJANJE PREPREKA IZMEĐU POZIVAOCA I LJUDI

Mnogu našu braću koja pozivaju u islam, kada vide da ljudi čine loša djela, ljubomora i mržnja koju osjećaju prema tim nedjelima odvrata od savjetovanja takvih ljudi. Ovo je greška koja ni u kojem slučaju nije put mudrosti. Naprotiv, mudrost je da se takvim ljudima priđe i da im se uputi poziv u Allahovu vjeru, te da se metodom podsticanja i zastrašivanja, podstaknu na činjenje dobra, tj. na način da im se navode šerijatski tekstovi u kojima se obećavaju nagrade za pokorne, ali i tekstovi u kojima se spominju kazne za nepokorne. Nikada ne smijemo reći kako su oni grješnici i kako s njima nećemo sjediti niti razgovarati, jer ukoliko s njima ne budu sjedili niti se družili oni koji će ih pozivati ka Allahu, kome će onda biti prepušteni? Nekome poput njih ili pak neznačicama koji ne posjeduju ispravno znanje.

U ovom slučaju, pozivalac se treba potruditi i prevazići eventualne zapreke i barijere između sebe i ljudi, kako bi mogao dostaviti Allahovu vjeru onima kojima je prijeko potrebna. Pogrešno bi bilo da odstupi, uzoholi se i kaže: Ako mi neko dođe, ja ću mu dostaviti poziv, a ako mi ne dođe, nisam ni obavezan! Ovakav treba znati da je takav postupak u suprotnosti sa praksom Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Kao što je poznato u historiji islama, Vjerovjesnik, *sallallahu alejhi ve sellem*, u danima Mine, odlazio bi idolopoklonicima u njihova prebivališta i pozivao ih ka Allahu, dž.š. Prenosi se od Vjerovjesnika, *sallallahu alejhi ve sellem*, da je rekao: "Postoji li neko ko bi me odveo svom narodu da mu dostavim govor moga Gospodara? Uistinu su me Kurejšije spriječile da to učinim."¹

vidjeti kako spava." Buhari, br. 1141, Knjiga o noćnom namazu, Poglavlje o Poslanikovom, *sallallahu alejhi ve sellem*, buđenju iz sna. Buhari ga bilježi i pod brojem 1972, 1973 i 3561.

1 Tirmizi, br. 2925, Knjiga vrijednosti Kur'ana, Poglavlje 24. On kaže: "Ovaj hadis je sahih garib". Bilježi ga i Ebu Davud, br. 4734, Knjiga o sunnetu, Poglavlje

Ako je ovo bilo ponašanje i praksa našeg vođe i uzora Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, uistinu je onda i naša obaveza da ga slijedimo u načinu kako je druge pozivao ka Allahu.

Deveto pravilo:

UPOTREBA NJEŽNOSTI I BLAGOSTI

Dužnost nam je u našem pozivu ka Allahu, dž.š., što više koristiti nježnost i blagost, povodeći se za riječima Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kazao: “O Aiša, zaista je Allah blag i voli blagost, i daje za blagost ono što ne daje za grubost niti za bilo šta drugo.”²

Uzvišeni Allah podario je blagodat Svome Vjerovjesniku ukrasivši ga osobinom blagosti prema Allahovim robovima. On kaže: “**Samo Allahovom milošću ti si blag prema njima, a da si osoran i grub, razbjegli bi se iz tvoje blizine.**” (Ali Imran, 159)

Razmislimo, kada bi se jednom od nas neko grubo obratio, u njemu bi se automatski pojavila želja da sagovorniku uzvрати na isti način. Šejtan bi mu u srce ubacio misao kako taj čovjek ne želi da ga savjetuje, već da mu uputi kritiku. Kada čovjek osjeti da onaj ko mu se obraća želi da ga kritizira, neće se povinovati njegovim uputama, a ni pozivu. Međutim, kada mu se pozivalac obrati blago i uljudno, te mu kaže da određena stvar nije dozvoljena, i nakon toga mu, umjesto onoga što mu je pojasnio da je *haram* – zabranjeno, ponudi nešto što je *halal* – dozvoljeno, to će polučiti veliko dobro. Navest ću vam primjer iz riječi Uzvišenog: “**O vjernici, ne služite se riječima ‘raina’, već recite: ‘Unzurna’, i slušajte**” (El-Bekare, 104). Naime, Uzvišeni Allah, kada im je zabranio da izgovaraju jednu riječ, kao alternativu ponudio im je da izgovaraju drugu riječ. Zato kada ljudima zatvoriš jedna vrata na koja je Allah zabranio da se ulazi, otvori im druga vrata kroz koja je dozvoljeno proći.

20, Ibn Madže, br. 20 u Uvodu, Poglavlje 13, Ed-Darimi, br. 3354, Knjiga o vrijednostima Kur’ana, Poglavlje 5, i imam Ahmed u svome Musnedu, 3/390, od Džabira b. Abdullaha, r.a.

2 Muslim br. 2593, od Aiše, r.a., Knjiga o dobročinstvu i održavanju rodbinskih odnosa, Poglavlje 23.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio je na ovakav način kada mu je neko donio izuzetno kvalitetne hurme, pa je upitao: ‘‘Da li su sve hurme sa Hajbera ovakve?’’ Rekoše: ‘‘Ne, već mi kupujemo sa’a ovih hurmi za druga dva ili tri sa’a lošijih hurmi.’’ Rekao je: ‘‘Nemoj to činiti, već ih prvo prodaj za dirheme, a zatim kupi dobre hurme.’’¹ Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, uputio ih je na dozvoljeni način, a on je da prodaju lošije hurme za dirheme, a zatim da za te dirheme kupe dobre hurme. Kada im je zatvorio vrata koja su im zabranjena, otvorio je vrata na koja im je dozvoljeno ući.

Shodno tome, onaj koji poziva ka Allahu, dž.š., kada ljudima govori o onome što je zabranjeno, obavezan je da ih upozna i sa onim što je dozvoljeno. Ko želi da slijedi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u blagosti, mora znati da je on bio izuzetno brižan prema svome ummetu. Najupečatljiviji primjer jeste priča koju smo već detaljnije spomenuli, o beduinu koji je ušao u mesdžid, a zatim otišao u jedan njegov ćošak i počeo mokriti. Za razliku od ljudi koji su potrčali ka njemu da ga prekore, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, obratio mu se blago i s ciljem podučavanja.

Pozivam svoju braću da na ovakav način postupaju kada pozivaju ka Allahu i kada negiraju zlo, jer će putem blagosti postići ono što neće putem grubosti.

Deseto pravilo:

ŠIROKOGRUDNOST OMLADINE U POGLEDU RAZILAŽENJA MEĐU UČENJACIMA

Dužnost je omladini koja poziva u Allahovu vjeru, kao i općenito onima koji se pridržavaju propisa vjere, da budu širokogrudni u odnosu na razilaženje među učenjacima, te da se prema toj pojavi odnose na način da će tražiti opravdanje za one koji griješe u svojim uvjerenjima. Ovo pravilo je veoma važno, jer neki ljudi tragaju za greškama drugih

1 Buhari br. 2201 i 2202, od Ebu Seida i Ebu Hurejre, r.a., Fethul-Bari, 4/467, Knjiga o kupoprodaji, Poglavlje 89. Bilježi ga i Muslim od njih dvojice, br. 1593, Knjiga o zajedničkom navodnjavanju usjeva, Poglavlje 18.

kako bi na osnovu tih grešaka ukaljali njihov obraz, te im na taj način umanjili stečeni ugled. Ovo je najveća greška. Ako je ogovaranje običnog čovjeka veliki grijeh, onda je ogovaranje učenoga daleko veći grijeh. Šteta od ogovaranja učenjaka ne zadržava se samo na njemu, već prelazi i na njegova tumačenja šerijata. Ukoliko ljudi potcijene učenoga ili ga ignoriraju, i njegova riječ će postati beznačajna iako govori istinu i na nju upućuje, jer će ogovaranje ovoga učenjaka postati barijera između ljudi i šerijatskog znanja koje on prenosi, što predstavlja veliku opasnost.

Nasuprot ovome, dužnost je omladini da razilaženje između učenjaka shvataju sa najljepšim namjerama jer je ono nastalo kao posljedica idžtihada, te da im pokušaju iznaći opravdanje zbog onoga u čemu su pogriješili. Mogu čak s njima i razgovarati o onome što smatraju greškom i tražiti obrazloženje. Čovjek nekada smatra da je neka izjava učenog čovjeka greška, a nakon sagledavanja dokaza ustanovi se ispravnost njegovog stava. Čovjek je takav: "Svi sinovi Ademovi griješe, a najbolji između svih grješnika su oni koji se najviše kaju."²

Radovanje pogreškama i propustima učenjaka, kako bi se one prenosile među ljudima i kako bi zbog toga došlo do razilaženja, nije put ispravnih prethodnika.

Greške vladara također ne smijemo koristiti kao stepenice ka njihovom osuđivanju u svakoj stvari, zanemarujući njihova dobra djela, jer Allah u Svojoj Knjizi kaže: **"O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite ne navede da nepravedni budete"** (El-Maide, 8), što znači, neka vas mržnja prema nekim ljudima ne podstiče na nepravednost. Čovjeku nije dozvoljeno da propuste vladara, učenjaka ili drugih ljudi, širi među ljudima, prešućujući njihova dobra djela i osobine. Ovo nije pravedno. Uzmimo za primjer: Kada bi se neko protiv tebe urotio i počeo prenositi tvoje propuste i grijehe, a sakrivao tvoja dobra djela, smatrao bi to njegovim zločinom protiv tebe. Lahko

2 Bilježe ga Ahmed, 3/198; Ed-Darimi, 2/303, br. 2727; Et-Tirmizi, br. 2499, Opis Sudnjeg dana, Poglavlje 49. Ibn Madže, br. 4251, Knjiga o zuhdu, Poglavlje 30. Šejh Albani je ovaj hadis ocijenio dobrim u Sahihul-džami'a, 4/171 kao i šejh Arnaut u valorizaciji djela Šerhus-sunneh, 5/92. Hadis prenosi Enes b. Malik, r.a.

možemo zaključiti da, ako već ne bi volio da se neko u pogledu tebe i tvog statusa u društvu tako ponaša, onda ti je obaveza da to ne zaboraviš i kada je u pitanju tvoj odnos prema drugima. Ako već smatraš da je neko pogriješio, jedini djelotvoran lijek da se ta greška ispravi jeste da nađeš način da razgovaraš sa onim od koga ta greška potječe.

Koliko ljudi poslije razgovora i rasprave ostavi svoje mišljenje i prihvati ono što je ispravno? U koliko slučajeva se nakon rasprave uoči da je neko mišljenje, koje smo smatrali pogrešnim, zapravo ispravno? “Vjernik je vjerniku poput građevine koja se međusobno podupire.”¹

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ko želi da bude udaljen od Vatre i uđe u Džennet, neka dočeka smrt vjerujući u Allaha i Sudnji dan i neka prema ljudima postupa onako kako voli da se prema njemu postupa.”² Ovo je opis istinske pravednosti i istrajnosti na istini.

Stoga je obaveza da onaj ko poziva u Allahovu vjeru bude širokogrudan i pun razumijevanja prema onome ko po nekom pitanju zastupa mišljenje suprotno njegovom, pogotovo ukoliko mu je potpuno jasno da ta osoba ima lijep i iskren nijjet, i da njegovo razilaženje s njim nije nastalo osim kao produkt slijeđenja onoga što on smatra validnim šerijatskim argumentom. U tom slučaju čovjek mora biti tolerantan te nikako ne dozvoliti da ta vrsta razilaženja prouzrokuje neprijateljstvo i mržnju, osim u slučaju da mu bez dvojbe postane jasno da je osoba s kojom se razilazi očigledni inadžija i da slijepo ustrajava u svojoj zabludi. Prema ovakvom treba postupati onako kako to i zaslužuje, tj. od njega se distancirati i svima pojasniti o kakvoj osobi se radi, jer je njegovo neprijateljstvo postalo očigledno onog trenutka kada je spoznao istinu, ali je iz oholosti od nje okrenuo glavu.

Postoje neka sporedna i manje bitna pitanja oko kojih se ljudi razilaze, a koja su u stvarnosti ono u čemu je Uzvišeni Allah dao širinu i u čemu On razilaženje tolerira. Ukoliko u ovakvim pitanjima dođe do nesuglasica

-
- 1 Bilježi ga Buhari, br. 6026, od Ebu Musaa, r.a., Fethul-Bari, 1/464, Knjiga o učtivosti, Poglavlje 36. Bilježi ga i Muslim, br. 2585, od Ebu Musaa, Knjiga dobročinstva i održavanja odnosa, Poglavlje 17.
 - 2 Dio hadisa koji bilježi Muslim u dužoj formi, 1844, Knjiga o namjesništvu, Poglavlje 10. Hadis u potpunoj verziji prenosi Abdurrahman b. Abdirabbil-Ka’be od Amra b. El-Asa, r.a.

i oprečnih mišljenja, to nikada ne smije biti uzrok da se onaj ko zastupa suprotan stav proglašuje nevjernikom od strane onog drugog. Kako smo već rekli, ovdje se razilaženje tolerira kao što se tolerira i greška onoga ko je pogriješio. U tom smislu su i riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: “Kada kadija sudi, pa uloži trud i prilikom izricanja presude pogodi, ima dvije nagrade, a ako uloži trud i pogriješi, ima jednu nagradu.”³ Znači da mudžtehid, tj. islamski učenjak koji je u nastojanju da dođe do ispravnog rješenja po nekom pitanju uložio maksimalan trud i pritom se držao ispravnih šerijatskih argumenata, u svakom slučaju ima nagradu, pa kada pogodi, ima dvije nagrade, a ako pogriješi, onda ima jednu nagradu. Trebaš znati, da ukoliko želiš da niko nema stav suprotan onome što ti zastupaš i ukoliko želiš da te i drugi slijede u tvome mišljenju, isto tako i onaj drugi želi to isto, tj. da niko nema stav koji je suprotan njegovom, kao i da i on želi da ga drugi slijede u onome što on zastupa. A kada se ljudi razidu, onda im je obaveza da se vrate onome što supresudili Allah i Njegov Poslanik, kako kaže Uzvišeni: **“Ma u čemu se razilazili, treba da presudu da Allah...”** (Eš-Šura, 10), **“O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše”** (En-Nisa, 59).

Dakle, obaveza je svim muslimanima koji se međusobno razilaze, ili po određenim pitanjima imaju različite stavove, da se vrate na ova dva primarna temelja, a to su Allahova Knjiga i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sunnet. Nikome nije dozvoljeno da proturječi i daje prednost bilo čijem govoru nad govorom Allaha i Njegovog Poslanika, pa kada ti Istina postane jasna, svako mišljenje koje joj oponira odlučno odbaci, te se na njega ne osvrći bez obzira na kakvom nivou vjere i obrazovanja bio onaj ko ga zastupa, jer ljudi su podložni greškama, a u Allahovom govoru i govoru Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nema greške.

Žalosti me što čujem da ima onih koji vrlo ozbiljno i savjesno tragaju za šerijatskim znanjem, ali i pored toga se međusobno podvajaju i razilaze te je svaki od njih poznat po određenom nazivu ili opisu.

3 Dio hadisa koji bilježi Muslim od Abdullaha b. Amra b. ‘Asa, r.a., br. 1844, Knjiga o namjesništvu.

Ovakvo nešto je očita greška jer je Allahova vjera jedna vjera i islamski ummet je jedan ummet. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se pričuvajte!”** (El-Mu’minun, 52) Isto tako, Uzvišeni Allah, obraćajući se Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **“Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti”** (El-En’am, 159). Također, Uzvišeni Allah kaže: **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!’”** (Eš-Šura, 13).

Ako nas je Uzvišeni Allah ovako savjetovao, onda smo svakako dužni da tako i postupimo. Naša je obaveza da sjednemo za zajednički sto i da svako od nas iznese svoje stavove i mišljenja po određenom pitanju, pa da oko njih razgovaramo i polemiziramo, ne kako bismo jedni druge kritizirali i ponižavali, već kako bismo jedni druge usmjeravali i popravljali. Svako onaj ko se s drugim raspravlja sa ciljem da pod svaku cijenu dokaže kako je njegov stav ispravan i da ponizi i omalovaži svoga suparnika, a nije mu cilj da savjetuje i popravi stanje – ovakve rasprave većinom se okončaju na način kojim nisu zadovoljni Allah i Njegov Poslanik.

U ovakvim i sličnim situacijama trebamo dokazati da smo pripadnici jednog ummeta i nikada ne smijemo pomisliti da među ljudima ima neko ko ne griješi. Svaki čovjek je podložan da pogodi i pogriješi, a mi se trebamo truditi da iznađemo najbolje metode i načine da te greške i propuste popravimo. Eventualna greška koju je neko načinio nikada neće biti ispravljena na način da ga ogovaramo i vrijeđamo, već će se stanje popraviti onda kada s njim sjednemo i na lijep način porazgovaramo. Ukoliko, pak, vidimo da je i pored svega oholo i nadmeno ostao ustrajan u svojoj zabludi, u tom slučaju ne samo da imamo pravo već nam je stroga obaveza svima obznaniti njegovu zabludu, te ljude upozoriti na pogubnost onoga što zastupa. Na ovakav način stanje se može popraviti.

Što se, pak, tiče podvajanja i dijeljenja u stranke, ovoj pojavi ne raduje se niko osim otvorenih neprijatelja islama i muslimana.

Jedanaesto pravilo:
**USKLAĐIVANJE EMOCIJA
 SA RAZUMOM I PRAVILIMA ŠERIJATA**

Sudionici islamskog buđenja i ovog blagoslovljenog pokreta ne smiju sebi dozvoliti da njima upravljaju emocije, jer ukoliko se to desi, onda će činiti ono što je u suprotnosti sa trezvenim razmišljanjem i postulatima šerijata. Ako emocije nadvladaju razum, one će poput oluje donositi više štete nego koristi. Kada ovako govorim, nikako ne želim reći da šutke i pasivno trebamo promatrati kako se pred nama čine loša djela, ili da ta djela trebamo podržavati, nego želim kazati kako trebamo djelovati postupno, te se maksimalno založiti da prilikom otklanjanja nekog lošeg djela budemo mudri i pronicljivi kako bismo mu lakše stali ukraj, jer pored toga što metoda zahtijeva više vremena i napora, njenim rezultatima svi će biti zadovoljni. Možda ljubomora ugasi plamen, ali ne može ugasiti žeravicu iz koje će se plamen ponovno roditi.

Zbog toga podstičem svoju braću, našu djecu i omladinu, pripadnike ovog buđenja, da u svome djelovanju budu postupni i trezvni, širokih i dugoročnih pogleda, da sve svoje postupke usklade sa šerijatom, te da pogledaju Vjerovjesnikovu, *sallallahu alejhi ve sellem*, mudrost u pozivu ka Allahu i otklanjanju zla, kako bi njega uzeli za svoj uzor, a lijep li je uzor Allahov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*.¹

Savjetujem svoju braću i sestre, da ukoliko želimo probuditi islamski ummet iz njegovog sna i nemara, moram hrabro koračati naprijed, držeći se islamom utvrđenih pravila i propisa, jer želimo da vlast pripada isključivo Allahu, želimo da se Allahova vjera učvrsti na Zemlji nad Allahovim robovima. Ovo je veliki cilj, ali se neće ostvariti isključivim slijedenjem emocija. Zato nam je obaveza da ih uskladimo sa zahtjevima šerijata i razuma.

1 O Poslanikovej, *sallallahu alejhi ve sellem*, mudrosti prilikom pozivanja u Allahovu vjeru, šejh je opširnije govorio u već spomenutom četvrtom pravilu ovog poglavlja.

Dvanaesto pravilo:
 ORGANIZIRANJE POSJETA
 I EKSKURZIJA ZA OMLADINU

Omladina bi trebala da upriliči međusobne posjete kako bi se zavoljeli i kako bi se zblížila njihova srca. Prilikom tih posjeta analizirali bi okolnosti i stanje islamskog ummeta, a sve to kako bi bili poput jednoga srca i jednoga čovjeka. Kako samo velike rezultate donose te posjete! Bez obzira radilo se o bližim ili daljim posjetama, one svakako ostavljaju veliki trag na omladinu.

Zato veliki udio u uputi i usmjeravanju omladine imaju upravo odgajatelji, profesori i direktori u školama jer ih oni često prate na tim putovanjima. ¹

1 Pojašnjavajući vrijednost druženja i međusobnog potpomaganja među vjernicima, Uzvišeni Allah rekao je: "Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i naveče u želji da naklonost Njegovu zasluže, i ne skidaj oči ju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu, i ne slušaj onoga čije smo srce nehajnim prema Nama ostavili, koji strast svoju slijedi i čiji su postupci daleko od razboritosti" (El-Kehf, 28). Uistinu, u današnjem vremenu je druženje vjernika jednih s drugima nužna stvar, jer se na takav način vrijeme iskorištava za ono što donosi veliku korist. Ukoliko se određeni mladić nalazi u društvu bogobojaznih i plemenitih ljudi, oni će ga učvrstiti u njegovoj vjeri, te će ga podstaći da svoje slobodno vrijeme iskoristi u pokornosti Allahu i činjenju ostalih vidova ibadeta i dobrih djela. Rekao je Muzeni, r.h.: "Čuo sam imama Šafiju, r.h., kako kaže: 'Ne postoji niko na ovome svijetu a da mu neko nije drag, a neko omražen, pa kada je već tako, neka onda čovjek boravi u društvu onih koji su Allahu pokorni.'" (Bustanul-arifin, imama Nevevija, r.h., str. 42) Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u mnogim hadisima preporučio vjernicima da biraju lijepo i bogobojazno društvo, kao što ih je i podstakao na međusobnu ljubav i druženje:

-Od Ebu Musaa el-Eš'arija, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Primjer dobrog i lošeg društva je kao primjer onoga ko nosi miris i onoga ko puše u kovački mijeh. Onaj koji nosi miris, ili će ti ga pokloniti, ili ćeš ga od njega kupiti, ili ćeš od njega osjetiti ugodan miris. A onaj koji puše u kovački mijeh, ili će ti zapaliti odjeću, ili ćeš od njega osjetiti ružan miris." (Buhari, br. 5534, i Muslim, br. 2628)

-Od Enesa b. Malika, r.a., prenosi se da je rekao: "Došao je neki čovjek Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, pa ga upitao: 'O Allahov Poslaniče, kada će nastupiti Sudnji dan?', a Poslanik ga upita: 'Šta si za njega pripremio?' Čovjek odgovori:

Trinaesto pravilo:
**VELIKA RAŠIRENOST ZLA
 NE SMIJE BITI RAZLOG GUBITKA NADE**

Ne smijemo gubiti nadu da će se ovaj ummet popraviti bez obzira na sve negativnosti koje su u njemu prisutne i bez obzira na svu snagu i silu onih koji se bore protiv Istine. Ibnul-Kajjim, Allah mu se smilovao, o istini kaže:

*‘Istina je pomognuta i popraćena iskušenjima,
 zato, nemoj se čuditi, jer je to zakon Milostivog.’*

Istina i laž neminovno se moraju sukobiti. **‘Isto tako smo Mi dali da svakom vjerovjesniku nevaljalci neprijatelji budu. A tebi je Gospodar tvoj dovoljan kao vodič i pomagač.’** (El-Furkan, 31)

Zločinci i nevaljalci žele zavesti ljude i utrnuti istinu. Žele potpuno ovladati ljudima i ušutkati ih, ali tvoj Gospodar kaže: **‘A tebi je Gospodar tvoj dovoljan kao vodič’** – onome koga neprijatelji islama žele odvesti u zabludu, **‘i pomagač’** (Furkan, 31) onome koga neprijatelji islama žele napadati.

‘Za Sudnji dan sam pripremio ljubav prema Allahu i Njegovom Poslaniku.’ Čuvši njegov odgovor, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: ‘Ti ćeš i biti s onim koga voliš.’” Nakon što je ovo čuo, Enes b. Malik rekao je: “Nakon što smo primili islam, ništa nas nije više obradovalo od Poslanikovog odgovora ovom čovjeku.” Isto tako, u vezi ovog hadisa Enes je rekao: “Ja volim Allaha i Njegovog Poslanika, i volim Ebu Bekra i Omera, pa se nadam da ću biti u njihovom društvu, iako su oni učinili mnogo više dobrih djela od mene.” (Buhari, br. 3688, i Muslim, br. 2639) -Od Muaza b. Džebela, r.a., prenosi se da je čuo Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako kaže: “Rekao je Uzvišeni Allah: ‘Moja ljubav je zagarantirana onima koji se radi Mene vole, i koji se družu radi Mene, i koji se posjećuju radi Mene, i onima koji su radi Mene jedni prema drugima darežljivi.’” (Muvetta imama Malika, 2/954), Poglavlje o poeziji.

Odlasci na izlete ili razna putovanja u toku vikenda ili školskog raspusta, mogu poslužiti kao vrlo efikasna metoda za pozivanje u Allahovu vjeru. Stoga pozivamo omladinu da izlete na koje odlaze sa svojim prijateljima ili članovima porodica, iskoriste za ono što će im donijeti korist na ovom i budućem svijetu. Informacije i saznanja koji se čuju na izletima su vid dopunskog znanja koje će čovjeku koristiti, tako da vrijeme provedeno na ovakvoj vrsti izleta nije uzalud izgubljeno.

Zbog ovih riječi Uzvišenog, nama nije dozvoljeno da gubimo nadu, već trebamo biti strpljivi i čekati, jer naposljetku, konačne pozitivne posljedice pripadaju bogobožaznima. Postoje ljudi koji žele izmijeniti ispravno razmišljanje omladine lošim idejama, kako bi ih i odvratili od istine koju šire. Međutim, to se kao bumerang vraća upravo njima.

Svaki čovjek koji se svojim idejama želi boriti protiv istine, ne može se nadati dobru jer Allah uistinu pomaže Svoju vjeru i Svoju Knjigu, a nada je čvrsti motiv za nastavak i uspjeh poziva, kao što je gubljenje nade razlog kolapsa i zaostajanja u pozivu u vjeru Istine. Pogledaj u nadu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegov ogromni optimizam. Pogledaj u njegove dugoročne poglede u najtežem danu koji je doživio od pripadnika svoga naroda, na dan kada se vratio iz Taifa gdje ih je pozivao Allahu, dž.š., pa su oni njegov poziv odbacili i protiv njega nahuškali svoje luđake. Sjetimo se samo njegovog odgovora meleku koji mu je ponudio da na taj narod sruči brda: ‘‘Ne, jer se nadam da će Allah u njihovom potomstvu dati one koji će u Njega vjerovati i neće Mu širk činiti.’’¹

Četrnaesto pravilo:

KOMUNIKACIJA SA OSOBAMA NA VLASTI

Ova vrsta komunikacije je naša stroga dužnost, bilo da se radi o vladarima ili sucima, ili odgovornim osobama u određenim institucijama, ili drugim vodećim ljudima u državnim ustanovama. Pogrešno bi bilo ovo zanemariti i odnositi se prema rukovodećim ljudima kao da su oni u jednoj dolini, a mi u drugoj, jer kada ovaj osjećaj nama ovlada, poboljšanje stanja ummeta bit će teško ostvarivo. Bitno je skromno i ponizno dostavljati istinu, ‘‘jer ko radi Allaha bude skroman, Allah će ga uzdići’’².

1 Potpunu verziju ove priče bilježi Buhari, br. 3231, od Aiše, r.a., Fethul-Bari, 6/360, Knjiga početak stvaranja, Poglavlje 7. Bilježi ga i Muslim od Aiše, r.a., br. 1795, Knjiga o džihadu i vojnim izvidnicama, Poglavlje 39.

2 Muslim, br. 2588, od Ebu Hurejre, r.a., Knjiga o dobročinstvu i održavanju rodbinskih odnosa, Poglavlje o poželjnosti opraštanja i poniznosti.

Ukoliko budemo imali dobro razvijenu komunikaciju sa ljudima na vlasti, sucima i čelnim ljudima u državnim institucijama koji se brinu za pitanja muslimana, možemo se, Allahovom, dž.š., dozvolom, nadati lijepim rezultatima.

Jedan od ključnih faktora za uspjeh islamskog buđenja i islamskog misionarstva uopće, jeste povezanost pozivalaca u Allahovu vjeru sa osobama na vlasti. U suštini, institucija da've – islamskog poziva, i ono što zastupaju predstavnici vlasti u islamskim zemljama, trebalo bi da zajednički čine okosnicu za popravljjanje stanja ummeta. Ako zajednički budu djelovali, uz Allahovu pomoć, i ostvarit će svoj cilj, a ako ne budu djelovali zajedno, napor koji ulažu bit će uzaludan ili će u najboljem slučaju imati zanemarljive rezultate. Zbog toga je neophodno da se svaka ona država koja želi istinski uspjeh i moć kao i prevlast na Zemlji, čvrsto prihvati Allahove vjere i krene putem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta, te da odbaci svako učenje i sve zakone koji su u suprotnosti sa Allahovom vjerom i sunnetom Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahova riječ je uvijek gornja, a Njegova vjera je dominantna, pa onaj ko se prihvati Allahovih riječi i Njegove vjere, takav će sigurno biti uzdignut i pobijedit će sve one koji mu se suprotstave: **“...On pomaže kome hoće, On je silan i samilostan, obećanje je Allahovo, a Allah će obećanje Svoje ispuniti, ali većina ljudi ne zna; oni znaju samo spoljašnju stranu života na ovom svijetu, a prema onom svijetu su ravnodušni”** (Er-Rum, 5-7).

Isto tako, obaveza je svake države koja želi istinski uspjeh i moć, kao i prevlast na Zemlji, da na svaki način pomogne instituciju poziva u Allahovu vjeru, jer ponekad Allah dadne da se uz pomoć vlasti spriječi i obuzda ono što se ne može spriječiti Kur'anom. Kada iman u ljudskim srcima opadne i grijesi se prošire, moć i snaga koje posjeduje vlast mogu biti ključni u odvrćanju ljudi od činjenja loših djela i utjecati na njih da počnu činiti dobra djela, sve dok se ne poprave i opet ne krenu Pravim putem.

I oni koji mudro pozivaju u Allahovu vjeru su isto tako obavezni da se, shodno svojim mogućnostima, povežu sa državnim vlastima kako bi ih podstakli da im se pridruže u pozivanju u Istinu, govoreći im o pozitivnim posljedicama i sreći na oba svijeta koju će postići ukoliko im se pridruže u tom velikom dobru, ali i o negativnim posljedicama

koje neminovno slijede ukoliko vlasti odbiju i usprotive se pozivu u saradnju na širenju Allahove vjere. Podsticat će ih da zdušno pomažu širenje vjere na svaki način koji je koristan, kao što će ih i opomenuti da se da'vi ni u kom slučaju i nikada ne smiju protiviti ili je na bilo koji način sprečavati.

Molim Allaha da ujedini naša srca i da se vratimo na Allahov i Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, sud, te da nam Uzvišeni očisti naše namjere i pojasni nam ono što nam je nedovoljno jasno od šerijata. Molimo Uzvišenog da nas učini od onih koji pozivaju ka dobru i odvrćaju od zla, da islamskom ummetu podari razboritosti i da ih učini predvodnicima u dobru, da njihovi vladari i namjesnici budu dobri i bogobožni, i da budu od onih koji će druge popravljati, za istinom se povoditi, i drugima po Istini suditi, On je uistinu Darežljivi i Plemeniti. Neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka je mir i spas na našeg vjerovjesnika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

DRUGI DIO

OBAVEZNOST I VRIJEDNOST
POZIVANJA U ALLAHOVU VJERU

Poziv u Allahovu vjeru je pozivanje u dobro i istinu. Ovaj poziv temelji se na pravdi i dobročinstvu, i to je poziv u ono čemu teži neiskvarena ljudska priroda, prihvata zdrav razum i ono za čim žude čiste ljudske duše. To je poziv u vjerovanje u Uzvišenog Allaha i općenito poziv u ispravno vjerovanje koje prihvataju zdrava srca i prema kojem su raširena ljudska prsa. To je poziv u tevhid, tj. priznavanje da je samo Allah istinski Stvoritelj, da samo On zaslužuje da bude obožavan, i da On ima svoja lijepa imena i svojstva koja su samo Njemu primjerena i koja ne nalikuju svojstvima ljudi.

To je poziv u čvrsto uvjerenje da je samo Allah Uzvišeni Jedan i Jedin i Svome rububijetu i da u njemu nema sudruga, tj. da osim Njega nema istinskog Stvoritelja, niti da iko osim Njega istinski i apsolutno upravlja i vlada ovim kosmosom. Srce čovjeka koji ima ovakvo uvjerenje neće se vezati ni za koga drugoga osim za Allaha, te će njegov strah, nada i oslonac biti usmjereni samo ka Allahu Uzvišenom.

Poziv u Allahovu vjeru je i poziv u čvrsto vjerovanje da je Allah taj koji je istinski sudija Svojim robovima, te da im je On odredio sudbinu i da im samo On ima pravo propisati zakone kojih se oni trebaju i moraju pridržavati. Ovakvim vjerovanjem i uvjerenjem staje se ukraj parničanju pred zakonima koje Allah nije propisao, te se odbacuje svaki sud koji je u suprotnosti sa onim što su presudili Allah i Njegov Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*. Uistinu je svaka presuda koja je u suprotnosti sa presudom Allaha i Njegovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*, nepravda i nasilje, i presuda koja biva uzrokom da se među ljudima prošire nevaljalština i razvrat: **“Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje?”** (El-Maide, 50). Ovakvim uvjerenjem robovi se potčinjavaju Allahovim naredbama kojima ih je zadužio, te ih izvršavaju onako kako im je to On propisao i na način kako On to od njih zahtijeva, bez obzira da li je to što izvršavaju u skladu sa težnjama njihove duše ili ne. Isto tako, oni prihvataju Allahovu odredbu u pogledu sudbine te su čvrsto uvjereni da će ih zadesiti ono što im je On propisao, tako da se sudbini i prepuštaju, bili s njom zadovoljni ili ne: **“Zar pored Allahove žele drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji, i Njemu će se vratiti!”** (Ali Imran, 83).

Poziv ka Allahu je poziv u obožavanje samo Njega, i to na način da čovjek bude čvrsto i nepokolebljivo uvjeren da niko osim Njega ne zaslužuje da mu se ibadet čini, pa makar taj neko bio melek, poslanik ili evlija – dobri i pobožni čovjek. Sve to iz razloga jer je Allah jedini i istinski Stvoritelj, pa kada je tako, onda niko osim Njega i nema pravo da bude obožavan.

Pozivanje ka Allahu je i pozivanje u iskreno vjerovanje i priznavanje svih Allahovih lijepih imena i svojstava koja su potvrđena Kur'anom i vjerodostojnim sunnetom, kao i čvrsto uvjerenje da su sva Allahova svojstva autentična, tj. onakva kako to Allahu i priliči. Vjerovanje u Allahova svojstva podrazumijeva njihovo pritvrđivanje Allahu bez *tahrifa* – izobličavanja i mijenjanja izvornog značenja, bez *ta'tila* – obesnaživanja njihovog značenja, bez *tekjifa* – ulaženja u suštinsku kakvoću i bez *temsila* – antropomorfističkog pristupa ovim svojstvima: **“Niko nije kao On! On sve čuje i sve vidi”** (Šura, 11).

Pozivanje u Allahovu vjeru je poziv u slijedenje Pravog puta, puta kojim su kročili Allahovi poslanici, iskreni vjernici, šehidi i dobri ljudi. To je poziv na Put koji je Uzvišeni Allah učinio sigurnom stazom koja vodi ka Njemu i to je Put kojim ukoliko njime krenu Allahovi robovi, on će ih sigurno odvesti ka sreći i prosperitetu na ovom i budućem svijetu. Slijedeći ovaj Put, ljudi će se kloniti uvođenja novotarija u vjeru čiji sljedbenici jedni druge odvođe u zabludu, te se slijedenjem svojih strasti udaljavaju od Allahove vjere. Ovakvi ne slijede ono što im je naredio njihov Stvoritelj i istinski Zaštitnik koji kaže: **“I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; - eto, to vam On naređuje, da biste se grijeha klonili”** (El-En'am, 153). Odbijajući postupiti po ovoj Allahovoj naredbi, ovakvi čine ono što im je Allah zabranio, te se razilaze i u stranke dijele: **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!’”** (Eš-Šura, 13).

Pozivanje u Allahovu vjeru je pozivanje u lijep i uzvišen moral, činjenje najljepših djela, poštivanje svačijeg prava i dostojanstva, poziv u provođenje pravde na način da se svakome da pravo koje mu pripada, kao i poziv da se svakom čovjeku podari položaj i mjesto koje

i zaslužuje. Primjenom svega spomenutog, među vjernicima se ostvaruje istinsko bratstvo i ljubav, te se, na područjima u kojima se u potpunosti primjenjuje Allahov šerijat, uspostavlja red, mir i sigurnost. S druge strane, u ovim sredinama se umanjuju ili u potpunosti nestaju loša djela i ružno i nemoralno ponašanje, kao što se ukidaju i bezbožnički zakoni koje su proizvele zabludjele ideologije, a pobornici ovakvih zakona i sistema bivaju poniženi jer su Allahove robove željeli odvratiti od istine.

Zbog svega što smo spomenuli, kao i zbog još mnogo pribavljanja koristi i otklanjanja štete koje poziv u Allahovu vjeru nosi sa sobom, institucija *da've* – islamskog misionarstva, u islamu zauzima veliko i uzvišeno mjesto, a oni koji se bave *da'vom* ubrajaju se u nasljednike Allahovih poslanika. Zato veliki broj kur'anskih i sunnetskih tekstova govori o obaveznosti i vrijednosti *da've*. Rekao je Uzvišeni Allah:

• **“Svakoj vjerskoj zajednici propisali smo klanje kurbana da bi spominjali Allahovo ime prilikom klanja stoke koju im On daje. Vaš Bog je jedan Bog, zato se samo Njemu iskreno predajte! A radosnom viješću obraduj poslušne”** (El-Hadždž, 67);

• **“I neka te oni nikako ne odvrte od Allahovih riječi, kada ti se objave, i pozivaj Gospodaru svome i nikako ne budi od onih koji druge Njemu smatraju ravnim!”** (El-Kasas, 87);

• **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte! Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. A oni su se podvojili iz zlobe međusobne baš onda kad im je došlo saznanje. I da nije Riječi Gospodara tvoga prije izrečene, do označenog roka, s njima bi već bilo svršeno. A oni kojima se poslije njih Knjiga u nasljedstvo ostavlja veoma sumnjaju u nju. Zato ti pozivaj i budi ustrajan, onako kako ti se naređuje, a ne povodi se za prohtjevima njihovim, i reci: ‘Ja vjerujem u sve knjige koje je Allah objavio, i naređeno mi je da vam pravedno sudim; Allah je i naš i vaš Gospodar, nama naša, a vama vaša djela; nema potrebe da jedni drugima dokaze iznosimo; Allah će nas sve sabrati, i Njemu će se svi vratiti’”** (Eš-Šura, 13-15);

• **‘I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvrćati – oni će šta žele postići. I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli – njih čeka patnja velika’** (Ali Imran, 104-105);

• **‘A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: ‘Ja sam doista musliman!’’** (Fussilet, 33).

• U oba Sahiha zabilježena je predaja od Abdullaha b. Abbasa, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza, r.a., u Jemen i naredio mu da ljude pozove u islam, i u klanjanje namaza i davanje zekata.¹

• Od Sehla b. Sa’da, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na dan Hajbera rekao Aliji b. Ebi Talibu, r.a.: **‘Kreni polahko sve dok ne dođeš na njihovo područje. Zatim ih pozovi u islam i obavijesti ih o Allahovim propisima koje su dužni izvršavati, jer, tako mi Allaha, da Allah preko tebe uputi jednoga čovjeka bolje ti je nego da imaš najskupocjenije (crvene) deve.’**²

• Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: **‘Vjera je savjet! Rekoše: ‘Savjet o kome, Božiji Poslaniče?’ Reče: ‘Savjet o Allahu, Njegovoj Knjizi, Njegovom Poslaniku, vođama muslimana, i o ostalom muslimanskom puku!’**³

• Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **‘Ko bude pozivao na Pravi put, takav će imati nagradu svih onih koji mu se budu odazvali i na tom putu istine ga slijedili, s tim da od njihove nagrade ništa neće biti oduzeto, a onaj ko bude pozivao u zabludu, takav će imati grijeh svih onih koji ga u toj zabludi budu slijedili, s tim da se od njihovog grijeha isto tako ništa neće oduzeti.’** Bilježi ga Muslim.⁴

Ovi ajeti i hadisi nedvosmisleno govore o obaveznosti i vrijednosti pozivanja u Allahovu vjeru, pojašnjavaju rezultate dostavljanja i primjene Allahovog zakona, i ukazuju na postizanje mnogobrojnih

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

3 Muslim, br. 55, Knjiga o vjerovanju, poglavlje ‘U Džennet neće ući niko osim vjernika’.

4 Muslim, br. 2674, Knjiga o znanju, poglavlje ‘Ko u islam uvede neki lijep običaj’.

koristi i dobrobiti za sve ljude koje se ogledaju u lakšem i lagodnijem životu na ovom i uspjehu na budućem svijetu. Isto tako, ovi tekstovi govore i o tome kako će ljudi primjenjujući princip pozivanja u Allahovu vjeru od sebe otkloniti različite vidove štete i neugodnosti.

Umjerenost u da'vi

Pozivanje ka Allahu je poziv u Njegov šerijat, a njegova primjena vodi ka Allahovom zadovoljstvu, Njegovoj počasti i visokom mjestu kod Njega. Poziv svih Allahovih poslanika bio je baziran na tri temelja:

- 1-Spoznaja Allaha preko Njegovih lijepih imena i svojstava,
- 2-Spoznaja Allahovog šerijata koji vodi ka Allahovoj ljubavi i zadovoljstvu,
- 3-Spoznaja nagrade koja očekuje pokorne – vjernike, i kazne koja očekuje nepokorne – nevjernike i grješnike.

Poziv u Allahovu vjeru – *da'va*, ubraja se u osnovne komponente institucije činjenja dobrih djela, tako da se istinski uspjeh i opća dobrobit ne može ostvariti osim sa da'vom. Rekao je Uzvišeni: **“Tako mi vremena – čovjek, doista, gubi, samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.”** (El-Asr,1-3)

Preporučivanje istine, koje je spomenuto u ajetu, podrazumijeva i da'vu, odnosno pozivanje ljudi u tu istinu. Isto tako, preporučivanje strpljenja podrazumijeva pozivanje ljudi da budu strpljivi prilikom ispovijedanja i prakticiranja Allahove vjere, bez obzira radilo se o njenim temeljima ili ograncima.

U vremenu u kojem živimo, pozivanje u Allahovu vjeru egzistira između dvije krajnosti, koje su pokuđene i pogrešne, i sredine koja je pohvalna i poželjna.

Prva krajnost: pretjerivanje i ekstremizam

Ovdje mislimo na daiju koji je grub i osoran dok druge poziva u Allahovu vjeru. Ovakav želi da ljudi vjeru razumijevaju i prakticiraju shodno njegovoj percepciji i razumijevanju, i nije tolerantan čak ni prema onome što tolerira sama vjera. Ponekad će vidjeti da su ljudi prema nekom propisu nemarni, pa će ga to jako pogoditi bez obzira što je ta stvar u islamu možda samo poželjna, a ne obavezna, te će prići tim ljudima i na izuzetno grub i neprimjeren način opomenuti ih zbog onoga što čine, kao da su izostavili jedan od vadžiba, tj. strogo naređenih djela.

Dosta je primjera koji pojašnjavaju ovu krajnost:

Prvi primjer: Čovjek je naprimjer primijetio skupinu ljudi koji dok klanjaju ne prave kratku stanku nakon prvog rekata prije nego što ustanu na drugi, niti nakon trećeg rekata prije nego što ustanu na četvrti. Učenjaci ovo kratko sjedenje između prvog i drugog i trećeg i četvrtog rekata nazivaju ‘sjedenje radi odmora’. Spomenuti čovjek ovu stanku smatra sunnetom, tj. djelom koje je prakticirao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa kada ugleda nekoga ko je ne prakticira, smuča mu se i mrak mu padne na oči, te ga odmah upita zbog čega ne pravi spomenutu stanku. obraća mu se na način kao da zastupa mišljenje da je ovo kratko sjedenje obavezno i strogo propisano u namazu, pored toga što određeni broj islamskih učenjaka prenosi konsenzus da ova stanka nije obavezna. U stvarnosti, po pitanju propisa ove stanke postoje tri mišljenja:

Prvo: da je ona u svim prilikama *mustehab*, tj. nešto poželjno;

Drugo: da ona nikada nije *mustehab* i da je nikada ne treba prakticirati;

Treće: da je ona *mustehab* – poželjna onome ko za njom iz nekog razloga ima potrebu, kako bi sebi olakšao, poput stare osobe, bolesnika koji ima problema sa koljenima ili tome slično.

Pored toga, ima ljudi koji se prema ovom propisu odnose kao da je strogo naređen i obavezan.

Drugi primjer: Neki ljudi ukoliko vide čovjeka da, nakon što se podigne sa ruku'a, stavi svoju desnu ruku po lijevoj i zadrži ih na prsima, prilaze mu i govore da je takav postupak novotarija te da je ruke nakon ruku'a obavezno spustiti niz tijelo, kao što mu i govore da takav postupak nije utemeljen niti validan, pored toga što se ovo pitanje vraća na idžtihad. Moguće je čak da je dokaz na strani onih koji kažu da se ruke vežu na prsima nakon ruku'a, kao što se vežu i prije ruku'a, jer se to može razumjeti iz hadisa koji bilježi Buhari od Sehla b. Sa'da, r.a., u kojem stoji sljedeće: "Ljudima je bilo naređeno da u namazu svoju desnu ruku stavljaju na podlakticu lijeve".¹

Treći primjer: Neki opet žestoko prigovaraju onima koji u namazu naprave i najmanji pokret bez obzira što su ti pokreti u osnovi dozvoljeni i što vjerodostojan sunnet svjedoči da je dozvoljeno učiniti i pokrete koji su veći od spomenutih. Ovakve vidiš da žestoko i grubo osuđuju one koji učine neki pokret, bez obzira što su oni dozvoljeni i što ih je šerijat odobrio, kako smo to već kazali. Nema sumnje da se ovakvo ponašanje smatra ekstremizmom i pretjerivanjem.

Jedne prilike je Ebu Džuhajfe, r.a., klanjao namaz a u rukama je pridržavao uzde svoga konja. Konj se pomjerao, a on je polahko koračao za njim i tako je činio sve dok nije završio namaz. Jedan čovjek koji je bio grub i nevaspitan, vidjevši to, iznenađeno povika: "Pogledajte ovog čovjeka!", pa je to ponovio tri puta. Ebu Džuhajfe, r.a., ovaj plemeniti ashab, nakon što je predao selam i završio namaz, prišao je ovom čovjeku te mu na lijep način objasnio da je ovaj postupak dozvoljen, jer da je pustio svoga konja, on bi vjerovatno odlutao i možda ga ne bi pronašao sve do sumraka.

Razmislimo i o sljedećim primjerima blagosti i olakšica s kojima je došao šerijat:

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom je ashabima predvodio namaz a u rukama je držao Umamu, kćerku svoje kćerke Zejnebe, r.a., dakle svoju unuku. Kada bi ustao, podigao bi je, a kada bi otišao na sedždu, spustio bi je.² U ovom postupku ogleđa se koliko je Poslanik, sallallahu

1 Buhari, br. 740, Knjiga o ezanu, Poglavlje o stavljanju desne ruke po lijevoj u namazu.

2 Buhari, br. 516, Knjiga o namazu, Poglavlje o držanju djevojčice u namazu. Buhari ga bilježi i na drugom mjestu, br. 5996, od Ebu Katade el-Ensarija, r.a.

alejhi ve sellem, bio milostiv i blag prema ovoj djevojčici. Isto tako, iz ovog hadisa je jasno i to da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ne samo da je pridržavao dijete u namazu, što zahtijeva mnogo pokreta, već je ljude i predvodio u namazu, a i oni su se komešali i na određen način pomjerali kako bi vidjeli šta on to čini u namazu sa svojom unukom. Sve ovo je najbolji dokaz da je ovakvo nešto dozvoljeno jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio najbogobojazniji čovjek i najbolje je poznao Allahovu vjeru, i da je to bilo zabranjeno, on to sigurno ne bi činio.

Četvrti primjer: Jedna skupina ashaba raspitivala se o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, djelima koja čini u tajnosti, pa kada su saznali nešto od toga, razočarali su se u sebe i rekli: "Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, oprošteni su svi propusti koje je učinio i koje će učiniti, a opet tako postupa i toliko Allahu ibadeti! Prema tome, mi smo obavezni činiti mnogo više dobrih djela kako bi nam Allah oprostio naše grijehе." Jedan od njih reče: "Ja ću postiti svaki dan i post nikada neću prekidati", drugi reče: "Ja ću klanjati po čitavu noć i nikada po noći neću spavati", a treći reče: "Ja se nikada neću oženiti." Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten o onome što su kazali, on reče: "Ja neke dane postim, a neke ne postim, u nekim noćima klanjam, a u nekima spavam, i oženio sam se. Onaj ko odbaci moj sunnet, takav meni i ne pripada."¹

Sve navedeno jasno ukazuje da nam ne priliči, niti da nam je dozvoljeno pretjerivati u Allahovoj vjeri, bilo prilikom pozivanja drugih u islam ili prilikom našeg prakticiranja vjerskih propisa. Obaveza nam je da se držimo umjerenosti i sredine, upravo onako kako su nam to naredili Uzvišeni Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Rekao je Uzvišeni Allah: **"I doista, ovo je pravi put moj, pa se njega držite i druge puteve ne slijedite, pa da vas odvoje od puta Njegova; - eto, to vam On naređuje, da biste se grijehа klonili."** (El-En'am, 153)

Također, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Ne pretjerujte u pogledu mene onako kako su kršćani pretjerali u pogledu Isaa, a.s."²

1 Buhari, br. 5063, Knjiga o braku, Poglavlje o podsticanju na brak. Bilježi ga i Muslim, br. 1401, Knjiga o braku, Poglavlje o poželjnosti braka, od Enesa b. Malika, r.a.

2 Buhari, br. 3445, od Abdullaha b. Abbasa, r.a., Knjiga o poslanicima, Poglavlje o riječima Uzvišenog: "I spomeni u Knjizi Merjemu..." (Merjem, 16)

Dok je putovao od Muzdelife ka Mini, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, uzeo je u šaku kamenčiće te rekao: "O ljudi, uzimajte kamenčiće ove veličine pa njih na džemretima bacajte, i dobro se pripazite pretjerivanja u vjeri..."³

Druga krajnost: Nemarnost i bezrazložna popustljivost

S druge strane nailazimo na one koji su vrlo nemarni prema obavezi pozivanja u Allahovu vjeru, te olahko propuštaju vrlo zgodne i povoljne situacije i prilike za da'vu, ne čineći ništa kako bi djelovali na ovom polju. Ponekad je razlog nemarnosti ovakvih osoba šejtansko došaptavanje kako još uvijek nije vrijeme da određene osobe poziva u vjeru, ili kako mu se te osobe, ukoliko ih pozove, neće odazvati, ili tome slične razne vesvese i došaptavanja koja šejtan ubacuje u njihova srca kako bi propustili te zlatne prilike.

Drugi, opet, ukoliko vide čovjeka kako griješi na način da radi nešto što je zabranjeno ili izostavlja nešto što je naređeno, odmah se nakostriješe od srdžbe, od njega se udalje i izgube nadu da će se dotična osoba ikada popraviti, a ovo je uistinu veliki problem. Uzvišeni Allah pojasnio nam je da moramo biti strpljivi i uporni, te se nadati Njegovoj nagradi. Rekao je Uzvišeni: **"Ti se strpi kao što su strpljivi bili odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe!"** (Ahkaf, 35). Zato je čovjeku obaveza da bude strpljiv i da očekuje nagradu od Allaha Uzvišenog pa makar ponekad doživio i različite vrste poniženja. Nakon što je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, u borbi povrijeđen prst pa je iz njega tekla krv, on je u stihu, obraćajući se svome prstu, rekao:

*"Ti nisi ništa drugo osim prst okrvavljeni,
na Allahovom putu, to te zadesi."*⁴

3 Dio hadisa koji su zabilježili Nesai, 5/267, br. 3057, Ibn Madže, br. 3029, i Ahmed u Musnedu, 1/215, 347, od Abdullaha b. Abbasa, r.a.

4 Buhari, br. 2802, Knjiga o džihadu i izvidnicama, Poglavlje o onome ko bude povrijeđen na Allahovom putu. Bilježi ga i Muslim, br. 1796, Knjiga o džihadu, Poglavlje u kojem se govori o neprijatnostima koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, doživljavao od idolopoklonika. Hadis prenosi Džundub b. Sufjan, r.a.

Dakle, ova skupina je sušta suprotnost onoj prvoj o kojoj smo govorili. Ovakvi bivaju svjedoci kako se krši Allahov šerijat i čine razni grijesi, međutim i pored toga ljudima ne upućuju savjet da se poprave niti ih pozivaju da se klone grijeha.

Neke čak čujemo kako govore da je obaveza sve ljude koji se načelno deklariraju kao muslimani i koji se u svome namazu okreću ka Kibli, smatrati jednom jedinstvenom skupinom, te kako ih nije dozvoljeno dijeliti ni po kakvom osnovu. Kažu da nije dozvoljeno muslimane klasificirati na novotare i sljedbenike sunneta, što je očita greška i opasna stvar, jer je obaveza istinu rastaviti od laži, kao što je i obaveza napraviti razliku između sljedbenika istine i sljedbenika laži. Ukoliko bi se sve frakcije koje se pripisuju islamu izmiješale, ujedinile te zaključile kako će zajednički živjeti u okrilju islama, i pored toga što među njima možda ima i onih koji prakticiraju novotarije koje izvode iz islama, desilo bi se nešto s čime se ne može složiti niti prihvatiti niko ko iskreno usmjerava i savjetuje radi Allaha, njegove Knjige, Njegovog Poslanika, muslimanskih predvodnika i običnog muslimanskog puka.

Postoje ljudi koji imaju i znanja i umijeća da pozivaju u Allahovu vjeru, ali i pored toga što vide ljude u različitim vrstama grijeha i propusta, oni ih ne opominju jer se plaše da će biti vrijeđani i omalovažavani, te iz tog razloga zapostavljaju obavezu pozivanja ka Allahu.

Parametri koji ukazuju na to šta je ekstremizam, a šta popustljivost u da'vi

Oni koji su nemarni i popustljivi u pogledu pozivanja ka Allahu, kada vide muslimane koji se drže srednjeg puta i prakticiraju vjeru onako kako to i treba, napadaju ih i govore da su u zabludi, te ih nazivaju ekstremistima, fundamentalistima i radikalima, i pored toga što su oni ti koji su ustvari na istini.

S druge strane, istinski ekstremisti koji zaista pretjeruju u Allahovoj vjeri, na ovakvu skupinu muslimana gledaju s podozrenjem te im govore da su popustljivi i nemarni, da ne ispovijedaju Allahovu vjeru kako treba, i da ljubomorno ne čuvaju ono što im je Uzvišeni Allah stavio u obavezu.

Zbog svega ovog, ni naše strasti ni težnje naših duša ne smijemo uzeti kao parametar koji treba da pokaže šta je to stvarno pretjerivanje u vjeri, a šta popustljivost. Istinski parametar i pokazatelj po ovom pitanju jeste praksa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, neka je Allah zadovoljan s njima. Sve nam je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vrlo jasno pokazao svojim riječima, djelima i postupcima.

Ukoliko dođemo u dilemu da li u nekoj situaciji primijeniti princip blagosti ili žestine, te smo po tom pitanju neodlučni, i nije nam najbolje jasno u čemu je od spomenuta dva principa veća korist, kako ćemo postupiti? Nema sumnje da je u takvoj situaciji bolje primijeniti metodu blagosti i olakšice jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Uistinu je vjera lahka".¹ Isto tako, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza b. Džebela i Ebu Musaa el-Eš'arija, r.a., u Jemen, rekao im je: "Olakšavajte i nemojte otežavati, obradujte (s nagradom od Allaha) i ne budite oni koji će rastjerivati."²

Jedne prilike, pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prošao je neki židov pa mu rekao "Essamu alejke, ja Muhammed", što znači: "Usmrćen bio, o Muhammede", zaželjevši mu na ovakav način smrt. Aiša, r.a., koja je bila kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čuvši ove riječi, reče židovu: "Usmrćen bio ti, i proklet!", a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj reče: "Allah je blag i voli blagost, i Allah daje da se blagošću postigne ono što se ne može postići grubošću".³ Ukoliko obratimo pažnju na zadnju rečenicu iz ovog hadisa: "Allah daje da se blagošću postigne ono što se ne može postići grubošću", bit će nam jasno da ukoliko budemo u situaciji da biramo između upotrebe blagosti ili grubosti po nekom pitanju, svakako trebamo izabrati blagost jer na to jasno upućuju citirane riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Onaj ko želi dokučiti istinsko značenje ovih riječi, neka ih praktično sprovede u djelo. Uistinu, ukoliko ti koji pozivaš u Allahovu vjeru, prideš određenom čovjeku na grub i ružan način, on će se usprotiviti, uzjoguniti i uzvratiti ti istom mjerom. Ako se bude radilo o običnom

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 4341 i 4342, Knjiga o vojnim pohodima, Poglavlje o slanju Ebu Musaa i Muaza u Jemen. Bilježi ga i Muslim, br. 1733, od Ebu Berdeta, r.a. Knjiga o džihadu, poglavlje o naredbi da se olakšava.

3 Izvor hadisa prethodno je naveden.

i po pitanju vjere neukom čovjeku, reći će ti: “Postoje učenjaci koji imaju veće znanje od tebe”, a ako se pak bude radilo o studentu islamskih nauka, tj. onom koji traga za islamskim znanjem, početak će se raspravljati kako bi odbranio svoj stav i svoje mišljenje, a možda će ti navoditi i potpuno ništavne argumente čija je ništavnost kristalno jasna i njemu i tebi. Međutim, odbit će svaku opciju osim da se zalaže za svoje mišljenje jer od tebe nije vidio ni blagosti ni taktičnosti, niti si ga u vjeru pozvao mudrošću i lijepim savjetom.

Znajte da Istina neće ostati nepoznata osim dvjema vrstama ljudi: onima koji istinu ne žele i od nje okreću glavu, i onima koji se ohole. Što se tiče onih koji istinski žele istinu i za njom predano tragaju, nema nikakve sumnje da će takvi biti usmjereni ka istini i na kraju je i pronaći.

Primjeri krajnosti i ekstremizma kod određenih kategorija ljudi

Prvi primjer:

Jednu vrstu ekstremizma u današnjem vremenu možemo uočiti kod nekih roditelja koji kada vide mladiće i djevojke kako su, hvala Allahu, krenuli putem Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, sunneta i kako ga nastoje primjenjivati u svome životu koliko je god više moguće, oni im zbog toga prave velike probleme i na njih vrše pritisak, pa ih čak i sprečavaju da čine dobra djela, iako im činjenje tih dobrih djela uopće ne šteti. Tako ima roditelja koji svojoj djeci govore: “Nemoj klanjati previše nafila-namaza, nemoj postiti bijele dane, nemoj postiti ponedjeljkom i četvrtkom”, i tome slično, bez obzira što im dobra djela koja čine njihova djeca ne donose nikakvu štetu, niti im predstavljaju bilo kakav problem, kao što ni njihovoj djeci isto tako ne nanose niti fizičke niti psihičke probleme, niti negativno utječu na njihov uspjeh u školi.

Pribojavam se da oni koji ovako postupaju prema svojoj djeci, to čine iz mržnje prema Istini i Allahovom zakonu, a takvi su u velikoj opasnosti. Onaj ko mrzi i prezire Istinu i šerijat, moguće je da će se odmetnuti od islama i postati otpadnik, jer Uzvišeni Allah kaže: “... **zato što ne vole ono što Allah objavljuje, i On će djela njihova poništiti**” (Muhammed, 9). Poništavanje nećijih dobrih djela ne biva

osim ukoliko se isti ne odmetne od islama, kao što kaže Uzvišeni: **“...A oni među vama koji od svoje vjere otpadnu i kao nevjernici umru – njihova djela bit će poništena i na ovom i na onom svijetu, i oni će stanovnici Džehennema biti, u njemu će vječno ostati”** (El-Bekare, 217). Ovaj primjer ekstremnog ponašanja, koji smo naveli, odnosi se na one koji imaju nadležnost nad nekim, a u ovom slučaju su to roditelji koji imaju nadležnost nad svojom djecom.

Što se tiče djece, bili oni mladići ili djevojke, ukoliko se na ispravan način drže Allahovog šerijata, onda se oni nikako ne mogu smatrati ekstremistima niti onima koji pretjeruju u vjeri.

Drugi primjer:

Sušta suprotnost navedenom primjeru jeste primjer djece koja zauzimaju vrlo ekstreman i netaktičan stav prema svojoj porodici, te ne mogu prihvatiti da članovi njihovih obitelji upražnjavaju određene radnje i navike, pa čak ukoliko su one u osnovi i dozvoljene. Ovakvi žele da, kada se radi o prakticiranju vjere i vjerskih propisa, njihovi očevi, majke, braće i sestre budu na njihovom nivou i da postupaju na isti način kao i oni, što je svakako pogrešno.

Ovakvi ne smiju opominjati članove svojih porodica ukoliko kod njih primijete nemarnost u pogledu nekih postupaka u kojima se nemarnost tolerira, kao naprimjer ukoliko ne budu činili neke od mustehaba (pohvalnih djela koja nisu obavezna) ili ako se radi o postupcima oko kojih su se islamski učenjaci razišli i zauzeli različite stavove.

Ono čega bi se trebao pridržavati svaki čovjek, bez obzira bio on od onih koji pozivaju u vjeru ili od onih koji u vjeru ne pozivaju, ali Allaha iskreno obožavaju, jeste da sebi ne dozvoli da ode u bilo koju od dvije pokuđene krajnosti, tj. da u vjeri ne pretjeruje, ali i da ne bude bezrazložno popustljiv i nemaran kada je u pitanju Allahova vjera. Obaveza mu je da se na ispravan način pridržava Allahovog puta, upravo onako kako mu je Uzvišeni Allah to i naredio: **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte! Teško**

je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati” (Eš-Šura, 13).

Obaveza je da budemo jedinstveni i da se klonimo razjedinjavanja

Uspostaviti Allahovu vjeru znači ispovijedati je na način kako je to Allah propisao. Jasno nam je da je Allah zabranio razjedinjenost jer ona predstavlja veliku opasnost za islamski ummet, te donosi veliku štetu svima, kako muslimanskim društvima tako i pojedincima.

Razjedinjenost je nevjerovatno bolna i mučna stvar, jer ona uzrokuje, kako Uzvišeni Allah kaže: **“...i ne prepirate se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih”** (El-Enfal, 46). Dakle, ukoliko se ljudi razjedinje, počinju se svađati i prepirati, što opet uzrokuje gubitak i propast, i na koncu gube moral i elan u svakom pogledu, te ostaju bez čvrstine i ugleda.

Neprijatelji islama, bez obzira radilo se o unutrašnjim ili vanjskim neprijateljima, itekako se raduju muslimanskoj razjedinjenosti, i oni ustvari iniciraju razjedinjenost ubacujući neprijateljstvo i mržnju među one koji pozivaju u Allahovu vjeru. Zbog toga, naša je obaveza da se zajednički suprotstavimo spletkama koje kuju oni koji se bore protiv Allaha, Njegovog Poslanika i Njegove vjere u cijelosti. Moramo biti jedna čvrsta i nedjeljiva cjelina, i braća u vjeri koju povezuje ljubav prema Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, baš onako kako je to bio slučaj kod prvih generacija muslimana. Njihove biografije i život koji su posvetili pozivu u Allahovu vjeru obiluju primjerima jedinstva i ljubavi. U suprotnom, bojati se da će nedostatak jedinstva i međusobne ljubavi dovesti do katastrofalnih posljedica.

Razjedinjenost muslimana je nešto čemu se najviše raduju šejtani iz reda ljudi i džinna jer nikako ne podnose da se sljedbenici istine ujedine po bilo kojem pitanju. Njihov cilj je da unesu razdor i neslogu među muslimane jer vrlo dobro znaju da nesloga umanjuje i uništava snagu koja nastaje kao produkt jedinstva i bratstva u ime Allaha. Na ovo upućuju riječi Uzvišenog: **“...i ne prepirate se da ne biste klonuli i bez**

borbenog duha ostali...” (El-Enfal, 46), i: “I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli – njih čeka patnja velika” (Ali Imran, 105), kao i Njegove riječi: “On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!’” (Eš-Šura, 13).

Uzvišeni Allah zabranio nam je razjedinjenost i pojasnio ružne posljedice koje prouzrokuje nesloga, stoga se moramo ujediniti i biti jedinstveni i pored toga što ćemo ponekad možda imati različite stavove u pogledu nekih pravnih pitanja ili u pogledu upotrebe i korištenja nekih metoda. Uistinu su razjedinjenost i nesloga istinski nered i šteta koji uzrokuju slabost i nemoć.

I ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, razilazili su se i zauzimali različite stavove po nekim pitanjima, ali i pored toga to među njih nije unosilo razdor, neprijateljstvo niti mržnju. Ovo se dešavalo čak i dok je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio živ. Jedne prilike je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao ashabima: “Neka niko od vas ne klanja ikindija-namaz sve dok ne stignete do plemena Benu Kurejza...”¹ Naime, ashabi, r.a., krenuli su iz Medine ka plemenu Benu Kurejza, a vrijeme ikindije već je bilo nastupilo. Tada su se podijelili u mišljenju po pitanju klanjanja ovog namaza, pa su neki rekli: “Nećemo klanjati ikindija-namaz sve dok ne stignemo do plemena Benu Kurejza pa makar sunce i zašlo, jer nam je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jasno naredio: ‘Neka niko od vas ne klanja ikindija-namaz sve dok ne stignete do plemena Benu Kurejza...’”. Čuli smo ove riječi i njima se i pokoravamo.”

S druge strane bilo je onih koji su Poslanikove riječi shvatili kao naredbu da se požuri ka bojnopolju, međutim ukoliko nastupi vrijeme namaza, smatrali su da ga trebaju obaviti u njegovom propisanom vremenu, pa su tako i učinili. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo da su ashabi postupili na različit način i zauzeli različite stavove, nikoga od njih nije ukorio niti je ikome od njih uputio kritiku jer je njihovo razilaženje ustvari nastalo kao produkt različitog shvatanja riječi koje im je uputio.

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 946, od Abdullaha b. Omera, r.a., Knjiga o strahu. Bilježi ga i Muslim, br. 1770, Knjiga o džihadu, Poglavlje o hitanju u vojne pohode.

Na koji način riješiti problem nesloge i razjedinjenosti?

Ovaj problem riješit ćemo onda kada mu budemo prilazili na način kako su to činili ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Trebamo znati da nije problematično ono razilaženje koje nastane kao produkt idžtihada,¹ ukoliko se idžtihad po tom pitanju tolerira, već da je takva vrsta razilaženja ustvari vid jedinstva i sloge jer svako zastupa onaj stav za koji vjeruje da na njega upućuje šerijatski dokaz. Dakle, svako se drži mišljenja koje je izgradio na osnovu šerijatskog dokaza, i to mišljenje nikada ne bi uzeo za mjerodavno da na njega, po njegovom uvjerenju, ne upućuje šerijatski dokaz. Zbog toga ne priliči da među ovakvima bude neprijateljstva i netrpeljivosti, već jedni druge moraju nastojati razumjeti i tolerirati različite stavove koje su, svako po svome uvjerenju, izgradili na temelju onoga što smatraju ispravnim.

Zašto bi inače neko od nas imao pravo drugoga obavezati da postupa po mišljenju koje zastupa, kada bi i on isto tako od nas mogao zahtijevati da mi prihvatimo mišljenje kojeg se on drži. Zbog toga, svako razilaženje koje je nastalo kao plod idžtihada moramo prihvatiti kao vid sklada, a ne neprijateljstva, a sve to u cilju jedinstva i ostvarenja opće dobrobiti.

Ako postoje iskrene i ispravne namjere, lahko ćemo doći do rješenja, međutim ukoliko su namjere pokvarene i svako bude samodopadljiv i opčinjen samim sobom kao i stavom koji zastupa te ne bude mario za druge, u tom slučaju izlaz iz ovog problema je vrlo daleko.

Uzvišeni Allah oporučio je Svojim robovima da se drže jedinstva i da budu složni: **“O vjernici, bojte se Allaha onako kako se treba bojati i umirite samo kao muslimani! Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte!”** (Ali Imran, 102-103). Uistinu je ovaj ajet veličanstvena poruka i lekcija svakom vjerniku.

Korist:

Možda će neko reći: “Ukoliko je osoba s kojom se razilazim novotar, kako ću onda postupiti i kako ću se prema njemu odnositi?”

¹ Ukratko, idžtihad je maksimalno ulaganje truda od strane islamskog učenjaka u nastojanju da na osnovu validnih šerijatskih argumenata dođe do ispravnog rješenja po nekom pitanju u vjeri (op. prev.).

Kažem: Trebamo znati da se novotarije dijele na dvije vrste:

Prva: novotarije koje čovjeka izvode iz vjere,

Druga: ostale vrste novotarija.

Bez obzira o kojoj od dvije navedene vrste novotarija se radi, naša je obaveza da osobe koje prakticiraju te novotarije, a koje se načelno deklariraju kao muslimani, pozivamo u istinu i ispravno vjerovanje. Dok im budemo prezentirali istinu, prvotno nećemo zalaziti u osjetljiva područja niti se s njima raspravljati oko pitanja po kojima oni imaju zabludjele i pogrešne stavove, osim ukoliko kod njih jasno vidimo da iz oholosti i inata odbijaju istinu. Uzvišeni Allah je, obraćajući se Svome Poslaniku, rekao: **‘Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili’** (El-En’am, 108). Dakle, prvo ćemo im istinu i ispravno vjerovanje nastojati predstaviti kroz iznošenje jasnih argumenata, jer, po običaju, urođena ljudska priroda sklona je prihvaćanju istine. Ukoliko, pak, kod njih vidimo oholost i inat, tada im treba ukazati na zabludu koju ispovijedaju, jer je raskrinkavanje zablude obaveza, s tim da i pored toga treba izbjegavati rasprave.

Što se tiče *hedžra* – izbjegavanja i udaljavanja od novotara nakon što iz oholosti i inata odbiju istinu, njegov propis se vraća na propis dotične novotarije koju prakticiraju. Ukoliko se radi o novotariji koja izvodi iz vjere, onda je obaveza kloniti se ovakvih te ih maksimalno izbjegavati, a ako se radi o ostalim vrstama novotarija, onda se propis razlikuje shodno trenutačnoj situaciji. Ukoliko izbjegavanje ove vrste novotara donosi određene vidove koristi, onda ćemo ih i izbjegavati i držati se podalje od njih, a ukoliko u izbjegavanju istih nema nikakve koristi, onda ih nećemo izbjegavati jer je osnova da musliman muslimana ne smije izbjegavati. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Vjerniku nije dozvoljeno da svoga brata muslimana izbjegava više od tri dana”.² Stoga, nijednog muslimana, pa makar on bio i grješnik, nije dozvoljeno izbjegavati osim ako u tom izbjegavanju ima određena korist. *Hedžr* je propisan kao lijek i sredstvo da se neko popravi, pa ukoliko *hedžr*

2 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 6077, od Ebu Ejjuba el-Ensarija, r.a., Knjiga o lijepom ponašanju, Poglavlje o *hedžru*. Bilježi ga i Muslim, br. 2560, Knjiga o dobročinstvu i spajanju rodbinske veze, poglavlje u kojem se govori da musliman muslimana ne smije izbjegavati više od tri dana.

ne donosi nikakvu korist, ili dotičnoj osobi samo povećava obijest, griješenje i inat, onda *hedžr* ne treba ni praktimirati. Na kraju krajeva, bolje je ne činiti ništa nego činiti nešto u čemu nema nikakve koristi.

TREĆI DIO

SMJERNICE OMLADINI ISLAMSKOG
BUĐENJA PITANJA I ODGOVORI

PRVA OBLAST

ŠERIJATSKI STATUS POZIVANJA U ALLAHOVU VJERU

Šerijatski status pozivanja u Allahovu vjeru

1. Da li je pozivanje u Allahovu vjeru obaveza svakog muslimana i muslimanke, ili se poziv ograničava samo na učene i one koji tragaju za znanjem? Da li je dozvoljeno običnom čovjeku da poziva ka Allahu?

Odgovor: Ukoliko čovjek ima adekvatno znanje o onome u što poziva, onda nema razlike bio on veliki učenjak na kojeg se prstom pokazuje, ili tragalac za znanjem koji ga vrijedno nastoji steći, ili čak obični čovjek koji poznaje dotično pitanje s potpunim znanjem i uvjerenjem. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet.”¹ Dakle, nije uvjet da pozivalac u Allahovu vjeru postigne veliko znanje, već je uvjet da u najmanju ruku dobro poznaje ono u što poziva. Nije dozvoljeno pozivati bez znanja ili poziv temeljiti isključivo na osjećajima.

Često susrećemo braću koja pozivaju u Allahovu vjeru a nemaju dovoljno znanja, pa zbog jakih emocija, koje njima vladaju, zabranjuju ono što Allah nije zabranio i obavezuju Allahove robove onim što On nije propisao. Ovo je veoma opasno, zato što je zabrana onoga što je Allah dozvolio isto kao i dozvoljavanje onoga što je Allah zabranio. Allah, dž.š., kaže: **“I ne govorite neistine jezicima svojim: ‘Ovo je dopušteno, a ovo zabranjeno’, da biste tako o Allahu neistine iznosili. Oni koji o Allahu govore neistine – neće uspjeti, kratko će uživati, i njih će strašna patnja čekati.”** (En-Nahl, 116-117)

Obični čovjek neće pozivati bez znanja, već je neophodno da prvo nešto nauči i spozna, jer Uzvišeni kaže: **“Reci: Ovo je moj put, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze”** (Jusuf, 108), što znači, da bi Allahu pozivao s jasnim dokazima, određena stvar mora mu biti

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

kristalno jasna, tj. mora znati da li se nešto smatra lošim djelom kako bi od njega odvrtao, odnosno, da li se nešto smatra dobrim djelom da bi u njega pozivao.

Dakle, islamskom pozivanju neminovno mora prethoditi znanje, jer onaj ko poziva bez znanja prouzrokovat će štetu, a ne korist, i to je sasvim očito i svima jasno. Obaveza je da čovjek prvo stekne znanje, pa da tek onda druge poziva.

Razlika između učenjaka (alima) i islamskog pozivaoca (daije)

2. Kakva je razlika između učenjaka i pozivaoca u Allahovu vjeru?

Odgovor: Razlika između učenjaka i pozivaoca je očita.

Islamski pozivalac nastoji dostaviti šerijat Allahovim robovima i u njega nekada poziva uz podsticaj, tj. navodeći šerijatske tekstove u kojima se iskrenim vjernicima obećavaju nagrade i uspjeh na oba svijeta, a nekada uz zastrašivanje, tj. navodeći šerijatske tekstove u kojima se obećava kazna i patnja za nevjernike i grješnike.

Učenjak je onaj kome je Allah podario znanje, i on može biti od onih koji pozivaju u Allahovu vjeru, ali i ne mora. Međutim, ukoliko nije pozivalac u Allahovu vjeru, njegovo znanje bit će uveliko umanjeno, te se ne može u potpunosti svrstati u nasljednike Allahovog Poslanika, *sallallahu alejhi ve sellem*. Vjerovjesnici nisu u nasljedstvo ostavili ni dinara ni dirhema, već su ostavili znanje. Poslanik, *sallallahu alejhi ve sellem*, rekao je: "Učenjaci su nasljednici vjerovjesnika, a vjerovjesnici iza sebe nisu u nasljedstvo ostavili ni dinara ni dirhema, već su ostavili samo znanje. Ko se prihvati tog znanja, uzeo je obilan udio."¹ Zato onaj ko se prihvati znanja i bude pozivao ka Allahu, uistinu je uzeo onoliki dio nasljedstva Allahovih poslanika u zavisnosti od toga u kojoj mjeri postupa u skladu sa vjerovjesničkom praksom.

1 Ebu Davud, br. 3641, Knjiga o znanju, Poglavlje 1. Ibn Madže, br. 223, Uvod, Poglavlje 17. Et-Tirmizi, br. 2682, Knjiga o znanju, Poglavlje 19. El-Arnaut u valorizaciji djela Šerhus-sunneh, 1/276, kaže: "Ovaj hadis je dobar."

“Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet”

3. Kako shvatiti riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet”, jer postoje ljudi koji ovaj hadis koriste kao svoju metodu pozivanja?

Odgovor: Ispravno mišljenje u pogledu ovog pitanja jeste razmatranje Vjerovjesnikovih riječi “prenesite od mene”, što znači da sigurno i pouzdano znamo da su ono što prenosimo riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili njegovo djelo, ili njegovo prešutno odobravanje. Čovjek koji nešto ne poznaje, pa to pripiše Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, on ustvari ne prenosi ništa od njega, već iznosi nešto prema svom nahođenju. Stoga, ovaj hadis je dokaz da čovjeku nije dozvoljeno da prenosi govor koji nije potvrđen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pripisujući ga njemu.

Primjer vjernika u međusobnoj ljubavi

4. Da li postoje vjerodostojni hadisi koji govore na temu pažnje i brige o stanju muslimana? Mnogi pozivaoci u Allahovu vjeru često citiraju hadis: “Ko se ne brine za stanje muslimana, nije od njih.”²

Odgovor: Ovaj hadis je jedan od hadisa koji su među ljudima jako prošireni i poznati. Ne znam da li se vjerodostojno prenosi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, ili ne, ali je njegovo značenje ispravno, jer čovjek koji ne vodi brigu o stanju muslimana, u suštini je manjkavog islama. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u vjerodostojnoj predaji koja se prenosi od njega, rekao je: “Primjer vjernika u njihovoj međusobnoj ljubavi, samilosti i brižnosti je kao primjer jednoga tijela, ukoliko oboli jedan njegov organ, preostali dijelovi tijela reagiraju groznicom i nesanicom.”³ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Vjernik je za vjernika poput građevine čiji

2 Vidjeti: Medžmeuz-zevaid, 10/248, Ed-Dur el-mensur od Sujutija, 3/238. Šejh El-Albani je ovaj hadis ocijenio slabim. Pogledaj Silsiletu el-ehadis ed-daifeh, 1/309, 310, 311, 312.

3 Buhari, br. 6011, od Nu'mana b. Bešira, r.a. Fethul-Bari, 10/452, Knjiga o učtivosti, Poglavlje 27. Bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 2586, Knjiga o dobročinstvu i održavanju rodbinskih odnosa, Poglavlje 17.

se dijelovi međusobno podupiru.”¹ Ova dva hadisa i njima slični su u značenju prethodno spomenute izreke. Trenutno ne mogu da se sjetim da li su to riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili riječi nekih učenjaka.

Slabe i nevjerodostojne predaje nije dozvoljeno pripisivati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem

5. Da li mi je dozvoljeno prenositi i prepričavati razna kazivanja i priče koja sam čuo a za koje nisam siguran da li su vjerodostojne ili ne, ili one za koje sam siguran da su čista laž, a sve to s ciljem da druge pozivam u Allahovu vjeru? Isto tako me interesira kakav je propis prenošenja hadisa za koje ne znam da li su vjerodostojni ili slabi?

Odgovor: Onome ko drugima drži predavanja nije dozvoljeno da citira hadis i direktno ga pripiše Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, a nije siguran da li je taj hadis vjerodostojan ili ne, kao što mu isto tako nije dozvoljeno da citira i prenosi hadis za koji je potpuno siguran da je slab, tj. da nije vjerodostojan. Citirati predaje koje nisu vjerodostojne dozvoljeno je samo kako bi drugima pojasnio da se radi o slabom hadisu i kako bi na takav način ljude upozorio na njega, što je ujedno i obaveza. Isto tako čovjeku nije dozvoljeno pripovijedati i prepričavati razne čudesne i nadnaravne događaje (keramete) osim ukoliko je prethodno dobro provjerio vjerodostojnost onoga o čemu govori. Zabranjeno mu je i da spominje priče za koje zna da su izmišljene jer se to ubraja u laž i obmanu ljudi.

Početicima u prakticiranju islama obaveza je da ne žure u pozivanju drugih u vjeru, nego trebaju sačekati određeni period

6. Šta mislite o ljudima koji su se nedavno počeli pridržavati vjere i odmah krenuli da savjetuju i opominju ljude, iako su u bliskoj prošlosti i sami bili prema Allahu nemarni i činili grijeha? Da li je ovakvom čovjeku pametnije da jedno vrijeme pričeka kako bi se učvrstilo njegovo vjerovanje, pa da nakon toga druge opominje i savjetuje?

Odgovor: Ovakvoj osobi bolje je da ne žuri, nego treba pričekati jedan izvjestan period, ali isto tako nema smetnje da drugima pripovijeda o Allahovoj blagodati kojom ga je obasuo, te da im spomene kako je bio

1 Izvor hadisa je prethodno spomenut.

u zabludi pa ga je Uzvišeni Allah iz nje izbavio, te kako je osjetio slast imana i slično, a sve to samo kako bi i druge podstakao na vjerovanje i ostavljanje grijeha.

Prioritetno je prvo pozivati u tevhid

7. Kada posjetimo ljude u predjelima udaljenim od civilizacije i vidimo da prinose žrtve nekome mimo Allaha i svoje šejhove uzimaju za one koji im u svemu donose presude, a o propisima čistoće ne znaju osim vrlo malo, šta je najpreče da im prvo objasnimo kada ih pozivamo u Allahovu vjeru?

Odgovor: Najpreče je da ih prvo pozovete da prihvate tevhid i odbace širk, jer kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza, r.a., u Jemen, rekao mu je: "Neka prvo u što ćeš ih pozvati bude svjedočenje da nema boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik..."², a u drugoj verziji ovog hadisa stoji da mu je rekao: "Prvo ih pozovi da Allahu iskreno tevhid ispovijedaju...". Dakle, obaveza je prije svega pozvati ih u tevhid, a nakon toga treba im pojasniti obavezu i propise vezane za namaz, zekat, post i hadždž, a zatim i ostale propise islama.

Dozvoljeno je boraviti među nezalicama i pozivati ih u Allahovu vjeru

8. Ukoliko stanovnike određenog sela budem želio pozivati u vjeru i vidim da unutar džamije u kojoj klanjaju postoji kabur od kojeg ljudi žele blagoslov i skrušeno mu se mole pored Allaha, da li mi je dozvoljeno boraviti u toj džamiji i u njoj obavljati namaz, sve s ciljem da ljudima u tom mjestu pojasnim ispravno vjerovanje? Ako je odgovor da mi to nije dozvoljeno, onda smatram da je propuštena velika prilika da se tim ljudima ukaže na Pravi put i da se među njima širi Allahova vjera.

Odgovor: Da, to je dozvoljeno, premda nije pristojno da onaj koji nešto pita, na to pitanje sam odgovara. Dakle, ovakav čovjek će ostati među spomenutom skupinom, pozivati ih u Allahovu vjeru i upozoravati ih na pogubnost širka. Objasniti će im da ukoliko je dotična džamija izgrađena na kaburu, obaveza im je da je sruše i izgrade novu džamiju,

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

a ukoliko je džamija već postojala pa je u nju naknadno neko pokopan, u tom slučaju će kabur izmjestiti iz džamije, a posmrtno ostatke umrlog ukopati u mezarje.

Što se tiče tvog pitanja: “Da li mi je dozvoljeno boraviti u toj džamiji i da li je namaz koji u njoj obavim ispravan”, smatram da trebaš pozivati ljude u Istinu i odvraćati ih od laži i pogrešnog vjerovanja pa makar to podrazumijevalo tvoj boravak u takvoj džamiji. Što se, pak, tiče propisa ispravnosti namaza obavljenog u takvoj džamiji, prije odgovora potrebno je precizirati sljedeće: ako je džamija prvotno izgrađena na kaburu, onda namaz koji se u njoj obavi nije ispravan jer je gradnja džamije na kaburu strogo zabranjen čin, međutim, ako je prvo sagrađena džamija pa naknadno u nju smješten kabur, onda je namaz koji se u njoj obavi ispravan, izuzev ako se kabur nalazi u pravcu Kible.

DRUGA OBLAST

OSObine KOJE BI TREBALE KRASITI POZIVA OCA U ALLAHOVU VJERU I POJAŠNJENJE ŠTA MU JE SVE POTREBNO PRILIKOM DA'VE

Praksa i osobine kojima se treba okтити pozivalac u Allahovu vjeru

Pozivalac u Allahovu vjeru na sebe preuzima vrlo važnu i odgovornu ulogu. To je uloga predvodnika i vođe, pa je stoga neophodno da spozna svoje mogućnosti i posveti veliku pažnju onome što će mu pomoći u zadaći koju je preuzeo. Da bi u tome uspio, treba obratiti pažnju na sljedeće:

Prvo: Iskrenost u djelima, što znači da pozivanje drugih u Allahovu vjeru isključivo mora biti uzrokovano njegovom iskrenom željom da se približi Allahu, pomogne Njegovu vjeru, popravi stanje Njegovih robova i izvede ih iz tmina neznanja i grijehenja u svjetlost znanja i pokornosti. Njegovo pozivanje Allahu mora biti plod njegove ljubavi prema Allahu i Njegovoj vjeri, kao i plod velike želje da svim ljudima učini dobro. Svaka ona da'va koja se gradi na iskrenosti utemeljenoj na snazi, velikoj volji i čvrstom oslanjanju na Allaha, bez sumnje će donijeti rezultate i ispuniti očekivanja.

Razmislimo o kazivanju o Musau, a.s., kada su se ljudi ujutro okupili na praznik koji su zvali Dan ukrasa, i kada je faraon spletku pripremio i pompezno i oholo došao, a Musa, a.s., mu rekao: **“Teško vama! – reče im Musa. “Ne iznosite laži o Allahu, pa da vas On kaznom uništi; a sigurno neće uspjeti onaj koji laži iznosi!”** (Taha, 61). Ove iskrene riječi Musaa, a.s., koje im je uputio, momentalno su u faraonove redove unijele razdor i neslogu, te rasturile njihovo jedinstvo: **“I oni se, tiho šapćući, stadoše o svom poslu između sebe raspravljati”** (Taha, 62).

Uistinu su razdor i nesloga najveći uzroci klonulosti i slabosti, i na kraju totalne propasti. Rekao je Uzvišeni Allah: **“...i ne prepirate se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali”** (El-Enfal, 46).

Iskrenost pozivaoca u Allahovu vjeru je vrlo bitan momenat koji direktno utječe na ishod i rezultate da've, kao što i sevap, odnosno nagrada za onoga ko poziva Allahu zavisi od njegove iskrenosti.

Ukoliko njegov cilj bude dokazivanje pred ljudima, ili pak želja da se domogne nekih ovosvjetskih dobara, poput imetka, položaja ili vlasti, sva njegova djela bit će poništena, a korist koju je ostvario bit će nezatna. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Onima koji žele život na ovom svijetu i ljepote njegove – Mi ćemo dati plodove truda njihova i neće im se u njemu ništa prikratiti. Njih će na onom svijetu samo vatra peći; tamo neće imati nikakve nagrade za ono što su na Zemlji radili i bit će uzaludno sve što su učinili.”** (Hud, 15-16)

Isto tako, od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Na Sudnjem danu prvo će se presuditi trojici ljudi”, zatim je spomenuo duži hadis u kojem između ostalog stoji: “Drugi čovjek je onaj koji je učio znanje, druge znanju podučavao i učio Kur'an. Bit će doveden i upoznat sa svojim blagodatima i prepoznat će ih, pa će biti upitan: ‘Kako si sa njima postupao?’ On će odgovoriti: ‘Allahu moj, učio sam nauku, njoj sam podučavao druge i učio sam Kur'an!’ Allah će reći: ‘Lažeš, nauku si učio da bi bilo rečeno da si učenjak, a Kur'an si učio da bi bilo rečeno da si karija (učač), pa zar to nije rečeno!?’ Zatim će biti vučen licem po tlu i strovaljen u Džehennem!” Bilježi ga Muslim.¹

Drugo: Treba biti svjestan činjenice da ukoliko se bude bavio pozivanjem drugih u Allahovu vjeru, u tom slučaju smatra se nasljednikom Allahovog poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jer djeluje na širenju njegovog sunneta i upute s kojom je došao. Ako mu ovo bude na umu, to će mu sigurno pomoći u njegovoj misiji pozivanja u Allahovu vjeru i učiniti ga strpljivim, sve u želji da se domogne obećane nagrade i da bude od onih na koje se odnose riječi Uzvišenog: **“Reci: Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je hvaljen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim”** (Jusuf, 108).

Treće: Treba biti čvrst i nepokolebljiv na putu dostavljanja Allahove vjere, i nikada ne smije dozvoliti da razni problemi i pritisci, koje će

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

na tom putu neminovno doživjeti, kod njega uzrokuju očaj i gubljenje nade.² On je siguran da je na Pravom putu i da koristi ispravne metode u pozivanju ka Allahu, te se nada da će negov trud na tom polju uroditi plodom. Isto tako, očekuje da će ostvariti dvostruko dobro i još više od toga. Nada se da će uz iskrenost i dobra djela drugima pojasniti i dostaviti Istinu, dobiti nagradu na ahiretu i pozivanjem u Allahovu vjeru popraviti stanje ljudi pa makar rezultati ne bili uočljivi odmah, već nakon određenog vremena.

Četvrto: Treba biti strpljiv i izdržljiv te stoički podnositi neprijatnosti koje će ga zadesiti, jer svako onaj ko se posveti pozivanju u Allahovu vjeru, neminovno će biti napadan i provociran od strane najgorih vrsta ljudi koji će se usprotiviti njegovoj misiji, a koji su itekako mnogobrojni. Napadat će ga i verbalno i fizički, isto onako kako je bio napadan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, kao i ostali Allahovi poslanici: **“A poslanici su i prije tebe lažnim smatrani, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili sve dok im ne bi došla pomoć Naša – a niko ne može Allahove riječi izmijeniti...”** (El-En’am, 34).

Strpljivost je velik i uzvišen stepen vjerovanja koji se ne može postići osim kroz kušanje i gutanje gorčine i podnošenje raznih teškoća: **“...samo oni koji budu strpljivi bit će bez računa nagrađeni”** (Ez-Zumer, 10).

S obzirom na to, neophodno je da pozivalac u Allahovu vjeru bude strpljiv u pojašnjavanju i dostavljanju Istine, strpljiv u pozivanju u istinu, i strpljiv kada radi istine bude polemizirao i diskutirao, ali isto tako, neka na tom putu bude uporan i pronicljiv, sve kako bi postigao željeni cilj.

Peto: U pozivanju treba biti mudar i taktičan.³ Nužno je da pozivalac u Allahovu vjeru poznaje odgovarajuće metode koje će primijeniti u različitim prilikama i raznovrsnim situacijama, jer nisu svi ljudi koje poziva na istom stepenu znanja i razumijevanja. Ljudi se isto tako razlikuju u pogledu urođene blagosti i žestine, kao i u pogledu poniznog prihvatanja, ili oholog odbacivanja istine, stoga pozivalac mora postupati na odgovarajući način sa svakom od ovih kategorija ljudi, jer ukoliko bude tako postupao, veće su šanse da će pozvani

2 O ovome je šejh više govorio u trinaestom pravilu prvog poglavlja ove knjige.

3 O ovome je šejh više govorio u četvrtom pravilu prvog poglavlja ove knjige.

pokorno prihvatiti istinu. Ovakav pristup ljudima smatra se mudrošću u pozivanju Allahu, pa neka ga pozivalac i strpljivo primijeni. Neka ne bježi od čovjeka kojeg vidi u određenoj vrsti harama, jer ukoliko se on od njega udalji, onda ga ostavlja šejtanu da ga i dalje drži u zabludi. Ovakvom pozivalac treba prići i pojasniti mu istinu i podsticati ga da je prihvati, jer koliko je samo onih za koje su ljudi mislili da nikada neće krenuti Pravim putem, pa ih je Uzvišeni Allah uputio?!

Jedna od mudrosti jeste i da pozivalac u Allahovu vjeru ne osuđuje odmah određenu lošu stvar koju vidi kod onoga koga poziva, jer će ga možda trenutno takav postupak samo još više udaljiti od istine i učvrstiti u njegovoj zabludi. Uzvišeni Allah je, aludirajući na rečeno, u Kur'anu kazao: **‘Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili, kao i ovima, tako smo i svakom narodu lijepim njihove postupke predstavljali’** (El-En'am, 108). Ovakvom čovjeku o Allahovoj vjeri treba govoriti na najljepši način i podsticati ga da je prihvati, sve dok se njegovo srce ne pripremi za trenutak kada će biti sposobno da samo odbaci ona loša djela i uvjerenja koja su mu prirasla. Uistinu nije lahko odbaciti ono za što se vezala ljudska duša, naprotiv to je veoma teško, i u tome čovjek neće uspjeti osim nakon duge i velike borbe sa samim sobom.

Razmislimo malo o Allahovoj mudrosti zabrane pijenja alkohola koji je tada ljudima bio omiljen i prirastao srcu. Zabranjen je postepeno, kroz sljedeće tri etape:

Prva etapa:

Kada su ljudi upitali o alkoholu, Uzvišeni Allah je objavio: **‘Pitaju te o vinu i kocki. Reci: ‘Oni donose veliku štetu, a i neke koristi ljudima, samo je šteta od njih veća od koristi’** (El-Bekare, 219). Vidimo da Uzvišeni Allah nije rekao da u alkoholu ima samo jedna korist, već više njih, jer je riječ ‘korist’ upotrijebio u množini: **‘a i neke koristi ljudima’**, sve to kako bi se ljudi sjetili svih eventualnih koristi koje im alkohol može donijeti, i kako bi na kraju uvidjeli da su sve one zanemarljive u odnosu na štetu koju alkohol uzrokuje. Na ovakav način, razotkrivena je njegova suština, te će se svaki čovjek koji o alkoholu trezveno razmisli držati što dalje od njega, pa čak ukoliko mu on u suštini i nije zabranjen,

jer je itekako svjestan da on uzrokuje više štete nego koristi. Šerijatsko pravilo glasi, da ukoliko je očito da će određena stvar donijeti više štete nego koristi, onda ona postaje zabranjena. Isto tako, Uzvišeni Allah je kroz ovaj ajet napravio svojevrsan uvod i pripremu za konačnu zabranu alkohola, tako da su duše već predosjećale zabranu i za nju se pripremale, pa kada je zabrana stigla, duše su je spremno i lahko prihvatile.

Druga etapa:

Zabrana da se namazu pristupa u pijanom stanju: **“O vjernici, pijani nikako molitvu ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate...”** (En-Nisa, 43). Ovo je značilo da im alkohol nije dozvoljeno konzumirati u najmanje pet perioda u toku jednog dana i noći, tako da su se ljudi polahko odvikavali od njega, a sve je to ustvari bila određena priprema za njegovu konačnu i definitivnu zabranu.

Treća etapa:

Konačna zabrana konzumiranja alkohola bez obzira na vrijeme i situaciju, kao što je to naredeno u riječima Uzvišenog: **“O vjernici, vino i kocka i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvрати. Pa hoćete li se okaniti?”** (El-Maide, 90-91). Čuvši ovu naredbu Uzvišenog, ashabi su, zahvaljujući prethodnoj postepenoj zabrani, lahko i bez velike teškoće u potpunosti napustili alkohol. Neka je slavljen Uzvišeni Allah, Najmudriji i Najmilostiviji.

Pripadnici arapskog plemena Sekif došli su Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i dali mu prisegu na islam i vjernost, ali su prije prisege uvjetovali da oni budu oslobođeni obaveze davanja zekata i borbe na Allahovom putu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prihvatio je od njih prisegu uz ove uvjete, a nakon toga je rekao: **“Davat će oni i zekat i borit će se na Allahovom putu....”**. Bilježi ga Ebu Davud.¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, znao je vrlo dobro da kada se iman učvrsti

1 Ebu Davud, br. 3025, Ahmed 3/341, Od Džabira b. Abdullaha, r.a.

u srcu vjernika, on će ga neminovno usmjeriti ka prakticanju svih islamskih propisa bez izuzetka, i sve što iman kod vjernika bude jači, on će dosljednije izvršavati islamske obaveze i pohvalne stvari.

Šesto: Da pozivalac u Allahovu vjeru bude učen i da dobro poznaje šerijat kojem druge poziva. Isto tako, neophodno je da dobro poznaje duševno i intelektualno stanje onih koje poziva, kao i životne prilike i okolnosti u kojima žive.¹ Dakle, neophodno je da pozivalac poznaje:

- Šerijat, tj. propise Allahove vjere, kako bi druge u vjeru pozivao sa čvrstim i jasnim dokazima, jer bi u suprotnom mogao otići u zabludu, a i druge sa sobom odvesti u zabludu. Pozivalac mora biti od onih na koje se odnose riječi Uzvišenog: **“Reci: Ovo je put moj, ja pozivam k Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi...”** (Jusuf, 108). Znanje mu je potrebno kako bi mogao štiti i braniti poziv kojim se bavi, i kako bi bio sposoban u Istinu uvjeriti onoga s kojim polemizira.

Koliko li je samo pozivalaca koji su bili neuki i nesposobni pa su nanijeli veliku štetu i sebi i instituciji da've općenito, jer su, u nedostatku ispravnog znanja o Istini, bili poraženi pred neistinom. Zbog toga, ovakve neznalice nikako nije dozvoljeno postaviti za one koji pozivaju u Allahovu vjeru, kao što ni djecu nije dozvoljeno poslati da se bore u džihadu.

- Stanje onih koje poziva, bez obzira radilo se o njihovom duševnom stanju, intelektualnom nivou ili pak životnim prilikama i okolnostima u kojima žive, kako bi im prilikom pozivanja u vjeru prišao onom metodom koja je za njih najpodobnija i najdjelotvornija. Zato, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslao Muaza b. Džebela, r.a., u Jemen, rekao mu je: ‘Ti ćeš doći ljudima koji su sljedbenici Knjige...’,² želeći ga upoznati sa stanjem onih koje će pozivati. Ukoliko, pak, pozivalac ne bude poznavao stanje onih koje će pozivati, vrlo je vjerovatno da će načiniti pogrešne korake, pa će im možda prvo govoriti o nečemu što je manje bitno i tako zapostaviti ono što je svakako bitnije.

Sedmo: Da pozivalac u vjeru bude najljepši primjer dosljednog slijedenja vjere, uzvišenog morala i lijepog ponašanja, tj. da i sam čini dobra i bogougodna djela koja naređuje drugima, i da se kloni grijeha

1 Više o ovom vidjeti u drugom pravilu prvog dijela knjige.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

i nepristojnosti od kojih odvraća druge. Nikako ne dolikuje, niti se može smatrati moralnim da čovjek nešto naređuje i savjetuje drugima a sam se toga ne pridržava, ili da im nešto zabranjuje a sam čini to isto. Rekao je Uzvišeni Allah: **“O vjernici, zašto jedno govorite a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko kada govorite riječi koje djela ne prate!”** (Es-Saff, 2-3).

U oba Sahiha, kao i u mnogim drugim hadiskim zbirkama, zabilježen je hadis koji prenosi Usama b. Zejd, r.a., a u kojem stoji da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Na Sudnjem danu bit će doveden neki čovjek pa će biti bačen u Vatru. Njegova crijeva će ispasti, a on će oko njih kružiti kao što magarac kruži oko stožine dok melje žito. Stanovnici Vatre okupit će se oko njega te ga začuđeno upitati: ‘Šta je s tobom, čovječe?! Zar nam baš ti nisi naređivao da činimo dobro i zabranjivao nam sve ono što je loše?’, a on će odgovoriti: ‘Ja sam vama naređivao dobro, a sâm ga nisam činio, i vas sam odvraćao od zla, a sâm sam ga činio.’”³ Ne raditi ono što savjetuješ drugima da rade, ili raditi ono od čega odvraćaš druge, ne samo da je oprečno vjeri, nego je oprečno i zdravom razumu. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu učite? Zar se opametiti nećete?”** (El-Bekare, 44)

Postupati ovako oprečno je i vjeri i zdravom razumu, jer onaj ko nešto promovira i druge ka tome poziva, to čini iz nekih od sljedećih razloga:

- Jer je čvrsto uvjeren da je to nešto dobro i korisno, pa ukoliko se sam ne bude pridržavao toga, onda on ili propušta nešto što je za njega vrlo dobro i korisno, ili sam sebi nanosi štetu, u zavisnosti od toga da li je dotičnu stvar naređivao drugima ili ih je od nje odvraćao. Kako god bilo, u oba slučaja je postupio suprotno onome što nalaže zdrav razum, jer razuman čovjek ne propušta priliku da sebi priskrbi kakvu korist, niti će sebi ikada samovoljno nanijeti štetu.

- Da druge poziva u nešto a ni sam nije uvjeren da dotična stvar donosi dobro i da je korisna, i ovakav je svakako gori od prethodnog, jer je samog sebe napatio i namučio trudeći se oko nečega što smatra beskorisnim i uzaludnim. Ukoliko, pak, bude licemjerman, pa bude pozivao u činjenje

3 Buhari, br. 3267, Knjiga o početku stvaranja, Poglavlje o opisu Dženneta i Džehennema, Muslim, br. 2989, Knjiga o skromnosti i suptilnosti, Poglavlje u kojem se govori o kazni za onoga ko naređuje da se čini dobro, a sam ga ne čini...

dobra i odvrćao od zla samo kako bi se među ljudima za njega čulo, takav je samog sebe obmanuo, jer će sigurno biti raskrinkan, i njegovo pravo stanje ubrzo će svima postati očito: “**...otpaci se odbacuju, dok ono što koristi ljudima ostaje na zemlji. Tako, eto, Allah objašnjava primjere....**” (Er-Ra’ad, 17). Rekao je pjesnik:

“Odjeća licemjerstva je prozirna, i pokazuje ono što je ispod nje, pa ako je kojim slučajem obučeš, gol si, i kao da nemaš odjeće.”

Pozivalac u Allahovu vjeru treba biti svjestan da se na njegovu nemarnost prema Allahu i ibadetima ne gleda na isti način kako se gleda na nemarnost ostalih ljudi spram istog. On slovi za uzor i najljepši primjer među ljudima, pa ukoliko ljudi njega vide u nemarnosti i nepokornosti prema Allahu, onda će oni prema Allahu biti daleko nemarniji i nepokorniji. Zbog toga, ukoliko širenje nekog u osnovi lijepog i pohvalnog djela među ljudima (mustehab) bude zavisilo od toga hoće li ga prakticirati onaj ko poziva u Allahovu vjeru ili ne, onda to djelo, iako je, kako smo već rekli, u osnovi samo pohvalno, postaje obavezno onome ko poziva u vjeru, jer je to način da se ljudi upoznaju sa tim sunnetom. Isto tako, nije isto kada grijeh čini pozivalac u vjeru i kada grijeh čine obični ljudi, jer se ljudi na njega ugledaju i nastoje ga slijediti, pa ukoliko on javno griješi, to je siguran put da se grijesi među ljudima umnože, prošire i da im prirastu srcu, pa će postati nešto uobičajeno i normalno, a sve iz razloga što ih javno prakticira onaj ko poziva Allahu.

Slično ovome, ukoliko će činjenje nekog djela od strane daije – islamskog misionara, koje je u osnovi mekruh – pokuđeno, biti razlog da ljudi povjeruju kako je to djelo nešto poželjno i da nema nikakve smetnje u činjenju istog, onda će daiji biti strogo zabranjeno da čini to djelo. Vidimo da je odgovornost onoga ko poziva u Allahovu vjeru ogromna, stoga molimo Uzvišenog Allaha da nam svima bude na pomoći prilikom pozivanja drugih u vjeru na način kako je On time zadovoljan, a On je uistinu Blagodarni i Plemeniti.

Osmo: Da pozivalac u Allahovu vjeru bude ozbiljan i dostojanstven¹ u svome govoru i djelima, i da tako i izgleda. Ne smije biti odbojan i nepristupačan jer će u suprotnom odbijati ljude od sebe, pa će ga

1 Vidjeti deveto pravilo u prvom dijelu knjige.

nevaljalci nastojati poniziti, a iskreni vjernici će ga izbjegavati. Bit će ozbiljan kada to prilike i okolnosti zahtijevaju, a šalit će se u situacijama u kojima šali ima mjesta. Govorit će kada je bolje da govori, a šutjet će kada je govor beskoristan. Pored dostojanstvenosti koja ga treba krasiti, on mora biti širokogrudan, vedra lica i blag, sve kako bi ga ljudi zavoljeli i kako se od njega ne bi razbježali. Koliko li je samo onih koje je u Allahovu vjeru uvela upravo širokogrudnost i blagost, kao i vedro i nasmijano lice?!

Islamski pozivalac mora biti svestrano obrazovan

9. Da li je obaveza islamskom pozivaocu da svoj poziv u vjeru zasniva na jasnim dokazima i znanju?

Odgovor: Riječ daija (islamski pozivalac) označava osobu koja se bavi pozivom u Allahovu vjeru, i kao takav mora posjedovati opsežno znanje iz mnogih naučnih oblasti.

Međutim, ukoliko neko želi djelovati kao pozivalac u Allahovu vjeru, ali samo u jednoj određenoj oblasti, kao npr. da poziva drugog da prisustvuje namazu u džematu, onda mu je dovoljno da zna da je dolazak u džemat obavezan i da izostavljanje namaza znači nepokornost Allahu i Njegovom Poslaniku, kao i da je izostanak iz džemata skretanje sa puta vjernika. Vjernici su u pogledu zajedničkog obavljanja namaza onakvi kakvim ih je opisao Abdullah b. Mes'ud, r.a., koji je rekao: "Sa zajedničkog namaza ne izostaje osim licemjer ili bolesnik. Čovjeka bi znali dovesti na namaz a on bi se pridržavao između druge dvojice sve dok ne stane i ne poravna se u saffu."²

Čovjek dobija mogućnost da poziva onoga koji se nemarno odnosi prema zajedničkom obavljanju namaza u džematu tek onda kada u globalu poznaje ajete i predaje koje su o tome navedene, kako bi imao jasne dokaze o ovom pitanju. U ono o čemu ni sami ne znamo ništa, ne trebamo pozivati ni druge.

Važno je naglasiti da pozivalac ka Allahu treba imati opsežnu islamsku i svjetovnu naobrazbu, tako da poziv u islam postane njegovo osnovno zanimanje i preokupacija. Što se tiče osobe koja poziva

² Dio hadisa koji u potpunoj verziji bilježi Muslim, br. 654, Knjiga o džamijama, Poglavlje 44.

samo u određeno pitanje vjere, kao što smo prethodno rekli, svako ko zna istinu dužan je u nju pozivati druge, i nije neophodno da vlada znanjem i po pitanju ostalih oblasti islama. Shodno tome, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet.”¹

Vjernik treba biti iskren prema Allahu, dž.š.

10. Jedan čovjek čini dobra djela i nastoji ih sakriti od ljudi iz straha od pretvaranja (rija’a). Međutim, u svojoj duši osjeti radost kada neko za njih sazna. Da li je to pretvaranje? Da li je ostavljanje činjenja dobrih djela pred ljudima pretvaranje?

Odgovor: Potrebno je da vjernik bude iskren prema Allahu prilikom činjenja svojih djela. Zapravo, ovo je njegova stroga obaveza, pa se ne treba prepustiti mislima o pretvaranju, jer će u suprotnom zanemariti činjenje mnogih dobrih djela.

Iskreni vjernik ponekad pokazuje svoja dobra djela, a ponekad ih sakriva, sve u zavisnosti od trenutačne koristi i dobrobiti. Zato je Allah Uzvišeni pohvalio one koji svoje imetke dijele tajno i javno, pa je rekao: **“Oni koji udjeljuju imetke svoje noću i danju, tajno i javno, dobit će nagradu od Gospodara svoga: I ničega se oni neće bojati i ni za čim neće tugovati”** (El-Bekare, 274). Nekada dobro može biti u skrivanju, a nekada u otkrivanju djela koja vjernik prakticira.

Dragi brate po vjeri, ti dobro razmisli i onda učini ono što je bolje; udalji se od pretvaranja i nikako se na to ne navikavaj, i pazi se osjećaja ljubavi prema tome da drugi znaju i vide tvoja dobra djela.

Što se, pak, tiče radosti koju osjećaš nakon što iskreno i samo radi Allaha učiniš neko Njemu drago djelo, to ti neće škoditi, čak štaviše, to može biti ubrzana radosna vijest za vjernika još na ovom svijetu, o čemu Uzvišeni Allah kaže: **“Neka se ničega ne boje i ni za čim neka ne tuguju Allahovi šticenici, za njih su dobre vijesti i na ovom i na onom svijetu. Oni koji budu vjerovali i koji se budu Allaha bojali”** (Junus, 62-64).

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Uzvišeni je napravio razliku između čovjeka koji čini određeno djelo da bi ga ljudi vidjeli i pohvalili, i drugog koji radi djelo isključivo radi Allaha, pa kada ga drugi ljudi vide, on se obraduje i radostan je zbog blagodati koje mu je Allah podario. Takva radost neće mu nimalo naštetiti.

Ukoliko nekada ostavi činjenje određenih djela iz bojazni od pretvaranja, treba znati da to također spada u šejtanska nagovaranja koja on ubacuje u srce vjernika. Dužan si činiti ibadete pa makar u tvome srcu postojao osjećaj da se pri tome pretvaraš. Zato reci: Utječem se Allahu od prokletog šejtana, zatraži pomoć od Allaha i čini propisani ibadet.

Islamski pozivalac mora biti uzor drugima

11. Kakav je status islamskog pozivaoca koji u nešto poziva, a on lično nije u stanju da to primjenjuje?

Odgovor: Obaveza je pozivaocu ka Allahu da bude lijep uzor onima koje poziva. Kada naredi dobro, neka bude prvi koji ga čini, a kada zabrani zlo, neka on bude prvi koji ga ostavlja.

Međutim, ponekad se desi da čovjek poziva u činjenje dobra, ali smatra da je za njega lično bolje da čini neko drugo dobro djelo. Ukoliko, pak, nije zaokupljen boljim stvarima od dobra u koje poziva, neka pazi da ne bude poput onih o kojima Uzvišeni kaže: **“Zar od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu čitate. Zar se opametiti nećete?”** (El-Bekare, 44), ili poput čovjeka koji će biti bačen u vatru kojom će se prosuti crijeva iz stomaka, a od Allaha tražimo utočište od toga, pa će on početi kružiti oko njih kao što magarac kruži oko mlina. Potom će se stanovnici Džehennema oko njega okupiti i upitati: “Šta je s tobom? Zar nam nisi naređivao dobro i zabranjivao nam zlo?”, a on će reći: “Naređivao sam vam dobro, ali ga ja nisam činio, i zabranjivao sam vam zlo, a sâm sam ga činio.”²

Čovjek u ovom pogledu mora biti oprezan i odmjeren. Međutim, i pored toga ne smijemo reći – ukoliko ne činiš dobro, nemoj ga ni naređivati, već kažemo da ukoliko ne činiš dobro, sebi si ga uskratio, ali ga nemoj uskraćivati drugima tako što ih na to dobro nećeš uputiti.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Dužnost je naređivati dobro i odvrćati od zla

12. Ja sam čovjek koji klanja i uči Kur'an. Radim i dobra djela, ali ne naređujem dobro i ne odvrćam od zla. Molim vas za savjet.

Odgovor: Moj savjet ovoj osobi koja je za sebe rekla da uči Kur'an, klanja i radi dobra djela, jeste da prema svojim mogućnostima naređuje dobro i odvrća od zla, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to naredio, kao što je to naredio i Uzvišeni Allah koji kaže: **“I neka među vama bude onih koji na dobro pozivaju i traže da se dobro čini, a od zla odvrćaju – takvi će dobro postići. I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli – njih čeka velika patnja”** (Ali Imran, 104-105).

Molim braću da razmisle o riječima Uzvišenog: **“I nemojte biti kao oni koji su se u mišljenju podvojili”**, nakon riječi: **“i neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati”**, kako bi shvatili da je ostavljanje naređivanja dobra i odvrćanja od zla jedan od neminovnih uzroka razilaženja i podvajanja. Onaj ko je učinio neki grijeh, sigurno će krenuti putem koji je suprotan putu onoga koji je ostavio činjenje zla, ali isto tako, onaj koji je ostavio činjenje dobra krenut će pravcem koji je suprotan pravcu onoga ko čini dobro. Tada se ljudi razilaze.

Kažem ovom bratu: Naređuj dobro i zabranjuj zlo, koliko si u mogućnosti, i dobro znaj da je činjenje dobra i odvrćanje od zla jedna od najvažnijih obaveza u Allahovoj, dž.š., vjeri. Uzvišeni Allah odlikovao je naš ummet nad drugim ummetima upravo po tome. On kaže: **“Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: Tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvrćate, i u Allaha vjerujete”** (Ali Imran, 110). Uzvišeni je također rekao o Benu Israilu: **“Jezikom Davuda i Isaa, sina Merjemina, prokleti su oni od sinova Israilovih, koji nisu vjerovali – zato što su se bunili i uvijek granice zla prelazili. Jedni druge nisu odvrćali od grješnih postupaka koje su radili. Ružno li je zaista kako su postupali”** (El-Maide, 78-79).

Obaveza skromnosti u korist dostavljanja istine

13. Kakav je status pozivaoca koji prilikom pozivanja u vjeru prilaze ljudima na način kao da od njih ponizno prose? Šta kažete o riječima Uzvišenog: **“O Jahja, čvrsto se prihvati Knjige”** (Merjem, 12)?

Odgovor: U suštini, stanje pozivaoca koji su opisani u ovom pitanju može biti uzrokovano slabošću njihovog poziva ili labilnosti njihove ličnosti. S druge strane, pozivalac će možda nekoj osobi prići na ovakav način ne zato što je on slaba i labilna ličnost, već zbog inata i oholosti osobe koju poziva, pa joj prilazi na blag i ponizan način želeći ostvariti rezultate. Tada ne možemo donijeti sud da ovakav pozivalac prilazi ljudima kao da od njih prosi, te reći da je nemaran ili nesmotren.

Međutim, čovjek koji poziva u Allahovu vjeru treba biti jak i ovu snagu primijeniti onako kako to odgovara određenoj situaciji. A inače, svakoj osobi obaveza je da se Knjige čvrsto prihvati, kao što Uzvišeni kaže o Beni Israilu: **“Svojski prihvatite ono što smo vam dali i neka vam je na umu ono što je u Knjizi”** (El-Bekare, 63). Čak je Uzvišeni Allah podigao brdo iznad njih i zaprijetio im da Knjigu čvrsto prihvate: **“A kada smo iznad njih brdo podigli – činilo se kao oblak. Oni su bili uvjereni da će na njih pasti. ‘Prihvatite odlučno ono što smo vam dali’”** (El-E’araf, 171).

Stoga je obaveza čovjeku da bude jak, mada poziv nekada nalaže i poniznost u odnosu s drugim ljudima, kako bi im dostavio istinu i kako bi je oni prihvatili.

Utjecaj licemjerstva i pretvaranja (nifaka i rijaluka) na islamskog misionara

14. Kakva je razlika između licemjerstva i pretvaranja, i šta je od ovoga dvoga opasnije za pozivaoca u Allahovu vjeru?

Odgovor: Objе ove osobine su loše, i licemjerstvo i pretvaranje, ali je licemjerstvo gore i štetnije po čovjekovu vjeru. Licemjerstvo je da čovjek ispoljava dobro, a u sebi skriva zlo, svejedno bilo to u domenu vjerovanja ili u njegovim postupcima. Međutim, licemjerstvo u domenu vjerovanja izvodi iz islama, utječemo se Allahu od toga, dok licemjerstvo u djelima može, a i ne mora, izvesti iz islama.

Pretvaranje (rijaluk) je da čovjek radi dobra djela u ime Allaha, dž.š., ali se time pokazuje pred drugima, i uljepšava činjenje tih djela kako bi ga ljudi pohvalili. On želi dobro, ali kad uoči da ga ljudi zbog toga hvale, on još više uljepša svoje djelo. Ovo govori u prilog činjenici da je licemjerstvo teže i opasnije za muslimana.

Međutim, trebamo znati da je pretvaranje jedna od osobina licemjera, jer Uzvišeni Allah kaže: **“Oni se pretvaraju pred ljudima i Allaha malo spominju”** (En-Nisa, 142).

Utjecaj noćnog namaza na islamskog misionara

15. Poznata vam je važnost obavljanja noćnog namaza u životu pozivaoca u Allahovu vjeru. Molimo vas da podstaknete na obavljanje noćnog namaza i pojasnite koristi vezane za njega!

Odgovor: U suštini, podsticaj na obavljanje noćnog namaza zauzima svoje mjesto u knjigama koje govore o terhibu i terhibu, tj. o podsticanju na činjenje dobrih djela i upozoravanju na pogubnost činjenja loših djela.

Da nije drugog ajeta o noćnom namazu osim riječi Uzvišenog: **“Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, i dio onoga što im Mi dajemo udjeljuju”** (Es-Sedžde, 16), to bi bilo dovoljno da podstakne muslimana da obavlja noćni namaz.

Obavljanje noćnog namaza razlikuje se shodno stanju ljudi: ima ljudi kojima je bolje da obavljaju noćni namaz, ali i onih kojima je bolje da ga ne obavljaju.

Ukoliko se čovjek na početku noći bavi izučavanjem šerijata, u smislu pamćenja, podučavanja i razumijevanja, a spava u zadnjem dijelu noći, mora se znati da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, to nekim ashabima odobrio, poput Ebu Hurejre, r.a., kada mu je preporučio da klanja vitr-namaz prije nego što zaspi.¹

1 Buhari, br. 1178, Fethul-Bari, 3/68, Knjiga o noćnom namazu, Poglavlje 33. Navodi ga također pod brojem 1981, Fethul-Bari, 4/266, Knjiga o postu, Poglavlje 60. Bilježi ga također i Muslim, br. 721, Knjiga o namazu i njegovom skraćivanju za putnika, Poglavlje 13. Tekst predaje koja je zabilježena kod Buharije glasi ovako: Od Ebu Hurejre, r.a., prenosi se da je rekao: “Moj prisni prijatelj, sallallahu alejhi ve sellem, posavjetovao me je da činim tri stvari: da postim tri dana svakoga mjeseca, da obavim dva rekata duha-namaza i da klanjam vitr prije nego što legnem.“

Ukoliko čovjek ima drugačiju praksu, leći će rano, a zatim se probuditi radi obavljanja noćnog namaza. Ako je za njega skrušenije da svoj namaz uljepša tako što će odužiti učenje Kur'ana sa pomnim razmišljanjem, zastajati kod ajeta u kojima se navodi milost, te zamoliti Allaha za nju, a kod ajeta o prijetnji, tražiti od Allaha utočište, tako će i postupiti. Ukoliko je, pak, za njega skrušenije da oduži ruku' i sedždu, a skрати učenje, neka tako i postupi. Ukoliko ne zna čemu će dati prednost, onda je prioritet da ruku' i sedžda u namazu budu prilično isti po dužini i u odgovarajućoj skladnosti sa dužinom stajanja namaza, kako bi sam namaz bio u mjeri. To znači da, ukoliko onaj koji klanja noćni namaz oduži učenje Kur'ana, odužit će i trajanje ruku'a i sedžde, a ukoliko ih skрати, skratit će i učenje na namazu. Neka mu posljednji namaz u noći bude vitr.

Propis slušanja islamskih pjesama (ilahija i kasida)

16. Da li je dozvoljeno islamskom pozivaocu da sluša ono što se naziva islamskim kasidama i pjesmama?

Odgovor: Slušao sam islamske kaside još ranije i u njima nije bilo ništa što bi izazivalo odbojnost prema njima. Također, poslušao sam neke i u posljednje vrijeme, i uvidio sam da su komponovane u obliku pjesama praćenih muzikom. Ne smatram da čovjek treba slušati islamske pjesme prezentirane na ovakav način.

Ukoliko se pojave određene kaside a u njima nema elemenata koji podsjećaju na muzičke pjesme, nema smetnje da se poslušaju, ali pod uvjetom da ih čovjek ne sluša stalno.

Drugi uvjet je da svoje srce ne napaja isključivo iz njih, niti da uzima pouku samo iz njih. Ako samo one budu izvor čovjekove pouke i koristi, ostavit će ono što je daleko važnije i poučnije, a to je Allahova Knjiga i sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ukoliko ih nekada i posluša, kao naprimjer dok vozi auto, kako bi lakše podnio putovanje, onda u tome nema smetnje.

Islamskom pozivaocu nije dozvoljeno gledati programe u kojima ima muzike ili razgolićenih žena

17. Da li je dozvoljeno islamskom pozivaocu da gleda programe u kojima ima muzike i razgolićenih žena?

Odgovor: Kada vidi ovakvo nešto, pozivalac je dužan da to zanegira i da ne sjedi na mjestu gdje se prati takav sadržaj, jer je muzika zabranjena, iako je nažalost u našem vremenu jako rasprostranjena. Dokaz njene zabrane jeste hadis koji bilježi imam Buhari u svome Sahihu od Ebu Malika el-Eš'arija da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U mom ummetu bit će sigurno ljudi koji će smatrati dozvoljenim blud, svilu, vino i muzičke instrumente."¹

Svi znamo da je zabranjeno smatrati dozvoljenim blud, vino i svilu za muškarce, a također i muzičke instrumente. Učenjaci su rekli: "Muzički instrumenti su sve ono čime se proizvodi muzika, a iz njih su izuzeli def te su dozvolili njegovo korištenje na svadbama, prilikom dolaska odsutnih iz daleka i sl. Svi drugi muzički instrumenti su zabranjeni, pa je stoga zabranjeno i gledanje filmova edukacijskog sadržaja u kojima ima muzike.

Ukoliko gledanje žena u tim filmovima potiče strasti ili izaziva osjećaj užitka, onda nema sumnje da je to zabranjeno. Ukoliko nije tako, onda sam u tom pogledu neopredijeljen, mada ima braće koja govore da je ovakvo gledanje zabranjeno u svakoj situaciji.

Najbolje čemu čovjek može posvetiti pažnju jeste Allahova, dž.š., Knjiga

18. Koje su to knjige, osim Kur'ana, kojima bi se islamski pozivalac trebao opskrbiti?

Odgovor: Najbolja knjiga kojoj se čovjek može posvetiti i o kojoj najviše treba voditi računa jeste Allahova, dž.š., Knjiga, bilo da se radi o njenom čitanju, podučavanju ili praktičnom primjenjivanju njenih propisa. Ashabi, r.a., ne bi prelazili deset ajeta iz Kur'ana sve dok ih dobro ne bi naučili i dok iz njih ne bi uzeli znanje i praksu. Tako bi se ujedno podučavali Kur'anu, znanju i prakticiranju naučenog.

1 Buhari, br. 559, Fethul-Bari, 10/53, Knjiga o pićima, Poglavlje 6.

Nakon toga, potrebno je posvetiti se vjerodostojnom sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te komentarima hadiskih zbirki koje su napisali islamski učenjaci, kao što su komentari Fethul-Bari, Nejlul-evtar, Subulus-selam i sl.

Zatim, pažnju treba usmjeriti na djela povjerljivih učenjaka, poput šejhul-islama Ibn Tejmije, njegovog učenika Ibnul-Kajjima, šejhul-islama Muhammeda b. Abdul-Vehhaba i drugih učenjaka, koje ne mogu sve nabrojati, a koji su bili poznati po velikom stepenu znanja i bogobožnosti. Čovjek postepeno uči i počinje uvijek od onoga što je najvažnije.

Smatram da čovjek treba objediniti dva dobra

19. Mnogi tragaoci za znanjem izbjegavaju čitanje knjiga savremenih pozivalaca u islam i smatraju da se treba ograničiti na knjige ispravnih prethodnika. Kakvo je vaše mišljenje o tome?

Odgovor: Smatram da je uzimanje metoda poziva iz Allahove Knjige i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, iznad svega. Ovo je nesumnjivo mišljenje svih nas. Nakon toga dolazi ono što je navedeno od pravednih halifa, a zatim od ostalih ashaba, a onda imama islama iz reda naših prethodnika. Ono o čemu govore ljudi iz zadnjih generacija, tj. naši savremenici, su novonastale stvari koje oni najbolje poznaju. Ukoliko čovjek uzme nešto iz njihovih knjiga čime će se okoristiti u ovom domenu, postupio je ispravno, jer znamo i da su savremeni učenjaci uzeli znanje od svojih prethodnika koji su pozivali u islam, a koji su bili iz reda ispravnih prethodnika, i zato i mi uzimamo odakle su uzeli i oni. Međutim, pojavile su se nove stvari koje nisu bile poznate pozivaocima iz reda ispravnih prethodnika.

Stoga smatram da čovjek treba objediniti dva dobra i osloniti se najprije na Allahovu Knjigu i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim na govor ispravnih prethodnika iz reda pravednih halifa, ashaba i ostalih imama. Na kraju treba pogledati u ono što su pisali savremeni učenjaci o stvarima koje su se pojavile u njihovom vremenu, a koje nisu bile poznate u prethodnim generacijama.

TREĆA OBLAST

POZIVANJE U ALLAHOVU VJERU I TRAŽENJE ZNANJA

Traženje znanja ili pozivanje u Allahovu vjeru?

20. Šta je važnije i preče čovjeku: tražiti šerijatsko znanje ili pozivati ka Allahu, dž.š., imajući u vidu da on poznaje stvari u koje poziva?

Odgovor: Znanje je neophodno, a ljudi se, kao što je već poznato, razlikuju u svojim sklonostima. Svako ima svoju užu specijalnost i svako želi da se usavrši u određenom pravcu. Zato ćemo nerijetko sresti tragaocce za znanjem koji daju prednost pitanjima ispravnog islamskog vjerovanja i njegovog izučavanja i svemu onome što je o tome rečeno i napisano, dok drugi pak daju prednost fikhu i njegovim propisima, a treći, opet, daju prednost pozivu ka Allahu, naređivanju dobra i zabranjivanju zla. Ovo je Allahova, dž.š., blagodanost, jer je dao da su njihova usmjerenja različita. Da su se svi oni posvetili jednoj te istoj stvari, mnogo štošta bi ostalo zapostavljeno. Čovjek koji smatra da ima snage za traženjem znanja, treba sebi kao prioritet postaviti upravo to i ne izlaziti pozivati druge sve dok se ne usavrši, jer kako vidimo, islamske države atakovane su u svakom pogledu, bilo da se radi napadu na islamsko vjerovanje ili moralne vrijednosti muslimana. Ukoliko čovjek nema obilno znanje sazdano na šerijatskim temeljima i razumskim argumentima, sigurno će zalutati.

Ovom prilikom želim uputiti savjet tragaocima za znanjem da se u određenoj mjeri opskrbe i logičkim znanjem i dokazima. Zašto? Zato što je ljude danas, zbog slabosti njihove vjere, u nešto lakše uvjeriti onim što je opipljivo, nego teorijama, tj. šerijatskim dokazima. Ovim želim pozvati svoju braću, tragaocce za znanjem, da prošire svoje znanje i mimo šerijatskih propisa. Ako žele da me isprave zbog onoga što govorim, neka pogledaju govor šejhul-islama Ibn Tejmijje kojim je pobijao filozofe, racionaliste, logičare i druge, i uvidjet će kako je iznosio i šerijatske i racionalne argumente u svojim dijalozima.

Ukoliko čovjek nema sposobnost za stjecanje obilnog i detaljnog znanja, tada će se posvetiti pozivanju ka Allahu, uz obavezu da poziva samo u ono što zna da je istina, bez iznošenja neosnovanih činjenica i citiranja hadisa bez ikakve osnove, tj. slabih i apokrifnih hadisa, iz želje da ljudi zaplaču ili da budu upućeni, kako to već čine neki koji pozivaju Allahu, jer takvi hadisi ne mogu poslužiti kao validni šerijatski argumenti i kao takvi nemaju vrijednost. Istina, neki učenjaci dozvolili su citiranje hadisa koji govore o podsticanju i zastrašivanju, vrijednostima i stvarima kojima se odvraća od zla, i to pod sljedećim uvjetima:

1. da slabost hadisa ne bude velika,
2. da značenje hadisa ima utemeljenja u drugim predajama,
3. da onaj ko citira ove hadise ne bude uvjeren da se to vjerodostojno prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kažem: Ljudi se razilaze u svojim sklonostima, pa neki imaju sklonosti prema proučavanju nauke, a neki ne. Svako ima svoj domen u kojem treba da radi i djeluje shodno svojim mogućnostima i sposobnostima.

Nije dozvoljeno čovjeku da bez znanja govori o Allahovoj vjeri

21. Kakav savjet dati onima koji pozivaju ka Allahu na način da posjećuju ljude i zovu ih da dolaze u džamije, a oni sami od vjerskog znanja nemaju ništa?

Odgovor: Metoda za koju smatram da je treba primijeniti pri korigiranju pogrešnih uvjerenja kod ljudi jeste upotreba odgovarajućih sredstava koja nisu zabranjena. Sredstva sama po sebi nemaju status dozvole ili zabrane, već ona preuzimaju propis ciljeva kojima vode.

Sredstva koja su zabranjena nije dozvoljeno primjenjivati u svrhu pozivanja ljudi u vjeru, kao što recimo neki žele učiniti putem plesa ili upotrebe muzičkih instrumenata koristeći ih kao sredstvo za pridobijanje ljudi u Allahovu vjeru. To je zabranjeno i neće polučiti rezultate, jer Allah nije dao ljudima lijek u onome što je zabranio.

Sredstva koja se koriste u procesu pozivanja ka Allahu, dž.š., dozvoljena su ukoliko se o njima ne navodi zabrana. Sredstvo samo po sebi nije ibadet, već put kojim se kroči do željenog cilja. Tako naprimjer,

posjećivanje ljudi i citiranje Allahove Knjige i hadisa Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te druženje sa njima, kako bismo ih podučili i uputili, bez sumnje nosi veliko dobro.

Što se tiče dijela pitanja u kome se navodi da te osobe o Allahovoj vjeri govore bez znanja, naglašavam da čovjeku to nikako nije dozvoljeno. Uzvišeni kaže: **‘Reci: ‘Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni, i grijeh, i neopravdanu primjenu sile, i da Allahu smatrate ravnim one za koje On nikakav dokaz objavio nije, i da o Allahu govorite ono što ne znate’** (El-E’araf, 33). Također kaže: **‘Ne povodi se za onim što ne znaš, i sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.’** (El-Isra, 36)

Ovom prilikom želim vas upozoriti da mnogi vaizi u svojim predavanjima navode hadise koji nemaju nikakve osnove, ili su slabi ili apokrifni, pravdajući se kako neće biti u stanju privući ljude osim citiranjem ovakvih hadisa. Međutim, ovo je velika greška. Vjerodostojne predaje koje se prenose od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i ajeti Allahove Knjige, dovoljni su u odnosu na ove lažne i slabe hadise.

Stjecanje znanja, islamsko misionarstvo, džihad na Allahovom putu – čemu dati prednost?

22. Kada je u pitanju stjecanje znanja, pozivanje ka Allahu i džihad na Allahovom putu, neki omladinci ostaju zbunjeni jer ne znaju čemu dati prednost, odnosno koju od navedenih stvari treba staviti na prvo mjesto?

Odgovor: Traženje znanja i islamski poziv nisu u oprečnosti, jer je moguće da ih čovjek objedini tako da istovremeno bude tragalac za znanjem i pozivalac ka Allahu, dž.š. Zapravo, svaki tragalac za znanjem obavezan je da ujedno bude i pozivalac ka Allahu, jer djelovanje na polju islamskog misionarstva je jedan od plodova znanja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **‘Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet.’**¹ Ukoliko poznaješ barem jedno šerijatsko pitanje, pozivaj ka Allahu s tim što znaš, jer je ono dio Allahovog šerijata.

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Što se tiče davanja prednosti znanju nad džihadom ili džihadu nad znanjem, ovo se razlikuje shodno sljedećem:

prvo: shodno različitosti njihovog statusa,

drugo: shodno različitosti osoba.

- Različitost njihovog statusa znači: ukoliko je u datom momentu traženje znanja obaveza, a džihad dobrovoljan, onda nema sumnje da je obaveza dati prednost traženju znanja, jer je ta obaveza strogog karaktera. Ukoliko je, pak, džihad stroga obaveza, a traženje znanja dobrovoljno, onda nema sumnje da se prednost daje džihadu, zato što je on stroga obaveza.

Međutim, ukoliko su i traženje znanja i džihad obavezni, ili su oboje dobrovoljni, čemu onda dati prednost?

- Ovo se odnosi na drugu spomenutu stvar, a to je različitost osoba. Nekim ljudima bolje je da prednost daju džihadu, a nekima traženju znanja.

Čovjeku koji je jak, hrabar, odvažan i poznaje savremene načine ratovanja, a s druge strane slabije pamti i teže shvata, kažemo: Džihad je za tebe bolji.

Međutim, čovjeku koja je sušta suprotnost prethodnome, dakle, niti ima jako tijelo niti poznaje načine ratovanja, ali je vrlo oštrouman i inteligentan te dobro pamti i shvata – kažemo da treba dati prednost znanju, jer za svaku situaciju postoje posebni propisi.

Da rezimiramo: Znanje i poziv ka Allahu nisu u suprotnosti jedno s drugim. Poziv je plod znanja, a objediniti i traženje znanja i djelovanje na polju pozivanja u Allahovu vjeru, označava potpunost znanja. Što se tiče znanja i džihada, na njih gledamo dvojako. Ukoliko je jedno od njih obavezno, a drugo dobrovoljno djelo, prednost bez sumnje dajemo onome koje je obavezno. Ukoliko su oba obavezna ili oba dobrovoljna djela, onda to gledamo na drugi način: shodno sposobnostima i afinitetu svakog čovjeka, jer se ljudi u tom pogledu međusobno itekako razlikuju.

Pozivanje u islam je obaveza

23. Koja je istinska obaveza tragaoca za znanjem i učenog čovjeka u pogledu pozivanja ka Allahu? Kakav je status onoga ko napusti pozivanje u Allahovu vjeru, a u mogućnosti je da poziva?

Odgovor: Poziv ka Allahu, dž.š., je obaveza, kao što kaže Uzvišeni: **“I na putu svoga Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj”** (En-Nahl, 125).

Uzvišeni Allah naredio je pozivanje u Istinu na tri načina: poziv putem mudrosti, putem lijepih riječi i putem rasprave.

Onaj koga pozivamo možda je potpuni nezalica koji se neće usprotiviti pozivu u vjeru niti će se raspravljati u vezi s tim, pa se takav poziva mudro, tj. koristeći metodu mudrosti.

A šta je mudrost? Mudrost je pojašnjenje istine ukoliko postoji mogućnost da je kao takvu prezentiramo.

Lijepa riječi upućuju se onome koji se ili blago suprotstavlja, ili je ravnodušan i suzdržan prema prihvatanju istine. Kada kod takvoga vidiš udaljenost i neprihvatanje istine, onda ga trebaš lijepo posavjetovati. Neka taj savjet bude podsticajan, ponekad i zastrašujući, a nekada i jedno i drugo, ukoliko to trenutna situacija nalaže.

Što se tiče rasprave, ona se vodi sa onim koji je udaljen od istine i koji joj se suprotstavlja. Sa takvim čovjekom raspravlja se na najljepši način, tj. riječima koje će ga uvjeriti u ono u što ga pozivaš.

Dio navedenog ajeta koji se odnosi na raspravu: **“...i s njima se na najljepši način raspravljaj”**, podrazumijeva:

- najljepše riječi, što znači obraćanje najjasnijim i najsadržajnijim riječima, uz korištenje najuvjerljivijih termina;
- najljepši način uvjeravanja, tj. iznošenje argumenata najjasnijom metodom, sve dok se istina u potpunosti ne ukaže.

Pogledaj pristup Ibrahima, a.s., prema onome koji se sanjnim raspravljao oko njegovog Gospodara. Šta je rekao? Uzvišeni Allah o tome kaže: **“Zar nisi čuo za onoga koji se sa Ibrahimom o njegovom Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao? Kada Ibrahim reče:**

‘Gospodar moj je Onaj koji život i smrt daje.’ – On odgovori: ‘Ja dajem život i smrt!’ – ‘Allah čini da Sunce izlazi sa istoka’ – reče Ibrahim - ‘pa učini ti da grane sa zapada!’ I nevjernik se zbuni. – A Allah silnicima neće ukazati na pravi put.” (El-Bekare, 258)

Kako je ovaj čovjek oživljavao i usmrćivao?

Tako što bi mu doveli čovjeka koji je zaslužio da bude ubijen, pa ga ne bi ubio. On je tvrdio da je ovo oživljavanje!? Ili, doveli bi mu čovjeka koji ne zaslužuje da bude ubijen, pa bi ga on ubio, smatrajući to usmrćivanjem.

Ako se bude diskutiralo sa čovjekom koji tvrdi ovakvo nešto, reći će mu se: Kada ti se dovede čovjek koji zaslužuje da bude ubijen, pa ga ne ubiješ, ti ga nisi oživio, jer je život u njemu već otprije prisutan. Ti si ga samo zadržao u životu tako što ga nisi ubio. Također, može se reći da, ako ubije onoga ko ne zaslužuje da bude ubijen, on ga nije usmratio, nego je bio povod njegove smrti.

Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o Dedždžalu, rekao da će mu biti doveden mladić koji će posvjedočiti da je on Dedždžal o kome je obavijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pa će ga Dedždžal ubiti i prepoloviti na dva dijela i između njih hodati kako bi pokazao da su ta dva dijela tijela u potpunosti razdvojena. Zatim će ga Dedždžal pozvati, pa će on ustati smijući se i reći: “Ja svjedočim da si ti Dedždžal o kojem nas je obavijestio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.” Potom će mu ponovo prići da ga ubije, ali to više neće moći. Ovo je dokaz da su sve stvari u Allahovoj, dž.š., u ruci i da On svime istinski upravlja.

Sa ovakvim čovjekom može se raspravljati na ovaj način. Međutim, Ibrahim, a.s., htio je iznijeti drugi argument oko kojeg ne postoji potreba za raspravom, pa mu je rekao: **“Allah čini da Sunce izlazi sa istoka” – reče Ibrahim - ‘pa učini ti da grane sa zapada!’** Sagovornik je ostao nemoćan da na ovo odgovori, pa je, kako je u ajetu spomenuto, ostao zbunjen.

Pod riječima Uzvišenog: **“...i s njima se na najljepši način raspravljaj”**, želi se naglasiti da je potrebno upotrijebiti najbolji stil obraćanja i uvjeravanja, kao i najbolji stil argumentiranja, tako da poslije takvog pristupa nema nikakvoga izmotavanja. Obaveza nam je da pozivamo ka Allahu, dž.š., sve dok za to postoji mogućnost.

Onaj ko ostavi pozivanje u Allahovu vjeru, a u mogućnosti je da poziva, treba se prisjetiti sljedećeg: Pozivanje u Allahovu vjeru je kolektivna obaveza, pa ako jedna skupina to izvrši na zadovoljavajući način, obaveza spada sa ostalih. Ako vidiš dotičnu osobu da je zalutala i u tvojoj blizini nema onih koji bi je pozivali, tebi je, onda, stroga pojedinačna obaveza da je pozivaš. Učenjaci, govoreći o kolektivnoj obavezi, kažu: "Ukoliko nema nijedne druge osobe koja bi pristupila njenom izvršavanju, onda je to dotičnoj osobi stroga obaveza."

Nema oprečnosti između traganja za znanjem i pozivanja u Allahovu vjeru

24. Da li se može dati smjernica tragaocima za znanjem kako bi se istinski posvetili pozivu ka Allahu, dž.š.?

Odgovor: U suštini, poziv u kojem nema traganja za znanjem ne nosi u sebi dobro, a to znači da se takvim pozivanjem mnogo gubi. Obaveza je tragaocima za znanjem da uče, ali i da istovremeno pozivaju ka Allahu.

- Šta sprečava onoga ko traži znanje, da kada vidi zalutalu osobu, pa makar se on nalazio i u samom mesdžidu u kojem stječe znanje, da mu uputi savjet i pozove ga ka Allahu, dž.š.?

- Šta ga sprečava kada izađe na ulicu i izvršava svoje potrebe, da poziva ka Allahu, dž.š., one koji su udaljeni od Allahove vjere?

- Šta ga sprečava da kada bude u svojoj školi i vidi učenike koji su udaljeni od Allahove vjere, da ih pozove u Istinu, da se s njima druži ili da im pomogne u rješavanju njihovih problema?

Ako neki čovjek vidi drugoga kako čini nepokornost, ne izvršavajući ono što mu je naređeno ili čineći ono što mu je zabranjeno, pa ga počne prezirati, osjećati prema njemu odbojnost, te se od njega počne udaljavati i gubiti nadu u njegovo pokajanje, ovakav odnos prema dotičnoj osobi je očita greška i veliki problem. Uzvišeni Allah pojasnio nam je da trebamo biti strpljivi i nadati se Njegovoj nagradi. Allah, dž.š., kaže Svom Vjerovjesniku: **"Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe."** (El-Ahkaf, 35)

Čovjek je obavezan da bude strpljiv i da se nada nagradi, makar ponekad bio ponižavan ili omalovažavan. Kad je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, povrijedio prst u džihadu, rekao je:

*“Ti si samo prst koji se okrvavio
i na Allahovom putu si to doživio.”¹*

Pomanjkanje znanja i strah od popularnosti ne smiju biti izgovor za zanemarivanje obaveze pozivanja drugih u islam

25. Neki tragaoci za znanjem nemarni su prema obavezi pozivanja u Allahovu vjeru i odgoja ljudi, pravdajući se time da malo znaju ili da ne znaju dovoljno. Neki se također pravdaju i govore da ne pozivaju u Allahovu vjeru jer ne žele postati poznati i popularni, te navode i druga opravdanja. Šta savjetujete ovakvima?

Odgovor: Za prvo opravdanje, pomanjkanje znanja, navode se riječi Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem: “Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet”², pa neka prenese drugima onoliko koliko zna, jer tako će učiniti dobro i imati nagradu.

Drugo opravdanje je bojazan da će čovjek ukoliko bude pozivao u Allahovu vjeru postati popularan. Kažemo: Obaveza je čovjeku da izvrši ono što mu je Allah, dž.š., naredio u pogledu prakticanja ibadeta, podučavanja drugih itd., i ne smije zanemariti izvršavanje svojih obaveza samo zato što postoji mogućnost da će se za njega čuti i da će postati poznat. Stoga, čovjek o ovome ne treba mnogo razmišljati, već će to ostaviti po strani. Čak štaviše, poželjno je da učenjak i veliki znalac postane poznat među ljudima, i to mu uopće neće nimalo naškoditi. Kao primjer navodim Abdullaha b. Omera b. El-Hattaba, r.a., koji je, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, ashabima postavio pitanje rekavši: “Postoji jedno drvo čije lišće ne opada i ono je poput muslimana. Recite mi koje je to drvo?”, rekao: ‘Ljudi su razmišljali

1 Buhari, br. 2802 – Fethul-Bari, 6/23, Knjiga o džihadu i izvidnicama, poglavlje 9. Bilježi ga i Muslim, br. 1796, Knjiga o džihadu i izvidnicama, Poglavlje 39. Hadis se u potpunoj verziji prenosi od Džunduba b. Sufjana: “Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bio je u jednoj bitki, pa je njegov prst ostao okrvavljen, te je rekao: *“Ti si samo prst koji se okrvavio, i na Allahovom putu si to doživio.”* Ovu verziju prenosi Buhari.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

o nekom drveću iz pustinje, a ja pomislih da je to palma.’ Rekao je: ‘Postidio sam se, a ljudi upitaše: ‘Allahov Poslaniče, obavijesti nas o njemu’, i on reče: ‘To je palma.’”

Abdullah je rekao: ‘Kazao sam ocu ono što mi je naumpalo, a on mi reče: ‘Da si rekao koje je to drvo, bilo bi mi draže nego da imam to i to.’”¹

Pogledaj u Omera b. El-Hattaba koji je poželio da je njegovo dijete dalo odgovor na Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, pitanje i pored toga što bi tada sigurno zadobilo ugled i postalo poznato.

Važno je naglasiti da ukoliko čovjek postane poznat po svom znanju i pozivanju u islam, to mu neće naštetiti i neće mu umanjiti nagradu. Međutim, ukoliko bude radio samo da bi postao ugledan i poznat, tada mu se može prigovoriti.

Posvećivanje pažnje pamćenju Kur’ana i hadisa koji govore o propisima

26. Mnogi tragaoci za znanjem posvećuju pažnju pamćenju Kur’ani-kerima i hadisa koji govore o propisima, ali zapostavljaju znanje o *usulul-fikhu* (metodologiji islamskog prava) govoreći da su im Kur’an i hadisi koje su zapamtili dovoljni. Međutim, mi znamo da je znanje o *usulul-fikhu* neophodno za shvatanje šerijatskih tekstova, pa vas molimo da nam date vaše smjernice vezano za ovo pitanje.

Odgovor: Smatram da na početku traganja za znanjem treba prvenstveno početi sa učenjem Kur’ana napamet, a posebno oni mlađe životne dobi. Ovo je bila i praksa ashaba, r.a., koji bi se podučavali Kur’anu i njegovim značenjima, a zatim bi ga i primjenjivali. Tragalac za znanjem ima veliku potrebu za Kur’anom. Zamisli da se trebaš obratiti određenom skupu ljudi i iznositi argumente iz Kur’ana, a ti ga ne znaš napamet, i tada nisi u mogućnosti da njime argumentiraš.

Stoga podstičem tragaoce za znanjem, a posebno omladinu, da pamte Allahov govor, a zatim da upamte onoliko hadisa koliko su u mogućnosti, kao što su naprimjer hadisi sadržani u djelima Umdetul-ahkam ili Bulugul-meram i sl. Nakon toga dolazi etapa izučavanja i memorisanja fikha

1 Buhari, br. 131 – Fethul-Bari, 1/277, Knjiga o znanju, Poglavlje 50. Bilježi ga i Muslim, br. 2811, Knjiga o osobinama licemjera i propisi vezani za njih, Poglavlje 15.

i usulul-fikha. Nema sumnje da je usulul-fikh jedna od najljepših nauka. U njemu je posebna slast za onoga ko to poznaje, jer se sastoji iz pravila i postavki koje, kada čovjek razumije, uvježbava svoj intelekt da izvlači propise iz šerijatskih dokaza putem ovih pravila i temelja.

Sljedbenik određenog mezheba ne smije se usprotiviti šerijatskom dokazu kada mu se predoči

27. Da li savjetujete tragaocima za znanjem da se ne razvrstavaju po pravnim školama, ili da se vraćaju na njih kada im nisu jasni određeni propisi?

Odgovor: Ukoliko čovjek odabirom određenog mezheba ima za cilj držati se isključivo njega i odbaciti sve ostalo, svejedno da li njegov mezheb zastupa istinu, ili se istina nalazi u drugom mezhebu, onda kažemo da to nije dozvoljeno, već se to smatra pokuđenom fanatičnošću.

Ukoliko se, pak, čovjek poziva na pripadnost određenom mezhebu kako bi se okoristio pravilima i postavkama u njemu, ali to stavlja na vagu Kur'ana i sunneta, te kada mu postane jasno da je prioritelnije mišljenje po određenom pitanju u drugom mezhebu, on ga i prihvati, onda nema smetnje da se pripisuje tom mezhebu. Neki od poznatih učenjaka bili su valorizatori, kao što je šejhul-islam Ibn Tejmijje i drugi njemu slični, a to znači da su imali određeni mezheb na koji su se pozivali, ali kada bi im se predočio jasan i validan dokaz, oni mu se ne bi usprotivili, već bi postupili po njemu.

Audio-kasete su jedno od sredstava za stjecanje znanja

28. Da li se audio-kasete smatraju jednim od načina i metoda za stjecanje znanja? Koji je najbolji način da se okoristimo njima?

Odgovor: Niko ne sumnja da su audio-kasete jedan od načina ili sredstava stjecanja znanja. Na njih gledamo kao na jednu u nizu Allahovih blagodati, koju ne treba poricati, a putem koje smo stekli mnogo znanja, jer smo preko tih kaseti u prilici slušati izlaganja učenjaka, bez obzira na kom mjestu se nalazimo.

Dok smo u svojim kućama, između nas i dotičnog učenjaka postoje ogromne razdaljine, a ipak nam je lahko da slušamo njegov govor putem audio-kasete. Ovo je zaista Allahova, dž.š., blagodat. U suštini ove kasete mogu biti dokaz za nas ili protiv nas i niko ne može poreći da se znanje uveliko proširilo upravo posredstvom ovih kaseti.

Što se tiče dijela pitanja o tome kako se najbolje njima okoristiti, odgovor leži u pogledu na stanje samog čovjeka: Neki ljudi mogu se njima okoristiti slušajući ih dok voze automobil, neki ih slušaju za vrijeme objedovanja i slično.

Važno je naglasiti da se način okorištavanja audio-kasetama vraća na svaku osobu pojedinačno i nemoguće je za to postaviti općenito pravilo.

Obaveza je prihvatati informacije i obavijesti o stvarima gajba (nevidljivog i osjetilima nedokučivog svijeta) onakvima kako su navedene u šerijatskim tekstovima

29. Šta znače riječi da meleki natkriljuju svojim krilima stjecatelja znanja iz zadovoljstva prema onome što čini?

Odgovor: Obaveza nam je da potvrđujemo informacije o gajbu onako kako su navedene u kur'ansko-sunnetskim tekstovima.

Obratite pažnju na ovo korisno pravilo: "Obaveza je da šerijatske tekstove koji govore o gajbu prihvatamo onakvima kakvi i jesu, tj. da ih razumijevamo na osnovu njihovog spoljašnjeg značenja", jer naši razumi ne mogu spoznati suštinu ovih stvari.

Pitanje sada glasi da li meleki imaju krila?

Da, meleki imaju krila, jer Uzvišeni kaže: "Učinio je meleke izaslanicima koji imaju krila" (Fatir, 1).

Dakle, meleki imaju krila, pa kada je tako, oni svojim krilima mogu natkriliti stjecatelja znanja, a nije nužno da ih mi vidimo jer se to tiče znanja o gajbu, tj. nevidljivom svijetu, isto kao što vjerujemo da sada s naše lijeve i desne strane stoje meleki koji zapisuju ono što mi govorimo. Uzvišeni kaže: "On ništa ne izgovori a da pored njega nije onaj koji nadzire i zapisuje." (Kaf, 18)

Da li vi možete vidjeti ove meleke? Nikako!

Stoga nam je obaveza da vjerujemo u ono na što ukazuje tekst, a to je da meleki imaju krila kojima natkriljuju stjecatelja znanja. Na koji način i kako? Allah najbolje zna.

- Jedna od nevidljivih stvari, čiju kakvoću ne poznajemo, jeste i raspitivanje stjecatelja znanja o predaji u kojoj se navodi da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da, kada Sunce zađe, ode da učini sedždu oko Arša, a zatim zatraži dozvolu, pa ako mu se dozvoli, učini je, a ako ne, vrati se.¹

Neko će na to reći: "Mi gledamo kako Sunce zalazi, ali ono istovremeno i izlazi pred drugim ljudima, naprimjer ovdje u Rijadu zađe, a u Hidžazu još nije zašlo, ili naprimjer u istočnom području zađe, a kod nas još nije zašlo. Kako to može biti?"

Kažemo: Dužnost je da vjeruješ u ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao. Način na koji se to odvija spada u nevidljive stvari koje poznaje samo Allah, dž.š., ili onaj kome Allah podari to saznanje. Zato, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, izrekao ovaj hadis, Ebu Zerr, r.a., prenosilac ovog hadisa, nije upitao kako se to dešava, već se pokorio i nije postavljao dodatna pitanja.

- Isto tako neki stjecatelji znanja, tumačeći hadis: "Allah, dž.š., se svake noći, kada nastupi njena zadnja trećina, spušta na ovodunjalučko nebo²", govore: "Mi vidimo da se zadnja trećina noći po zemaljskoj kugli stalno premješta. Kako je onda ovo moguće?" Kažemo: Allah najbolje zna. Vjerujemo da se Uzvišeni Allah spušta do ovodunjalučkog neba dok traje zadnja trećina noći, a kada nastupi zora, prestaje spuštanje Uzvišenog za one kojima je zora nastupila. Allah najbolje zna kako se to odvija.

1 Buhari, br. 7424, od Ebu Zerra, r.a.; Fethul-bari, 13/415; Knjiga o tevhidu, Poglavlje 22. Bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 159, Knjiga o imanu, Poglavlje 72.

2 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Ebu Hurejre, r.a., br. 1145, Fethul-bari, 3/35, Knjiga o noćnom namazu, Poglavlje 14. Bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 578. Knjiga o namazu musafira i njegovom skraćivanju, Poglavlje 24.

Da li je dozvoljeno učiti vjeru samo iz knjiga?

30. Da li je dozvoljeno učiti vjeru samo iz knjiga bez obraćanja učenjacima, a posebno kada je teško učiti pred učenjacima zbog njihove malobrojnosti? Šta mislite o riječima: “Kome je knjiga šejh, takav ima više grešaka nego ispravnosti”?

Odgovor: Nema sumnje da se znanje stječe učenjem kod učenjaka, ali i izučavanjem knjiga, jer knjiga koju je napisao učenjak ustvari je sam učenjak. Učenjak kroz svoju knjigu govori, pa ukoliko nije moguće stjecati znanje kod učenih, onda se stječe iz knjiga.

Međutim, stjecati znanje direktno od učenjaka bolje je nego učiti iz knjiga zato što se onaj koji uči iz knjiga više zamara i ulaže veći trud, pa i pored toga ne može saznati mnoge stvari, kao što su šerijatske postavke i pravila koja su utemeljili učenjaci. Stoga je neophodno da čovjek ima učenjaka kojem će se, prema svojim mogućnostima, moći obratiti.

Što se tiče riječi: “Kome je šejh knjiga, ima više grešaka nego ispravnosti”, za njih se ne može kategorički tvrditi da su apsolutno ispravne, ali se isto tako ne može kategorički tvrditi da su apsolutno pogrešne.

Ukoliko čovjek bude stjecao znanje iz bilo koje knjige, nema sumnje da će mnogo griješiti, međutim, ukoliko se pri svom učenju osloni na knjige ljudi poznatih po svome znanju i istinoljubivosti, sigurno je da će broj tih grešaka biti daleko manji, ili će čak u većini onoga što bude govorio i zastupao biti u pravu.

Koji su najbolji načini stjecanja šerijatskog znanja?

31. Koji su najbolji načini stjecanja ispravnog šerijatskog znanja, shodno okolnostima i vremenu u kojem živimo?

Odgovor: Nema sumnje da je najbolji početak u stjecanju znanja da se čovjek prvenstveno posveti Allahovoj, dž.š., Knjizi, a zatim sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je vjerodostojan, a nakon toga djelima učenjaka iz oblasti fikha i dr. Međutim, savjetujem stjecateljima znanja da se koncentriraju na primarna, a ne na sporedna pitanja i tekstove. Shodno tome, prioritet stjecatelja znanja ne treba biti puko memorisanje

pitanja i pravnih rješenja, nego je neophodno da nauči temeljna pitanja, pravila i regulative, ali i da nauči kako pravilno da te propise primijeni u određenim situacijama. Učenjaci su rekli: "Onaj kome bude uskraćeno poznavanje temeljnih postavki šerijata, uskraćen mu je i konačni dolazak do rješenja i ispravnog odgovora." Možemo primijetiti da su mnogim stjecateljima znanja mozgovni ispunjeni parcijalnim i zasebnim pitanjima, pa kada bi samo za dlaku odstupio od njih, ne bi ništa znao, jer ne zna pravu islamsku regulativu i temeljne postavke. Stoga je stjecatelju znanja obaveza da poznaje osnovna pravila i regulativu na kojoj se grade sporedna pitanja. U vrijeme kada sam ja bio u fazi stjecanja znanja, pričalo se o nekom čovjeku koji je samo memorisao šerijatska pitanja bez njihovog shvatanja. Napamet je naučio knjigu El-Furu' u mezhebu imama Ahmeda b. Hanbela. Ova knjiga obuhvata najviše šerijatskih pitanja od svih drugih knjiga hanbelijske pravne škole, uz komparaciju sa ostalim mezhebima. Napisao ju je Muhammed b. Muflih, Allah mu se smilovao, jedan od učenika šejhul-islama Ibn Tejmije, koji se posebno odlikovao i koji je jako dobro poznao opredjeljenja i odabrana mišljenja šejhul-islama u pogledu fikhskih pitanja. Čak i sam Ibnul-Kajjim obraćao se Muhammedu b. Muflihu vezano za fikhska pitanja prenesena od šejhul-islama Ibn Tejmije. Znači, ovaj čovjek je napisao knjigu El-Furu', a jedan od stjecatelja znanja u potpunosti ju je naučio napamet, ali nije poznao njeno značenje. Drugi stjecatelji znanja dovodili su ga sebi i prema njemu se ophodili kao da je knjiga. Kada bi im nešto bilo problematično, upitali bi ga: "Šta je rekao Ibn Muflih u tom i tom poglavlju?", a on bi im citirao određeni dio knjige, bez poznavanja značenja citiranog. Dakle, najvažnije za stjecatelja znanja jeste da posveti veliku pažnju pamćenju značenja i osnovnih pravila i postavki u fikhu.

Knjige u kojima se nalaze određene akidetske greške nije dozvoljeno čitati, osim čovjeku širokog i opsežnog znanja, koji će znati prepoznati šta je u njima ispravno, a šta pogrešno

32. Šta biste savetovali, Allah vas poživio, osobama koje muslimanskoj omladini, ili jednom njenom dijelu, preporučuju čitanje nekih knjiga koje sadrže određene akidetske greške kao i greške u pravilnom razumijevanju i prakticiranju vjere, a pritom im uopće ne ukazuju na spomenute greške, već ih samo bez upozorenja upute na čitanje tih knjiga?

Odgovor: Nije dozvoljeno čitati i proučavati knjige koje sadržavaju akidetske greške, ili greške u pravilnom razumijevanju vjere, osim čovjeku koji ima opsežno znanje i koji je sposoban prepoznati šta je u tim knjigama ispravno, a šta pogrešno. Što se tiče onoga ko je na samom početku stjecanja znanja i koji nije sposoban da razluči ispravno od neispravnog u tim knjigama, takvome nije dozvoljeno da ih čita i proučava jer bi u suprotnom lahko mogao otići u zabludu.

Što se, pak, tiče čovjeka koji je vrlo učen i koji ima širok spektar znanja, koji kroz čitanje ovih knjiga želi uvidjeti šta je u njima ispravno, a šta pogrešno, i onda to objasniti drugima, u tome nema smetnje, i čak štaviše, to je nužno i potrebno, jer kako bi se u suprotnom prepoznale i uvidjele greške u tim knjigama osim kroz njihovo čitanje? Međutim, oni koji nisu sposobni za ovakvo nešto, takvi se trebaju držati podalje od ovih knjiga. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, govoreći o Dedždžalu, rekao je: "Ko čuje za Dedždžala, neka ga se kloni..."¹, tj. neka se od njega što više udalji. Zatim je spomenuo da će Dedždžalu doći čovjek koji sebe smatra čvrstim i nepokolebljivim vjernikom, pa će mu Dedždžal postepeno ubacivati sumnje i stavljati ga na kušnje sve dok ne postane njegov sljedbenik.

Ovaj hadis na određeni način govori o preventivnom djelovanju prije nego što čovjek upadne u iskušenje ili haram, kao i o tome da niti jedan čovjek, bez obzira ko bio, nije sasvim siguran da neće potpasti pod utjecaj iskušenja i zalutati. Stoga je obaveza onima koji stječu nauku, a kojima je Allah darovao određenu količinu znanja, da pojasne ljudima greške koje se nalaze u određenim knjigama, ili koje uoče kod određenih ljudi, i da im pojasne gdje su pogriješili, ako je to ikako moguće. Svakako, najbolje bi bilo da osoba koja je napravila određenu grešku sama shvati gdje je pogriješila i da je se kloni, jer priznavanjem greške od strane onoga ko je pogriješio postižu se dvije koristi:

Prva: njegovo izbavljenje iz greške ili zablude u kojoj je bio;

Druga: njegovim priznanjem da je pogriješio postiže se jedinstvo u redovima islamskih učenjaka, tako da jedni drugima neće prigovarati, niti će jedni druge proglašavati zabludjelim, niti će biti prinuđeni da jedni drugima odgovaraju na počinjenu grešku, a jedinstvo i bliskost među učenjacima bez sumnje donosi veliko dobro.

¹ Ebu Davud, br. 4319, Ahmed u Musnedu, 4/431, od Imrana b. Husajna, r.a.

ČETVRTA OBLAST

SREDSTVA, METODE I NAČINI POZIVANJA U ALLAHOVU VJERU

Prvo: Metode pozivanja u Allahovu vjeru

Pod ovim podrazumijevamo metode preko kojih pozivalac ljudima dostavlja Allahovu vjeru, a generalno postoje tri vrste tih metoda i svaka od njih ima svoje prednosti:

1- Direktno verbalno obraćanje, tj. da se pozivalac direktno susretne sa onima koje poziva u vjeru, te da im se neposredno obrati, pojašnjavajući im suštinu islamskog poziva kao i koristi i blagodati koje im vjera islam donosi na ovom i budućem svijetu. Prednost ove metode jeste u tome što pozivalac odmah ima predstavu u kojem omjeru su ljudi prihvatili njegove riječi i kako su one na njih djelovale, što će shvatiti na osnovu njihovog ponašanja i izraza njihovih lica, pa će im se i obraćati riječima koje su primjerene njihovom trenutačnom stanju. Isto tako, posredstvom ove metode on ima priliku da s ljudima direktno razgovara i polemizira i na taj način ih lakše uvjeri da prihvate ono o čemu im govori. Ova metoda sigurno je djelotvornija od dvije naredne o kojima ćemo govoriti.

2- Indirektno verbalno obraćanje, tj. posredstvom radio emisija i audio predavanja. Ova metoda ima "veći domet" od prethodne i to je njena prednost. Koristeći se njome, pozivalac u Allahovu vjeru može se obraćati velikom broju ljudi u veoma udaljenim mjestima i zemljama.

3- Obraćanje putem pisanja tj. pisanom riječi kroz novine, časopise, letke i slično. Prednost ove metode je u tome što ljudi kojima je poziv upućen imaju priliku temeljito proučiti i shvatiti ono o čemu im se govori, jer više puta mogu pročitati ono što im se nudi i o tome dobro razmisliti.

Drugo: Načini pozivanja u Allahovu vjeru, a oni se dijele na:

1-Načini obraćanja ljudima s obzirom na stanje u kome se nalaze osobe koje pozivamo. Kako ćemo prići ljudima kada ih pozivamo

u vjeru, zavisi od općenitog stava koji su zauzeli spram islamskog poziva, a ljudi se shodno ovome dijele na tri vrste:

- oni koji istinski žude za Istinom, međutim iz nekog razloga ona im je ostala skrivena i još uvijek je dobro ne poznaju. Ovakvom je dovoljno prezentirati Istinu i objasniti šta su mu Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredili, pa da se toga i pridržava, i šta su mu zabranili, pa da se toga i kloni. Zbog želje za spoznajom Istine, ovakav će joj se i pokoriti u onom trenutku kada je sazna;

- oni koji su lijeni i donekle nezainteresirani za Istinu, a imaju sklonosti i želje da se odaju zlu i zabranjenim djelima. Ovakvima nije dovoljno samo uputiti poziv u Allahovu vjeru, nego ih je potrebno na najljepši način savjetovati i podsticati da čine dobra i bogougodna djela, pojašnjavajući im sve koristi koje ona polučuju. Također, treba im pojasniti, uz navođenje primjera, da iskrene i bogobožne očekuje lijepa završnica. Usto, ovakve je potrebno savjetovati citirajući im šerijatske tekstove u kojima se prijeti zločincima i grješnicima, pojašnjavajući im loše posljedice grijeha, kao i ružan završetak onih koji se odaju lošim djelima, i u tom kontekstu im navoditi slikovite primjere. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Oni koji su zlo činili završit će najužasnijom patnjom, zato što su Allahove riječi poricali i što su ih ruglu izvrgavali”** (Er-Rum, 10);

- oni koji energično odbijaju Istinu, odaju se činjenju loših djela, i spremni su se raspravljati u tom pogledu. Ovakve nije dovoljno samo pozvati i posavjetovati, nego je s njima potrebno i raspravljati, ali na najljepši i najkulturniji način. Dakle, s njima će se rasprava voditi na najljepši način, i na najljepši način prezentirat će im se Istina, sve kako bi se obesnažili njihovi dokazi i kako bi ostali bez argumenata. Na ova tri pristupa ljudima, s obzirom na njihovo stanje, upućuju riječi Uzvišenog: **“Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj!”** (En-Nahl, 125).

U ovom kontekstu, šejhul-islam Ibn Tejmije, r.h., rekao je: “Ljudi se općenito dijele na tri kategorije:

- oni koji priznaju Istinu i slijede je; ovakvi su mudri i pronicljivi;
- oni koji priznaju Istinu ali je ne slijede; ovakvima se upućuje savjet sve dok se ne počnu pridržavati Istine i raditi ono što Istina nalaže;

-oni koji ne priznaju Istinu; sa ovakvima će raspravljati, ali na najljepši način, jer inače, vođenje svake rasprave vodi ka ljutnji i dizanju tenzija, ali ukoliko rasprava bude tekla na lijep i adekvatan način, u tom slučaju ona može donijeti korist i pozitivne rezultate...”¹

Ukoliko se onaj kome je upućen poziv u vjeru, i pored najljepšeg raspravljanja ne odazove i ne prizna Istinu, te odbije krenuti Pravim putem, onda ćemo se prema njemu postaviti kao prema onima o kojima je Uzvišeni Allah rekao: **“I sa sljedbenicima Knjige raspravljajte na najljepši način, osim sa onima među njima koji su nepravedni...”** (El-Ankebut, 46).

U komentaru ovog dijela ajeta “...osim sa onima među njima koji su nepravedni...”, Ibn Kesir, r.h., rekao je: “To su oni koji su skrenuli sa puta Istine, slijepi su u pogledu jasnih i nedvosmislenih argumenata, zainatili su se i uzoholili, pa kada rasprava s njima ne urodi plodom, onda se protiv njih treba boriti na odgovarajući način, kako bi bili spriječeni i odvraceni...”²

Ovo je četvrta vrsta ljudi s obzirom na njihov stav prema prihvatanju i odbijanju poziva u Allahovu vjeru. Prema ovoj skupini ljudi adekvatne mjere trebaju preuzeti ljudi na vlasti, a ne pojedinci, jer u suprotnom postoji velika mogućnost da će djelovanje njih kao pojedinaca prouzrokovati anarhiju te donijeti veliku štetu i nered u društvu.

Ovo su načini pozivanja ljudi u Allahovu vjeru shodno njihovoj spremnosti da poziv prihvate ili da ga odbiju.

2- Načini obraćanja ljudima s obzirom na prioritet onoga u što ih prvo treba pozvati i šta im prvo treba pojasniti. Čovjek koji druge poziva u Allahovu vjeru, svakako će im prvo pojasniti ono što je najvažnije i najprioritetnije, tj. temelje vjere islama, kako bi im to bio svojevrsan uvod u ono što slijedi poslije toga.

Primjer: Kada se budemo obraćali osobi koja u potpunosti negira postojanje Uzvišenog Stvoritelja, a samim tim Ga i ne obožava niti slijedi Njegovog Poslanika, takvu osobu prvo treba uvjeriti u postojanje Stvoritelja, navodeći logičke i racionalne dokaze koji neminovno ukazuju na postojanje Stvoritelja, i te dokaze onda potkrijepiti praktičnim

1 Medžmu’atul-fetava od Ibn Tejmije, r.h., 20/45.

2 Tefsirul-Kur’anil-Azim, od Ibn Kesira, 3/415-416.

i jasnim primjerima, sve dok dotična osoba ne prizna i ne povjeruje u Stvoritelja, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga.

Nakon toga, ovoj osobi treba pojasniti da niko drugi osim Stvoritelja ne zaslužuje da bude obožavan, već da je to isključivo Njegovo suvereno pravo. Onaj ko je priznao da je Allah jedini i istinski Stvoritelj, onda bi to neminovno moralo i podrazumijevati njegovo priznavanje da se samo Allah smije obožavati. O ovome Allah često govori u Kur'anu pa kaže: **“O ljudi, obožavajte svoga Gospodar, koji je stvorio vas i one prije vas, da biste se kazne sačuvali”** (El-Bekare, 21). Uzvišeni Allah negirao je da je neko osim Njega dostojan da bude obožavan jer takav nije sposoban da stvara: **“Zar da Njemu smatraju ravnim one koji ne mogu ništa da stvore, i sami su stvoreni”** (El-E'araf, 191). Isto tako, rekao je Uzvišeni: **“Neki pored Njega božanstva prihvataju koja ništa ne stvaraju, a koja su sama stvorena, koja nisu u stanju da od sebe neku štetu otklone ni da sebi kakvu korist pribave i koja nemaju moći da život oduzmu, da život daju i da ožive”** (El-Furkan, 3).

Zatim ovoj osobi treba pojasniti na koji način se Uzvišeni Allah ispravno obožava. To je način putem kojeg su Allaha obožavali Njegovi poslanici koje je On poslao ljudima i dao im razna znamenja kako bi ljude poučili onome što će im biti od koristi, a što je vezano za svijet gajba –nevidljivog svijeta, i kako bi im pojasnili na koji način trebaju obožavati Uzvišenog Allaha. Ibadet je isključivo Allahovo pravo pa je Allah ljudima tačno definirao i jasno precizirao na koji način ibadete trebaju izvršavati tako da On time bude zadovoljan, a to nije moguće spoznati osim preko Allahovih poslanika.

Ako prihvati da se Allah ne smije obožavati osim na način kako su to činili Allahovi poslanici, onda treba preći na narednu, još detaljniju etapu poučavanja u sklopu koje će pojasniti da je nama obaveza Allaha obožavati na način kako je to činio jedan od Allahovih poslanika, a to je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sin Abdullaha, iz plemena Kurejš, iz loze Benu Hašima, kojeg je Uzvišeni Allah kao poslanika poslao svim ljudima bez izuzetka, navodeći dokaze koji to potvrđuju, te će mu pojasniti da vjerovanje u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, podrazumijeva i vjerovanje u sve ostale Allahove poslanike, dok oni koji priznaju i vjeruju u prijašnje Allahove poslanike, ne vjeruju nužno u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Ako ova osoba i ovo prihvati, onda ćemo joj početi pojašnjavati mnoge detaljne šerijatske propise, kako bi i njih priznala i prihvatila, počínjući naravno sa pojašnjavanjem najprećih i najnužnijih propisa, poput propisa o namazu, zekatu itd.

Područja na kojima se može djelovati s ciljem pozivanja ljudi u vjeru

Ovdje mislimo na iskorištavanje određenih vremenskih i prostornih okolnosti za širenje Allahove vjere, jer je polje za pozivanje ljudi u vjeru široko i prostrano. Između ostalog, možemo djelovati na sljedeće načine i iskoristiti neke od sljedećih okolnosti:

1. Da'va individualnog karaktera (poziv upućen pojedincu), tj. da se pozivalac u vjeru fokusira na jednu osobu te je poziva na način koji smo pojasnili u prethodnom poglavlju, uzimajući u obzir spremnost te osobe da prihvati ili odbaci Istinu kao i okolnosti u kojima se nalazi.

2. Pozivanje u Allahovu vjeru kroz aktivnosti koje se provode u određenim razdobljima u godini, kao što je period hadždža naprimjer, ili na određenim značajnim mjestima kao što su džamije, restorani, slastičarnice i tome slično. Svako od ovih mjesta treba iskoristiti na najbolji i najmudriji način, shodno tome kako opća korist zahtijeva. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem odlazio je, u određenim vremenskim periodima u godini, arapskim plemenima i pozivao ih u Allahovu vjeru. Bilježi imam Ahmed, r.h., da je Rebi'a b. Abbad ed-Dejli rekao: "Vidio sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, na trgu po imenu Zul-Medžaz kako govori: 'O ljudi, posvjedoćite da nema drugog boga osim Allaha i bit ćete spašeni...'"¹ Isto tako, prenosi Džabir b. Abdullah, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sebe predstavljao ljudima u pogodnim prilikama i govorio im: "Postoji li neko ko bi me odveo svom narodu da mu dostavim govor svoga Gospodara? Uistinu su me Kurejšije sprijećile da to učinim".² Ibn Kesir o ovom hadisu kaže: "Bilježe ga četverica sabiraća Sunena, a Tirmizi je za njega rekao da je hasenun-garib."

1 Ahmed u Musnedu, 3/492, 4/341, 5/371-376.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Rekao je Ibn Ishak, r.h., autor djela o životopisu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Kada god bi se ljudi okupili u nekom značajnom periodu, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, običavao je posjetiti ih, i tom prilikom pozivao bi arapska plemena u islam i govorio im o Allahu. Tom prigodom prvo bi se predstavio, a zatim bi im pojasnio Uputu i milost koju mu je Allah objavio. Kada bi god čuo da je u Mekku stigao neki ugledan i poznat čovjek, on bi ga potražio i pozvao ga u Allahovu vjeru pojašnjavajući mu islamsko vjerovanje i propise..."¹

3. Pozivanje u Allahovu vjeru putem obrazovnog sistema, tj. djelovanjem kroz škole, univerzitete i ostale obrazovne institucije. Ponekad će to biti kroz posebna i ciljana predavanja i simpozije, a ponekad kroz svakodnevne časove koje drže profesori. Svaki profesor koji je iskren i voli svoju vjeru, u mogućnosti je da poziva Allahu kroz predavanja koja drži iz svoje struke, ali isto tako, on će svojim lijepim ponašanjem i javnim prakticiranjem ibadeta indirektno djelovati na ovom polju. Učitelji i profesori su primjer svojim učenicima, a njihova djela i ponašanje ostavljaju snažan utisak na njih te će ih oni u tome nastojati i slijediti.

Uzroci postizanja uspjeha u pozivanju u Allahovu vjeru

Jedan od uzroka postizanja uspjeha i pozitivnih rezultata na polju širenja Allahove vjere, između ostalog, jeste da poziv u Allahovu vjeru bude upućen u pravo vrijeme i da pronađe plodno tlo, tj. da ljudi kojima je poziv upućen budu pripremljeni i spremni da prihvate ono u što se pozivaju, ali isto tako i da budu uklonjene eventualne smetnje i prepreke koje su se ispriječile između njih i prihvatanja islamskog poziva. Ovakav slučaj je najčešće sa ljudima koji su shvatili pogubne posljedice zablude u kojoj se nalaze i koji traže uže spasa i nekoga da ih izbavi iz zablude.

Razmislimo malo o tome kako se Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sa svojom misi-jom pozivanja u Allahovu vjeru pojavio u pravo vrijeme i na pravom mjestu. To je bilo vrijeme u kojem već duži period nije bilo Allahovih poslanika i vrijeme kada su ljudi bili daleko odlutali sa Pravog puta. Svi su željno očekivali da se pojavi svjetlost upute kako

1 Es-Siretun-nebevije od Ibn Hišama, 2/34.

bi se napojili sa njenog izvora. U tom periodu, Uzvišeni Allah pogledao je stanovnike Zemlje i sve ih prezreo, i Arape i ostale, osim malobrojnih sljedbenika Knjige (ehlul-kitabije)...² Zato je poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, za ljude bilo poput kiše koja se spusti na suhu i ispucalu zemlju, pa se ona natopi i postane vlažna.

Jedan od najjasnijih primjera koji ukazuju na navedeno jeste primjer sukoba između plemena El-Evs i El-Hazredž. Naime, pet godina prije preseljenja Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, iz Mekke u Medinu, ova dva medinska plemena sukobila su se u mjestu Bu'as u blizini Medine, po čemu je ovaj rat i dobio ime. U tom okršaju poginuo je veliki broj običnih ljudi, ali i veliki broj plemića i uglednika iz oba plemena. U tim okolnostima, ova dva plemena bila su u velikoj potrebi za nekim ko će ih ujediniti i nakon svega unijeti ljubav i slogu u njihova srca. U Buharijinom Sahihu bilježi se od Aiše, r.a., da je ona rekla: "Uzvišeni Allah je događaj u mjestu Bu'as (bitka koja se odigrala u tom mjestu) učinio velikom prilikom za Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. On je došao u Medinu a njeni stanovnici bili su posvađani i razjedinjeni, mnogi od njih su izginuli ili izranjavani, pa ih je Allah počastio Svojim Poslanikom, te su prihvatili islam."³

Ibn Ishak navodi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, razgovarao sa mnogim pripadnicima plemena El-Hazredž i prezentirao im islam, pa su se mnogi odazvali i prihvatili, a nakon toga su rekli: "Naš narod je međusobno posvađan, i među njima vlada mržnja i zloba. Možda će nas Allah ujediniti preko tebe."

Međutim, ukoliko u Allahovu vjeru budemo pozivali loš narod, ogrezao u grijehе i ovosvjetska uživanja i narod koji je opčinjen i obmanut dunjalučkim nasladama, onda će se rezultati da've i eventualni uspjeh na tom polju ostvarivati veoma sporo. Ovakav narod zanosno žuri ka činjenju grijehа i loših djela isto kao što voda svom snagom juri iz nekog spremnika, u koji je akumulirana, pa se nakon toga pusti. Prilikom pozivanja ovakvih ljudi potrebno je imati ogromnu snagu

2 Ovo je dio hadisa koji bilježi Muslim u svome Sahihu, br. 2865, Knjiga o Džennetu, poglavlje u kojem se govori o svojstvima po kojima se još na ovom svijetu prepoznaju stanovnici Dženneta. Hadis prenosi I'jad, r.a.

3 Buhari, br. 3777, Knjiga o vrijednostima ensarija. Buhari ga bilježi i na drugim mjestima, br. 3846 i br. 3930.

i elan kako bi se slomila i nadvladala njihova velika volja za griješenjem. Zato je u ovom procesu nužno upotrijebiti sva raspoloživa dozvoljena sredstva i sve dostupne metode, a Allah je najbolji pomagač.

Sredstva trebaju biti u skladu sa ciljevima

33. Da li su sredstva pozivanja ka Allahu, dž.š., strogo i fiksno šerijatom određena, u smislu da u tu svrhu nije dozvoljeno koristiti savremena sredstva poput različitih vrsta medija i sl., nego je obaveza zadržati se na sredstvima koja su korištena u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

Odgovor: Obaveza je poznavati pravilo koje glasi: *Sredstva trebaju biti u skladu sa ciljevima*, kao što je to potvrđeno kod učenjaka: Sredstva imaju isti status i propise kao i ciljevi, osim ako je sredstvo zabranjeno, jer ako je zabranjeno, u njemu nema dobra.

Dakle, ako je sredstvo dozvoljeno i dovodi do željenog šerijatskog rezultata, onda nema smetnje da se to sredstvo i primijeni, što ne znači da trebamo odstupiti od Allahove Knjige, sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pouka koje se u njima nalaze, te ih zamijeniti nečim za što samo mislimo da je sredstvo pozivanja u Allahovu vjeru. Mi nešto možemo smatrati sredstvom a da se drugi s tim ne slažu. Shodno tome, prilikom pozivanja drugih u vjeru treba upotrebljavati sredstva oko kojih su se ljudi usaglasili, kako poziv ne bi bio poremećen onim oko čega se ljudi razilaze.

Obaveza nam je poznavati razliku između pridobijanja i pozivanja. Korist ponekad može biti u pridobijanju one omladine koja se odazvala pozivu, te počela slijediti Kur'an i sunnet posredstvom nekih dozvoljenih metoda koje u osnovi ne štete ni vjeri, ani da'vi. Ove metode treba upotrijebiti kako bi se pridobila ta omladina i kako se ne bi razbježali ukoliko im se odmah u startu sve stvari prikažu krajnje ozbiljnim i strogim.

Prvo Kur'an i sunnet, a zatim bilo koje dozvoljeno sredstvo

34. Između onih koji rade na polju islamskog misionarstva došlo je do razilaženja po pitanju sredstava i načina pozivanja u Allahovu vjeru. Neki smatraju da su načini pozivanja fiksno određeni u šerijatu i prigovaraju onima koji organiziraju drugačije vrste aktivnosti na polju da've. Molimo da nam pojasnite šta je ispravno!

Odgovor: Nema sumnje da je pozivanje u vjeru Uzvišenog Allaha ibadet, kao što je Allah naredio u riječima: **‘I na putu svog Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravlaj’** (En-Nahl, 125).

Čovjek koji poziva u Allahovu vjeru osjeća da izvršava Njegovu naredbu i da Mu se na taj način približava.

Isto tako, nema sumnje da je najljepše sredstvo kojim čovjek poziva u vjeru – Allahova Knjiga i sunnet Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Allahova Knjiga je najveći i najveličanstveniji savjetodavac čovječanstvu: **‘O ljudi, došla vam je opomena od vašeg Gospodara i lijek za ono što je u prsima i uputa i milost za vjernike’** (Junus, 57).

Vjerovjesnikovi, sallallahu alejhi ve sellem, savjeti i opomene također su bili toliko jezgroviti i poučni, tako da su ashabi govorili da im srca od njih zatrepere, a oči zasuze.¹

Kada čovjek bude u mogućnosti da poziva u vjeru ovakvim sredstvima i na ovakav način, nema sumnje da je to najbolje sredstvo. Međutim, ako vidi da tome treba dodati i neka druga sredstva koja je Allah dozvolio, u tome neće biti nikakve smetnje, pod uvjetom da to sredstvo ne sadrži nešto što je zabranjeno ili laž, kao naprimjer uzimanje uloge nevjernika u filmovima i predstavama, ili uloge ashaba, r.a., ili bilo kojeg imama poslije ashaba i slično tome, jer postoji otvorena bojazan da će neko od ovih vrijednih imama time biti obezvrijeđen.

1 U hadisu koji prenosi Irbad b. Sarije, r.a., stoji: ‘Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nam je jednog dana klanjao namaz, a zatim nam se obratio izrazito poučnim i osjećajnim riječima od kojih su oči zasuzile i srca se raznježila. Neko je rekao: ‘O Allahov Poslaniče, kao da je ovo oproštajni govor, pa šta nam savjetuješ?’ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: ‘Savjetujem vam da budete bogobojazni i da se pokoravate i budete poslušni svojim pretpostavljenim...’ Hadis bilježe Ebu Davud, br. 4607, Et-Tirmizi, br. 2676, Ibn Madže, br. 42, i drugi.

Također, predstave ne smiju sadržavati oponašanje muškaraca od strane žena i obrnuto, jer se o tome vjerodostojno prenosi da je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo žene koje oponašaju muškarce i muškarce koji oponašaju žene.¹

Važno je istaknuti da, ukoliko se ponekad u misiiji pozivanja u vjeru i upotrijebe ova sredstva s ciljem pridobijanja ljudi, a ona ne sadrže nešto zabranjeno, u njima nema smetnje. Međutim, često ih upotrebljavati i smatrati da su ona primarna sredstva na polju pozivanja u Allahovu vjeru, a uz to zanemarivati pozivanje Allahovom Knjigom i sunnetom Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te na onoga ko se poziva vršiti utjecaj isključivo ovim sredstvima, ne smatram ispravnim, nego zabranjenim. Upućivanje ljudi drugim sredstvima mimo Kur'ana i sunneta, vezano za poziv ka Allahu, je ružna stvar. Međutim, ukoliko se to čini povremeno, onda u tome nema smetnje, pod uvjetom da ne sadrži nešto što je zabranjeno.

Pozivalac u vjeru dužan je upotrijebiti najkorisnije sredstvo

35. Neki islamski misionari koriste metodu odgoja i edukacije, a neki metodu opomene i savjeta. Koje metode su korisnije?

Odgovor: Smatram da je Allahova blagodan prema Njegovim robovima što je učinio da se ljudi razilaze u metodama i sredstvima pozivanja Njemu.

- Nekome je Allah dao sposobnost retoričkog i dirljivog govora, pa mu kažemo: Za tebe je najbolje da držiš predavanja savjetujući i opominjući ljude.

- Nekome je Allah dao blagost, nježnost i ljubaznost koje može iskoristiti za odgajanje ljudi, te će im on prilikom pozivanja u vjeru prići na ovaj način. Za njega je ova metoda bolja od prve, posebno ako nije baš sposoban da se lijepo izražava i govori, jer postoje neki ljude koji pozivaju u vjeru, ali ne umiju lijepo i izražajno govoriti. Allahove blagodati su raspodijeljene među ljudima, i On ih je jedne nad drugima na stepene uzdigao.

1 Od Abdullaha b. Abbasa, r.a., prenosi se da je rekao: "Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prokleo je muškarce koji oponašaju žene i žene koje oponašaju muškarce." Bilježi ga Buhari, br. 5885, Knjiga o odijevanju, Poglavlje o oponašanju žena od strane muškaraca i suprotno. Buhari ga bilježi i pod brojem 5886 i 6834,

Smatram da čovjek treba koristiti najbolju i najplodonosniju metodu i da ne treba zalaziti u ono za što nije sposoban. On treba imati samopouzdanja, tražiti pomoć od Allaha, dž.š., pa kada naiđe na prepreke, lahko će ih riješiti.

“I na putu svog Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj!”

36. Postoji mnoštvo metoda koje upotrebljavaju pozivaoci u Allahovu vjeru. Koju metodu ste vi koristili u vašem pozivanju u vjeru, jer želimo iz vašeg iskustva uzeti pouku i savjet kako i na koji način pozivati? Posebno nas zanima kako djelovati na polju da've kada se radi o pozivanju nadređenih, običnih ljudi i omladine koja se pridržava vjere, ali i grješnika i svih ostalih kategorija ljudi?

Odgovor: U svakom slučaju, ja za sebe kažem da ne ispunjavam ovaj zadatak na najbolji način i da sam nemaran u mnogim stvarima. Uglavnom, metode koje koristim u pozivanju u Allahovu vjeru zavise od toga kome se obraćam, tj. da li se radi o starijim ili mlađim osobama, i onda odabirem onu metodu za koju smatram da će donijeti najbolje rezultate i najlakše dovesti do željenog cilja.

Savjetujem ih onako kako je to Allah naredio Svojim robovima da čine: **“I na put svoga Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj”** (En-Nahl, 125). Upućivanje savjeta razlikuje se od osobe do osobe i ne možemo dati generalan stav koji važi za svakog pojedinca i svaku situaciju. Možda je nekada bolje da s određenom osobom trenutno ne razgovaramo i da je ne pozivamo u Istinu, jer je ona u takvom stanju da je gotovo nemoguće da prihvati ono o čemu govorimo ili će nam možda na ono što govorimo uzvratiti riječima koje su grijeh i nepokornost. Ponekada vidiš određeni grijeh, pa ako ga zabraniš ili pozoveš da se ostavi, onaj koga pozivaš ili onaj kome ga zabranjuješ pređe na činjenje još većeg grijeha. U svakom slučaju, čovjek treba obratiti pažnju na okolnosti u kojima poziva kao i na način pozivanja, te kako će se obratiti dotičnoj osobi.

Šerijatski status pozivanja putem savremenih sredstava informiranja

37. Sredstva informiranja u našem vremenu igraju veliku ulogu i imaju veliki utjecaj. Da li smatrate da je obavezno upotrijebiti ih, pri tome mislim i na televiziju, za širenje mnogih informacija koje se mogu proširiti jedino na taj način. Šta mislite o onima koji govore da nije dozvoljeno u ovakvim okolnostima nastupati u sredstvima informiranja, jer ona šire zlo, a učešće u širenju zla označava i njegovo odobravanje?

Odgovor: Smatram da je u pozivanju ka Allahu, dž.š., nužno koristiti sredstva informiranja jer se na takav način ljudima dostavlja vjera, pa neće moći imati opravdanja kako o islamu ništa nisu znali. Smatram, također, da se sredstva informiranja u te svrhe mogu koristiti na više načina:

Prvo, da osnova i okosnica pozivanja bude poziv u tevhid. Drugi temelj pozivanja je pozivanje u ispravno vjerovanje, vezano za Allahova imena i svojstva. Treći temelj je pozivanje u iskrenost robovanja Allahu, dž.š., tako da čovjek nema za cilj ponižavanje pred vladarom ili onima koji su na većem društvenom položaju od njega. Sljedeći temelj je temelj fikha, kao što je ibadet, zatim temelj međusobnog odnosa ljudi, poput bračnih pitanja i dr. To znači da poziv treba da bude otvoren i općenit.

Teme o kojima će se govoriti ne trebaju biti naporne niti dosadne kako kod slušalaca, gledalaca ili čitalaca ne bi izazvale zasićenje, već se treba ograničiti na onoliko koliko ljudima neće dosaditi i čime se neće zamoriti, kako bi se što više okoristili izloženim informacijama iz vjerskog života. Međutim, ove emisije i programi nikako ne smiju sadržavati ono čime se ljudi odvođe u zabludu, ili ono čime se uništava njihov moral i sl.

Ukoliko izbjegavanje ovakih sredstava i neučestvovanje u njima vodi ka ostavljanju grijeha, onda je obaveza prekinuti svaki kontakt s istim i napustiti ih sve dok se ne prođu dotičnog zla, a nakon toga opet sa njima pokrenuti saradnju. Međutim, ako izbjegavanje ovih sredstava s ciljem da se ostave zla koje šire, ne urodi plodom, te odgovorni na njima nastave raditi ono što su i radili i vrijeme na ovim

sredstvima informiranja koristiti za širenje još većeg zla, smatram da je obaveza iskoristiti tu priliku i kroz djelovanje u ponuđenom terminu širiti poziv ka Allahu, dž.š. Ovo zlo o kojem se govori u postavljenom pitanju, ne emitira se u isto vrijeme u kome se emitira dobro, već su oni razdvojeni. Stoga, onaj ko želi dobro, slušat će ga i gledati, a kada se emitira zlo, ugasić će radio ili televiziju.

Smatram da su audio-kasete islamskog sadržaja veoma važne

38. Audio-kasete islamskog sadržaja postale su veoma važno sredstvo u pozivanju ka Allahu, dž.š. Šta uvaženi šejh misli o njima? Da li imate neke savjete koji se mogu uputiti vlasnicima islamskih diskografskih kuća?

Odgovor: Smatram da je veoma važno posvetiti pažnju audio-kasetama sa islamskim sadržajem, jer je u njima velika korist. Međutim, savjetujem braću koja rade u ovom domenu, da akcenat ne stave na kvantitet, već na kvalitet, jer na nekim kasetama ima svega i svačega. Na njima ćeš čuti predavača koji svojim predavanjem omekšava srce, što je pohvalno, ali se u svom izlaganju vraća na slabe predaje, ili predaje koje su otvorena laž na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Tako nastaje zlo koje je daleko veće od koristi raznježivanja srca u onih nekoliko minuta dok se kasete sluša, jer neistina iznesena na Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, duboko uđe u razmišljanja slušaoca, nakon čega ju je teško odstraniti.

Smatram da su oni koji izdaju kasete islamskog sadržaja obavezni pripaziti na ovaj momenat i moraju dobro znati da će za bilo koju neispravnost u pogledu vjerovanja i morala, koja zadesi muslimane posredstvom audio-sadržaja koji su slušali, biti odgovorni pred Allahom, dž.š. Dakle, o ovome je neophodno dobro voditi računa kako ljudi ne bi krenuli pogrešnim putem i zalutali, jer kada obični ljudi čuju kasetu koja utječe na njihove osjećaje, izaziva suze i omekšava njihova srca, oni joj se jednostavno predaju, a neispravne činjenice duboko se usade u njihovo sjećanje, što je veoma opasno.

Da li je edukacija u školama vid poziva u Allahovu vjeru?

39. Da li se podučavanje šerijatskim naukama u školama i na univerzitetima smatra jednim od oblika pozivanja u Allahovu vjeru, imajući u vidu da nastavnik ili profesor za to prima platu?

Odgovor: Nema sumnje da je podučavanje šerijatu jedna od lijepih stvari i da spada u traganje za znanjem. Međutim, pitanje da li je to poziv ka Allahu, dž.š., vraća se na stanje samoga nastavnika ili profesora. Ukoliko nastavnik koristi priliku svoga prisustva među učenicima da ih uputi na dobro, te i sam predstavlja uzor u svom radu, onda se to može svrstati u poziv ka Allahu.

Međutim, ukoliko drži formalna i suzdržana predavanja čitajući ih i tumačeći kao suštu teoriju, onda to nije jedan od vidova poziva ka Allahu. Ako se nastavnik ili profesor može svrstati u prvu skupinu, onda on ima status dajje i nema smetnje da od državnih institucija uzima naknadu za posao koji obavlja. Bitno je napomenuti da mnogi ljudi u vjeru pozivaju prvenstveno svojim ponašanjem, pa tek onda govorom. Zato se kod mnogih tragalaca za znanjem mogu zamijetiti tragovi znanja i ibadeta, pa se ljudi za njima povode i slijede ih, više nego što se povode za ljudima koji samo riječima pozivaju u vjeru.

U diskusiji i razmjeni mišljenja nema ništa loše ukoliko je cilj doći do Istine

40. Ispravni prethodnici primjenjivali su metodu diskusije i razmjene mišljenja između dvije strane. Međutim, ova metoda danas gotovo da se ni ne primjenjuje. Mislite li da bi bilo korisno vratiti se ovoj metodi i da li bi ona donijela pozitivne rezultate?

Odgovor: Smatram da je verbalna razmjena mišljenja između različitih strana lijepa stvar i lijepo djelo, pod uvjetom da bude popraćeno lijepom namjerom, te da osnovni cilj te diskusije bude uzdizanje Allahove riječi tako da ona bude gornja. Međutim, ukoliko diskusija bude vođena s namjerom da se ojača i potpomogne nečiji stav ili mišljenje, onda je takvu vrstu diskusije bolje zaobići nego je voditi. Namjera da se dođe do istine postojala je u većoj mjeri kod ispravnih prethodnika nego što je to slučaj u našem vremenu. Zato danas neki ljudi,

kada ti se suprotstave, nastoje pod svaku cijenu održati svoje mišljenje i na tom putu ne prežu od toga da se koriste i vrlo slabim dokazima koji nemaju nikakve vrijednosti po mjerilima istinske diskusije. Ovo je činjenica koja je neke ljude učinila vrlo suzdržanim i rezerviranim kada su u pitanju diskusije i rasprave, naročito ukoliko se one vode pred masama, jer strahuju da ta polemika ne postane smutnja za ljude i da se istina ne pomiješa sa neistinom zbog smjelosti, rječitosti i elokventnosti sagovornika. Tada je šteta ogromna ne samo za onoga koji je stupio u raspravu već i za one koje predstavlja, pa čak i za samu istinu, i zato se ljudi vole udaljiti od ovakvih diskusija.

Mislim da je moguće umanjiti opasnost diskusija tako što će učenjak napisati određenu knjigu i u njoj navesti odabrano mišljenje i potkrijepiti ga dokazima na kojima je zasnovao svoj stav, a nakon toga spomenut će dokaze protivnika i pojasniti da se oni ne mogu suprotstaviti dokazima na kojima je on zasnovao svoje mišljenje. Nema sumnje da je ovakva metoda ispravna i dobra, te da se njome postiže željeni cilj do kojeg se diskusijom i želi doći.

Nijedan autor nije primijenio ovu metodu onako kako su je primijenili šejhul-islam Ibn Tejmijje i njegov učenik Ibnul-Kajjim u svojim djelima. Vidjet ćeš kako prilikom rasprave o određenom pitanju iznose prvo dokaze onih koji zastupaju stav suprotan njihovom, pa čak navode i one dokaze koji idu u prilog tom mišljenju, a koje ne poznaju ni oni koji to mišljenje zastupaju. Nakon toga repliciraju i kritički se osvrću na iznesene dokaze, a onda iznose dokaze za mišljenja koja oni zastupaju. Ovo je manifest potpune pravde. Čovjek mora znati da je odgovoran pred Allahom, dž.š., te da ne može odabrati određeno mišljenje samo po svome nahođenju, jer će to inače biti na štetu njegovih dobrih djela na Sudnjem danu.

Islamski pozivalac dužan je pozivati u Allahovu vjeru na način koji donosi najveću korist

41. Kakav stav islamski pozivaoci trebaju zauzeti spram medija¹ i djelovanja kroz njih, imajući u vidu da oni imaju veoma velik i snažan utjecaj na društvo?

1 Poput televizije, radija, časopisa, novina itd.

Odgovor: Ako se od čovjeka zatraži da poziva u vjeru na mjestu gdje će korist biti veća, smatram da se ne treba suzdržavati, nego treba krenuti naprijed i smatrati to Allahovom blagodatima prema sebi, jer ako se ova sredstva informiranja i različiti mediji ne ispune dobrom, ispunit će se zlom. Stoga smatram da u lijepu saradnju i savjetovanje spada i to da čovjek prihvati poziv, ako to od njega bude traženo, da djeluje kroz ove institucije i poziva u Allahovu vjeru.

Dozvoljeno je posjetiti grješnike u njihovim kućama, ukoliko u tome ima koristi

42. Da li je islamskom pozivaocu dozvoljeno da se obraća ljudima i poziva ih u vjeru dok oni čine grijeh? Da li je dozvoljeno posjetiti grješnike u njihovim kućama s ciljem njihovog pozivanja ka Allahu?

Odgovor: Pozivanje u Allahovu vjeru treba činiti na mudar i pronicljiv način, kao što to Allah, dž.š., i naređuje. Ukoliko čovjek vidi da je njegov poziv na određenom mjestu ili u određenom vremenu odgovarajući i da je plodonosan, neka to i učini, pa makar to zahtijevalo i da posjeti grješnike u kućama ili prostorijama u kojima borave. Historičari navode da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, dolazio ljudima u sezoni hadždža dok su oni bili u svojim privremenim boravištima, pa ih je pozivao u Allahovu, dž.š., vjeru.¹

Također, grješnicima će upućivati poziv u vjeru i onda kada se oni nalaze na javnim mjestima, ulicama, ili na svojim zabavama, naravno kada u tome vidi korist. Međutim, ako pozivalac smatra da nema velike koristi u tome da im svima zajedno uputi poziv u vjeru istine, pozivati ih može i ponaosob. Posebnu pažnju treba posvetiti njihovim vođama i velikanima, jer kada oni postanu dobri, postat će i njihovi sljedbenici. Važno je istaći da će čovjek, ukoliko se pridržava principa mudrosti na koji ga Allah upućuje, dobiti veliko dobro:

“On daje mudrost kome želi, a kome je data mudrost, dato mu je veliko dobro” (El-Bekare, 269).

¹ Vidjeti: Zadul-me’ad, 1/43, i Siretun-nebevije od Ibn Hišama, 2/31.

Boravak na mjestima u kojima se čine razni grijesi

43. Kakav je šerijatski propis o boravku na mjestima u kojima se čine razne zabranjene stvari, poput muzike i ogovaranja, s ciljem da se tim ljudima prezentira Istina i da se isti pozovu u Allahovu vjeru?

Odgovor: Ukoliko čovjek nema mogućnost da opisanu skupinu ljudi posjeti na nekom drugom mjestu, onda nema smetnje da ih posjeti na mjestima na kojima čine razne grijeha i da ih tu poziva u Allahovu vjeru. Ako mu se odazovu i napuste loša djela i grijeha koje čine, postigao je željeni cilj. Međutim, ukoliko mu se ne odazovu i nastave po starom, obaveza mu je udaljiti se s tog mjesta i napustiti ih.

Da li su oni koji čine grijeha i nepokornost nevjernici ili vjernici?

44. Da li je dozvoljeno nazvati selam grješnicima? Treba li ih izbjegavati i od njih se distancirati?

Odgovor: Prije nego što odgovorim, želim postaviti jedno pitanje: Da li su počinioci velikih grijeha nevjernici ili vjernici?

Odgovor glasi: Počinioci grijeha su vjernici u onom omjeru koliko imana imaju pri sebi, a grješni su u onom omjeru koliko velikih grijeha upražnjavaju. Kao takvi, ne izlaze iz granica imana, tj. primarnog islamskog vjerovanja. Kada je tako, onda nam nije dozvoljeno izbjegavati ih, niti se od njih distancirati, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nije dozvoljeno vjerniku da izbjegava svoga brata više od tri dana. Sretnu se, pa se okreću jedan od drugog, a od njih dvojice bolji je onaj koji prvi nazove selam.’²

Ako prođeš pored čovjeka koji čini neki grijeh, ali grijeh koji ga ne izvodi iz vjerovanja, ti mu nazovi selam i pozovi ga ka Allahu, savjetujući mu da ostavi činjenje dotičnog grijeha, obrati mu se na lijep način, pa možda on pouku primi ili se poboji i strah osjeti.

Pazi, brate, i nemoj pomisliti kako ti je obavezno izbjegavati čovjeka koji je nepokoran Allahu i koji je grješnik. Tvoja je obaveza

2 Buhari, br. 6077, od Ebu Ejjuba el-Ensarija, Fethul-Bari, 10/507, Knjiga o ućivosti, Poglavlje 62. Bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 2560, Knjiga o dobročinstvu, održavanju odnosa i lijepom ponašanju, Poglavlje 8.

je da izbjegavaš i da se distanciraš od grijeha i nepokornosti koje čine ovakvi ljudi, a što se tiče samih grješnika, njih ćeš izbjegavati samo u slučaju da taj potez donosi određene koristi, tj. ukoliko postoji realna šansa da se prođe grijeha. Tada se njihovo izbjegavanje može uzeti kao oblik njihovog preodgoja i liječenja.

Zaključit ćemo da nije dozvoljeno izbjegavati vjernika, makar bio i veliki grješnik, osim ako u tom izbjegavanju postoji korist, tj. ukoliko će to biti uzrok da ostavi grijeha koje čini.

Neko će se možda prisjetiti događaja i reći kako je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao Ka'ba b. Malika i njegova dva prijatelja.¹

S tim u vezi treba reći da ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao jer je iz toga proistekla velika korist. Oni su doživjeli ono što je Uzvišeni Allah rekao: **“Kada im je zemlja, pored svoje širine, postala tijesna i kada im je u dušama bila velika tjeskoba, i kada su pomislili da nema drugoga utočišta od Allaha nego samo kod Njega”** (Et-Tevbe, 118), pa su se itekako okoristili stavom koji je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zauzeo spram njih, tj. distancirajući se od njih.

Grješnika na kojeg ignoriranje i izbjegavanje neće djelovati u odgojno-popravnom smislu, već će mu takvo ponašanje drugih samo još više povećati nepravdu te ga udaljiti od dobrih ljudi, nije dozvoljeno izbjegavati. Ovo je rezime odgovora na postavljeno pitanje.

Držanje govora na kaburima prilikom dženaze nije utemeljena stvar

45. Šta mislite o praksi koja se pojavila u novije vrijeme, da se na kaburima za vrijeme dženaze, tj. prilikom ukopavanja umrlog, drže predavanja?

Odgovor: Smatram da je držanje govora pred kaburima utemeljeno i da to ne treba uzeti za stalnu praksu. Međutim, ako za to postoji povod

¹ Događaj o pokajanju Ka'ba b. Malika i njegova dva prijatelja bilježi Buhari u potpunoj verziji, br. 4418, Fethul-Bari, 7/17, Knjiga o vojnim pohodima, Poglavlje 79. Bilježi ga i Muslim, br. 2769, Knjiga o pokajanju, Poglavlje 9.

i potreba, onda se to ponekad i može smatrati dozvoljenim, kao npr. da vaiz vidi ljude koji su došli u mezarje na ukop, kako se smiju, poigravaju, šale, te iskoristi priliku da ih na taj način upozori na lijepo ponašanje. Ali, obraćanje ljudima prilikom ukopavanja mrtvog bez ikakvog povoda, smatra se činom koji nema utemeljenja u Vjerovjesnikovom, sallallahu alejhi ve sellem, sunnetu i to nije potrebno činiti.

Tačno je da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, došao na dženazu jednog čovjeka ensarije, pa kada je ukopan, Vjerovjesnik je sjeo, a oko njega su sjeli i njegovi ashabi. Izgledali su kao da na njihovim glavama sjede ptice, što je ukazivalo na njihovo strahopoštovanje. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je u ruci držao štap i zabadao ga u zemlju, pa im je govorio o stanju čovjeka prilikom njegove smrti i poslije nje.² Iz ovog se jasno uočava da on nije držao hutbu i vaz, već je sjedio, a oko njega su bili ashabi koji su čekali da se mejit ukopa, a on im je za to vrijeme pričao. Kao naprimjer kada bi jedan od vas sa svojim drugovima čekao da se ukopa umrli, i u međuvremenu, dok čekate da se ukopavanje završi, ti počneš svojim prijateljima pričati nešto vezano za dešavanja poslije smrti. Postoji razlika između privatnog razgovora između onih koji sjede i između obraćanja u smislu hutbe. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što bi mejit bio ukopan, stao bi iznad njegovog kabura i rekao: “Tražite oprost za svoga brata i molite Allaha da ga učvrsti, jer se on sada ispituje.”³ Znači, ovo je bilo privatno obraćanje, a ne javni govor.

Pozivanje u Allahovu vjeru bez znanja neće biti ispravno

46. Susrećemo neke pozivaoce koji posvećuju pažnju pozivu u Allahovu vjeru, bratstvu u ime Allaha, ljubavi radi Njega, ali ne pridaju pažnju i ne koncentriraju se na učenje i shvatanje propisa vjere i akide, niti dolaze na mjesta gdje se stječe i proširuje stečeno znanje. Kako to komentirate?

2 Ebu Davud, br. 3212, Nesai, br. 2000, Ibn Madže, br. 1548, Ahmed u Musnedu, 4/287, 288, 297, od El-Beraa b. Aziba, r.a.

3 Ebu Davud, br. 3221, Knjiga o dženazama, Poglavlje 73. Uvaženi učenjak El-Arnaut u valorizaciji djela Šerhus-sunneh od imama El-Begavija, 5/418, za lanac prenosilaca ovog hadisa kaže da je dobar.

Odgovor: Moj komentar glasi: Prvo čime se treba opskrbiti pozivalac u Allahovu vjeru jeste ispravno znanje. Njegovo nepridavanje pažnje znanju i učenju dovest će i do njegove nemarnosti prema onima koje poziva, te će ih ostaviti u neznanju i na kraju neće ni znati šta je ispravno u onome u što poziva druge.

Ukoliko se poziv u Allahovu vjeru temelji na neznanju, onda će svaki čovjek suditi onako kako mu njegov razum nalaže, shodno onome što smatra ispravnim. Smatram da je ovakvo rezonovanje pogrešno i da ga je potrebno odbaciti. Čovjek treba pozivati druge samo kada zna u što poziva. Imam Buhari, Allah mu se smilovao, u ovom smislu naslovio je poglavlje u svome Sahihu riječima: “Znanje prije govora i djela”, a zatim je argumentirao riječima Uzvišenog: **“Znaj da nema drugog boga osim Allaha i traži oprost za svoje grijeha, a i za vjernike i vjernice”** (Muhammed, 19).

Neophodno je da čovjek prvo nauči, a zatim da poziva, jer pozivanje bez znanja nikada neće biti ispravno i neće se održati. Šta mislite da krenemo iz Džidde u Rijad i za vodiča uzmemo jednog čovjeka, kojeg poznajemo po dobru i lijepim namjerama, i kažemo mu: “Želimo da nas odvedeš do Rijada”, međutim, on ne poznaje put, pa nas počne voditi po brdima i dolinama. Tako bismo zamorili i njega i sebe, a do Rijada ne bismo stigli. Zašto? Zato što on ne poznaje put.

Pa kako onda vodič u šerijatu može biti onaj koji ne poznaje šerijat? Ovo nikako nije moguće.

Nijekanje povoda je oblik neuračunljivosti i neznanja o vjeri

47. Kako odgovoriti onima koji kažu: Allah, dž.š., obavezao se da će čuvati ovu vjeru, pa je stoga rad islamskih pozivalaca na polju širenja islama besmislen i bespotreban?

Odgovor: Njima je lahko odgovoriti, jer ovakvi ljudi imaju osobine onih koji negiraju povode. Nema sumnje da je to jedan od oblika neznanja o vjeri i vrsta neuračunljivosti prema razumskim mjerilima. Allah, dž.š., obavezao se da će sačuvati ovu vjeru, ali putem povoda u koje se ubraja i zalaganje i trud onih koji pozivaju u Allahovu vjeru, šire je i pojašnjavaju ljudima. Takvi ljudi nalik su onima koji govore: “Nemoj se ženiti, jer ako ti je suđeno, dobit ćeš dijete”, ili: “Nemoj ići za nafakom, ako ti bude suđena, dobit ćeš je.”

Dobro znamo da je Allah, dž.š., rekao: **“Mi smo uistinu objavili Opomenu i Mi ćemo je uistinu čuvati”** (El-Hidžr, 9), znajući da stvari opstoje isključivo sa njihovim povodima. Dakle, On je odredio i povode preko kojih će ova vjera i biti sačuvana.

Svjedoci smo kako je putem učenjaka iz reda ispravnih prethodnika sačuvana vjera od doktrinarnih i praktičnih novotarija, jer oni su svojim usmenim i pismenim zalaganjem pojašnjavali vjeru ljudima. Zato je naša obaveza da izvršimo ono čime nas je Allah obavezao u smislu odbrane vjere, njene zaštite i širenja među ljudima, čime se i realizira njeno očuvanje.

PETA OBLAST

LJETNA DRUŽENJA I SEMINARI, IZLETI I PUTOVANJA, PROPISI O GLUMI I ILAHIJAMA

Nekoliko riječi o organiziranju ljetnih druženja i seminara

Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, i neka je salavat i selam na našeg vjerovjesnika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na njegove časne ashabe i sve one koji ih budu slijedili u dobru do Sudnjega dana.

Izražavamo veliku zahvalnost i podršku svima onima koji učestvuju u organiziranju i implementaciji ljetnih druženja muslimanske omladine, jer se na taj način sprečava veliko zlo i staje se ukraj mnogim lošim pojavama i navikama kod muslimanske omladine. Vrijeme koje omladina provede na ovim druženjima iskorišteno je u dobre i korisne stvari, a zamislimo kako bi inače provodili to vrijeme da kojim slučajem nisu na druženjima i seminarima islamskog karaktera? Kakvo bi samo zlo i negativne posljedice donijelo njihovo besciljno tumaranje po gradskim ulicama, te njihovi odlasci u prirodu ili na izlete s ciljem gubljenja vremena i činjenja onoga što je zabranjeno? Uvjeren sam da će svaka pametna i razumom obdarena osoba, koja dobro poznaje vrijeme i okolnosti u kojima živimo, zaključiti da je zanemarivanje omladine, u ovom kontekstu o kojem govorimo, siguran povod da ona krene pogrešnim putem, da se iskvari njen moral i da usvoje ružne i odvratne navike, kao i nastrane ideje i razmišljanja.

Ova ljetna druženja i seminari jednostavno čuvaju i štite ako ne svu omladinu, onda barem njen veći dio, i hvala Allahu na tome. Na ovim druženjima organiziraju se veoma pozitivne i korisne aktivnosti poput ugošćavanja islamskih učenjaka koji omladini drže predavanja naučnog i etičkog karaktera. Kroz ova predavanja rađa se ljubav i ostvaruje prisnost između učenjaka i omladine, što je sigurno veoma pozitivna i lijepa stvar.

Na ovim druženjima omladina se opušta kroz igranje nogometa, izvođenje raznih predstava i skečeva (pod uvjetom da u njima nema ništa što je zabranjeno), kao i kroz ostale slične aktivnosti rekreacijskog karaktera. Organiziranje ove vrste aktivnosti je mudar i pronicljiv potez organizatora, jer ukoliko bi ljudska duša bila primorana na strogost i ozbiljnost u svakoj prilici i u svakom momentu, to bi joj dosadilo pa bi se zasitila i posustala. Ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, govorili su: "Božiji Poslaniče, kada smo kod tebe i kada nam pričaš o Džennetu i Vatri, imamo osjećaj kao da ih svojim očima gledamo, a kada se vratimo ženama i djeci, sve to zaboravimo." Tada im Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Malo ovako, malo onako..."¹

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim je htio reći da se čovjekovo stanje mijenja i da nije uvijek istog raspoloženja. Jedne prilike Abdullah b. Amr b. 'As rekao je: "Dokle god sam živ, svaku noć ću klanjati noćni namaz." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upita ga: "Jesi li to uistinu rekao?", a on mu odgovori: "Jesam, o Allahov Poslaniče." Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Ti imaš obaveze i dužnosti prema svome Gospodaru, ali isto tako imaš dužnosti i obaveze i prema sebi, i prema svojoj porodici, i prema svome gostu, pa stoga svakome daj njegovo pravo i prema svakome izvrši dužnost kojom si obavezan."²

U ovom kontekstu također se navodi da je jedna skupina mladića htjela doznati kako to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, provodi svoje vrijeme u privatnosti, tj. koja to djela čini u svojoj kući, daleko od

1 Muslim, br. 2750, Knjiga o pokajanju, Poglavlje o vrijednosti čestog spominjanja Allaha i razmišljanju o budućem svijetu. Hadis prenosi Hanzala el-Ušejdi, r.a.

2 Buhari, br. 1974 i 1975, Knjiga o postu, Poglavlje o pravu gosta kada se posti. Bilježi ga i Muslim, br. 1159. Knjiga o postu, Poglavlje o zabrani posta tokom cijele godine. Hadis prenosi Abdullah b. Amr b. 'As, r.a.

očiju javnosti. Kada su saznali nešto od toga, izgubili su nadu i zapali u očaj, pa rekoše: "Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, oprošteni su svi grijesi, i prošli i budućí, a opet tako postupa! Šta li je onda s nama i kako bismo onda tek mi trebali postupati?!" Jedan od njih reče: "Nikada noću neću spavati", tj. čitavu noć će klanjati bez imalo odmora i sna; drugi reče: "Ja ću svaki dan postiti i nikada danju neću ni jesti ni piti", treći reče: "Ja nikada neću jesti meso", a četvrti: "Ja se nikada neću oženiti". Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čuo ono što su govorili, on reče: "Šta je nekim ljudima pa govore tako i tako? Ja postim, ali i prekidadam post, klanjam, ali se noću i odmaram, i oženio sam se. Onaj ko odbaci moj sunnet (praksu), takav meni i ne pripada."³

Počastiti i razgaliti dušu dozvoljenom zabavom je, bez sumnje, mudar i krajnje pametan potez. Tako naprimjer, igranje nogometa ne samo da zabavlja i relaksirajuće djeluje na ljude, već ova igra donosi i fizičku korist čovjeku jer se kroz nju jača tijelo i postiže tjelesna kondicija. Međutim, prilikom igranja nogometa, potrebno je voditi računa o sljedećem:

- Oni koji igraju nogomet ne smiju oblačiti suviše kratke šorceve kako to prakticiraju neki koji su nemarni, jer takvo nešto šerijatski nije dozvoljeno. Ukoliko od dva mišljenja po pitanju otkrivanja natkoljenice muškarca preferiramo ono koje kaže da je natkoljenica muškarca avret, tj. stidno mjesto, onda je jasno zbog čega tvrdimo da je oblačenje ovih šorceva zabranjeno, jer stidno mjesto nije dozvoljeno otkrivati, niti u njega gledati. Ukoliko i ne preferiramo mišljenje da je muška natkoljenica avret, opet kažemo da ju je bolje ne otkrivati jer to može biti jedna vrsta smutnje i iskušenja za omladinu te dovesti do negativnih posljedica, stoga je to preventivno bolje izbjegavati.

- Igranje nogometa ne smije dovesti do ružnog govora i upotrebljavanja nepristojne retorike, poput psovanja, vrijeđanja i sličnog, jer sve ono što vodi ka nepristojnom i ružnom govoru nije dozvoljeno upražnjavati.

- Da se u toku igre ne upražnjava ružna i nepristojna praksa koja je primjetna kod određenog broja igrača, a koji prilikom postizanja gola ili pobjede nad drugim timom trče kao mahnuti, međusobno se grle

3 Izvor hadisa prethodno je naveden.

i ljube, te skaču jedni drugima na leđa i čine slične stvari koje se nikako ne mogu nazvati pristojnim. Ova ružna praksa i nepristojni običaji ‘‘uvezeni’’ su nam iz inostranstva, tj. iz država koje u osnovi ne mare mnogo za pristojnost i lijepo ponašanje, i mi bismo trebali biti prvi koji će takvo ponašanje osuditi. Kada bi ovo činila maloljetna djeca koja nisu navršila ni deset godina života, bilo bi lijepo upozoriti ih da to nije pristojno i da se klone te prakse. Toliko o nogometu.

Ima onih koji prigovaraju organiziranju ljetnih druženja i seminara za omladinu i govore kako se predavanja islamskog karaktera moraju održavati unutar džamija ili mesdžida, što je potpuno pogrešno. Predavanja se svakako održavaju u džamijama, ali isto tako nema nikakve smetnje da se održavaju u školskim ili akademskim prostorijama, kao i u privatnim kućama.

Mišljenja sam da čovjek obavezno mora biti pronicljiv i dobro rezonovati situaciju i okruženje u kojem se nalazi, te na osnovu toga donositi kvalitetne i realne zaključke postavljajući svaku stvar na svoje mjesto. Čovjek ne smije biti površan i ne vidjeti dalje od svoga nosa, nego mora biti pronicljiv i svojim shvatanjem zadirati u suštinu stvari, te sagledati koje to eventualne koristi ili štete donosi povlačenje određenih poteza i pokretanje određenih aktivnosti. Veličanstveno i sveobuhvatno šerijatsko pravilo nalaže da je obavezno priskrbljivati dobrobit u najvećem mogućem omjeru, i da je isto tako obaveza, koliko je god to više moguće, ili u potpunosti otkloniti, ili makar umanjiti svaku vrstu štete. Dakle, šerijat u globalu nalaže priskrbljivanje koristi i otklanjanje štete, a mi smo sigurni da ukoliko bismo rekli da se ljetna druženja i seminari održavaju u džamijama, to većina omladine ne bi podnijela, niti bi se s tim složila, a to svakako ne bi naišlo ni na odobravanje ostalih običnih ljudi.

Stoga, onima koji kritiziraju korištenje školskih objekata ili nekih drugih prostorija prilikom organiziranja seminara i ljetnih druženja islamske omladine, te govore kako bi se takve vrste aktivnosti trebale provoditi u džamijama, pravdajući svoj stav činjenicom da ta praksa nije bila poznata u vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kažem sljedeće: Ako se radi o školskim objektima, pa zar škole već dugo vremena nisu stjecišta znanja i nauke, i to nikada niko od muslimana nije dovodio u pitanje? Pod pokroviteljstvom škola i ministarstva

obrazovanja grade se škole i štampaju knjige, a ništa od toga nije bilo poznato u vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali i pored toga to nikada niko nije poricao niti smatrao pogrešnim. Škole su danas, a naročito one sa islamskim predznakom, centri u kojima se izučavaju razne nauke, kao i Allahova Knjiga, sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, mišljenja islamskih učenjaka, sredstva i načini prenošenja znanja, kao i jezička i gramatička pravila, i još mnogo toga.

Zato želimo poručiti svima onima koji se protive sprovođenju da'vetskih aktivnosti na spomenuti način, da je vjera mnogo sadržajnije nego što su to oni sebi predstavili i da ona nalaže priskrbljivanje koristi na bilo koji dozvoljeni način i kroz bilo koji vid aktivnosti, osim ukoliko u toj aktivnosti bude više štete nego koristi, ili šteta i korist budu podjednake, i u tom slučaju odustat će se od te aktivnosti i neće se prakticirati.

Što se, pak, tiče onih koji tvrde da su sredstva i metode pozivanja u Allahovu vjeru šerijatom strogo definirani, i vjerom fiksno precizirani, njima kažemo da itekako griješe, jer sredstva imaju propis onoga što se njima želi postići. Tako naprimjer, svako sredstvo kojim pozivamo u Allahovu vjeru, a koje ne sadrži primjese harama – zabranjenog, smatramo dozvoljenim, jer naš je cilj da korištenjem tog sredstva dostavimo Allahovu vjeru, a kako smo već rekli: "Sredstva imaju propis onoga što se njima želi postići." Zar mi danas ne koristimo mikrofon i pojačala kako bi ljudi čuli predavanja koja držimo? Ima li uopće potrebe konstatirati da ovo sredstvo nije bilo poznato u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem?

Zar prilikom čitanja knjiga ne koristimo naočale kako bismo bolje vidjeli napisano, i zar one nisu jedno vrlo korisno sredstvo koje nam pomaže da, čitanjem knjiga, steknemo korisno znanje? Ni one svakako nisu bile poznate u vremenu poslanstva. Danas su u upotrebi i slušni aparati koji nagluhima pomažu da čuju vrlo lijepo i korisne stvari, a ni ovakvo nešto nije bilo poznato sve donedavno. Dakle, smatramo dozvoljenim svako ono sredstvo koje ne sadrži primjese zabranjenog, a ukoliko sadrži nešto što je haram, smatramo da to sredstvo nije dozvoljeno upotrebljavati u svrhu pozivanja u Allahovu vjeru. Tako naprimjer, kada bi nam neko rekao da nam određena skupina neće dozvoliti da joj se približimo niti da kod njih pozitivno djelujemo osim

tako što ćemo im svirati, a da oni plešu i igraju, kažemo da mi muzičke instrumente nećemo koristiti jer su oni u osnovi zabranjeni i nije ih dozvoljeno upotrebljavati.

Da rezimiramo: ukoliko su određena sredstva ili metode same po sebi šerijatski dozvoljene, a koristimo ih u nastojanju da dođemo cilja koji je potpuno opravdan i šerijatski poželjan, onda je upotreba tih sredstava bez sumnje dozvoljena. Ljetna druženja i seminari koji se organiziraju za vrijeme školskih raspusta smatram vrlo korisnim sredstvom za djelovanje na polju islamskog misionarstva i pružam svoju podršku svima onima koji učestvuju u njihovoj organizaciji. Podstičem sve kategorije ljudi da svojoj djeci omoguće učestvovanje na druženjima i seminarima ovog tipa, s tim da bih organizatore upozorio na jednu stvar. Smatram da treba napraviti više grupa učesnika s obzirom na njihove godine i uzrast, te ne miješati malu djecu sa pubertetlijama i odraslima, jer bi to moglo donijeti određene negativne posljedice. Isto tako, savjetujem da ljudi koji će biti odgovorni za ova druženja i seminare budu učeni i povjerljivi, te da ih krase vrline kao što su uzvišeni moral i lijepo ponašanje.

Apsolutna savršenost pripada samo Uzvišenom Allahu i nikome osim Njega, a na nama je da se trudimo koliko god više možemo da nešto učinimo onako kako je to najbolje. Zbog toga, kada islamski učenjaci govore o uvjetima i osobinama kadije (šerijatskog sudije), pa kada spominju da mora biti pravedan, kažu da ukoliko ne postoji niti jedan kadija koji je pravedan, onda će na njegovo mjesto biti izabran grješnik čije je stanje najbliže povjerljivosti i pravednosti jer Uzvišeni Allah kaže: **“...Allaha se bojte koliko god možete...”** (Et-Tegabun, 16).

Napominjem da roditelji, braća i ostali, trebaju voditi računa o tome šta se s djecom dešava na ovim druženjima tako što će povremeno, recimo, kontaktirati odgovorne i pitati o tome kako je protekao izlet na kojem su bili, ko je bio odgovoran i tome slično, sve s namjerom da imaju uvid u stanje i ponašanje svoje djece.

Na kraju, molim Uzvišenog Allaha da nas sve uputi na ono što je za nas najbolje na oba svijeta, i potcrtavam sljedeće: svi ljudi, a naročito oni koji tragaju za znanjem, moraju biti pronicljivi, inteligentni i dalekosežnih pogleda. Ne smiju biti intelektualno ograničeni i stvari uzimati olahko i površinski, već moraju voditi računa o ciljevima

šerijata, tj. o onome čemu šerijat suštinski teži i koje dobrobiti želi priskrbiti ljudima. Nikada čovjek ne smije smatrati zabranjenim nešto što u suštini donosi veliku korist ili otklanja veliku štetu, osim ukoliko je ta stvar šerijatom strogo zabranjena, jer ukoliko je šerijat nešto zabranio, u tome, bez sumnje, ili nema nikakve koristi, ili je u tome veća šteta od eventualne dobrobiti.

Savjet organizatorima ljetnih druženja i seminara

48. Kakav savjet i smjernice možete uputiti onima koji organiziraju i nadziru ljetna druženja muslimanske omladine?

Odgovor: Smatram da su spomenuta druženja i seminari jedna velika Allahova blagodanost za sve nas i na tome Mu se neizmjerljivo zahvaljujemo. Organizatori i odgovorni za ova druženja trebaju biti povjerljivi i bogobožni osobe kako bi se ostvarila maksimalna dobrobit, i kako bi omladina koja učestvuje na ovim seminarima naučila ono što će im biti od koristi. Kako smo obaviješteni, mladići na njima svoje vrijeme provode ne samo u igri i zabavi, već u učenju korisnih i pametnih stvari. Moj prijedlog je da se u plan i program druženja uvrste i halke (kružoci) za učenje Kur'ana jer je općepoznato da djeca i mladi vrlo lahko i brzo pamte gradivo, pa će učesnici i u tom pogledu zadobiti veliko dobro.

Ljudima toplo preporučujem da svojoj djeci omoguće boravak na ljetnim druženjima i seminarima islamskog karaktera

49. Na našim prostorima i šire, u posljednje vrijeme često se organiziraju razna ljetna druženja islamske omladine, kao i sezonske škole Kur'ana za djevojke. Šta savjetujete ljudima u pogledu omogućavanja i davanja dozvole svojoj djeci da učestvuju u spomenutim aktivnostima?

Odgovor: Škole Kur'ana, bilo za žene ili muškarce, donose veliko dobro. U njima se uči i poučava Allahova Knjiga te se time stječe veliki sevap i nagrada, stoga sve podstičem da se priključe ovim školama. Što se tiče ljetnih druženja i seminara, i oni bez sumnje donose velike i mnogobrojne koristi. Da njihovo organiziranje i sprovođenje u djelo ne donese nikakvu drugu korist od činjenice da se putem njih omladina u toku raspusta sklanja sa ulica i odvraća od tumananja po gradu

i gubljenja vremena, i to bi bilo sasvim dovoljno. Šta onda prigovoriti ovim projektima kada znamo da se o njima brinu i sprovode ih u djelo ljudi koji su poznati po dobročinstvu i lijepom odgoju?

Podstičem sve studente islamskih nauka i tragaoce za znanjem, da se priključe ovim seminarima i pruže svoj doprinos na njima kroz držanje predavanja naučnog i etičkog karaktera, ako za to postoji realna mogućnost i šansa, jer to donosi veliko dobro i mnogobrojne koristi. Zahvaljujemo svima onima koji bodre i omogućuju organiziranje ovih seminara, i podstičem sve ljude da svojoj djeci omoguće i dozvole učešće u svim vidovima dobrih i hairli djela, u što se ubrajaju i ovi seminari, kao i halke na kojima se Kur'an uči napamet. Sve ove i slične aktivnosti roditeljima će pomoći da svoju djecu odgoje na najljepši način, i da ih odvrte od onoga što bi ih moglo odvesti u činjenje loših i neprimjerenih djela.

Propis glume i izvođenja skečeva i pozorišnih predstava

50. Kakakv je šerijatski stav o glumljenju u raznim skečevima ili pozorišnim predstavama kojima je za cilj djelovanje na polju pozivanja u Allahovu vjeru?

Odgovor: Ukoliko ove predstave i skečevi ne sadrže nešto što je šerijatom zabranjeno, smatram da u njima nema ništa loše i da nisu zabranjeni. Pod "zabranjenim" podrazumijevam recimo glumljenje Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, njegovih časnih ashaba i imama ummeta, kao što isto tako u tim predstavama ne smije biti laži. One se trebaju izvoditi na način da se slikovito prikažu neke situacije i događaji i to ne potpada pod laž. Čovjek koji glumi u predstavi i govori nešto što se u stvarnosti nije desilo, on time ne želi lagati i obmanjivati, već samo navesti primjer i približiti sliku nekog događaja kako bi se iz istog izvukla određena pouka i korist. Isto tako, svi oni koji gledaju ove predstave vrlo dobro znaju da glumci ipak samo glume određene uloge i da se oni ustvari ne izdaju lažno za nekoga drugog, tako da se to ne može smatrati laži.

Propis glumljenja ashaba i tabiina

51. Da li je dozvoljeno glumiti ashabe ili tabiine, jer ovo se ponekad dešava na ljetnim druženjima i seminarima?

Odgovor: Smatram da takvo nešto nije dozvoljeno jer to na neki način vodi ka omalovažavanju i vrijeđanju časnih ashaba i tabiina, pogotovo onda kada njihove uloge tumače osobe koje javno čine grijehe i koje se ne mogu okarakterizirati kao dobre i bogobojazne. Naprimjer, da takve uloge tumače ljudi koji se briju, a onda sebi na lice stave umjetnu bradu. Ovakvo nešto nije dozvoljeno.

Inače, smatram da se glume općenito treba kloniti i izbjegavati je, međutim ukoliko ona ne sadrži ono što je šerijatski zabranjeno i ukoliko se na takav način pokušava riješiti neki eventualni problem u društvu, onda smatram da u tome nema ništa sporno.

Izvođenje islamskih pjesama, tzv. ilahija

52. Postoje audio-kasete islamskog karaktera koje sadrže ilahije interpretirane tako da podsjećaju na pjesme s muzikom. Kakav je propis toga?

Odgovor: Mišljenja sam da je izvođenje ilahija u osnovi dozvoljeno, ali to ne treba činiti na način koji neumoljivo podsjeća na pjesme koje prati muzika i koje izvode klasični pjevači. Ukoliko se ilahije izvode na takav način, onda to smatram zabranjenim jer je to jedna vrsta identificiranja i oponašanja onih koje nije dozvoljeno oponašati.

Propis ilahija koje se izvode uz def

53. Neke ilahije izvode se uz pratnju udaranja u def. Treba napomenuti da ove ilahije imaju lijepo značenje i da ulijevaju polet i podižu moral. Kakvo je vaše mišljenje o tome?

Odgovor: O ilahijama se mnogo govori i polemizira. Ja ih lično ne slušam već odavno. U samom početku, u ilahijama nije bilo ništa sporno niti diskutabilno jer nisu bile praćene udaranjem u def, niti su djelovale očaravajuće, a isto tako nisu nalikovale pjesmama koje se izvode uz muziku, a koje su inače zabranjene. Postepeno su ilahije "napredovale" pa su se u njima mogli čuti zvukovi koje proizvodi def ili neki drugi muzički instrument.

Isto tako, ilahije su počeli izvoditi ljudi izuzetno lijepog i privlačnog glasa i to na takav način koji itekako podsjeća na pjesme koje se izvode

uz muziku. Zbog svega ovog, sada sam donekle neopredijeljen i pomalo rezerviran spram propisa izvođenje ilahija, i smatram da se za njih ne može kategorički tvrditi da su u svakom slučaju dozvoljene, ali isto tako ni da su kategorički zabranjene.

ŠESTA OBLAST

ODNOS POZIVALACA U ALLAHOVU VJERU PREMA RAŠIRENOSTI GRIJEHA I LOŠIH DJELA

Ko od vas vidi kakvo zlo...

54. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Ko od vas vidi kakvo zlo, neka ga otkloni rukom, pa ako ne može, onda svojim jezikom, a ako ni to ne može, neka to učini svojim srcem, a to je najslabiji vid imana.”¹

Koje su granice ovih mogućnosti, jer vidimo da su mnogi prihvatili samo zadnji dio ovog hadisa, tj. otklanjanje zla samo svojim srcem?

Odgovor: Ovaj izbor u načinu otklanjanja samog zla zavisi od sposobnosti i trenutačne mogućnosti čovjeka. Ukoliko je sposoban da to zlo ukloni svojom rukom, to mu postaje i obaveza.

Međutim, ako je uklanjanje nekog zla u domenu vlasti i vladara, postaje nam dužnost prijeći na drugu etapu, a to je otklanjanje zla jezikom.

Ukoliko nismo u stanju postupiti ni na ovaj način, najmanje što možemo učiniti u pokušaju uklanjanja i promjene ovog zla jeste da ga preziremo i mrzimo srcem, te da ne sjedimo sa onima koji se trenutno nalaze u tom grijehu.

Često se dešava da ljudi sjede i druže se sa onima koji čine zlo i nepokornost, i pri tome govore: “Njemu njegov grijeh”, što je pogrešno, jer nas ovakve situacije obavezuju na djelovanje, kao što je u hadisu spomenuto, rukom, jezikom i srcem.

1 Muslim, br. 49, od Ebu Seida el-Hudrija, r.a., Knjiga vjerovanja, Poglavlje 20.

Poznato je da se onaj koji prezire nešto u srcu, nikako ne može družiti niti provoditi svoje vrijeme sa onim koji to čini. Uzvišeni Allah kaže: **“On vam je već u Knjizi objavio: kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni. Allah će sigurno zajedno u Džehennemu sastaviti licemjere i nevjernike.”** (En-Nisa, 140)

Zato onaj koji sjedi sa osobom koja čini zlo, zajedno sa njom učestvuje u dotičnom zlu, makar ga i ne činio, izuzev u situaciji kada je prisiljen da sjedi sa njom, i tada mu se oprašta to što je vrijeme proveo u takvom društvu.

Kakav stav treba imati musliman prema grijesima koji su se raširili u islamskim zemljama?

55. Kakav stav musliman treba zauzeti spram mnogih grijeha i nepokornosti koji su se proširili u islamskim zemljama, poput kamate, razgolićavanja žena, ostavljanja namaza i sl.?

Odgovor: Stav muslimana preciziran je Vjerovjesnikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: “Ko od vas vidi kakvo zlo, neka ga otkloni rukom, pa ako ne može, onda svojim jezikom, a ako ni to ne može, neka to učini svojim srcem, a to je najslabiji vid imana.”²

Iz ovoga hadisa zaključujemo da se na zlo djeluje kroz tri etape.

Prva etapa: Otklanjanje rukom.

Ukoliko imamo ovlasti i mogućnosti da zlo promijenimo rukom, to ćemo i učiniti. Ovaj način otklanjanja zla moguć je, naprimjer, za čovjeka u čijoj se kući dotično zlo i čini, jer je on gazda kuće i u njoj ima ovlasti. Dakle, on u ovoj situaciji može zlo otkloniti svojim rukama.

Naprimjer, čovjek ulazi u svoju kuću i u njoj zatječe neki haram, šta će činiti? On ima mogućnost da ga spriječi, što i znači ukloniti zlo rukom.

Druga etapa: Otklanjanje zla jezikom je faza kojoj se pristupa tek ukoliko nije moguće djelovati na prvi način, to jest, otkloniti zlo rukom. U tom slučaju, djelovanje je dvojako:

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Prvi način je da se razgovara sa osobom koja čini dotično zlo i da joj se uputi apel da ga prestane činiti, a ukoliko okolnosti dozvoljavaju, toj osobi treba uputiti i prijekor i pogrdu zbog onoga što čini.

Drugi način je da se nadležni ljudi na vlasti obavijeste o dotičnom problemu.

Treća etapa: Otklanjanje zla srcem spomenuto je u hadisu kao najslabiji vid imana, ali je bitan, jer predstavlja način otklanjanja zla, ali tek kada to nije moguće učiniti rukom niti riječima, odnosno jezikom.

Djelovanje srcem znači preziranje grijeha i činjenja zla, te želja da uopće ne postoji.

Postavlja se pitanje, kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, u hadisu rekao: "Ko od vas vidi kakvo zlo...", šta to ustvari znači?

Da li ovo podrazumijeva spoznaju zla okom, znanjem ili nagađanjem?

Ove riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne odnose se na nagađanje i pretpostavku o nekom grijehu ili zlu, jer muslimanu nije dozvoljeno da nagađa i da misli loše o drugom muslimanu.

Spoznaja okom znači da čovjek uistinu vlastitim očima vidi zlo.

Spoznaja znanjem znači da je čovjek čuo o tom zlu, ali ga nije vidio, ili da ga je o tom zlu obavijestila osoba koja je povjerljiva i čijim se riječima može vjerovati.

Očito je da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, želio reći da ishitreno ne osuđujemo osobu, sve dok je ne vidimo da čini neko zlo: "Ko od vas vidi kakvo zlo, neka ga otkloni rukom, pa ako ne može, onda svojim jezikom, a ako ni to ne može, neka to učini svojim srcem, a to je najslabiji vid imana."¹

Ima ljudi koji kažu: "Ja sjedim s onima koji čine zlo, ali, tako mi Allaha, prezirem to i negiram srcem. Da li sam i ja tada grješan ili ne?"

Čovječe, ti nisi nijekao to loše djelo svojim srcem, jer da ga je tvoje srce prezrelo, i tvoji dijelovi tijela bi ga prezreli.

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “U tijelu ima jedan komad mesa, ako je on ispravan, ispravno je cijelo tijelo, ako je on pokvaren, pokvareno je i cijelo tijelo, a to je srce.”²

Da je tvoje srce istinski prezrelo činjenje tog zla, da li bi mogao da sjediš sa onima koji ga čine? Zato je Uzvišeni Allah rekao: **“On vam je već u Knjizi objavio: Kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni. Allah će sigurno zajedno u Džehennemu sastaviti licemjere i nevjernike.”** (En-Nisa, 140)

Kao što sam prethodno pojasnio: Onaj ko negira zlo svojim srcem, ne može ostati na mjestu gdje je ono prisutno, i to je neprihvatljivo i logički i šerijatski. Onaj ko kaže: “Mrzim ovo zlo”, a ujedno sjedi sa onima koji ga čine, slagao je.

Jedan čovjek mi je rekao: “Ako tako kažeš, onda to znači da nam zabranjuješ da sjedimo sa ljudima obrijanih brada, jer je brijanje brada grijeh.”

U obzir treba uzeti dvije stvari, a to su:

- činjenje grijeha,
- posljedice grijeha.

Kada vidiš čovjeka da čini neki grijeh, ti ćeš ga negirati sve dok taj grijeh ne napusti, ili u suprotnom nećeš s njim boraviti u istom društvu, jer u nijekanje grijeha srcem spada i to da ne boravimo u društvu onih koji ga čine.

Međutim, kada zateknemo ljude koji su već učinili grijeh, sa vidljivim tragovima njegovog činjenja, dozvoljeno je boraviti u njihovom društvu, jer je ono što vidimo na njima trag zla i grijeha.

Stoga, budimo svjesni razlike između posljedice grijeha i samog akta činjenja grijeha.

Zato nemoj sjediti sa onima koji briju brade dok to čine, ali nakon toga, kada ih sretnoš na ulici i u prodavnici, možeš se s njima družiti.

2 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 52, Fethul-Bari, 1/153, Knjiga o vjerovanju, poglavlje 39. Bilježi ga i Muslim, br. 1599, Knjiga o zajedničkom navodnjavanju, Poglavlje 20. Hadis u potpunoj verziji prenosi En-Nu'man b. Bešir, r.a.

Međutim, ne propusti nijednu priliku a da ih ne posavjetuješ, jer se na njima vide tragovi nepokornosti. Na taj način ispunjavaš dužnost naređivanja dobra i odvrćanja od zla. Sličan primjer tome je kada se nađeš u društvu nekog čiji se dah osjeti na duhan. Nije ti zabranjeno da sjediš s njim, ali je tvoja dužnost da ga posavjetuješ o zabrani konzumiranja duhana. Ukoliko isti to bude činio u tvom prisustvu, nemoj sjediti s njim, jer si u protivnom njegov saučesnik u grijehu.

Nema oprečnosti između ova dva hadisa

56. U čemu su oprečna ova dva hadisa: Prvi, kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kazao Aiši: ‘‘Allah je blag i voli blagost i daje putem blagosti ono što ne daje putem grubosti...’’¹, te riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u drugom hadisu: ‘‘Kada neko od vas vidi kakvo zlo, neka ga otkloni rukom, ako ne može, onda jezikom...’’²?

Odgovor: Nema kontradiktornosti između ova dva hadisa, jer Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi: ‘‘Neka ga otkloni rukom’’ znače da pribjegne ovoj metodi tek onda kada neko zlo ne može otkloniti na neki drugi način. Tako naprimjer, najbolje je da pokuša otkloniti zlo rukama onoga ko to zlo čini, tj. da ga pokuša nagovoriti da sam otkloni dotično zlo. Primjer toga je da onaj koji poziva Allahu vidi čovjeka kako se zabavlja uz muzički instrument, pa mu kaže: ‘‘To je zabranjeno i obaveza je da ga slomiš’’, pa on (taj koji svira) to slomi svojom rukom, onda je u tome dobro, zato što ga je slomio iz svoje uvjerenosti i zadovoljstva, a može ga slomiti i iz straha. Važno je reći da je njegovo direktno učešće u otklanjanju zla rukom bolje nego da ti prideš i slomiš ga. Ukoliko ne postoji mogućnost da on to uradi, onda to uradi ti, ako možeš, a ukoliko ne, onda to negiraj svojim jezikom odnosno riječima, a ukoliko ni to ne možeš, onda svojim srcem.

Zato su tragaoci za znanjem obavezni da, ukoliko neko progovori neistinu ili napiše neispravnu knjigu, razgovaraju sa onim koji je to rekao ili napisao, prije nego što mu na rečeno ili napisano kritički repliciraju, ne

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

bi li autor ili onaj ko je to rekao, sam povukao svoje mišljenje. Takav je dužan, nakon što shvati da je pogriješio, pojasniti svoju grešku ljudima. Kada obični ljudi vide da tragaoci za znanjem pišu jedni protiv drugih i repliciraju jedni drugima, ugled učenjaka će kod njih oslabiti, svejedno dolazila reagiranja od onoga koji daje repliku ili od onog kome je ona upućena. Time će se izazvati nesigurnost i zbunjenost među ljudima, jer oni ne znaju na čijoj je strani prava istina. Međutim, ukoliko se čovjek obrati onome koji je rekao nešto za što ovaj smatra da nije ispravno, niti da je u skladu sa šerijatom, pa sa njim uspije uspostaviti komunikaciju, ukazati mu na grešku, te za nju tražiti pojašnjenje, možda kod autora kome se želi kritički replicirati pronade činjenice za koje on ne zna. Zsigurno je da će se čovjek koji želi da Allahov šerijat bude na vrhu, vratiti istini, ili će u najmanju ruku reći: "Tako mi Allaha, ovo ja zastupam. Ako ti znaš nešto drugo, nema smetnje da to pojasniš. Zapravo, tebi je to i obaveza, ako smatraš da je to suprotno onome što ja govorim."

Pored navedenog, također smatram da je neispravno direktno iznositi tuđe greške u širu javnost i na njih se kritički osvrutati, već je bolji način pojasniti istinu i ispravan stav po tom pitanju, tako što će se reći: "Ukoliko bi neki čovjek zastupao takvo i takvo mišljenje, mi bismo mu odgovorili na njega tako i tako." Slušaoci će ovom metodom indirektno shvatiti ispravan stav i saznati istinu po tom pitanju, a neće doći do međusobne mržnje i neprijateljstva među ljudima. Allahu moj, osim ako se radi o promotoru novotarije, onda nam je obaveza pojasniti njihovu grešku, jasno naglasiti o kojoj se osobi radi, kako ljudi ne bi bili njime obmanjeni. U pitanjima idžtihada, na koja šerijat gleda širokim pogledom, najvažnije je zauzeti pravac mudrosti i ujedinjavanja srca koliko god je to moguće.

Povod tome može biti upotreba mudrosti

57. Šta mislite o islamskom pozivaocu koji vidi zlo, pa ga prešuti s ciljem da ga kasnije ispravi?

Odgovor: Jedan od vidova upotrebe mudrosti u pozivanju ka Allahu, dž.š., jeste i privremeno odgađanje negiranja zla. Možda nije umjesno čovjeku koji čini dotično zlo, ukazivati na njega baš u tom trenutku. Međutim, pozivalac će zadržati pravo negiranja i pozivanja u istinu za neko vrijeme kada će to biti prikladnije. U suštini, ovo je ispravan put.

Kao što nam je poznato, ova vjera je objavljivana postepeno. Ljudima su u početku, zbog opće dobrobiti, prešutno odobravani neki postupci i navike koje su na kraju proglašene zabranjenim. Uzvišeni Allah je u pogledu alkohola Svojim robovima pojasnio da je u njemu velika šteta, ali i korist za ljude, ali da je šteta veća od koristi. Ljudi su ga i dalje konzumirali s osjećajem opreza i odbojnosti sve dok nije objavljen ajet u kojem se upotreba alkohola apsolutno zabranjuje.

Ako čovjek smatra da je korisno da dotičnog čovjeka ne poziva u određenom trenutku ili na određenom mjestu, te da vidi da je bolje odgoditi njegov poziv za neko drugo vrijeme ili mjesto smatrajući to korisnijim i plodonosnijim, u tome nema nikakve smetnje. Ukoliko se priborjava da se to neće ostvariti, ili da će zaboraviti, pa će korist biti zapostavljena, onda je neophodno da mu što prije pojasni istinu i pozove ga ka Allahu, dž.š. Ovo se odnosi na situaciju kada se radi o tačno određenoj osobi.

Ukoliko želi da se obrati uopćenim riječima, kao naprimjer da bude na nekom javnom skupu i vidi kod ljudi neku pojavu na koju odmah treba reagirati, onda to mora i učiniti, bez ikakve smetnje. U ovakvim situacijama neće propuštati tu priliku jer ukoliko bi odgodio upozorenje, bilo bi nemoguće kasnije ponovo sastaviti sve ove ljude koji su se okupili na određenom mjestu.

Najprije je potrebno prezentirati islam

58. Omladina je danas zbunjena u pogledu načina suprotstavljanja grijesima koji su se proširili u mnogim islamskim državama. U dilemi su naročito po pitanju metoda pristupa ljudima koji čine te grijeh, tj. da li im se obraćati na grub i žestok način, kako to već čini neka omladina, ili im se obraćati na neki drugi način? Oni ne nailaze na pozitivne rezultate pozivanja u Allahovu vjeru, a taj slučaj je naročito evidentan u onim islamskim državama u kojima ne vlada Allahov zakon na ispravan način. Kakav je vaš stav u pogledu upute ove omladine?

Odgovor: Smatram da je najprije potrebno da predstave islam onakvim kakav on i jeste u svojoj suštini, sa načelima ispravnog vjerovanja, djelovanja i lijepog ponašanja. Isto tako, ne trebaju napadati na ljude koji čine grijeh tako da to uzrokuje njihovo bježanje i odbijanje

islama. Uvjeren sam da, ukoliko se islam prezentira na ispravan način, ljudska neiskvarena priroda će ga, bez obzira na sve, i prihvatiti, jer je vjera islam u skladu sa tom prirodom (fitrom). Direktni napad na ljude zbog njihove tradicije i starih običaja, ili onoga što su zastupali njihovi preci, rezultira odbijanjem i mržnjom prema onome u što se pozivaju, a što je istina. Zato je Uzvišeni Allah rekao: **“Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili. – Kao i ovima, tako smo svakom narodu lijepim njihove postupke predstavljali.”** (El-En’am, 108)

Zato smatram da moja braća pozivaoci u društvima i sredinama kakva su opisana u pitanju, trebaju nastojati da predstave istinu kao i neistinu u pravom svjetlu, bez direktnog napada na one koji prakticiraju ona djela koja su neispravna i pogrešna.

Propis onoga što nije spomenuto u Kur'anu

59. Neki ljudi svoja ružna djela, poput konzumiranja duhana, pušenja nargile i onoga što tome nalikuje, opravdavaju činjenicom da Kur'an i sunnet izravno ne spominju zabranu istog. Kakav savjet uputiti ovakvima?

Odgovor: Prije svega, mora nam biti jasno da je islam vjera čija su pravila i norme propisani u vremenu poslanstva Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i kao takva ona ostaju važiti do Sudnjega dana. Da su u Kur'anu i sunnetu pojedinačno opisana i precizno definirana baš sva dešavanja, pojave i događaji do Sudnjega dana, onda bi Kur'an i sunnet trebali biti neuporedivo mnogo veći i opširniji nego što to i jesu.

Međutim, islamski vjerezakon je specifičan po tome što se on gradi na općim postavkama i generalnim pravilima, koja svojom opširnošću obuhvataju, a ujedno i preciziraju ogroman broj pojedinačnih i sporednih pitanja čiji broj zna samo Uzvišeni Allah. Razmislimo naprimjer o riječima Uzvišenog koji kaže: **“...i sami sebe ne ubijajte! Allah je doista prema vama milostiv”** (En-Nisa, 29), i o Njegovim riječima: **“I rasipnicima imetke, koje vam je Allah kao sredstvo uzdržavanja dao, ne uručujte...”** (En-Nisa, 5).

Razmislimo i o riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže: ‘Nema štete (sebi) niti nanošenja štete drugima.’¹

Ovo su, dakle, opća šerijatska pravila i njegove generalne postavke, pa ćemo njima izložiti konzumiranje duhana i nargile:

- Duhan je direktni povod smrti, ili bolje reći, njegovo konzumiranje je neka vrsta samoubistva. Pogledajte samo statistike koje su napravljene na tu temu pa ćete vidjeti koliki broj ljudi svake godine umre od posljedica konzumiranja duhanskih proizvoda! Dakle, kao dokaz za zabranu pušenja sigurno se može uzeti općenitost riječi Uzvišenog: **‘...i sami sebe ne ubijajte!’**

- Pušenje je veliki uzročnik uništavanja i upropaštavanja imetka jer od toga čovjek nema nikakve koristi. Uzvišeni Allah nazvao je imetak sredstvom održavanja ljudi: **‘I rasipnicima imetke, koje vam je Allah kao sredstvo održavanja dao, ne uručujte...’**. Imetkom se postižu mnoga dobra za ovaj, pa i za budući svijet, dok se konzumiranjem duhana ne ostvaruje apsolutno nikakva, ni ovosvjetska, a ni ahiretska korist.

- Razmislimo o duhanu kroz prizmu riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je kazao: ‘Nema štete (sebi) niti nanošenja štete drugima’². Svi doktori su saglasni u tome da je duhan izrazito štetan, pa su čak neke napredne države, iako su u osnovi nevjerničke, zabranile njegovu upotrebu na javnim mjestima i u javnim ustanovama, sve zbog njegove štetnosti i pogubnosti. Stoga, zabrana njegove upotrebe se, bez sumnje, može uzeti iz općenitosti riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: ‘Nema štete (sebi) niti nanošenja štete drugima’. Dakle, nije bilo nikakve potrebe da se zabrana duhana spomene u posebnom šerijatskom tekstu koji bi tretirao samo njega, kada je ovim općim tekstovima zabranjen i on i sve ono što mu nalikuje. To je, kako smo već i rekli, jedna od specifičnosti i posebnosti vjere islama, da svojim općim pravilima, normama i postavkama, definira ogroman broj pojedinačnih i sporednih pitanja kao i novonastalih situacija koje će se dešavati do Sudnjega dana.

1 Ibn Madže, br. 2340 i 2341, Ahmed, 1/313. Ahmed Šakir, r.h., je u valorizaciji Musneda imama Ahmeda ovaj hadis ocijenio slabim (br. 2867) jer je Džabir b. El-Dža’fi, jedan od prenosilaca hadisa, nepouzdan. Međutim, značenje ovog hadisa je ispravno i vjerodostojno potvrđeno predajom koju bilježi Ibn Madže od Ubade b. Samita, r.a.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Tvoja je obaveza napustiti taj posao

60. Moji prijatelji na poslu stalno razgovaraju o seksu i razvratnim časopisima. Ja ih opominjem i to im negiram i poričem, ali bez ikakve koristi. Šta da učinim?

Odgovor: Ukoliko takve koji pričaju te odvratne i zabranjene stvari nije moguće popraviti savjetovanjem, obaveza ti je da, ako imaš mogućnosti za to, napustiš taj posao i predeš na drugi, jer druženje i sjedenje sa nepokornima, označava učešće sa njima u grijehu. Uzvišeni kaže: **“On vam je već u Knjizi objavio: Kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni.”** (En-Nisa, 140)

Ukoliko se ne nazire promjena u njihovom ponašanju, obaveza ti je da potražiš drugi posao kako sa njima ne bi učestvovao u grijehu. Kada Allah bude znao da imaš namjeru da izbjegneš tu zabranjenu stvar, On će ti olakšati: **“Ko se Allaha boji, On će mu za njegovo stanje dati olakšanje”** (Et-Talak, 4), i kaže: **“Ko se Allaha boji, dat će mu izlaz iz svake situacije i opskrbit će ga odakle se i ne nada”** (Et-Talak, 2).

Ovo predstavlja oprečnost, pomanjkanje razuma i zabludu u vjeri

61. Uzvišeni kaže: **“O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite?”** (Es-Saff, 2), a u drugom ajetu: **“Zar da od drugih tražite da dobra djela čine, a da pri tome sebe zaboravljate, vi koji Knjigu čitate. Zar se opametiti nećete?”** (El-Bekare, 44). Da li ova dva ajeta ukazuju na to da onaj ko čini određena loša djela, druge od istih ne treba odvrćati?

Odgovor: Ova dva ajeta ukazuju da od loših djela ne treba odvrćati onaj ko ih sam čini, već ovi ajeti ukazuju na odvratnost tog postupka, tj. odvratnost da čovjek drugima zabranjuje zlo, a ujedno ga sam čini, ili da naređuje dobro, ali ga ne čini. Ovo je u suštini u suprotnosti jedno s drugim, predstavlja pomanjkanje razuma i zabludu u vjeri.

Kako možeš u isto vrijeme nešto zabranjivati, a to i činiti?

Kako možeš u isto vrijeme nešto naređivati, a sam to ne praktisirati?

Da je tvoje odvrćanje drugih od zla iskreno, ti bi bio prvi koji će ga prestati činiti, i da je tvoje naređivanje da se čini dobro iskreno, ti bi bio prvi koji će ga i činiti. Tvoje naređivanje dobra, uz istovremeno nepracticiranje istog s tvoje strane, ili odvrćanje od loših djela uz tvoje praticiranje istih, predstavlja suprotnost sa razumom i šerijatom.

Zato je Uzvišeni Allah u ovom kontekstu prekorio Benu Israil rekavši: **“Zar se opametiti nećete?”**

SEDMA OBLAST

POZIVANJE ČLANOVA PORODICE, RODBINE, KOMŠIJA I OSTALIH U ALLAHOVU VJERU

Kako objediniti negiranje zla, održavanje rodbinskih veza i pozivanje ka Allahu

62. Kako ćemo objediniti negiranje zla, održavanje rodbinskih veza i u isto vrijeme pozivanje ka Allahu na blag i nježan način?

Odgovor: To može samo mudar čovjek. U određenim slučajevima će negirati, ali će ponekad i prešutjeti određene stvari koje se mogu podnijeti radi ostvarenja većeg dobra. Pretpostavimo naprimjer da određeni čovjek ima oca koji čini neke grijeha. On mu po običaju pomaže u izvršenju nekih poslova koji su u osnovi dozvoljeni i u kojima nema grijeha. Dok mu pomaže u obavljanju tih poslova, on će mu na indirektan način spominjati neke stvari, pa će mu naprimjer reći: “Kada čovjek čini takvo i takvo djelo, njegov iman se umanjuje, i možda će biti kažnjen na dunjaluku prije ahireta”. Možda će otac shvatiti da se to odnosi na njega i zavoljeti svoje dijete zbog ove blagosti i dostavljanja istine na ovaj način, bez direktnog spominjanja, pa ga tako Allah, dž.š., i uputi na Pravi put.

Prvo smo dužni popraviti sebe

63. Kakvo je tumačenje ajeta: **“Sebe čuvajte, neće vam nauditi onaj ko je zalutao kada ste vi upućeni”?** (El-Maide, 105) Šta kažete o ovom ajetu?

Odgovor: O njemu kažem ono što je rekao Allah, dž.š. Naredio nam je da sebe popravimo i da to bude naš prioritet. Ukoliko neki ljudi zalutaju, to neće nam štetiti, kao što Allah kaže Svom Vjerovjesniku: **“Ti opominji, tvoje je da opominješ. Ti vlasti nad njima nemaš, a onoga ko glavu okreće i neće da vjeruje, njega će Allah najvećom mukom mučiti”** (El-Gašije, 21-24).

Kada je čovjek upućen, neće mu naštetiti nepokornost drugog. Međutim, ako ljudi ne budu mijenjali zlo u dobro, Allah će ih sve obuhvatiti Svojom kaznom, kao što On u Kur'anu kaže: **“I izbjegavajte ono što će dovesti do smutnje koja neće pogoditi samo one među vama koji su krivi, znajte da Allah strašno kažnjava”** (El-Enfal, 26).

Nepokorni ljudi ti neće nauditi na budućem svijetu, i neće umanjiti tvoja dobra djela, niti će povećati tvoja loša djela, osim ukoliko budeš nemaran prema svojoj obavezi pozivanja ka Allahu, i ne budeš naređivao dobro niti odvrćao od zla. To ti može nauditi! Međutim, ovu štetu ti nisu nanijeli drugi, već si je ti nanio sam sebi.

Allah Uzvišeni rekao je: **“Neće vam nauditi onaj ko je zalutao kada ste upućeni.”**

Poznato je da onaj ko ostavi naređivanje dobra i zabranu zla, te pozivanje ka Allahu, koji su mu inače obaveza, neće u potpunosti biti upućen.

Čovjek je dužan da poziva one koji su mu najbliži

64. Kakav je šerijatski status pozivanja ka Allahu u inozemnim društvima, svejedno radilo se o arapskim državama ili ne? Mnogi pozivaoci u Allahovu vjeru svoje djelovanje uz veliki zanos koncentriraju baš na ova područja.

Odgovor: Smatram da čovjek prije svega treba pozivati sebi najbliže ljude. Kada je Uzvišeni Allah poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, na početku mu je rekao: **“Ti opominji svoju bližnju rodbinu”** (Eš-Šuara, 214). Ukoliko čovjek u svojoj matičnoj državi ima prostora za poziv u vjeru i popravljanje stanja ljudi, on ne treba da odlazi u druga mjesta i zemlje, makar to bilo i u susjedne države. Ukoliko je, pak, u njegovoj zemlji situacija načelno dobra tako da su stanovnici u globalu dobri i bogobožni, onda on ima pravo otići i u druga mjesta i područja kako bi ljude pozivao ka Allahu. Zato je Allah, dž.š., Svom

Vjerovjesniku rekao: **“Ti opominji svoju bližnju rodbinu.”** Općenito je rekao vjernicima: **“O vjernici, borite se protiv nevjernika koji su u blizini vašoj i neka oni osjete vašu strogost.”** (Et-Tevbe, 123) Ako čovjek ode u Ameriku, Rusiju ili neku drugu državu radi pozivanja ka Allahu, a i u njegovom području postoji potreba za tim, zasigurno poduzima korake koji se baš i ne mogu nazvati mudrim.

Mudrost je u tome da čovjek prvenstveno popravlja stanje ljudi u državi ili mjestu u kojem živi, tako da će prije svega popravljati stanje svoje porodice, a zatim i stanje sebi najbližih ljudi, povodeći se za onim na što je Allah Uzvišeni uputio Svog Vjerovjesnika.

Obaveza je pozivaocu da djeluje i poziva ka Allahu, makar ga ljudi i ismijavali

65. Kakav je status onih koji me ismijavaju dok ih pozivam ka Allahu, dž.š.? Da li ću ih ignorirati i prekinuti svaki vid kontakta s njima, jer neki mi govore da isključivo trebam pozivati samo članove svoje porodice?

Odgovor: Obaveza je pozivaocu da poziva ka Allahu pa makar ga ljudi i ismijavali. Prvom poslaniku Nuhu, a.s., ljudi su se smijali i omalovažavali ga, a on bi govorio: **“Ako se vi nama ismijavate, i mi ćemo vama ismijavati”** (Hud, 38).

Svima su poznate riječi Uzvišenog: **“Grješnici se smiju onima koji vjeruju; kada pored njih prolaze, jedni drugima namiguju, a kada se porodicama svojim vraćaju, šale zbijajući vraćaju se; kada ih vide, onda govore: ‘Ovi su doista zalutali’ – a oni nisu poslani da motre na njih. Danas će oni koji su vjerovali nevjernicima se podsmijavati i sa divana će gledati.”** (El-Mutaffifun, 29-35)

Obaveza ti je, dakle, da ih pozivaš, bez obzira na to što čine. Smatram da je bolje da ovakve ljude pozivaš jednog po jednog, tj. da jednog od njih posebno pozivaš ka Allahu i sve tako dok ne rastočiš njihovo jedinstvo. Možda je ovo čak i jedan oblik mudrosti.

Obaveza ti je da pozivaš ka Allahu i da pri tome ne gubiš nadu

66. Kako ću postupiti kada budem u posjeti svojim rođacima koji u toku mog boravka među njima gledaju televiziju i pritom povećaju zvuk na TV prijemniku? Iako sam ih već ranije upozoravao na taj postupak, oni se nisu promijenili. Da li ću snositi grijeh i odgovornost? I drugo pitanje je kako da u Allahovu vjeru pozivam mladiće koji su tek početnici u vjeri?

Odgovor: Obaveza je mladiću da poziva ka Allahu i da to kontinuirano čini bez gubljenja nade. Koliko li je ljudi Allah, dž.š., uputio nakon njihove zablude? Koliko je samo Allah ljudi popravio nakon što su bili iskvareni? Zato neka nastavi sa svojim pozivom ka istini i neka bude strpljiv iščekujući konačno rješenje od Allaha Uzvišenog.

Učešće u zabranjenom djelu nije dozvoljeno, pa u ovom opisanom slučaju nije ni dozvoljeno gledati televiziju na kojoj se prezentira nešto što je zabranjeno, ili slušati radio program na kojem ima zabranjenih stvari. Čak naprotiv, dužnost ti je da napustiš to mjesto, ukoliko savjetovanje ne koristi, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘‘Ko od vas vidi kakvo zlo, neka ga promijeni rukom, pa ako ne može, onda jezikom, a ako ni to ne može, onda svojim srcem’’.¹ Čovjeku koji ostane sa grješnicima upisuju se isti grijesi, jer Uzvišeni Allah kaže: **‘‘Kada vidiš one koji se riječima Našim rugaju, neka si daleko od njih sve dok na drugi razgovor ne pređu. Ako te šejtan navede da zaboraviš, onda ne sjedi više sa nevjernicima kada se opomene sjetiš.’’** (El-En’am, 168) Uzvišeni kaže: **‘‘On vam je već u Knjizi objavio: Kada čujete da Allahove riječi poriču i da im se izruguju, ne sjedite s onima koji to čine dok ne stupe u drugi razgovor, inače, bit ćete kao i oni.’’** (En-Nisa, 140)

Zato, nije ti dozvoljeno da ostaneš na mjestu gdje se trenutno čuje i prezentira zlo, ali ćeš ostati sa svojom porodicom i savjetovati ih prema svojim mogućnostima.

Drugo, ja pozivam svoju braću mladiće, kojima je Allah dao blagodat upute, da shodno svojim mogućnostima nastoje privući u vjeru i ostalu omladinu, jer ona više pada pod utjecaj svoje generacije nego onih koji su stariji od njih.

¹ Izvor hadisa prethodno je naveden.

Vi, omladino, Allah vas blagoslovio, čvrsto nastojte pridobiti što veći broj vaših vršnjaka, kako bi ih Allah uputio vašim zalaganjem. Nemojte sebe potcjenjivati i nemojte ishitreno reagirati, i ne pomislite da ćete uputiti one koji su u zabludi za jedan dan ili noć. Možda oni neće biti upućeni ni za sedam, mjesec ili više dana. Najvažnije je da budete strpljivi i da se međusobno pozivate na strpljenje s ciljem upute vaše braće.

Moj stariji brat me ismijava zbog toga što se pridržavam vjere

67. Imam starijeg brata koji me mnogo ismijava i govori mi da sam munafik (licemjer). Kaže da kada ostanem sam u sobi, da slušam muziku i da ću nakon nekog vremena ostaviti vjeru i da će me zadesiti vrsta ludila. Već duže vrijeme ga savjetujem, ali on to ne voli. Kako da postupam prema njemu, Allah vas nagradio?

Odgovor: Obaveza ti je da ne gubiš nadu da će se on priključiti karavani dobra. Mnogo je ljudi koji nisu bili na Pravom putu, pa ih je Allah uputio. Što više ga savjetuj i pokloni mu kasete i knjige sa islamskim poukama i porukama. Možda Allah učini da on baš putem tebe bude upućen. Vjerodostojno se navodi od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je Aliji b. Ebi Talibu, r.a., rekao: "Da Allah putem tebe uputi jednoga čovjeka bolje ti je od skupocjenih deva."¹

Budi uporan u upućivanju savjeta svom bratu i nastoj da budeš strpljiv prema neugodnostima koje te pri tome zadese, kao što Lukman kaže svome sinu: **"O sinko moj, obavljaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvrćaj od loših i strpljivo podnosi ono što te zadesi. Dužnost je tako postupiti"** (Lukman, 17).

Pozivalac ka Allahu isključivo želi svoju braću učiniti boljima

68. Kako da ispravno postupim u situacijama kada savjetujem svoju porodicu i braću, a oni se ne odazivaju na moj savjet, već me prekidaju u govoru i ja se zbog toga osjećam loše?

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Odgovor: To je poznata stvar i mnogo je slučajeva sličnih tebi, kao što je i mnogo onih koji se žale na takvu situaciju, bilo da se radi o muškarcima ili ženama. Neki ljudi kada budu pozvani ka Allahu, dž.š., misle da pozivalac želi vlast nad njima, ili da im se želi osvetiti, ili da se na takav način želi uzdići nad njima. Sve ove misli, bez imalo sumnje, dolaze od šejtana. Pozivalac ka Allahu ne želi ništa drugo osim da svoju braću učini boljima, pozivajući ih u vjeru istine. Uzimajući ovo u obzir, onome koji je postavio ovo pitanje savjetujem: Budi strpljiv i nadaj se nagradi. Znaj da ćeš za svaku neugodnost koja te snađe u pozivanju ka Allahu imati nagradu. Kada tvoj poziv bude prihvaćen, ti si realizirao svoju obavezu i dobio nagradu koja nužno proizlazi iz upute drugih. O njoj Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže Aliji b. Ebi Talibu, r.a.: “Kreni polahko. Tako mi Allaha, da Allah putem tebe uputi jednoga čovjeka bolje ti je nego da imaš skupocjene deve.”² Ukoliko se pozivaocu na ružan način odgovara na njegov poziv, i tako na Allahovom putu bude uznemiravan, i za to će, također, imati nagradu. Dakle, ovakvog pozivaoca očekuju dvije nagrade: jedna za poziv ka Allahu, a druga za neugodnosti koje je podnosio radi Njega.

Poslanici su bili uznemiravani, pa su se strpjeli, kao što je Uzvišeni o tome obavijestio Svog Vjerovjesnika: **“Poslanici prije tebe su u laž utjerivani, pa su se strpjeli u onome u čemu su utjerivani u laž i doživljavali su neugodnosti sve dok im nije došla pomoć od Nas”** (El-En’am, 34).

Poštovani brate, neugodnosti koje ti ljudi čine pri tvom pozivanju ka Allahu ne smiju biti razlog koji će te odvratiti od istine, ili razlog da ustukneš i da se povučeš, jer tako postupaju oni čija je vjera slaba i čiji iman nije čvrst, kao što Uzvišeni Allah kaže: **“Ima ljudi koji govore: Mi vjerujemo u Allaha, a kad neki Allaha radi bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna”** (El-Ankebut, 10).

Moj savjet bratu, kao i njegovoj porodici, jeste da nastavi pozivati ka Allahu i da pritom ne gubi nadu. Njegova porodica je dužna da prihvati istinu, svejedno bili oni mlađi, stariji ili istih godina kao i pozivalac.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Otac je dužan da svoju djecu poziva na najljepši način

69. Neki očevi koji se drže ispravnog puta pate zbog toga što se njihova djeca u potpunosti ne pridržavaju propisa islama, naprimjer obavljaju namaz i pridržavaju se ostalih temelja vjere, ali istovremeno upražnjavaju i neke od grijeha, poput gledanja filmova, uzimanja kamate, povremeno izostaju sa namaza u džematu, briju brade i sl. Kakav stav otac treba da zauzme prema ovakvoj djeci? Da li će prema njima biti grub ili blag?

Odgovor: Smatram da ih treba postepeno pozivati, birajući pritom najbolji način. Ukoliko imaju više grijeha, treba se usredotočiti na otklanjanje najvećeg od njih. S njima prvo treba razgovarati o tom grijehu, sve dok Allah Uzvišeni ne olakša stanje i djeca ne ostave taj grijeh. Ukoliko mu se ne odazovu, treba biti svjestan da su grijesi različiti i da nisu svi iste težine. S nekim grijesima ne možeš se nikako pomiriti da ih dijete čini, a neki su na manjem stepenu. Kada čovjek dođe u situaciju da mora birati između dvije štete, tako da se jedna ili obje od njih moraju ostvariti i ne mogu se nikako izbjeći, onda je ispravno i bolje da se počini manja od njih.

Međutim, problem koji se često susreće sročan je u obrnutom pitanju, a glasi: Neki mladići i djevojke su u situaciji da su im očevi ili čak oba roditelja na stranputici, dok oni, kao njihova djeca, slijede Put istine. Ja ovim roditeljima savjetujem da se boje Allaha, dž.š., i da ovaj put kojim su krenula njihova djeca, posmatraju kao blagodat, na kojoj trebaju zahvaljivati Allahu. Ispravnost njihove djece koristit će im i u ovom životu i nakon smrti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada čovjek umre, prekidaju se njegova dobra djela, osim u tri slučaja: trajne sadake, znanja kojim se drugi koriste ili dobrog djeteta koje moli za njega."¹

Savjetujem ujedno sinove i kćeri, da ne slušaju roditelje kada im naređuju nepokornost, jer u toj situaciji oni to nisu ni dužni.²

1 Muslim, br. 1631, od Ebu Hurejre, r.a., Knjiga o oporuci, Poglavlje 3.

2 Od Alije, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nikome se (čovjek) ne smije pokoravati ako ta pokornost znači nepokornost Uzvišenom Allahu. Pokoravati se treba samo u onome što je dobro i lijepo". Ovaj hadis bilježi Buhari, br. 7145, Knjiga o propisima, Poglavlje o tome da je obavezno slušati nadređenog osim ako naređuje nešto što je grijeh i nepokornost. Bilježi

Suprotstavljanje roditeljima u takvim okolnostima, makar to izazvalo i njihovu srdžbu, ne smatra se neposlušnošću prema njima, već zapravo dobročinstvom, kako se njihovi grijesi i nedjela ne bi još više povećali kada ih djeca poslušaju i učine ono što im roditelji naredi. Kada djeca odbiju poslušati roditeljsku zapovijed da učine nešto što je haram – zabranjeno, u suštini, ona im na takav način čine dobro, jer su ih spriječili da još više griješe. Stoga im se nikako i ne trebaju pokoravati u grijesima. U pogledu pokornosti čije se ostavljanje ne smatra grijешenjem, tj. ukoliko roditelji zabrane djetetu da učini neko lijepo i po islamu pohvalno djelo čije ostavljanje nije grijeh, u tom slučaju čovjek treba da gleda na ono što je bolje i korisnije. Ukoliko smatra da je korisnije da im se suprotstavi, i da pored njihove zabrane ipak učini djelo koje je pohvalno, neka onda to i učini. Ako je to djelo koje namjerava učiniti od onih djela koja je moguće skriti na način da roditelji s njim ni ne budu upoznati, onda će tako i postupiti, a ukoliko se radi o onim djelima koja nije moguće raditi tajno, neka ih onda čini javno. Treba im o tome govoriti i na svaki način se potruditi da ih uvjeri da za njih nema nikakve štete u činjenju dotičnog djela.

Nije dozvoljeno odlaziti od kuće i pozivati druge u Allahovu vjeru, a zapostavljati članove uže porodice

70. Šta mislite o ljudima koji govore: “Ako ostavim svoju porodicu jedan duži vremenski period i odem od njih s namjerom da druge pozivam u Allahovu vjeru, postoji mogućnost da će moja djeca zapasti u određene vrste grijeha i nepokornosti. Pored toga, ja se odazivam pozivu Uzvišenog Allaha i tješim se činjenicom da Allahov poslanik Nuh, a.s., nije mogao uputiti svoga sina”. Šta vi mislite o ovim riječima?

Odgovor: Smatram da su ove riječi samo mišljenje i odabir onoga ko ih je rekao, i nije nužno da je taj čovjek pogodno i zauzeo ispravan stav po ovom pitanju. Ukoliko se čovjek boji da će članovi njegove

ga i Muslim, br. 1840, Knjiga o vodstvu i poglavarima, Poglavlje o obaveznosti pokoravanja vođama u svemu što nije grijeh.

Na ovu temu prenosi se i hadis sljedećeg sadržaja: “Nema pokoravanja stvorenu ako to znači nepokornost Stvoritelju...”, međutim ovaj hadis je slab jer spada u kategoriju Hasanovih mursel hadisa. Rekao je šejh Arnaut u valorizaciji djela Šerhus-sunne 10/44: “Lanac prenosilaca ovog hadisa je slab, ali se on pojačava prethodnim vjerodostojnim hadisom i ostalim hadisima na sličnu temu.”

porodice skrenuti sa Pravoga puta i početi praktcirati razne vrste grijeha i nepokornosti, onda mu je obaveza da s njima boravi i da ih ne napušta, jer Uzvišeni Allah kaže: **“Ti opominji svoju bližnju rodbinu”** (Eš-Šuara, 214). Dakle, Allah mu je naredio da prvenstveno počne opominjati i pozivati članove uže porodice. Isto tako, svaki čovjek ponaosob obavezan je da vodi brigu o svome stadu, tj. o onima o kojima je dužan voditi računa i paziti ih. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Svi ste vi pastiri i svi ćete biti odgovorni za svoje stado”.¹ Odlazak od kuće u društvu ljudi koji žele i hoće da pozivaju u Allahovu vjeru je fard-kifaje, tj. kolektivna obaveza muslimana, tako da kada se ove obaveze prihvati jedna skupina vjernika, sa ostalih spada ta dužnost. Opće je poznato da musliman ne smije dati prednost kolektivnoj obavezi nad individualnom, niti mu je dozvoljeno da se bavi pozivanjem u Allahovu vjeru ljudi koje ne poznaje i koji mu po krvi nisu ništa, a da pritom strahuje šta će se desiti s njegovom porodicom u smislu da se osnovano boji da će oni skrenuti sa Pravoga puta. Čovjek ne smije zapostaviti svoje bližnje, bilo da se radi o sinovima, kćerima, suprugama, majkama, sestrama itd., i odlaziti pozivati druge. Brinuti se o članovima svoje porodice njemu je fard-ajn, tj. stroga individualna obaveza, a pozivanje drugih mu je, kako smo već rekli, fard-kifaje, tj. kolektivna obaveza. Oko ovoga ne smije biti spora, stoga smatram da kada bi onaj ko je rekao riječi citirane u pitanju, istinski razmislio o ovome što smo rekli, postalo bi mu sasvim jasno da njegove riječi nisu ispravne.

Dužan si opominjati i upućivati savjet komšiji koji ne dolazi na zajednički namaz u džamiju

71. Kako da posavjetujem svoga komšiju koji ne dolazi na zajednički namaz u džamiju?

Odgovor: Komšiju o kojem si upitao, ako i ne dolazi na zajednički namaz, trebaš savjetovati i odlaziti mu u posjetu, pa čak ga pozivati i svojoj kući. Između tebe i njega će se uspostaviti veza. Kada se srca

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 893, Knjiga o džuma-namazu, Poglavlje o klanjanju džuma-namaza u ruralnim i urbanim sredinama. Buhari ga bilježi i u drugim poglavljima. Ovaj hadis je zabilježio i Muslim, br. 1829, Knjiga o vodstvu i vladarima, Poglavlje o pravednom vladaru... Hadis prenosi Abdullah b. Amr b. 'As, r.a.

zbliže i stanja poprave, onda je čovjeku lahko prihvatiti savjet drugog. Također, treba mu pojasniti da je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, jednom prilikom izjavio kako je htio popaliti kuće onih koji su izostajali sa zajedničkog namaza.² Upozorit će ga i pojasniti mu štetnost izostajanja iz džemata. Pojasnit ćemo mu da onaj ko klanja u džamiji, u džematu, njegov namaz je vredniji od namaza pojedinca za dvadeset i sedam stepeni,³ ali možeš koristiti i druge metode podsticaja i zastrašivanja, pa ga možda Allah tako uputi. Ukoliko ti se ne odazove i pored toga što si ga savjetovao više puta, onda njegov slučaj proslijedi nadležnima i time ćeš sa sebe skinuti odgovornost.

OSMA OBLAST

O RAZILAŽENJU MEĐU ISLAMSKIM UČENJACIMA I O POTVARANJU I OMALOVAŽAVANJU ULEME

Koji su to temelji na koje se oslanja ehli-sunnet vel-džemat u pitanjima oko kojih postoji razilaženje?

72. Koji su to temelji na koje se oslanja ehli-sunnet vel-džemat u pitanjima oko kojih postoji razilaženje? Koja su mjerila u tim pitanjima?

Odgovor: Temelji ehli-sunneta vel-džemata u pitanjima oko kojih postoji razilaženje su sljedeći: Ukoliko se razilaženje zasniva na idžtihadu i to u onim pitanjima gdje je idžtihad dozvoljen i gdje se tolerira, onda će oni koji se razilaze imati razumijevanja jedni za druge i to neće smatrati razlogom za neprijateljstvo i razjedinjavanje. Onaj ko zastupa mišljenje suprotno tome i pri tome se poziva na validan argument, takav mi se u

2 Prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, htio sam narediti da se skupe drva za potpalu, pa onda reći mujezinu da pozove na namaz, a drugom čovjeku narediti da ljude predvodi u namazu, a ja da se zaputim onim ljudima koji ne prisustvuju namazu u džematu pa da im kuće popalim..." Buhari, br. 644, Muslim, br. 651.

3 Prenosi Abdullah b. Omer, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Namaz obavljen u džematu je za dvadeset i sedam stepeni vredniji od namaza koji čovjek klanja sam..." Buhari, br. 645, Muslim, br. 650.

suštini i ne protivi jer se obojica držimo identičnog principa. Ja mu se suprotstavljam na osnovu dokaza, kao što to čini i on sam. Stoga, mi smo jednaki. Razilaženja u ummetu bilo je još od vremena Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, pa do današnjeg dana.

Ono u čemu razilaženje nije prihvatljivo upravo je ono što je u suprotnosti sa temeljima na kojima su bili ashabi i tabiini, kao što su pitanja akaida u kojima su zalutali mnogi ljudi. Istinsko razilaženje u ovim pitanjima došlo je tek nakon odlaska generacija odabranih, tj. kada su izumrle ove generacije, premda je razilaženje u tim pitanjima donekle bilo prisutno i u doba ashaba. Međutim, moramo znati da kada kažemo da se istinsko razilaženje desilo tek nakon odlaska generacije odabranih, tj. ashaba, to ne znači da su baš svi ashabi bili pomrli, već da je umrla većina njih. Dakle, pod pojmom izumiranje jedne generacije misli se na umiranje većeg broja ljudi iz te generacije, a ne sviju njih. Šejhul-islam Ibn Tejmije kaže: "Jedna generacija prestaje kada umre većina njenih pripadnika." Naprimjer, ukoliko je većina ashaba umrla, ili je ostalo samo nekoliko desetina ili stotina njih, to znači da je njihovo vrijeme prošlo. Isto se odnosi na tabiine i njihove nasljednike sve do današnjeg dana.

Pohvaljene generacije su umrle a da među njima nije bilo ovog razilaženja u akaidu, koje se pojavilo tek u zadnjim generacijama.

Oni koji nam se suprotstavljaju u akaidu, u suštini se suprotstavljaju temeljima na kojima su bile prve, odabrane generacije muslimana. Zbog toga, njihova mišljenja treba pobijati i negirati, a ono što oni zastupaju ne smije se prihvatiti jer je njihovo razilaženje nastalo oko pitanja u kojima se razilaženje uopće ne tolerira.

Što se tiče pitanja oko kojih je postojalo razilaženje i u vrijeme časnih ashaba, i u čemu se razilaženje u osnovi tolerira, takva vrsta razilaženja uvijek će biti prisutna. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Kada kadija sudi, pa uloži trud i prilikom izricanja presude pogodi, ima dvije nagrade, a ako uloži trud i pogriješi, ima jednu nagradu."¹ Na pitanje da li je razilaženje oko Allahovih svojstava

1 Buhari, br. 7352, Knjiga o čvrstom pridržavanju za sunnet, Poglavlje o nagradi kadije kada se potruđi i donese ispravnu presudu ili pogriješi. Bilježi ga i Muslim, br. 1716, Knjiga o presudama, Poglavlje o pojašnjenju kadijine nagrade kada se potruđi pa pogodi ili pogriješi. Hadis prenosi Abdullah b. Amr b. 'As, r.a.

shvatljivo i podložno idžtihadu, odgovor glasi: Ne, zato što to razilaženje izlazi iz okvira metoda ashaba. Nije se nikada desilo da su se dvojica ashaba razišla u mišljenju po pitanju osobina Allaha, dž.š., i Njegovih atributa. Svi su oni potvrđivali Allahova svojstva onakvima kakva ona i jesu, bez temsila, tj. bez uspoređivanja tih svojstava sa svojstvima stvorenja. Dokaz za ovu tvrdnju je činjenica da ne postoje navodi od njih koji bi ukazivali na to da su oni na različite načine tumačili ajete ili hadise koji govore o Allahovim svojstvima. Ukoliko u tefsiru nije navedeno razilaženje u tumačenju ajeta o Allahovim atributima niti u hadisima na tu temu, onda to nedvojbeno znači da se po tom pitanju nisu ni razilazili, već su Allahova svojstva prihvatili onakvima kakva i jesu, i u njih čvrsto vjerovali. Kur'an je objavljen na arapskom jeziku i sunnet je na arapskom jeziku, a oni su Arapi pa su najbolje i poznavali arapski jezik, i sva značenja određenih riječi, fraza i sintagmi.

Pošto nije navedeno ono što bi bilo u suprotnosti sa vanjskim značenjem ajeta i hadisa, onda znamo da su ashabi zastupali mišljenje koje je skladu sa tim značenjem. Upravo to je razlog zbog kojeg mi poričemo navod bilo koga ko navodi nešto što je u suprotnosti sa pravcem ispravnih prethodnika u pogledu Allahovih osobina, pa ako hoćeš, i u pogledu svih aspekata vjere – vjerovanja u Allaha, Njegove meleke, knjige, poslanike, Sudnji dan i određenje dobra i zla. Ko god se suprotstavi ashabima u ovih šest temelja vjerovanja, mi mu to poričemo i ne priznajemo.

Razilaženje u mišljenjima je prisutno, makar pitanja u kojima ima razilaženja bila valorizirana

73. Zašto se ne valoriziraju pitanja u kojima ima razilaženja, kako bi se pozivaocu u vjeru prikazala istina i kako bi se ummet ujedinio?

Odgovor: Kada bismo na jednom mjestu okupili sve učenjake sa željom da zauzmu jedinstven stav po nekom pitanju, ne bismo uspjeli izbjeći različite stavove među njima pa makar ta pitanja oko kojih se razilaze bila i valorizirana i krajnje izučena i ispitana. Znači, razilaženje u mišljenjima i stavovima je neminovna pojava. Međutim, njihova je obaveza da budu krajnje bogobožni i da daju sve od sebe kako bi došli do ispravnog rješenja. Motiv za prihvatanje i odabir mišljenja nekog učenjaka ne smije biti strast, nego želja za uputom i istinom.

Shodno ovome, čovjek će pri susretu sa mnoštvom mišljenja po nekom pitanju, prihvatiti mišljenje onog učenjaka koji je očito bliži istini zbog znanja, vjere i povjerenja koje krasi tog učenjaka. Praktično je nemoguće objediniti ljude na jednom mišljenju.

Pitanja vezana za akidu – islamsku vjersku doktrinu, veoma su bitna

74. Nema nikakve sumnje da je međusobno potpomaganje onih koji djeluju na polju islamskog misionarstva krajnje neophodno i nužno, a sve to kako bi njihov poziv bio uspješan i kako bi mu se ljudi u što većem broju odazvali. Imajući u vidu da postoji veliki broj onih koji pozivaju u Allahovu vjeru, i da svaki od njih ima svoje posebne metode i načine na koje djeluje, i uzimajući u obzir da se oni ponekad razilaze čak i u vrlo bitnim i osjetljivim pitanjima, kao što su pitanja u akidi naprimjer, postavlja se pitanje koja su to pravila i osnove na kojima se treba zasnivati zajednički rad i koordinacija ovakvih i sličnih, kojima je cilj dostavljanje Allahove vjere. Tražimo vaše mišljenje jer su svi oni koji pozivaju u Allahovu vjeru itekako potrebni da im se pojasni ovo pitanje i da im se pruže savjeti i smjernice. Allah vam podario svako dobro.

Odgovor: Kada je riječ o ovoj vrsti razilaženja i različitih pogleda, pravila i osnove kojima se treba vratiti jesu ono što nam Uzvišeni Allah preporučuje u sljedećim ajetima: **“O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše”** (En-Nisa, 59), i u ajetu: **“Ma u čemu se razilazili, presudu treba da odredi Allah...”** (Eš-Šura, 10).

Svako onaj ko je promašio istinu i zauzeo pogrešan stav po bilo kojem pitanju, bilo da se radi o akidi – vjerovanju, ili o praktičnom sprovođenju islamskih propisa, takvom je obavezno pojasniti i definirati istinu i ispravan stav, pa ako to prihvati, to je uistinu Allahova blagodanost prema njemu, a ko odbije i ne prihvati, to mu je onda od Allaha iskušenje. Naša je obaveza da mu pojasnimo grešku u kojoj se nalazi i da ga na nju upozorimo koliko je to u našoj moći. Nakon toga, ne smijemo očajavati niti gubiti nadu u njegov popravak jer koliko li je samo onih koje je Uzvišeni Allah odvratio od velikih novotarija koje su

practicirali pa su postali sljedbenici ehli-sunneta vel-džemata. Većini nam je poznat slučaj Ebu Hasana el-Eš'arija, r.h., koji je u akidi bio mu'tezilskog opredjeljenja više od četrdeset godina, pa se nakon toga jedan period prošao tog učenja, i na kraju ga je Uzvišeni Allah uputio na najispravniji put, na učenje imama Ahmeda b. Hanbela, r.h., koji je zastupao pravac ehli-sunneta vel-džemata.

Ukratko, pitanja akide – islamske vjerske doktrine, veoma su osjetljivo i bitno područje, stoga je obavezno ljude što više savjetovati po tom pitanju, kao što im je obavezno upućivati savjete i smjernice i u pitanjima fikha – praktičnog sprovođenja islamskih propisa. Evidentno je da je razilaženje među islamskim učenjacima daleko učestalije i opširnije u pitanjima fikha, dok se za razilaženje u akidi u globalu može reći da ni ne postoji osim u rijetkim slučajevima, što se smatra iznimnošću, a ne pravilom. Tako naprimjer u akidi postoji razilaženje po pitanju prolaznosti Vatre, tj. da li će doći vrijeme kada će Džehennem ostati bez ijednog stanovnika, kao što postoji razilaženje i po pitanju iskušenja u berzehu – zagrobnom životu, po pitanju vaganja dobrih i loših djela i načina na koji će se to desiti, kao i po pitanju još nekih drugih stvari. Međutim, kada broj svih ovih razilaženja prisutnih u akidi usporedimo sa brojem razilaženja u fikhu, vidjet ćemo da su ona malobrojna i praktično zanemarljiva, i hvala Allahu na tome. Pored toga, bez obzira o kakvim vrstama razilaženja se radi, tj. bila ona u fikhu ili akidi, naša je obaveza da jedni druge međusobno savjetujemo i da se trudimo jedni drugima pojasniti istinu i ispravan stav.

Tri razloga za suzdržanost islamskog pravnika u izdavanju određene fetve

75. Šta znači suzdržanost islamskog pravnika u izdavanju određene fetve?

Odgovor: Suzdržavanje islamskog pravnika u određenom pitanju, odnosno odakle potječe ovo suzdržavanje?

- Razlog suzdržanosti nekada može biti jaka oprečnost između argumenata, tako da naizgled slični dokazi nekada nalažu obaveznost, a nekada zabranu određene stvari. Ili, neki nešto dozvoljavaju, a drugi nalažu suprotno. Tako se muftija suzdrži od izdavanja fetve iz ovog aspekta.

- Iz drugog aspekta, muftija može biti suzdržan u pogledu izdavanje fetve, ne zbog oprečnosti sličnih dokaza, već zbog njihove primjene u određenoj situaciji, tj. da li se određeni dokaz može primijeniti u dotičnoj situaciji ili ne, ili se može primijeniti samo u određenom vremenu, dok u drugom ne može i sl.

- Treći aspekt je da muftija zna da ajet ili hadis ukazuju na obaveznost i svjestan je da se taj dokaz odnosi na dotičnu situaciju, međutim, ne vidi korist izdavanja takve fetve, pa se suzdrži s motivom da umanju štetu koja iz takve fetve može proizaći. Ovakav primjer bio je prisutan i u praksi ispravnih prethodnika. Vođa vjernika Omer b. El-Hattab, r.a., često je zauzimao ovakav stav, jer je njegov hilafet bio duži, a i on je ostao poznat po svojoj mudrosti i predanosti istini.

Jedan od takvih primjera je kada je Omer, r.a., zabranio čovjeku, koji je tri puta zaredom pustio svoju ženu, da je ponovo vrati, mada se puštanje žene, u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, Ebu Bekra i dvije godine Omerovog hilafeta, tri puta zaredom smatralo jednim puštanjem. Međutim, Omer, r.a., uočio je da je korisnije uskratiti ljudima pravo povrata, tj. smatrao je to mudrijom odlukom sukladnom vremenu u kojem je živio.

Znači, tri su razloga:

1. oprečnost dokaza,
2. problematičnost primjene dokaza na dotično stanje,
3. oprečnost koristi tj. nedoumica kojoj od dvije skoro identične koristi dati prednost.

Ove riječi su isuviše općenite

76. Šta mislite o onima koji govore: "Okupit ćemo se oko onoga oko čega se slažemo, a jedni druge ćemo opravdati u onome u čemu se razilazimo"?

Odgovor: Smatram da u ovim riječima ima isuviše općenitosti.

- Istina je da se trebamo okupiti oko onoga oko čega se slažemo.
- Za tvrdnju da jedni drugima nađemo opravdanje u onome oko čega se razilazimo, potrebno je detaljnije tumačenje. Ukoliko je idžtihad

u dotičnoj stvari opravdan i shvatljiv, onda ćemo opravdati jedni druge i nastojati da jedni druge razumijemo, i nije dozvoljeno da se srca razidu zbog ovog razilaženja.

Ukoliko je, pak, idžtihad u nekom pitanju neopravdan, onda nećemo opravdati one koji se suprotstavljaju i njihova je obaveza da se pokore istini. Znači, prvi dio ove izreke je ispravan, a drugi je potrebno detaljnije pojasniti.

Pozivaocima u islam nije dozvoljeno da jedni druge izbjegavaju

77. Da li je dozvoljeno islamskim pozivaocima da se međusobno izbjegavaju i da ne govore jedni s drugima zbog razilaženja u metodama poziva?

Odgovor: Nije dozvoljeno vjernicima da jedni druge izbjegavaju, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Nije dozvoljeno vjerniku da izbjegava svoga brata više od tri dana"¹, makar počinio grijeh. Nije ga dozvoljeno izbjegavati osim ukoliko će takav postupak donijeti stanovitu korist, tj. ukoliko će njegovo izbjegavanje biti razlog da se on prođe nekog griješenja ili nepokornosti. Zbog toga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, izbjegavao i ignorirao K'aba b. Malika i njegova dva prijatelja kada su izostali iz pohoda na Tebuk.

Samo ukoliko u izbjegavanju grješnika od strane vjernika postoji preovladavajuća korist, oni će se izbjegavati, a ako u tome nema koristi, onda se ova metoda neće ni primjenjivati. Ovo se odnosi općenito na grješnike, ali pozivaocima ka Allahu to nije potrebno, pa čak ni dozvoljeno, da se međusobno izbjegavaju zbog razilaženja u metodama poziva. Svako od njih treba da se okoristi metodom drugoga, ukoliko je ona korisnija i plodonosnija.

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Enesa b. Malika, r.a., br. 6065, Fethul-Bari, 10/496, Knjiga o učtivosti, Poglavlje 57. Bilježi ga i Muslim, također od Enesa b. Malika, r.a., br. 2599, Knjiga o dobročinstvu i održavanju rodbinskih odnosa, Poglavlje 7.

Nije dozvoljeno vrijeđati učenjaka koji se suprotstavi ostalim učenjacima u određenom pitanju, ukoliko za to ima valjan dokaz

78. Ako pretpostavimo da se neki čovjek iz reda učenih suprotstavio velikom broju učenjaka u nekom pitanju koje je podložno razilaženju, da li se takva osoba treba mrziti u ime Allaha i da li je treba napadati?

Odgovor: Ne, nikako. Kada bi se čovjek suprotstavio većini učenjaka oko pitanja za koje on ima dokaz da je u pravu, nije ga dozvoljeno vrijeđati, niti se prema njemu grubo odnositi. Nije dozvoljeno druge ljude huškati protiv njega, već s njim treba razgovarati.

Koliko ima manje poznatih i neshvatljivih pitanja ljudima koji misle da oko njih postoji saglasnost svih učenjaka, međutim, nakon temeljnog istraživanja, uoči se da drugo mišljenje ima tako jake dokaze, što pravedne duše podstakne da ga preuzmu i slijede onoga ko zastupa to mišljenje.

Ispravno je reći da u većini slučajeva istina biva na strani većine učenjaka, ali to ne znači da je istina apsolutno uvijek sa većinom. Možda je dokaz koji se suprotstavlja većini istinit, ukoliko sporno pitanje već ranije nije postalo predmetom konsenzusa islamskih učenjaka. Takav čovjek se ne prekora, ne smije se ogovarati, već se kroz razgovor s njim razmatra sporno pitanje s ciljem dolaska do istine. Uzvišeni Allah kaže: **“Mi smo Kur’an olakšali za pamćenje, pa ima li onih koji će pouku uzeti?”** (El-Kamer, 17)

Svakome ko želi istinu i razmišlja o Kur’anu, Allah će olakšati dolazak do vrata istine, kao što kaže šejhul-islam Ibn Tejmijje u knjizi “El-Akidetul-vasitijje”: “Ko pomno razmisli o značenjima Kur’ana, tražeći uputu, ukazat će mu se put istine.”¹

Ako se budete oko nečega sporili, odluku o tome prepustite Allahu i Poslaniku

79. Koja su pravila za koja smatrate da mogu spriječiti razilaženje u djelovanju i međusobnoj saradnji islamskih pozivalaca?

1 Komentar El-Akidetul-vasitijje od šejhul-islama Ibn Tejmijje, autor učenjak Muhammed Halil Hiras, djelo štampano 1407. h.g./ 1987. god., str. 103.

Odgovor: Nema sumnje da su mjerila za sprečavanje ovog razilaženja ustvari pridržavanje za ono na što Allah, dž.š., upućuje u Svojim riječima: **“O vjernici, pokoravajte se Allahu i Poslaniku i vašim nadređenim, a ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i onaj svijet. To vam je bolje i za vas rješenje ljepše”** (En-Nisa, 59).

Također, Uzvišeni kaže: **“Ukoliko se oko bilo čega sporite, konačan sud je kod Allaha.”** (Eš-Šura, 10)

Obaveza je da se povede dijalog sa onim koji je izašao iz okvira ispravnosti i pitanjima vjerovanja ili djelovanja, ili naučnim i praktičnim pitanjima, sve dok mu se ne očituje istina i dok se njoj ne povrati. Naša je dužnost pojasniti mu grešku i na nju upozoravati shodno svojim mogućnostima. Pored toga nećemo gubiti nadu, jer Allah je uputio ka istini ljude koji su prakticirali novotarije, pa su postali sljedbenici sunneta. Svima je dobro poznato ono što je zastupao Ebul-Hasan el-Eš'ari, Allah mu se smilovao, tako da je bio u mu'tezilskom pravcu četrdeset godina svoga života. Potom je iz njega djelimično izašao, pa ga je Allah, dž.š., uputio na ispravni put i na pravac imama Ahmeda, Allah mu se smilovao, a to je pravac ehli-sunneta vel-džemata. Rezime bi glasilo, da su pitanja islamskog vjerovanja veoma važna i obavezno je savjetovati se o njima, kao što je obavezno savjetovati se o praktičnim pitanjima.

Razilaženje omladine koja se pridržava vjere vodi slabljenju snage kojom se postiže dosljednost u slijeđenju vjere i usmjerenost ka Allahu, dž.š.

80. Šta savjetujete u vezi sa omladinom koja se pridržava vjere, a koja je često u međusobnom sukobu i koji se odriču jedni drugih?

Odgovor: Nema sumnje da je to što se dešava omladini koja je odana vjeri, u smislu razilaženja i međusobnog proglašavanja zabludjelim, te podsticaja neprijateljstva i mržnje protiv onih koji se ne slažu s njihovim pravcem i metodom, veoma žalosno i tužno, i to će možda odvesti do potpunog kolapsa. Ovakvo razilaženje je ono čemu se najviše raduju šejtani iz reda džinna i ljudi, jer oni ne vole da se dobri ljudi ujedine oko bilo čega. Oni ustvari žele njihovo razjedinjavanje, jer dobro znaju da to razbija snagu kojom se ostvaruje dosljednost

u vjeri i predanost Allahu, dž.š. Na to ukazuju riječi Uzvišenog: **“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali.”** (El-Enfal, 46) Također Uzvišeni kaže: **“I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili, kada su im već jasni dokazi došli.”** (Ali Imran, 105) Također kaže: **“Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili.”** (El-En’am, 159) Uzvišeni također kaže: **“On vam propisuje u vjeri ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte.’”** (Eš-Šura, 13)

Uzvišeni Allah zabranio nam je da se razilazimo i pojasnio nam je tragične posljedice toga. Obavezno nam je da budemo jedan ummet, da nam riječ bude zajednička, i da budemo svjesni da razilaženje nosi nered, uništava jedinstvo i neminovno utječe na slabljenje islamskog ummeta. Ashabi, r.a., su se razilazili, ali to nije odvelo do njihovog cjepkanja, neprijateljstva i mržnje. Suprotna mišljenja postojala su čak i u doba Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Primjer za to je kada je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, završio sa bitkom El-Ahzab, pa mu je Džibril došao naređujući mu da krene na pleme Benu Kurejza zato što su prekršili ugovor. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tada je rekao ashabama: **“Neka niko od vas ne klanja ikindiju osim po dolasku u Benu Kurejzu.”**¹

Krenuli su iz Medine ka Benu Kurejzi, a već je bilo nastupilo vrijeme ikindije. Jedni su rekli: **“Nećemo klanjati osim kada dođemo u Benu Kurejzu, makar sunce zašlo jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tako rekao, pa zato kažemo: ‘Čuli smo i pokoravamo se.’”**

Drugi su rekli: **“Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, time je samo htio ubrzati polazak, a nije želio odgađanje namaza. Kasnije je vijest o tome došla Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i nikoga od njih nije prekorio, niti izgrdio zbog načina na koji je shvatio njegove riječi. Ashabi se, dakle, nisu cjepkali u tabore i dijelili u stranke zato što su ponekad na različite načine shvatali Poslanikov, sallallahu alejhi ve sellem, govor. Tako je i nama obaveza da se ne razilazimo i da budemo jedan ummet.**

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Omera, r.a., br. 946. Fethul-Bari, 2/506, Knjiga o strahovanju, Poglavlje 5. Također, bilježi ga i pod brojem 4119, Fethul-Bari, 7/470-471, Knjiga o vojnim pohodima, Poglavlje 30. Bilježi ga i Muslim, br.1770.

Primjer razilaženja koje se danas može vidjeti jeste da se kaže za određenog čovjeka da je selefija, a za drugoga da je ihvanija, za sljedećeg da je tebligija, sunnija, tradicionalista itd., a sve je to cjepkanje koje za sobom povlači veliku opasnost. Ovakvim postupcima i kategorisanjima nestat će nade koju gajimo u pogledu islamskog buđenja i osvješćivanja, posebno kada se pojave razjedinjene skupine koje jedne druge proglašavaju zabludjelima i neuračunljivima.

Rješenje za ovaj problem je da idemo putem kojim su išli ashabi, r.a., i da znamo da je dotično razilaženje proizašlo iz idžtihada, a idžtihad je tu shvatljiv i opravdan. Također, moramo znati da ovakvo razilaženje ne donosi negativan utjecaj, već u suštini predstavlja saglasnost. Kako?

Naprimjer, ja imam suprotno mišljenje od tebe u određenom pitanju, jer argument koji imam nalaže mi da zastupam stav koji je suprotan tvom stavu. Ti mi se suprotstavljáš u ovom pitanju, jer tvoj argument nalaže da imaš suprotno mišljenje od mene. U stvarnosti mi se ne razilazimo, jer svako od nas uzeo je ono što misli da je ispravno na osnovu dokaza. Stoga, ono što argument nalaže je pred nama svima. Svako od nas zastupa mišljenje samo na osnovu onoga što, po njegovom uvjerenju, nalaže argument. Zato ću ti ja zahvaliti i pohvaliti te pred drugima, jer mi se argumentirano suprotstavljáš u mišljenju, a ja sam tvoj brat i tvoj prijatelj. Ovo suprotstavljanje proizlazi na osnovu tvoga argumenta, te pred mene stavlja obavezu da u svojoj duši o tebi ne osjećam ništa loše, već da te hvalim zbog onoga što misliš, a ti u suštini i jesi toga vrijedan.

Ukoliko bismo nekoga od nas prisilili da prihvati mišljenje onog drugog, u tom slučaju, moje naprimjer prisiljavanje nekoga da prihvati ono što ja zastupam, nema prioritet nad njegovim prisiljavanjem mene da prihvatim njegovo mišljenje. Zato je potrebno da ovo razilaženje koje je zasnovano na idžtihadu, ne uzimamo kao raskol, već kao saglasnost kako bi se ukazala zajednička riječ i ostvarilo dobro.

Ali šta ako neko kaže: Ovakvo rješenje nije baš lahko sprovesti među običnim ljudima, pa šta je, onda, stvarno rješenje?

Rješenje je u sljedećem: Da se okupe vodeći ljudi iz svake skupine i da sagledavaju pitanja oko kojih se razilaze da bi na takav način pokazali svoje jedinstvo i međusobno zbližavanje.

Jedne godine desio se čudan događaj na Mini, kojem sam prisustvovao ja, a i još neka braća. Došle su dvije skupine, od kojih je svaka brojala po tri ili četiri čovjeka. Međusobno su se optuživali za nevjerstvo i proklinjali jedni druge, a svi su bili hadžije! Razlog ovakvoj situaciji bio je u sljedećem: Jedna od dvije skupine rekla je da druga, kada stane da klanja namaz, stavi desnu preko lijeve ruke na prsa, a to je negiranje sunneta (tj. nevjerovanje u sunnet) jer je sunnet kod prve skupine bio da se ruke spuste prema butinama. Druga skupina je rekla: Opuštanje ruku ka butinama bez stavljanja desne preko lijeve je nevjerstvo kojim se dozvoljava proklinjanje onoga ko to čini. Oštro su se sporili. Međutim, zahvaljujući Allahu, a potom zalaganjem braće, nakon pojašnjenja kakav islamski ummet treba da bude u pogledu međusobnog zbližavanja, svi su zajedno otišli zadovoljni jedni drugima.

Pogledaj kako se šejtan sa njima poigrao oko ovog pitanja u kojem su se razišli, pa su čak jedni druge počeli proglašavati nevjernicima, a pitanje držanja ruku u namazu je jedan od sunneta, a ne temelj islama, niti je jedan od njegovih farzova, niti vadžiba. Najviše što su učenjaci rekli o stavljanju desne preko lijeve ruke na prsa jeste da je to sunnet. Drugi učenjaci kažu da je sunnet opustiti ruke, ali je ispravno ono na što ukazuje vjerodostojni sunnet, a to je stavljanje desne ruke preko lijeve podlaktice, kao što kaže Sehl b. S'ad, r.a., prema predaji koju bilježi imam Buhari: ‘Ljudima je bilo naređeno da se stavi desna ruka preko podlaktice lijeve ruke u namazu.’¹

Molim Allaha, dž.š., da našoj braći koja tragaju za metodama da've podari međusobnu bliskost, da zavole jedni druge, te da im srca učini ispravnim. Ukoliko su namjere ispravne, lahko je doći do rješenja, a ukoliko nisu, svako će biti zadivljen svojim mišljenjem i druga ga mišljenja neće zanimati. Tada će uspjeh biti isuviše daleko.

Napomena: Ukoliko se radi o razilaženju u pitanjima vjerovanja, obavezno se moraju ispraviti i usaglasiti sa onim na čemu su bili ispravni prethodnici. Obaveza je negirati i upozoravati na one koji se suprotstavljaju pravcu ispravnih prethodnika u ovoj tematici.

1 Buhari, br. 740; Fethul-Bari, 2/262; Knjiga o ezanu, Poglavlje 87.

Zašto razilaženje i podvajanje među omladinom?

81. Da li je razlog razilaženja i sporenja među omladinom to što se konstantno ne obraćaju i stalno ne savjetuju s učenim ljudima, ili je razlog tome pomanjkanje broja učenjaka koji sarađuju sa tragaocima za znanjem?

Odgovor: Nema sumnje da je ono što je spomenuto u ovom pitanju, a to je neobraćanje omladine učenicima koji su povjerljivi po svome znanju i vjeri, razlog udaljavanja i skretanja sa puta ispravnih prethodnika koji su bili poznati po svome znanju i vjeri, jer nije svaki učenjak pouzdan u tom pogledu. Omladina treba da se okuplja oko učenjaka koji to jeste u pravom smislu riječi. Ne kažem da trebaju prihvatiti sve što on govori, jer on i griješi, ali i ispravno donosi zaključke. Međutim, ukoliko je čovjek učen i za njim se drugi povode, jer su njegovi pravci i zaključci, te način na koji donosi propise iz njihovih dokaza poznati, sigurno da će ovo biti najbolja i najispravnija opcija za omladinu.

U pitanju je spomenuto pomanjkanje broja učenih ljudi. Nema sumnje da je njihov broj mali. Međutim, zahvaljujući Allahu ukazuju se naznake mnoštva u Rijadu, Kasimu i Hidžazu, jer čujemo da mnogi tamo podučavaju omladinu. Međutim, meni je najvažnije da se mladić ili djevojka strpe i pozivaju na strpljenje u onome na čemu su, te da ne ubrzavaju stvari. Isto tako, bitno je da se obraćaju i druže sa učenjacima koji su pouzdani u svom znanju i onome što im je dato u emanet.

Stjecateljima znanja nije dozvoljeno međusobno klevetanje

82. Da li je dozvoljeno to što neki tragaoci za znanjem stalno jedni druge osporavaju pa čak i klevetaju, zatim druge ljude upozoravaju na njih i njihovo djelovanje?

Odgovor: Nema sumnje da je osporavanje, vrijeđanje i umanjivanje vrijednosti učenjaka jednih prema drugima zabranjena stvar. Kada čovjeku nije dozvoljeno da ogovara svoga brata vjernika, iako nije učenjak, kako da mu onda bude dozvoljeno da ogovara svoju braću učenjake i vjernike. Obaveza je vjernika da svoj jezik sačuva od ogovaranja braće muslimana. Uzvišeni kaže: **“O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja. Neka sumnjičenja su zaista grijeh. I ne uhodite**

jedni druge i ne ogovarajte jedni druge! Zar bi nekome od vas bilo drago da jede meso umrlog brata svoga, vama je to odvratno, zato se bojte Allaha.” (El-Hudžurat, 12)

Onaj koji je stavljen na ovu vrstu iskušenja treba znati da će ukoliko bude osporavao i obezvrjeđivao učenog, to biti povod da on odbaci i istinu koju ovaj učenjak govori. Takav ne vrijeđa samo učenog kao individuu, već osporava i vrijeđa ono što je Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, ostavio u nasljedstvo jer su učenjaci nasljednici vjerovjesnika. Ukoliko bude vrijeđao i osporavao učenjake, ljudi više neće imati povjerenja u njihovo znanje koje je naslijeđeno od Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, niti u bilo koji dio šerijata koji prezentira ovaj obezvrijeđeni učenjak.

Ne kažem da je svaki učenjak bezgrješan, već da je svaki čovjek podložan griješenju. Kada kod učenog primijetiš grešku shodno onome što ti misliš da je greška, razgovaraj s njim. Ukoliko se ustanovi da je istina na njegovoj strani, dužnost ti je da ga slijediš. Ukoliko otkriješ da je njegov govor pogrešan, obaveza ti je odbaciti njegov stav i pojasniti njegovu grešku, jer prihvatanje ili prešutno odobravanje greške nisu dozvoljeni. Međutim, nemoj sebi dozvoliti da učenjaka pri tome omalovažavaš i vrijeđaš, jer je on učenjak poznat po dobroj namjeri. Postupi tako da kažeš da su ljudi rekli to i to, to mišljenje je slabo i sl. Zatim pojasni i istakni ispravno mišljenje koje ti zastupaš, pa će ovakav postupak biti daleko bolji.

Ukoliko je naša želja obezvrijediti učenjake poznate po dobrim namjerama zbog greške u koju su zapali u pitanjima vjere, morali bismo onda obezvrijediti i vrijeđati velike učenjake. Međutim, naša je obaveza postupiti onako kako sam već objasnio. Kada kod učenog vidiš grešku, razgovaraj s njim, jer ukoliko se ustanovi da si u pravu, sigurno će te slijediti. Ukoliko se ustanovi suprotno, a razilaženje bude u onim pitanjima gdje se razilaženje i tolerira, onda ti je obaveza da se od njega suzdržiš, neka on govori ono što zastupa, a i ti ostani pri svom mišljenju.

Razilaženja u mišljenju nisu ništa novo i postojala su još u vrijeme ashaba. Ako se primijeti greška, a učenjak na njoj ustraje, želeći tako učvrstiti svoje mišljenje, obaveza ti je da na to ukazuješ i odvrćaš od te greške. Međutim, ne na temelju uvrede i pobijanja ovog čovjeka,

ili želje za osvetom, jer on može govoriti istinu u drugim stvarima oko kojih se nisi s njim sporio.

Savjetujem svoju braću da se udalje od ovog iskušenja i bolesti. Molim Allaha da meni i njima podari lijek od svega što nam pravi mahane ili nam šteti u našoj vjeri i dunjaluku.

Molim Allaha da pomogne učenjake zbog nepravde koju im nanose jezici neuračunljivih

83. U omladinskim krugovima često se čuju priče u kojima se preuveličavaju greške učenjaka. Kako savjetovati i usmjeravati omladinu vezano za ovaj problem?

Odgovor: Molim Allaha da pomogne učenjake u pogledu onoga što jezici neuračunljivih protiv njih govore. Prvo: Učenjaci, u svom radu, nailaze na mnogobrojne poteškoće. Mi, prije svega, često čujemo određene stvari koje se pripisuju pojedinim učenjacima. Međutim, poslije istraživanja zaključimo da je stvar sasvim suprotna. Veoma često se govori: Rekao je taj i taj, pa nakon istraživanja spoznamo da je situacija sasvim drugačija. Ovo je velika nepravda. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "Nije isto slagati na mene i slagati na vas."¹ Slagati na učenjake u onome što je vezano za Allahov zakon, ne znači slagati samo na jednog običnog čovjeka, jer je ta laž usmjerena i na šerijatski propis koji se pripisuje dotičnom pouzdanom učenjaku. Stoga, što se radi o većem i povjerljivijem učenjaku, laž koja se iznese na njega veća je i opasnija. Kada bi nekom običnom čovjeku rekao da je neki drugi, isto tako običan čovjek, nešto rekao, on na to uopće ne bi obratio pažnju. Međutim, kada bi mu rekao da je određenu vijest ili informaciju rekao neko u koga on ima povjerenja, odmah će ti se odazvati i u to povjerovati. Tako ćeš naći neke ljude koji imaju svoje razmišljanje i ideju za koju smatraju da je istina i čine sve da je ljudi prihvate, ali put do ostvarenja tog cilja nalaze samo u iznošenju laži na nekog poznatog i povjerljivog učenjaka. Tako kažu: "To i to je rekao taj i taj", želeći kroz laž na učenjaka promovirati

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 1291, Knjiga o dženazi, Poglavlje o pokuđenosti naricanja za umrlim. Bilježi ga i Muslim, br. 2154-2156, Knjiga o dženazi, Poglavlje u kojem se govori da umrli biva kažnjen zbog plaća i naricanja njegove porodice za njim. Hadis prenosi Mugire b. Šu'be, r.a.

svoje mišljenje ili ideju. Ovakav postupak uistinu je vrlo opasan. To nije samo atak na ličnost učenjaka, već se cijelo pitanje odnosi na određeni Allahov propis.

Drugo, preuveličavanje grešaka, kao što si rekao, također je greška i vid neprijateljstva. Učenjak je, bez sumnje, samo čovjek, a samim tim i griješi i pogađa. Međutim, kada učenjak pogriješi, naša je dužnost da mu se obratimo i pitamo da li je to uistinu rekao. Ukoliko kaže da jeste, i mi to smatramo greškom, upitat ćemo ga ima li dokaz za svoj stav po određenom pitanju. Ako sa njim uđemo u dijalog, ustanovit ćemo istinu. Svaki pravedan učenjak boji se Allaha, dž.š., i neminovno će se vratiti istini ukoliko je pogriješio. Također, mora javno obznaniti da se povratio onome što je ispravno. Preuveličavanje greške učenjaka i njeno spominjanje u najgorim okolnostima, nesumnjivo je neprijateljstvo protiv tvoga brata muslimana, pa i protiv šerijata. Ovo govorim zato što, kada ljudi imaju povjerenja u određenu osobu, a zatim se to povjerenje poljulja, kome će se onda obraćati za savjet? Zar da ljudi ostanu zbunjeni i neodređeni, bez vođe koji će ih voditi u Allahov šerijat, ili da se okrenu nezalici koji će ih zavesti sa Allahovog puta nenamjerno, ili će biti prepušteni pokvarenim učenjacima koji će ih namjerno odvesti sa Allahovog puta?

Nije dozvoljeno optuživati i sumnjičiti dobre ljude

84. Postoje opasne optužbe protiv onih koji naređuju dobro i odvrćaju od zla, kao npr. optužbe da su ishitreni, iako nailaze na mnoge poteškoće i suprotstavljanja od strane ljudi koji javno i tajno krše šerijatska pravila i norme. Na takav način postali su predmet ismijavanja na sijelima, a posebno među svojom braćom muslimanima. Koji su vaši savjeti za one koji narušavaju njihovu čast ili o njima govore?

Odgovor: Optuživanje i napadanje na čast dobrih ljudi teže je od napadanja na čast običnih ljudi. Oni koji naređuju dobro i odvrćaju od zla zasigurno su ljudi koji sa sobom nose veliko dobro. Optuživanje i napadanje na njih umanjuje važnost institucije naređivanja dobra i odvrćanja od zla. Postoji opravdana bojazan da onaj ko se dotiče njihove časti, ustvari mrzi naređivanje dobra i odvrćanje od zla, a u tome je sigurno opasnost za opstanak vjere dotičnog pojedinca. Zato Uzvišeni kaže: **“To je zato što oni mrze ono što je Allah objavio, pa je On njihova djela poništio.”** (Muhammed, 9)

Obaveza je paziti one koji naređuju dobro i odvrćaju od zla, štititi ih, pomagati, braniti njihovu čast, jer oni izvršavaju veliku dužnost koja se smatra jednom od strogih obaveza islamskog ummeta.

Ipak, naglašavam da ne možemo u potpunosti tvrditi da oni koji naređuju dobro i odvrćaju od zla nemaju grešaka, kao što to ne možemo reći ni za sebe. Naša braća koja nose ovu misiju preživljavaju velike poteškoće i zamore, pa molimo Uzvišenog Allaha da to bude razlog oprosta njihovih grijeha, podizanja njihovih stepena, molimo Allaha da im bude na pomoći.

Njihova dobra su daleko veća od grešaka koje ponekad počine neki članovi ove institucije, jer neke od njih savladaju ljubomora i osjećaji, pa se zna desiti da ne mogu kontrolirati svoje postupke. Sjetite se, upravo to se desilo i ashabima, kada je u mesdžid došao beduin i pomokrio se, pa su oni na njega povikali, počeli da ga tjeraju, pa ih je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, smirio.¹

Trebamo imati na umu da ovakve primjere i okolnosti ipak ne smijemo uzimati kao alibi za prigovor i kritiziranje svih članova ove institucije, ili za sve postupke određene osobe. Zapravo, obaveza nam je da im tražimo opravdanje, da s njima razgovaramo, te da im pojasnimo put razboritosti pri rješavanju problema.

DEVETA OBLAST

ULOGA ŽENE U ŠIRENJU ALLAHOVE VJERE

Zahvala pripada Allahu, samo Njega hvalimo, od Njega pomoć i oprosta tražimo. Njemu se utječemo od zla naših duša i zla naših djela. Onaj koga Allah uputi, taj neće zalutati, a onaj koga On na stranputicu odvede, niko mu na Pravi put neće ukazati. Svjedočim da nema istinskog boga osim Allaha, koji je Jedan i Jedin i koji nema sudruga, i svjedočim da je Muhammed Njegov rob i poslanik. Allah ga je poslao sa jasnom uputom i vjerom Istine, pa je on poslanicu

¹ Izvor hadisa prethodno je naveden.

dostavio, povjereni emanet ispunio, svoj ummet je savjetovao i radi Allaha se istinski borio. Neka je Allahov salavat i spas na njega, njegovu časnu porodicu i njegove ashabe, kao i na sve one koji ih slijede u dobročinstvu do Sudnjeg dana.¹

Sretan sam što imam priliku reći nešto o ovoj vrlo bitnoj i značajnoj temi: "Uloga žene u popravljaju i reformi društva", a što osjećam u sebi i želim podijeliti sa vama.

Stoga, moleći Uzvišenog Allaha da mi pomogne i tražeći od Njega da me uputi na ono što je ispravno i korisno, kažem sljedeće: Ženina uloga u popravljaju stanja jednog društva izuzetno je velika i značajna, jer popravljane opće situacije i stanja u kojem se nalazi jedno društvo biva na dva načina:

Prvi: Na vidljiv način, tj. kroz javno i transparentno djelovanje na ulici ili recimo u džamiji. Na ovom polju, uloga muškaraca je daleko izraženija i upečatljivija od uloge žene jer su oni po svojoj prirodi i ulozi koju im je dodijelio šerijat više pogodni za ovu vrstu djelovanja.

Drugi: Popravljane stanja jednog društva na način koji u javnosti nije vidljiv niti uočljiv, već se odvija "iza zidova", tj. u privatnim kućama i stanovima. Ova zadaća uglavnom je prepuštena ženama jer su one gazdarice u kući, kako to kaže Uzvišeni Allah obraćajući se Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, ženama: **"U kućama svojim boravite i ljepotu svoju, kao u davno pagansko doba, ne pokazujte, i molitvu obavljajte i zekat dajite, i Allaha i Poslanika Njegova slušajte! Allah želi da od vas, o porodicu Poslanikova, grijehe odstrani, i da vas potpuno očisti"** (El-Ahzab, 33).

1 Ovaj tekst koji govori o ulozi žene na polju islamskog misionarstva, u osnovi je predavanje koje je uvaženi šejh Muhammed b. Salih el-Ušejmin, r.h., održao u četvrtak 23. 4. 1412. h. godine u Džiddi, KSA. Uvaženi šejh nam je dozvolio da ovo predavanje štampano u vidu brošurice pa da je nakon toga i podijelimo kako bi korist od predavanja bila veća i sveobuhvatnija. Molimo Uzvišenog Allaha da ga zbog toga nagradi najboljom nagradom, jer On je onaj koji sve čuje i koji se odaziva.

Prvotno sam ovo predavanje štampao u zasebnoj brošurici, a nakon toga, imajući u vidu veliku korist koju sadrži, odlučio sam da ga uvrstim i u ovu knjigu nadajući se da će Uzvišeni Allah u tome dati korist koju je dao i u originalnom predavanju. (Ebu Enes Alij b. Husejn Ebu Levz)

Važnost ženine uloge u popravljanju stanja jednog društva

Nećemo pogriješiti ako zaključimo da popravljanje stanja najmanje jedne polovine nekog društva zavisi od ženine uloge i njenog zalaganja. To zaključujemo na osnovu dvije činjenice:

Prva: Broj žena u svijetu je u najmanju ruku jednak broju muškaraca, a možda su čak žene i mnogobrojnije od njih. Naravno, ovo se razlikuje od podneblja do podneblja i od jednog vremenskog perioda do drugog, pa je tako moguće da je i broj žena u nekom podneblju ili regiji veći od broja muškaraca, dok je situacija u nekom drugom regionu sasvim suprotna pa su u njemu muškarci mnogobrojniji od žena. Isto tako, ponekad će broj muškaraca i žena varirati u zavisnosti od vremenskog razdoblja u kojem žive. Bilo kako bilo, broj žena je uvijek velik, pa samim tim, one mogu odigrati veliku ulogu u reformi i popravljanju stanja jednog društva.

Druga: Sve generacije i pokoljenja uglavnom stasavaju u krilima žena, tj. svojih majki, a to dovoljno ukazuje na važnost ženine uloge u kreiranju jednog društva i njegovog popravljanja.

Faktori koji pomažu u osposobljavanju žene za preuzimanje ove uloge

Kako bi žena preuzela tu važnu ulogu u popravljanju društva i na tom polju postigla pozitivne rezultate, ona mora biti osposobljena za tu ulogu i pri sebi imati određene kvalitete. Između ostalog, treba obratiti pažnju na sljedeće faktore:

Prvi faktor: Čestitost i dobrotu, tj. da je dotična žena sama po sebi dobra, čestita, kreposna i pobožna, te da bude najljepši primjer i uzor na koga će se ugledati ostale žene. Međutim, postavlja se pitanje na koji način će žena postići ovaj kvalitet i dostići ovaj stepen?

Svakoj ženi treba da bude jasno da nikada neće postići spomenuti kvalitet osim kroz učenje ispravnog šerijatskog znanja koje će steći ili učenjem iz knjiga, ili učenjem pred islamskim učenjacima, bez obzira bili ti učenjaci muškarci ili žene.

U našem vremenu itekako je olakšano učenje i stjecanje znanja direktnim slušanjem islamskih učenjaka i to posredstvom audio-kaseta koje su, hvala Allahu, postale vrlo značajan faktor u usmjeravanju društva ka onom što je dobro i pozitivno. Stoga potcrtavamo, kako bi žena postala dobra i stekla lijepe osobine, ona se mora šerijatski educirati i stjecati islamsko znanje. Nije moguće postati dobar osim posredstvom ispravnog znanja.

Drugi faktor: Rječitost i sposobnost da kvalitetno prenosi i prezentira ono što zna. Ovo je Allahov dar, a podrazumijeva da je žena elokventna, da se lijepo izražava i da je sposobna drugima iskreno prenijeti ono što osjeća u sebi i prezentirati im misli i poruke koje kriju njena duša i njeno srce, a koje želi podijeliti sa drugima. Veliki broj ljudi u sebi ima jako suptilne i nježne osjećaje, ali nisu sposobni da ih iznesu i prenesu drugima. Ponekad to pokušaju, ali se izražavaju nejasno i nespretno tako da ne postignu željeni cilj. Govornik ne bude u stanju da ljudima kaže ono što misli i tako na njih ne izvrši pozitivan utjecaj niti popravi njihovo stanje.

Kada smo već kod ovoga, postavlja se pitanje na koji način se postiže rječitost i elokventnost, tj. na koji način iskrenim i emotivnim frazama i suptilnim riječima, drugima prenijeti ono što čovjek osjeća u sebi?

Ovo se donekle postiže učenjem i proučavanjem arapskog ili bilo kojeg drugog jezika, njegove gramatike, stilistike i svih ostalih jezičkih disciplina. Nakon toga, ovu vještinu mora razvijati tako što će barem povremeno ženama držati predavanja, kroz koja će nastojati da im na ispravan i lijep način prenese ono što osjeća u sebi i što želi podijeliti sa onima kojima se obraća.

Treći faktor: Mudrost, tj. da je žena sposobna da na lijep i mudar način vjeru predstavi i prezentira onima kojima se obraća. Učenjaci mudrost definiraju kao "stavljanje neke stvari na njeno odgovarajuće mjesto", i ona je velika Allahova blagodat koju On daruje onome kome hoće od Svojih robova. Rekao je Uzvišeni: "**On daruje mudrost onome kome On hoće, a onaj kome je mudrost darovana – darovan je blagom neizmjernim...**". (El-Bekare, 269) Koliko se samo puta zbog nedostatka mudrosti desi propust koji uzrokuje nepostizanje cilja. U mudrost prilikom pozivanja u Allahovu vjeru spada i to da se prema osobi koju pozivaš odnosiš na način koji joj je i primjeren, tj. da uzmeš

u obzir njeno stanje i situaciju. Tako naprimjer, ukoliko se bude radilo o teškoj neznanici, primijenit ćeš metode koje odgovaraju njegovom stanju, a ako se radi o učenoj osobi koja posjeduje određenu količinu znanja, ali je pomalo nemarna, nehajna i nepažljiva, i njoj ćeš se obratiti na način koji odgovara njenom stanju i okolnostima. Isto tako, ako se radi o učenjaku koji je donekle ohol i na neki način odbija istinu, i prema njemu ćeš zauzeti stav koji je primjeren njegovom ponašanju.

Ljudi se, dakle, shodno rečenom, dijele na tri skupine: prva, neznanica; druga, učen ali nemaran čovjek; treća, oholi učenjak. Sve trojicu ne možemo staviti na isti stepen, već ćemo prema svakom od njih postupiti na način koji je njemu primjeren i koji odgovara njegovom stanju. Stoga, kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Muaza b. Džebela poslao u Jemen, rekao mu je: ‘Ti ćeš zaista doći narodu koji su sljedbenici Knjige...’¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao mu je ovo da ga upozna sa njihovim stanjem, kako bi se on mogao pripremiti za susret s njima, i kako bi shvatio šta je bitno i korisno da im govori na osnovu njihove situacije i stanja u kojem se nalaze.

Primjeri Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, mudrosti u pozivanju drugih u Allahovu vjeru

Da je upotreba mudrosti prilikom pozivanja drugih u Allahovu vjeru poželjna stvar, svjedoče događaji iz vremena onoga koji je bio najmudriji, i od svih ljudi najpronijljiviji, a to je niko drugi do Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem. Na to, između ostalog, ukazuju i sljedeći primjeri:

Prvi primjer: Beduin koji je u džamiji izvršio malu nuždu

Bilježe Buhari, Muslim i drugi, a prenosi Enes b. Malik, r.a., da je jedne prilike neki beduin ušao u (Poslanikovu, sallallahu alejhi ve sellem) džamiju i počeo vršiti malu nuždu unutar džamije. Kada su ashabi ovo vidjeli, obuzeo ih je polet i ljubomora, pa su na njega počeli vikati i prijeteći galamiti. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kome je Uzvišeni Allah darovao mudrost u pozivanju drugih u Njegovu vjeru, reče: ‘Ne prekidajte ga dok vrši nuždu, pustite ga neka završi...’, pa kada je beduin obavio svoju potrebu, Poslanik, sallallahu alejhi ve

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

sellem, naredio je da se na mjesto na koje je beduin izvršio nuždu prolije kanta vode, a zatim je pozvao ovog beduina i rekao mu: ‘‘Uistinu, nije primjereno u ovim džamijama nanositi nikakvu neprijatnost u vidu nečistoća i prljavštine, već su džamije sagrađene da se u njima obavlja namaz, uči Kur’an i spominje Uzvišeni Allah...’’¹

Imam Ahmed, r.h., bilježi da je ovaj beduin nakon ovoga rekao: ‘‘Allahu moj, smiluj se meni i Muhammedu, i nemoj se smilovati nikome osim nas dvojice.’’²

Iz ovog događaja možemo uzeti sljedeće pouke:

Prva: Drugove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, bio je obuzeo polet i ljubomora, te su počeli galamiti na ovog čovjeka zbog onoga što je učinio. Iz postupka ashaba, r.a., možemo zaključiti i kao pouku uzeti da nije dozvoljeno prešutno odobravati činjenje nekog zabranjenog i lošeg djela, već je obaveza što prije osuditi i spriječiti onoga koji čini to zlo. Međutim, ukoliko će brzopleta osuda dotičnog zlodjela dovesti do još veće štete od samog lošeg djela, onda je obaveza malo sačekati i strpjeti se dok ne prođe opasnost da osuda tog zla odvede u još veće zlo i napravi veću štetu. Zbog ovoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, spriječio ashabe da kore i grde ovog beduina, pa ih je čak zbog njihovog postupka i izgrdio.

Druga: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je u startu odgodio negiranje lošeg djela kako bi spriječio da se desi ono što je gore i veće od njega. Prešutio je i dozvolio da ovaj beduin obavi svoju potrebu do kraja, ali je tako spriječio jedan od dva sljedeća scenarija koji bi se neminovno dogodili da ga je prekinuo i naredio mu da odmah prestane sa mokrenjem:

1. možda bi ustao otkrivenog stidnog mjesta kako bi spriječio da se njegova odjeća onečisti mokraćom, što bi uzrokovalo još veće i opsežnije prskanje mokraće po džamiji. Dakle, da je ovako postupio, to bi dovelo do toga da ljudi vide njegovo stidno mjesto, a i džamija bi se više onečistila. Ovo oboje predstavlja vrstu štete i zla;

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Ahmed u Musnedu, 2/239. Ovaj dodatak bilježi i Buhari, br. 6010.

2. da je ostao u položaju u kojem je i bio, i prekinuo mokrenje, u tom slučaju bi mu stidno mjesto ostalo pokriveno, ali bi mu se odjeća uprljala mokraćom.

Zbog ove dvije štete, od kojih bi se jedna neminovno desila da ga je prekinuo u njegovom mokrenju, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prešutno je odobrio da dovrši svoju potrebu. Pored toga, i da ga je prekinuo, u tom trenutku nije mogao otkloniti štetu koja se već desila onečišćenjem džamije od strane ovog beduina jer je već počeo vršiti malu nuždu.

Iz ovog dijela priče uzimamo veoma bitnu pouku, a ona glasi: ukoliko uklanjanje ili sprečavanje nekog zla direktno vodi u zlo koje je veće od njega, u tom slučaju to prvo zlo ne treba ni negirati niti treba išta poduzimati, jer je to način da se od dvije štete izabere ona koja je manja. U prilog ovom pravilu ide i zabrana psovanja i vrijeđanja lažnih idolopokloničkih božanstava. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili.”** (El-En’am, 108)

Svi mi znamo da je omalovažavanje i ponižavanje idolopokloničkih lažnih božanstava i kipova poželjna i Allahu draga stvar, međutim, kada se tim postupkom izazivaju nevjernici pa to dovodi do toga da oni iz osвете i odmazde psuju Onoga koji se ne smije vrijeđati niti omalovažavati, a to je Uzvišeni Allah, onda nam je Allah to i zabranio, kako je to vidljivo iz prethodno citiranog ajeta.

Treća: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, požurio je da što prije ukloni štetu koja se već desila, jer odgađanje uklanjanja neke štete ili njenih tragova može donijeti neželjene posljedice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mogao je odgoditi čišćenje mjesta na koje se beduin pomokrio do vremena klanjanja namaza, pa tek onda, pred sami namaz, narediti da se na to mjesto proljeje voda i tako očisti, međutim, on je naredio da se to učini odmah jer je postojala mogućnost da će to kasnije zaboraviti ili da će na neki način biti spriječeni da to učine. Ovo je također vrlo bitan momenat na koji posebno treba obratiti pažnju. Dakle, obaveza je što prije otkloniti nastalu štetu iz bojazni da za to kasnije neće biti mogućnosti ili da će se na to zaboraviti. Tako naprimjer, ukoliko čovjek na neki način nečistoćom isprlja svoju odjeću, bez obzira bila to odjeća u kojoj po običaju klanja ili ne, najbolje mu je da što prije očisti i opere

tu nečistoću i da čišćenje ne odgađa za kasnije, jer postoji mogućnost da će na to kasnije zaboraviti, ili da će na neki način biti spriječen da to učini, kao naprimjer da mu ponestane vode ili nešto tome slično.

Zato kada se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, malo dijete pomokriilo u krilo, odmah je naredio da mu se donese voda pa ju je poprskao po mjestu na koje je dijete izvršilo nuždu. Dakle, nije odgodio čišćenje svoje odjeće do vremena nastupanja namaskog vremena iz razloga koji smo maloprije spomenuli.

Četvrta: Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio je ovog beduina o suštini i svrsi džamija, i objasnio mu da su one u osnovi izgrađene kako bi se u njima klanjalo, učio Kur'an i kako bi se u njima veličao i spominjao Uzvišeni Allah, te da u njima nije primjereno činiti ništa što je odvratno i nepristojno. Dakle, džamije se trebaju poštivati i čistiti, i u njima se smije činiti samo ono čime je zadovoljan Uzvišeni Allah, kao što je naprimjer učenje Kur'ana, obavljanje namaza i tome slično.

Peta: Ukoliko čovjek nekoga bude pozivao u Allahovu vjeru i to bude činio mudro, blago i na najljepši način, postići će daleko veće i bolje rezultate nego da ga poziva na grub i surov način. Ovaj beduin se itekako okoristio ovim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, blagim riječima, i u potpunosti ih je prihvatio. Otišao je do te mjere da je rekao svoje poznate riječi: "Allahu moj, smiluj se meni i Muhammedu, i nemoj se smilovati nikome osim nas dvojice".¹

Iz ovog događaja vidimo da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u ophođenju prema ovom čovjeku, upotrijebio blagost i nježnost jer je on bez sumnje bio velika neznalica. Inače, nikada se ne bi moglo desiti da čovjek koji poznaje svetost i nepovredivost džamije ustane između ljudi i počne mokriti u jednom džamijskom ćošku.

Drugi primjer: Ashab koji je u danu mjeseca ramazana spolno općio sa svojom suprugom

Bilježi Buhari, a prenosi Ebu Hurejre, r.a., da je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, došao čovjek i rekao: "Upropašten sam, o Allahov Poslaniče!" On ga upita: "A šta te upropastilo?" Čovjek reče: "Spolno sam općio sa svojom suprugom u toku ramazanskog posta."

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Svakako da je ovo veliki prekršaj i ogroman propust, međutim, pogledajmo kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupio s ovim čovjekom. Da li ga je prekorio? Da li ga je izgrdio? Da li je na njega glas podigao? Nikako! Ovaj čovjek došao je potišten, žudeći za pokajanjem, a ne oholo i bezobzirno, ne interesirajući se za stanje u koje je upao. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitao ga je da li može pronaći roba koga bi oslobodio, kako bi mu to bio iskup za ono što je počinio, a on je odgovorio da ne može. Upitao ga je može li postiti dva mjeseca uzastopno, a on opet odgovori da to nije u stanju. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, opet ga upita da li je u mogućnosti da nahrani šezdeset siromaha, ali njegov odgovor opet je bio isti. Ni to nije mogao. Ovaj čovjek je sjeo, a u tom trenutku neko je Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, donio datule. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče ovom čovjeku: "Uzmi ove datule i podijeli ih kao sadaku", kako bi mu to bio iskup za propust koji je učinio. Čovjek tada reče: "Zar postoji neko siromašniji od mene, Allahov Poslaniče?! Tako mi Allaha, nema nikoga u Medini da je siromašniji od mene i mojih ukućana!" Tada se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nasmijao tako da su mu se ukazali kutnjaci, a potom mu je rekao: "Tim datulama onda nahrani svoju porodicu."²

Ova priča nosi mnoge pouke. Između ostalog i tu da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije grubo postupio prema ovom čovjeku, niti ga je prekorio, niti ga izgrdio, a sve iz razloga što je on došao kao pokajnik želeći oprost i rješenje za svoj problem. Velika je razlika između ovakvog čovjeka i čovjeka koji je inadžija i oholnik. Ovaj je došao tražeći pomoć i želeći se riješiti problema u koji je upao, stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, prema njemu i postupio na opisan način, pa se isti vratio svojoj porodici noseći plijen koji mu je darovao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, tj. datule koje je u osnovi on trebao podijeliti kao iskup za ono što je učinio, da nije bio siromašan koliko jeste.

Treći primjer: Čovjek koji je kihnuo u namazu

Ovaj primjer uzimamo iz događaja čiji je sudionik Muavija b. Hakem, r.a., koji je klanjao namaz za Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, pa je neki čovjek u toku namaza kihnuo, a zatim se zahvalio Allahu riječima: "Elhamdulillah". Čuvši njegove riječi, Muavija

² Izvor hadisa prethodno je naveden.

b. Hakem, r.a., nazdravi mu riječima: “Jerhamukellah – Allah ti se smilovao”. Zbog toga što je progovorio, ljudi koji su klanjali počеше ga “šamarati” svojim pogledima, a on, primijetivši to, reče: “Šta je, majka vas ne izgubila!” Nakon što je i ovo rekao, ljudi počеше rukama udarati po svojim natkoljenicama kako bi prestao pričati, pa on tada i zašuti. Kada je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, završio namaz, pozva ovog ashaba pa mu reče: “U namazu nije primjereno govoriti obični ljudski govor. U namazu se veliča Allah i uči se Kur’an.”¹

Muavija b. Hakem, r.a., je u kontekstu ovog događaja o Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Draži mi je i od oca i od majke, nikada nisam vidio boljeg i ljepšeg učitelja od njega. Nije me prezreo niti me je izgrdio.”

Četvrti primjer: Čovjek koji je nosio zlatni prsten

Ovaj primjer uzimamo iz priče o čovjeku koji je nosio zlatni prsten, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već je prethodno pojasnio da je nošenje zlata zabranjeno muškarcima njegovog ummeta. Kada je vidio prsten na ruci ovog čovjeka, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: “Neko od vas uzima vatrenu žeravicu i stavlja je na svoju ruku.”² Zatim je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, lično skinuo prsten s ruke ovog čovjeka i onda ga bacio. Nakon što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, otišao od ovog čovjeka, neko mu reče: “Uzmi ga i okoristi se njegovom vrijednošću!”, a on reče: “Tako mi Allaha, nikada neću uzeti prsten koji je bacio Allahov Poslanik!”

U Poslanikovom, sallallahu alejhi ve sellem, odnosu spram ovog čovjeka primjećujemo dozu žestine i grubosti, jer se može razumjeti da je ovaj čovjek prethodno bio upoznat sa propisom zabrane nošenja zlata za muškarce. Zbog toga je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, prema njemu ovako i postupio, za razliku od njegovih postupaka u primjerima koje smo već naveli.

Stoga, obaveza je da onaj ko poziva u Allahovu vjeru prema svakom čovjeku postupi na odgovarajući način, shodno njegovoj situaciji i njegovom nivou. Postoje oni koji ne znaju, postoje oni koji znaju, ali su pored svoga znanja pomalo nemarni i lijeni, i postoje oni koji znaju

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

ali su ohole inadžije. Prema svakoj od ovih skupina treba postupiti na različite načine, shodno onome što smo već pojasnili.

Četvrti faktor: Da žena bude dobar pedagog i najbolji odgajatelj, te da svoju djecu odgaja na najljepši mogući način. Ta djeca su muškarci i žene budućnosti, a prvo s kim se susreću na ovom svijetu i od koga uče jesu njihove majke. Ukoliko majka bude dobrog morala i lijepog ponašanja, te se djeca budu odgajala u njenom naručju, ta djeca će isto tako imati lijepo ponašanje i odigrat će bitnu ulogu u popravljaju stanja jednog društva.

Stoga su majke dužne i obavezne da vode brigu o svojoj djeci i da posvete veliku pažnju njihovom odgoju. Ukoliko pri tome naiđu na probleme i teškoće, pomoć trebaju potražiti od očeva ili od onih koji se brinu o djeci ako nemaju očeve, poput njihove braće, amidža, bratića i ostalih.

Žena ne smije pokleknuti pred izazovima današnjice, predati se, i reći: "Ljudi su postali takvi i takvi, ja tu ništa ne mogu promijeniti". Ukoliko bismo svi mi popustili pred svim onim što nam je donijela današnjica, od ružnih i negativnih pojava, i zaključili kako ne možemo promijeniti ništa, tada nikada ne bi došlo da reforme društva niti bi se ono ikada popravilo. Svrha reforme jednog društva i jeste popravljaje stanja nabolje kada se proširi zlo, pa kada se zlo popravi nabolje, to bolje opet treba mijenjati na nešto još bolje, sve dok se stanje u potpunosti ne popravi.

Isto tako, pokleknuti pred izazovima novog vremena i predati se svemu onome što ono nosi sa sobom, od negativnih i ružnih pojava, je stvar koju šerijat ne tolerira niti je uopće priznaje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, poslan je mušričkom, idolopokloničkom narodu koji su obožavali kipove, kidali rodbinske veze, nasilje jedni drugima činili i nepravedno jedni prema drugima postupali, ali on nije pred time pokleknuo niti se predao. To mu Uzvišeni Allah nikako nije dopustio, već mu se sljedećim riječima obratio: **"Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani"** (El-Hidžr, 94).

Uzvišeni Allah naredio mu je da ispovijeda istinu i da ne mari mnogo za mušrike, te da privremeno zaboravi na njihov širk i mnogoboštvo koje ispovijedaju, kao i neprijateljstvo koje pokazuju,

sve dok Allah ne učvrsti njegov položaj i dok ono s čim je on došao ne bude preovladavajuće, što se na kraju i desilo. Dakako, neko će reći kako je mudrost mijenjati situaciju i stanje u kojem se nalazimo i to je svakako tačno, međutim to se neće desiti onom brzinom i tempom kojim želimo da se to desi jer se društvo nalazi u situaciji kakva i jeste, tj. loša i daleko od pozitivne. Stoga smo dužni među ljudima djelovati polahko i postepeno, pojašnjavajući im prvo ono što je najbitnije i najvažnije, a nakon toga se fokusirati i na stvari koje su manje bitne. Ovako smo dužni postupati sve dok ne ostvarimo zacrtane ciljeve i ne dođemo do konačnog cilja.

Peti faktor: Aktivnost i praktično djelovanje na polju širenja Allahove vjere

Žena je obavezna da preuzme aktivnu ulogu u prosvjećivanju, edukaciji i poučavanju pripadnica istog spola kroz razne društvene aktivnosti, naprimjer kao profesorica ili nastavnica djelujući kroz prosvjetno-obrazovni sistem, bilo da se radi o osnovnom, srednjem ili visokom obrazovanju. U društveno korisne aktivnosti kojima se žene trebaju posvetiti spadaju i razne vrste druženja i posjeta koje žene mogu upriličiti, kroz koje se razmjenjuju lijepe riječi i savjeti.

Čuli smo, hvala Allahu, da su neke žene izrazito aktivne na ovom polju, te da su organizirale ženska druženja edukativno-odgojnog karaktera, na kojima se izučavaju šerijatske nauke i arapski jezik, što je bez sumnje izrazito lijepa stvar i zaslužuje svaku pohvalu. Žene koje su učestvovala u ovom velikom hajru imat će nagradu i nakon smrti, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘‘Kada čovjek umre, njegova djela se prekidaju osim u tri situacije: ako iza sebe ostavi trajnu sadaku, ili znanje kojim će se neko koristiti, ili dobro dijete koje će za njega moliti.’’¹

Ukoliko se žena na ovakav način aktivira u svome društvu pozivajući u Allahovu vjeru, bilo kroz organiziranje spomenutih sijela i druženja ili kroz rad u odgojno-obrazovnim institucijama, poput škola ili fakulteta, nema nikakve sumnje da će svojim djelovanjem ostaviti veliki trag i uveliko utjecati na poboljšanje stanja cjelokupnog društva i zajednice.

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Ovo je ono što sam htio reći o ulozi žene u reformi i popravljajući stanja jednog društva, i o faktorima koji bitno utječu na osposobljavanje žene za preuzimanje ove uloge.

Allaha Uzvišenog molim da nas uputi na Pravi put i da nas učini od onih koji će drugima ukazivati na put istine, i molimo Ga Uzvišenog da nas učini od dobrih koji će popravljati stanje ka onome što je dobro i korisno. Neka nam se Uzvišeni Allah svima smiluje, On je uistinu Onaj koji mnogo i obilno daruje.

Ono što je šerijatski potvrđeno za muškarce, potvrđeno je i za žene

85. Da li je pozivanje u vjeru obaveza ženama, i koja su to područja i oblasti u vjeri na koje ona treba da koncentrira svoje djelovanje?

Odgovor: Podsjećam vas na pravilo koje kaže da ono što je potvrđeno za muškarce, potvrđeno je i za žene, a što je potvrđeno za žene, potvrđeno je i za muškarce, osim ako postoji dokaz koji ukazuje na suprotno.

Primjer koji potvrđuje obavezu isključivo za muškarce: Od Aiše, r.a., prenosi se da je rekla: ‘Allahov Poslaniče, da li su žene dužne ići u džihad?’ Rekao je: ‘Dužne su ići u džihad u kojem nema borbe, a on je hadždž i ‘umra.’² Ovo nam ukazuje da je džihad kao borba protiv neprijatelja obavezan muškarcima, ali nije obavezan za žene. Također, Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: ‘Najbolji saffovi muškaraca su prvi, a najgori zadnji. Najbolji saffovi žena su zadnji, a najgori prvi.’³ Također, kao primjer se može uzeti i pravilo da samo žene smiju nositi zlato i svilu, za razliku od muškaraca.⁴

Dakle, u osnovi, ono što je potvrđeno za muškarce, potvrđeno je i za žene, i suprotno, bez obzira radilo se o naredbama ili zabranama.

2 Buhari, br. 2875, 2876; Fethul-bari, 6/89, Knjiga o džihadu i vojnim izvidnicama, poglavlje 62.

3 Muslim, br. 440 od Ebu Hurejre, r.a., Knjiga o namazu, poglavlje, 28.

4 Od Ebu Musaa el-Eš-a'rija, r.a., prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Nošenje svile zabranjeno je muškarcima, a dozvoljeno ženama moga ummeta...’. Ovaj hadis bilježi Et-Tirmizi, br. 1720, i za njega je rekao: hasenun sahih. Slične hadise bilježe i Nesai, br. 5159-5162, Ebu Davud, br. 4057, Ibn Madže, br. 3595.

Tako onaj ko potvori muškarca za blud, obaveza je da se izbičuje sa osamdeset udaraca bičem, iako se u ajetu spominju oni koji potvore čiste, nevine vjernice: **“Oni koji okrive poštene žene, a ne dokažu to sa četiri svjedoka, sa osamdeset udara biča izbičujete”** (En-Nur, 4).

Zatim ćemo pogledati u obaveznost poziva ka Allahu, dž.š., da li se on posebno odnosi na muškarce, ili je ta obaveznost općenita? Iz Allahove Knjige i sunneta Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, uočava se da se poziv odnosi općenito na muškarce i na žene, ali je domen pozivanja žene različit od domena pozivanja muškarca. Zato žena poziva ka Allahu u ženskom društvu, a ne u muškom. Ona poziva u prostoru na kojem može da poziva, a to je društvo žena, svejedno bilo to u školama ili džamijama.

Potrebno je da gledaš na korist

86. Muž mi naređuje da dovršim svoje školovanje kako bih kao pozivalac u Allahovu vjeru djelovala među ženama, dok ja želim posvetiti pažnju svojoj kući i djeci te napustiti školovanje. Da li je mudro da se pokorim mužu ili da napustim školovanje?

Odgovor: Smatram da trebaš gledati na korist – da li je kuća u nužnoj potrebi za tvojim ostankom? Kao npr. ako imaš mnogo malodobne djece koja imaju potrebu za tvojom pažnjom, tada ti je ostanak u kući bolji od odlaska u školu, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Kreni od sebe, a zatim pređi na one u svojoj blizini.”¹ Ti si dužna, i od tebe se traži da čuvaš djecu i održavaš kuću. To ti je obaveza.

Poziv ka Allahu, dž.š., je fardi-kifaje (kolektivna obaveza), koju na sebe može preuzeti veliki broj žena. Ukoliko je moguće objediniti i jedno i drugo, tako da budeš pozivalac ka Allahu Uzvišenom, pa makar i van škole, onda je i to dobro.

1 Navodi Es-Sujuti u Ed-Durerul-muntesire, riječima: “Kreni od sebe, a zatim pređi na one u svojoj blizini.” Predaja se nalazi u Sahihu Muslimu, br. 997, a prenosi je Džabir b. Abdullah, r.a., a glasi: “Kreni od sebe, i dadni sadaku sebi, pa ako šta ostane, onda svojoj porodici.”

Kako će žena pozivati pripadnice istog spola?

87. Kako i na koji način će žena pozivati druge žene da se pridržavaju vjere? Da li je bolje da se okupljaju u kućama ili u džamijama?

Odgovor: Smatram da žene mogu pozivati ka Allahu kao i muškarci, ali s obzirom da ženi izlazak iz kuće nije jednostavan kao muškarcima, onda između djelovanja žena i muškaraca na ovom polju postoji određena razlika. Ipak, škole i fakulteti u kojima je broj žena dominantan, mogu biti prostor za poziv ka Allahu među ženama.

Što se tiče okupljanja žena u nekoj privatnoj kući radi stjecanja znanja, ja sam tu suzdržan, jer kada uporedim korisne odlike takvog okupljanja i štete od kojih postoji bojazan, mislim da je važnije i bolje da žena boravi u svojoj kući i da proširuje svoje znanje čitajući knjige u skladu sa svojim mogućnostima, osim ako su kuće drugih žena u neposrednoj blizini ili u komšiluku. Tada je ovakav postupak daleko lakši. Međutim, suzdržan sam od mišljenja u situaciji kada žena treba sjesti u auto i otići na udaljeno mjesto radi okupljanja kod drugih žena. Molim Uzvišenog Allaha da mi podari konačan odgovor i mišljenje u ovom pitanju.

DESETA OBLAST

ISLAMSKO BUĐENJE I ISLAMSKI POKRETI I DŽEMATI

Značenje sintagme "islamsko buđenje"

88. Neki govore kako je pojam "islamsko buđenje" sporan jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "U mome ummetu uvijek će postojati jedna skupina koja će biti na istini...". Oni kažu kako su ove riječi "islamsko buđenje" u suprotnosti sa porukom i značenjem ovog hadisa, pa šta vi kažete o ovome?²

2 Značenje ovog pitanja vjerovatno je sljedeće: ako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da će u njegovom ummetu stalno biti jedna skupina koja će biti

Odgovor: Ovaj pojam nikako nije u suprotnosti, niti u kontradiktornosti sa spomenutim hadisom, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nije rekao: "Moj (cijeli) ummet će uvijek biti na istini", već je rekao: "...skupina iz moga ummeta..."¹, što znači da će postojati druge skupine koje neće biti na istini. Dakle, ljudi upotrebljavaju termin "islamsko buđenje" misleći na one skupine i pojedince koji prije tog buđenja, odnosno prije povratka ispravnom vjerovanju i ispravnom ispovijedanju islama, nisu bili na pravoj istini. Stoga smatram da ovaj termin uopće nije sporan i da ne sadrži ništa loše. Neupitno je da je na nekim geografskim područjima islam itekako prisutan i da ga muslimani istinski ispovijedaju i prakticiraju, dok je u nekim drugim područjima u potpunosti "zamro" i potrebno mu je "buđenje".

Potrebno je uložiti maksimalan trud za učvršćenje "islamskog buđenja"

89. Da li je islamsko buđenje koje vidimo danas svojevrsan bunt i reakcija na prisutni nered i udaljavanje od Allahovog puta, kao što to neki smatraju, ili je ono korjenito i originalno, pa će stoga biti i plodonosno, ako Allah bude htio?

Odgovor: Smatram da islamsko buđenje ima dva osnovna razloga:

Prvi: Istinska želja za povratkom vjeri islamu i ona većinom dolazi od onih koji koriste razum, jer pametan čovjek, kada pogleda ljude današnjice – a ovdje se ne ograničavam samo na krug arapskih i islamskih naroda, već mislim na pripadnike svih naroda koji su duboko zagazili u raskalašenost, anarhiju, depresiju i psihičke tegobe – uvidjet će da nema rješenja za njihovo stanje osim da se čvrsto prihvate šerijata koji je Allah,

na istini sve do Sudnjega dana, onda to znači da se islam ne treba ni "buditi" jer ustvari u suštini nikada nije ni bio "zamro", na što donekle implicira ovaj pojam "islamsko buđenje". A Allah najbolje zna (op. prev.).

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari, br. 7311, Knjiga o dosljednom slijeđenju sunneta, Poglavlje o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "U mome ummetu uvijek će postojati jedna skupina...", i Muslim, br. 1920, Knjiga o vodstvu i poglavarima, Poglavlje o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: "U mome ummetu uvijek će postojati jedna skupina...", od Mugire b. Šu'beta, r.a. Ovaj hadis prenosi se i od Sevbanu, Semure, Džabira, Muavije, Ukbeta b. Amira, Sa'da b. Ebi Vekkasa, r.a., i drugih.

dž.š., objavio kao svjetlo i putokaz stvorenjima da im ukazuje na Pravi put i ono što je korisno za njih u njihovom duhovnom i materijalnom životu. Tako Uzvišeni kaže: **“O ljudi, dokaz vam je već stigao od Gospodara vašeg i Mi vam objavljujemo jasnu svjetlost.”** (En-Nisa, 174)

Čovjek će ovo u potpunosti osjetiti ukoliko se čvrsto veže za Allaha, dž.š., pa će osjetiti lahkoću u prsima, smirenost i svjetlost koju neće osjetiti niti naći onaj ko se udalji i okrene od istine. Također, Uzvišeni kaže: **“Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život.”** (En-Nahl, 97) Pametni i pronicljivi ljudi uvidjeli su da je život većine ljudi današnjice satkan od moralne raskalašenosti, neispravnog uvjerenja, ideološke razuzdanosti, te da ostajanje na tom kursu čovječanstvo vodi u direktnu propast. Shvatili su da čovjek mora imati svoj izvor kojem će se vratiti, i dokaz koji će ga ka Pravom putu povesti, pa su se vratili islamu. To je činjenica iz koje se nazire veliko dobro, jer su se islamu vratili uz osjećaj vlastitog zadovoljstva, uvjerenosti u istinu, želje za izučavanjem i stjecanjem znanja.

Drugi: Slijeđenje i povodjenje za drugima. Ljudi jedni druge slijede, pa kada neki mladić vidi svog brata, rođaka, komšiju ili prijatelja kako je krenuo ispravnim putem, i on učini isto. Ovo slijeđenje uđe duboko u njegovo srce, pa ga preplavi osjećaj smirenosti i čvrstine. Može se, pak, desiti da ga i šejtan zavede, i učini da skrene s pravog puta i slijedi druge, neispravne pravce.

Mislim da su ovo razlozi islamskog buđenja današnjice, ali je, bez obzira na to, potrebno uložiti maksimalan trud i ujediniti napore kako bi se ovo buđenje duboko ukorijenilo i učvrstilo. Istovremeno smo dužni davati ispravne smjernice znanstveno i praktično, jer neki su ljudi kroz islamsko buđenje saznali mnogo informacija i podataka i tako se uveliko okoristili, ali sa metodološkog, pedagoškog ili praktičnog aspekta primjetni su nemar i manjkavost. Čovjek ponekad u srcu osjeti ljubav i iskrenu želju da ljudi budu istinski predani Allahovoj vjeri u koju ih poziva, ali istovremeno ne poznaje njihovo stanje, niti način kako im prići mudro i pametno kako bi popravio njihovo stanje.

Znamo da je Allah Uzvišeni poslao Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, svim stvorenjima i da nije objavio šerijat u potpunosti za jednu sedmicu ili mjesec, pa ni godinu, već je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u Mekki živio čak trinaest godina, a da mu je jedina obaveza od

primjene propisa islama bila izgovaranje šehadeta i obavljanje namaza, dok se oko obaveznosti izdvajanja zekata u tom periodu ulema razilazi. Tek kasnije mu je propisan post, ali je obaveznost podrazumijevala izbor između posta i hranjenja siromaha. Potom je post strogo pojedinačno propisan, dok je hadždž tek kasnije stavljen u obavezu, nakon osvojenja Mekke, kako ljudi ne bi osjećali tjeskobu i poteškoću odlaska u Mekku. U svakom slučaju, onaj ko razmisli o Allahovoj mudrosti u postepenom objavljivanju šerijata, znat će da nije moguće ljude pridobiti za jednu noć ili dan. Kada čovjek ovo zna, onda će biti u mogućnosti, shodno onome koliko ga je Allah uputio na znanje, da ljudima ukazuje na dobro mudročću, lijepim govorom, strpljenjem i postupnošću, ne tražeći od njih da krenu pravim putem odmah i odjednom. Ko bude tražio od ljudi da se poprave za jedan dan, narušava Allahovu mudrost i suprotstavlja se Njegovom šerijatu. Obaveza je da čovjek dobro odmjeri svaku situaciju i da sebi ne uzme za pravo da procjenjuje ljude, sve dok mu Allah ne omogući da bude od onih koji će popravljati negativnosti kod ljudi.

U Kur'anu i sunnetu ne postoje navodi koji dozvoljavaju više zajednica i partija

90. Da li postoje tekstovi u Kur'anu i sunnetu Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kojima se dozvoljava brojnost islamskih džemata i zajednica?

Odgovor: Ni u Kur'anu ni u sunnetu ne postoji navod koji dozvoljava brojne zajednice i partije, već zapravo i Kur'an i sunnet prekoravaju. Uzvišeni kaže: **“Tebe se ništa ne tiču oni koji su svoju vjeru raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti.”** (El-En'am, 159) Također, Uzvišeni kaže: **“Svaka stranka zadovoljna je onim što ispovijeda.”** (Er-Rum, 32)

Nema sumnje da su partije u suprotnosti sa onim što je Allah naredio i na šta zapravo podstiče, riječima: **“Ovaj vaš ummet je jedan ummet, a Ja sam Gospodar vaš, pa Me se pričuvajte”** (El-Mu'minun, 52), naročito kada se pogleda u posljedice razilaženja i odvajanja u stranke, kada svaka od njih, svaka skupina, drugu optužuje, vrijeđa, proglašava grješnicima, a možda i čak većim stvarima od toga. Stoga smatram da je to razdvajanje na stranke pogrešno.

Neki govore da poziv u islam ne može ojačati i proširiti se osim pod okriljem određene partije ili pokreta!

Ovakvo mišljenje je apsolutno pogrešno, jer poziv u islam ojačava i širi se što god se čovjek čvršće pridržava Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te što više slijedi Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, predaje i predaje njegovih ispravnih nasljednika.

Mnogobrojnost džemata je pojava koja ukazuje na bolest

91. Da li mnogobrojnost džemata u islamu praktično ima negativne posljedice ili je to ispravna pojava?

Odgovor: Mnogobrojnost džemata je pojava koja ukazuje na bolest, a ne na ispravnost. Smatram da islamski ummet treba biti jedna partija koja se poziva na Allahovu Knjigu i sunnet Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Ne želim na taj način prisiliti ljude da se objedine oko jednog mišljenja, zato što je to nemoguće. Razilaženje u mišljenju postoji još od vremena Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i časnih ashaba. Sjetimo se primjera onih kojima je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘‘Neka niko od vas ne klanja ikindiju osim po dolasku u Benu Kurejzu’’¹. Napustili su Medinu, pa kada je došlo vrijeme obavljanja namaza, oni su se podijelili u shvatanju ovih Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, riječi. Jedni su smatrali da trebaju odgoditi obavljanje namaza dok ne dođu do Benu Kurejze, makar vrijeme ikindije isteklo, dok su drugi smatrali da treba klanjati ikindiju u njenom vremenu, makar i ne stigli do Benu Kurejze. Vijest o ovom događaju došla je do Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, i on nikog nije prekorio.

Važno je naglasiti da razilaženje u mišljenju postoji, ali da ne smije doći do razilaženja u slijedenju ispravnog usmjerenja, i to je ono čega se treba pribojavati. Ovdje mislim na situaciju kada je svaki od nas uvjeren da zastupa suprotan pravac od pravca svog brata, pa o njemu govori negativno, vrijeđa ga, a možda ga čak smatra i otpadnikom od islama, samo zato što on nije na njegovom pravcu. O ovom strahu vam govorim, a to je danas česta pojava. Naći ćeš da, kada se suprotstave

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

mišljenja dvojice, a ispravno mišljenje može biti kod bilo kojeg od njih, vidjet ćeš niz međusobnih napada i vrijeđanja, kad god se za to nekome od njih ukaže prilika. Nema sumnje da je ovo u suprotnosti sa ispravnim pravcem vjernika. Vjernici su zbližena i ujedinjena braća, makar se razilazili u mišljenju. Zapravo kažem, ukoliko je razilaženje u nekom pitanju zasnovano na šerijatskom dokazu, onda u suštini to i nije istinsko razilaženje, jer svi oni koji se razilaze na ovakav način, ustvari žele da rade po dokazu. Oni su u suštini saglasni, ali se razilaze u shvatanju dotičnog dokaza. Razilaženje u shvatanju je prisutna stvar kod ljudi, a ono ne šteti, niti vodi razilaženju srca, ukoliko postoje iskrene namjere.

Muslimanu nije dozvoljeno da vrijeđa i omalovažava svoga brata

92. Kakav biste savjet uputili onima koji mnogo razglabaju o pitanjima islamskih džemata i grupacija?

Odgovor: Općenito, savjetujem svoj mojoj braći muslimanima da se klone onoga što je mnogima postala preokupacija i glavno zanimanje, pa konstantno vrijeđaju i omalovažavaju svoju braću muslimane, te ih proglašavaju teškim grješnicima ili novotarima. Takav vid ponašanja i djelovanja razbija jedinstvo islamskog ummeta, i dijeli ga na frakcije i grupacije, a Uzvišeni Allah je rekao: **‘I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili, kada su im već jasni dokazi došli’** (Ali Imran, 105).

Isto tako, apeliram na sve nas da jedni druge savjetujemo na najljepši i najblaži način, ponekad javno, a ponekad tajno, što je i bolje od javnog savjetovanja. A što se tiče toga da jedni druge u potaji i iza leđa vrijeđamo i omalovažavamo, to je praksa koja definitivno svima nama nanosi izuzetno veliku štetu.

Kakav stav treba zauzeti musliman spram pojave mnoštva džemata i razilaženja koje je prisutno među njima?

93. U ovom vremenu svjedoci smo kako se mnogo govori o islamskim džematima koji pozivaju Allahu, dž.š., kao što su tebligije, ihvanije, selefije. Koji od ovih džemata da slijedimo? Kakav stav treba da ima musliman prema razilaženju ovih džemata?

Odgovor: Tako mi Allaha, za mene je ovakva situacija veoma bolna i žalosna. Postoji otvorena bojazan da će islamsko buđenje stagnirati i potpuno se ugasiti, slomiti i paralizirati, jer, kada se ljudi razidu, postaju onakvi za koje Allah, dž.š., kaže: **“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali”** (El-Enfal, 46).

Kada se budu razilazili i prepirali, doživjet će kolaps i gubitak, nestat će njihove moći i neće imati nikakvog ugleda niti snage.

Neprijatelji islama, bilo da se radi o onima koji se samo vanjštinom deklariraju kao muslimani, ili o onima koji su mu neprijatelji i javno i tajno, raduju se ovom razilaženju i potpaljuju njegovu vatru. Dolaze i govore: ovaj pozivalac u Allahovu vjeru je takav i takav, ovaj drugi je takav i takav..., nastojeći na takav način ubaciti neprijateljstvo i mržnju među braću koja pozivaju ka Allahu, dž.š.

Naša je dužnost stati na put spletkama neprijatelja Allaha, Njegovog Poslanika i Njegove vjere. Obaveza nam je da budemo jedan ummet, da se jedni s drugima sjedinimo i jedni od drugih okoristimo. Treba svi zajedno da budemo kao jedan pozivalac, a put ka tome je da se u svakome gradu okupe predvodnici tih džemata koji predstavljaju svojevrstan autoritet među svojim sljedbenicima, i da zatim analiziraju trenutno stanje i osmisle plan aktivnosti koji će biti zajednički za sve. Nije važno ako se razlikuju načini i metode pozivanja ka Allahu, dž.š., važno je da budemo braća ujedinjena na istini i koja se međusobno vole.

Što se tiče dijela postavljenog pitanja o tome koja od ovih skupina je najbolja, ukoliko izdvojim samo jednu od njih, to znači da time odobravam partijašenje i razilaženje, a ja ga uistinu ne podržavam. Smatram, prije svega, da moramo iskreno analizirati sebe i stanje u kojem se nalazimo, i vidjeti kakav je naš odnos prema Allahu, Njegovoj Knjizi, Poslaniku, vođama muslimana i njihovim običnim ljudima. Moramo biti ujedinjeni, a istina je, hvala Allahu, jasna. Istina nije skrivena nikom, osim dvojici ljudi: onome ko se okreće i udaljava, ili onome ko je ohol. Ko se preda istini pokorno i ponizno, nema nimalo sumnje da će na nju i biti upućen.

Svi džemati i islamski pokreti obavezni su ujediniti se

94. U posljednje vrijeme u nekim muslimanskim sredinama pojavili su se razni džemati i pokreti sa islamskim predznakom, poput ihvanija, tebligija, selefija i ostalih. Svaki od ovih džemata umanjuje vrijednost drugog džemata, vrijeđa ga i omalovažava. Čak štaviše, ponekad jedni druge proglašavaju nevjernicima ili teškim grješnicima. Možemo li čuti vaše mišljenje o ovim džematima i samom propisu istih?

Odgovor: Izuzetno je žalosno i krajnje tužno što smo svjedoci ovakvoj vrsti partijašenja i cjepkanja među braćom muslimanima koji se fanatično drže svojih džemata i pravaca. Islamski ummet nužno treba i mora da bude jedinstven, shodno riječima Uzvišenog Allaha koji kaže: **“Ovaj vaš ummet je jedan i jedinstven ummet, a Ja sam vaš Gospodar, pa Me se zbog toga i bojte!”** (El-Mu’minun, 52). Isto tako, rekao je Uzvišeni: **“Tebe se ništa ne tiču oni koji su vjeru svoju raskomadali i u stranke se podijelili, Allah će se za njih pobrinuti. On će ih o onome što su radili obavijestiti”** (El-En’am, 159), i kaže Allah: **“On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisao Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu, i Musau, i Isau: ‘Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte’”** (Eš-Šura, 13).

Ovo je, dakle, islamski princip i osnovno pravilo: da se svi muslimani ujedine oko Allahove vjere, a ovakva i slična cjepkanja i dijeljenja na stranke i frakcije, koji obavezno međusobno jedni druge proglašavaju zabludjelim, velikim grješnicima ili čak ponekad i nevjernicima – to nikako nije dozvoljeno.

Svaki čovjek podložan je grešci i propustu. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **“Svaki sin Ademov (čovjek) griješi, a najbolji od svih grješnika su oni koji se najviše kaju”**,¹ tj. oni koji se kaju zbog počinjenih grešaka. Zato, kada kod određenog muslimanskog džemata ili grupacije primijetimo neku grešku, naša je obaveza da s njima razgovaramo kako bi usaglasili međusobna mišljenja i stavove, i ujedini se oko zajedničke riječi, pojašnjavajući im dotičnu grešku

1 Et-Tirmizi, br. 2499, Ibn Madže, br. 4251, Ahmed u Musnedu, 3/198, Ed-Darimi, br. 2727, od Enesa b. Malika, r.a. Šejh Albani ga je ocijenio dobrim. Vidjeti: Sahihul-Džami’a, 4/171.

ili propust. Međutim, ta njihova greška nikako ne smije biti povod niti sredstvo preko kojeg ćemo ih početi vrijeđati i druge ljude upozoravati na njih.

Obaveza ovih džemata koji su spomenuti u pitanju jeste da se ujedine na temeljima Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, upravo onako kako je to za vjernike rekao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem: “Vjernik je uz vjernika poput jedne građevine čiji dijelovi pridrđavaju jedni druge”.² Dakle, međusobno će se nadopunjavati, pa će manjkavosti nadopunjavati oni koji su potpuniji, i ovi manjkavi će im na tome biti zahvalni jer su im ukazali na grešku i propust.

Rastjerivanje muslimana jednih od drugih, njihovo međusobno vrijeđanje, grđenje i proglašavanje velikim i teškim grješnicima, svakako je sušta suprotnost onoga sa čime je došao islam i onoga u što on poziva.

Dobro vam je poznata činjenica da se islam bori i žestoko osuđuje sve ono što vodi ka nejedinstvu i rascjepkanosti. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Nemojte se međusobno mrziti, niti jedni drugima leđa okretati, nemojte prilikom kupovine jedni drugima lažno cijenu robe podizati³... već budite u ime Allaha istinska braća. Musliman je brat drugom muslimanu....”⁴

Ovo su pravila i smjernice kojih bi se trebali držati svi muslimani. Isto tako želim reći da je obaveza svih ovih džemata da međusobno kontaktiraju i jedni drugima pojasne u čemu su to pogriješili, pa da oko toga razgovaraju i pojasne suštinu greške. Tako se može ustanoviti da je stvarno pogriješio onaj koji je za grešku optužio drugog. Sve ovo treba sprovesti u cilju ujedinjavanja, zbližavanja, međusobne ljubavi, milosti, potpomaganja i nadopunjavanja, a Allah ja najbolji pomagač koji na Pravi put upućuje.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

3 U ovom dijelu hadisa Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio je “nedžeš”, a to je podizanje cijene od strane osobe koja ne želi kupiti robu, nego to radi samo kako bi naštetila stvarnom mušteriji (op. prev.).

4 Muslim, br. 2564, od Ebu Hurejre, r.a. Knjiga o dobročinstvu i milostinji, Poglavlje o zabrani činjenja nasilja drugom muslimanu.

Ummet se ne smije dijeliti riječima: ovo je ihvanija, ovo tebligija, ovo selefija

95. Da li je pripisivanje partiji ihvanija ili tebligija u našim krajevima ispravna ili neispravna stvar?

Odgovor: Smatram da je to greška, jer ovaj ummet ne smije se dijeliti govoreći: ovo je ihvanija, ovo tebligija, ovo selefija. Svi želimo da budemo jedan ummet, pod jednim sloganom, a to je islam s kojim je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Neophodno je da čovjek primijeni pravila i propise islama onako kako to nalaže sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je poznat onome ko želi uputu. Uzvišeni kaže: **“Mi smo Kur’an olakšali za pamćenje, pa imali oni koji će pouku uzeti.”** (El-Kamer, 17)

Obavezno je da se sve stranke ujedine i budu jedno tijelo, a ne da ummet bude podijeljen

96. Kakav stav trebamo imati prema onima koji pozivaju na pripadnost pokretima ihvanija ili tebligija pod izgovorom bratstva i ljubavi u ime Allaha?

Odgovor: Ukoliko neko poziva u ove dvije stranke na temeljima ljubavi i bratstva u ime Allaha, takva namjera je ispravna, tj. muslimani treba da budu braća koja se vole u ime Allaha, dž.š. Međutim, pozivati u određeni pokret, a upozoravati na drugi, nije ispravno. Smatram da oba pokreta treba da budu jedan pokret kako se ne bi razilazili.

Nije dozvoljeno čovjeku da se obavezuje s dvije prisege

97. Da li je dozvoljeno da osoba bude obavezana s dvije prisege, kao što je prisega vladaru i prisega vođi partije?

Odgovor: Nije dozvoljeno čovjeku da istovremeno bude pod dvije prisege: prisegom vladaru u određenoj državi i prisegom vođi partije kojoj pripada. Vjerovjesnikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi o putnicima: **“Kada trojica krenu na putovanje, neka jednog odaberu za vođu”**¹, ne znače da mu oni daju prisegu, već da određena skupina

1 Ebu Davud, br. 2608 i 2609, od Ebu Hurejre, r.a.; Knjiga o džihadu; poglavlje 88. Šejh El-Arnaut kaže da je lanac prenosilaca dobar. Vidjeti: Šerhus-sunneh, 7/11.

mora imati čovjeka koji će imati vodeću riječ kako se ne bi razišli. Ovonam također ukazuje da se razilaženje treba spriječiti svim mogućim metodama.

Svaki islamski pokret ima neprijatelje koji se bore protiv njega

98. Islamski džemati i grupacije koji egzistiraju u islamskom svijetu doživljavaju okrutne napade od nekih pisaca i novinara. Koji su vaši savjeti onima koji govore o islamskim skupinama s ciljem njihovog degradiranja i destrukcije?

Odgovor: Smatram da nije moguće zabraniti ovim ljudima da govore. Svaki islamski pokret ili buđenje neminovno mora imati svoje protivnike koji ne žele istinu, jer Uzvišeni Allah u Svojoj Knjizi kaže: **“Isto tako smo Mi svakom vjerovjesniku neprijatelje iz reda zlikovaca učinili...”** (El-Furkan, 31) Sjetite se primjera Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kojeg su Kurejšije prije dolaska Objave smatrale povjerljivim i istinoljubivim, a kada mu je Allah objavio islam, postao je za njih lažljivac, sihirbaz, luđak, pjesnik, te su mu pripisali svaku mahanu.

Neminovno, svaki islamski pokret i svako islamsko buđenje mora imati neprijatelje koji će se protiv njega boriti. Ne kažem da se ova pojava može iskorijeniti, već da ljudi koji nose sa sobom hajr trebaju biti strpljivi, nadati se nagradi i sebe štititi koliko su u mogućnosti, zapravo, želim da njihov stav bude veoma čvrst i nepokolebljiv.

To je posljedica neodgovornog ponašanja pojedinaca koji se pripisuju pokretu islamskog buđenja

99. Primjećujemo da danas mnogobrojni sekularisti, novinari i mnogi drugi vode otvoreni rat protiv ove vjere u cijelosti, a pogotovo protiv omladine islamskog blagoslovljenog buđenja. Najčešće je tome uzrok neprimjereno i nedolično ponašanje pojedinaca koji se pripisuju ovom islamskom buđenju, a koji zastupaju nastrana mišljenja i ideje. Broj ovakvih je izuzetno malen i ne predstavlja osim mali postotak omladine koja istinski radi na islamskom preporodu. Šta vi mislite o ovim beskrupuloznim i nemoralnim osobama koje zlorabljavaju ovakvo devijantno ponašanje pojedinaca kako bi generalno i bez iznimke atakovali na omladinu islamskog buđenja?

Odgovor: Njihovo ponašanje svakako smatram pogrešnim, ali se od njih ništa drugo ne može ni očekivati. Loše osobe, razvratnici i zločinci svih vrsta, nastoje pronaći i najmanju greškicu kod osoba koje se na neki način pripisuju pokretu islamskog buđenja, i to iskoristiti u svoje svrhe. To je Allahov zakon i nepisano pravilo. Svaka krajnost i ekstremizam bilo koje vrste isto tako će naići na drugu krajnost i ekstremizam koji će mu se usprotiviti i s njim se sučeliti. Ukoliko se bude slijedio srednji put, tj. put umjerenosti i pravde, uglavnom ćemo biti mirni od ovih i sličnih napada. Međutim, neodgovorno ponašanje pojedinaca, koji se deklariraju kao pripadnici pokreta islamskog buđenja, dalo je povoda i morala ovim grješnicima i zločincima da se pokrenu i da iskoriste priliku da napadaju i kleveću islamsku omladinu i čitav pokret.

Oni koji budu kritizirali ponašanje tih pojedinaca obavezno trebaju napomenuti da je njihovo djelovanje iznimka, a ne pravilo, i da ogromna većina omladine nija takva. Međutim, zločinci i nevaljalci ne govore pravedno, već generaliziraju i eventualne probleme preuveličavaju do neslućenih razmjera, što je vidljivo iz novinskih članaka. Dakle, oni ne kritiziraju samo devijantno ponašanje pojedinih mladića, već svojim djelovanjem žele zaustaviti sve one pozitivnosti koje ovo buđenje nosi sa sobom, kao što i žele temeljito izmijeniti osnovne postulate naše vjere islama. Ovoga se trebamo paziti i biti vrlo oprezni. Obaveza je svih onih koji su sposobni i koji imaju mogućnost, da raskrinkaju njihove zlobne namjere i ciljeve, te da njihovom djelovanju stanu ukraj.

Ima onih koji pozivaju ka Allahu i u svojoj vanjštini izgledaju ispravno, ali koriste metode suprotne metodama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem

100. U islamskom svijetu postoje skupine koje pozivaju ka Allahu, a slijedenje se završava na tesavvufu, davanju prisege određenom vođi kao i prakticiranju određenih novotarskih zikrova i virdova. Kakav stav treba da zauzme tragalac za znanjem u tom pogledu?

Odgovor: Stav tragaoca za znanjem prema pozivu koji je u vanjštini ispravan i poziva u ispravnost, jeste da tim pozivaocima izrazi dobrodošlicu i podršku sve dok su u vanjštini dobri i rade ispravno, ali obaveza mu je ukazati i ispraviti grešku koja je kod njih prisutna. Također, neophodno je ispraviti i neispravnosti vezane za to, kao što

je davanje prisege jednoj od ovih osoba koja im predstavlja vođu, bez davanja prisege vladaru. Ukoliko pripadnici ovakvih skupina odaberu za vođu jednog od njih, kada, naprimjer, krenu na put, to je ispravno i dio je šerijata. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio je onima koji bi putovali u skupinama da sebi odaberu vođu, jer anarhija i nered vladaju onom skupinom koja nema predvodnika, kao što pjesnik kaže:

*‘Ljudi u anarhiji neće biti dobri,
jer nemaju onoga ko treba da ih vodi.’*

Međutim, ukoliko će izabranom vođi dati prisegu kao vladaru, bez davanja prisege onome kome je Allah propisao pokornost i obavezo nas da mu budemo odani u njegovom pomaganju istine, onda ovakav postupak nije ispravan.

Sigurno je da postoje ljudi koji pozivaju ka Allahu, dž.š., i u vanjštini to ispravno čine, ali koriste metode koje su u suprotnosti sa onim s čime je došao Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem. Sa ovakvim pozivaocima trebamo postupiti tako da se određeno vrijeme družimo s njima, kako bismo upoznali njihove metode i način djelovanja. Ako uočimo da ne postupaju na ispravan način, pojasnit ćemo im istinu, i ako joj se vrate, postigli smo ono što smo i željeli. Ukoliko ustraju na svojim pravicima i metodama, onda nam je obaveza da se od njih udaljimo i ljudima pojasnimo njihovu zabludu, kako ne bi bili obmanjeni njihovom vanjštinom.

Džemat poznatiji kao ‘Et-Teblig’ igra veliku ulogu u popravljanju stanja čitavog čovječanstva

101. Ja sam pripadnik džemata da’ve i tebliga.¹ Čuo sam da su u ovom džematu prisutne određene greške i propuste. Kakav mi savjet možete uputiti po tom pitanju? Da li da ostanem u ovom džematu ili da ih napustim?

Odgovor: Stvarnost ukazuje na činjenicu da ovaj džemat igra veliku ulogu u popravljanju stanja čitavog čovječanstva. Koliko li je samo nevjernika primilo islam i koliko je grješnika ostavilo grijehe, a svemu tome uzrok su bili rad i trud pripadnika ovog džemata. Sljedbenici ovog džemata imaju izrazito lijepo ponašanje i krasi ih uzvišeni moral.

1 Skupina koja poziva u Allahovu vjeru i dostavlja je ljudima (op. prev.).

Lijepo se ponašaju, blago i uljudno govore, te ljudima prilaze nasmijana i vedra lica. Krase ih i druge lijepe osobine po kojima su poznati među ljudima. Isto tako, prilikom pozivanja drugih u Allahovu vjeru koriste lijepe metode i sredstva, i na tome im svakako treba čestitati. Međutim, dvije stvari im se mogu zamjeriti:

Prva: Veliki broj sljedbenika ovog džemata su neuki i nemaju znanja. Vidjet ćeš ih kako se okupljaju oko samo jedne knjige islamskih učenjaka, a kojoj se u suštini nema šta prigovoriti, i o kojoj imamo samo riječi hvale, i ljude podstičemo da je čitaju. Međutim, oni ne čitaju niti poznaju druge knjige osim nje, a to je knjiga Rijadus-salihin. Nikako ne želim reći da su svi pripadnici ovog džemata neuki i da nemaju znanja, već kažem da ih je većina takvih. Njima je potreban neko ko će ih podučavati i ko će među njima proširiti ispravno znanje kako bi u Allahovu vjeru pozivali sa jasnim dokazima i uz veće znanje od onoga koje trenutno imaju.

Druga: Čuli smo da pripadnici ovog džemata odlaze u inozemstvo i da tamo posjećuju određene ljude koji su praznovjerni i vjeruju u kojekakve legende, bajke i besmislice. Čuli smo čak i to da su predvodnici ovog džemata u tim državama ljudi koji su zapali u razne vrste praznovjerja. Stoga kažem da su oni u velikoj potrebi da im neko pojasni zablude i neispravnosti koje se nalaze kod njih. Ne želimo o njima govoriti ono što nije istina i Allahu se utječemo od toga, međutim do nas su doprle mnogobrojne vijesti koje kategorički potvrđuju da predvodnici ovog džemata imaju kod sebe izuzetno sporna uvjerenja koja se tiču praznovjerja i raznih izmišljotina. Ovo je, dakle, vrlo sporan momenat koji je prisutan kod njih.

Što se, pak, tiče načina na koji djeluju i metoda koje primjenjuju, nema nikakve sumnje da su one djelotvorne i da postižu velike rezultate, na čemu im treba čestitati.

Ostaje još jedna stvar koja je vezana za tu našu braću, a koja je sporna. Radi se o tome da oni misle kako se svi šerijatski tekstovi koji govore o vrijednosti džihada – borbe na Allahovom putu, odnose na njih, što je u suprotnosti sa onim na što upućuju ti tekstovi. Ajeti i hadisi koji govore o vrijednosti borbe i djelovanja na Allahovom putu odnose se na fizičku borbu protiv nevjernika, a ne na izlazak ili odlazak od kuće s ciljem pozivanja drugih u Allahovu vjeru, iako se i ovo djelo u općem

smislu može nazvati djelovanjem na Allahovom putu. Dakle, ‘Allahov put’ ima dva značenja, onaj opći i posebni. Svi šerijatski tekstovi koji govore o nagradama šehida, o vrijednosti sablje i dijeljenja imetka u svrhu pomaganja džihada, odnose se na fizičku borbu protiv nevjernika, a Allah najbolje zna.

Ja sam protiv onih koji kritiziraju ovaj džemat

102. Mnogobrojne su kritike upućene na račun džemata da’ve i tebliga, iako se zna da ova skupina ima značajnu ulogu u pozivanju ka Allahu. Molim vas da im ukažete na važnost ove skupine, umjesto upozoravanja na nju.

Odgovor: O tome koji je džemat bolji, vredniji, ispravniji, govori se jako mnogo. Također, mnogo se govori i o skupini koja se naziva da’va i teblig.

Smatram da ovaj džemat sa sobom nosi mnogo dobra i da ima veliki utjecaj kao malo koja druga skupina, naročito u sljedećem:

Koliko je nevjernika prihvatilo istinu zahvaljujući njihovom pozivu? Koliko je nepokornih postalo pokorno? Ovo je očita stvar koja se ne smije negirati. Međutim, ovoj skupini je, prema mom mišljenju, neophodna nadogradnja u znanju. Tako sam čuo za pojedine pripadnike ove skupine kako nemaju želje za znanjem, niti traganjem za njim, braneći se stavom da je to obaveza učenjaka. Ovo je greška, i zbog toga im upućujem kritiku.

Obaviješten sam također da su predvodnici ove skupine u različitim islamskim krajevima, u većoj ili manjoj mjeri, skrenuli sa čistog i pravog puta islamskog vjerovanja. Ukoliko je ovo tačno, moramo biti oprezni i ograničiti se na poziv unutar našega područja na utemeljen način.

U svakom slučaju, ja u ovoj skupini vidim veliko dobro, ali i oni imaju svojih grešaka i manjkavosti. Upozoravam vas i na vođe koji se nalaze van našeg područja, ukoliko je istinito ono što je do mene došlo. Naši krajevi, hvala Allahu, imaju učenjake, dobre ljude, pa nemamo potrebu ići izvan granica našeg područja.

Odakle je potekao islam? Zar nije sa ovog područja?

Njemu će se iman i vratiti, tačnije u Medinu. Ovo područje je početak i završetak islama. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Protjerajte židove i kršćane sa Arapskog poluotoka.”¹ U svojoj smrtnoj bolesti, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Protjerajte mušrike sa Arapskog poluotoka.”²

U predaji koju bilježi Muslim, rekao je: “Sigurno ću protjerati židove i kršćane sa Arapskog poluotoka, tako da ću na njemu ostaviti samo muslimane.”³

Zašto je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, Arapski poluotok posebno odredio da bude čist od svih vrsta nevjernika? Zato što on ima veliku ulogu, tako da ostane čist i da se na njemu nikada ne nađu dvije vjere – islam i vjera nevjernika.

Tačno preciziranje broja dana koje će neko provesti u pozivanju u Allahovu vjeru nema nikakve osnove u sunnetu

103. Da li je čovjeku dozvoljeno da sa džematom Et-Teblig ode u pozivanje u Allahovu vjeru, i na toj misiji se zadrži četrdeset dana ili pak četiri mjeseca?

Odgovor: Tačno preciziranje i ograničavanje boravka na putu pozivanja u Allahovu vjeru ili posjete i obilaska braće u ime Allaha na četrdeset dana, sedmicu, mjesec ili neki drugi vremenski period, praksa je koja, shodno onome što mi je poznato, nema nikakve potpore u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Oni koji su ograničili i precizirali ovaj period, vjerovatno su to učinili kako bi precizno rasporedili svoje vrijeme i ispunili obaveze i plan koji su sebi zacrtali, te kako bi spriječili anarhiju i samovolju. Shodno ovome, njihovo preciziranje dužine boravka u misiji nije samo po sebi cilj, već sredstvo, jer smatraju da će na taj način pravilno organizirati i raspodijeliti svoje vrijeme i uskladiti ga sa planiranim aktivnostima. Dakle, ne vidim

- 1 Predaju spominje Hafiz Ibn Hadžer u Et-Telhisu el-habir, 4/139. On kaže: “Hadis je muttefekun alejhi, sa riječima: “Protjerajte mušrike sa Arapskog poluotoka.”
- 2 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Abdullaha b. Abbasa, r.a., br. 3168, Fethul-bari, 6/312; Knjiga o džiziji i nagodbi, Poglavlje, 6 . Bilježi ga i Muslim, br. 1637; Knjiga o oporukama; Poglavlje 5.
- 3 Muslim, br. 1767, od Omera b. El-Hattaba, r.a.; Knjiga o džihadu i vojnim izvidnicama, poglavlje 21.

u tome ništa sporno, naravno uz uvjet da to preciziranje boravka u misiji ne promijene u nešto što će smatrati ibadetom i strogom obavezom.

Organiziranje ciljanih obilazaka (džamija) nema osnove u sunnetu

104. Kakav je propis organiziranja obilazaka lokalnog karaktera u kojima sudionici obilaze džamije koje se nalaze u blizini pod izgovorom da je ovakvo nešto prakticirao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi?

Odgovor: Ukoliko je organiziranje takvih obilazaka samo sredstvo kojim se želi djelovati na Allahovom putu, u tome nema ništa sporno i to smo pojasnili u prethodnom pitanju. Međutim, tvrditi da je to praksa koju je primjenjivao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi, to je ono za što ne znam da postoji osnova u sunnetu. Onaj ko tvrdi da to jeste praksa Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovih ashaba, mora to potkrijepiti dokazom. Ako nam predoči takav dokaz, mi ćemo ga, uz Allahovu pomoć, prihvatiti i po njemu, ako Bog da, postupati.

Šura – međusobno dogovaranje je svojstvo vjernika

105. Pripadnici džemata Et-Teblig svake sedmice organiziraju *šuru* – dogovaranje, kojoj prisustvuju određeni članovi ovog džemata koji u suštini nisu alimi, već samo ljudi koji su dugo članovi ovog džemata i koji imaju veliko iskustvo. Kakav je propis o tome?

Odgovor: Šura, tj. međusobno dogovaranje je jedno od svojstava vjernika. Rekao je Uzvišeni Allah opisujući vjernike: “...i to su oni koji se među sobom dogovaraju...” (Eš-Šura, 38) Uzvišeni Allah naredio je dogovaranje najinteligentnijim i najpametnijim ljudima, i onima koji su donosili najispravnije odluke, tj. Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovim drugovima. Rekao je Allah, obraćajući se Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem: “**Samo Allahovom milošću, ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbježali bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha, jer Allah zaista voli one koji se uzdaju u Njega.**” (Ali Imran, 159)

Članovi šure trebaju biti snažni, povjerljivi i bogobožni ljudi, kako bi njihove odluke bile čvrste, prosvjetljene i pronicljive, i koje će biti u skladu postulatima šerijata.

Ibadeti su šerijatom tačno precizirani

106. Pridružio sam se jednoj skupini ljudi koji pozivaju u Allahovu vjeru, neka im Allah podari svako dobro i učvrsti ih na Pravome putu. U toku misije oni su imali tačno preciziran raspored naših aktivnosti. Jedno vrijeme bilo je određeno za zikr – spominjanje i slavljenje Uzvišenog Allaha, koji se odvijao na sljedeći način: organizirale bi se grupice u kojima bi bila po dvojica ili trojica ljudi, pa bi oni ponavljali zadnjih deset sura iz Kur'ana, zatim dove i salavate koje se uče na tešehhudu u namazu. Moje pitanje glasi: Kakav je propis o ovome, tj. da li je dozvoljeno ustrajavati u ovakvom načinu slavljenja Allaha želeći se tako Njemu približiti i na takav način Ga obožavati?

Odgovor: Ibadeti su tačno šerijatom precizirani i od strane Uzvišenog Allaha strogo definirani, tako da čovjeku nije dozvoljeno uvoditi i izmišljati nove vrste ibadeta, već se strogo treba držati onih koje je propisao Allah ili Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni Allah osuđuje one koji slijede ono što im je propisao neko drugi mimo Allaha ili Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa kaže: **“Zar oni da imaju bogove koji im propisuju da vjeruju ono što Allah nije naredio? Da nije Riječi prije izrečene, među njima bi već bilo presuđeno. – A nevjernike, doista, čeka patnja nesnosna”** (Eš-Šura, 21).

Dakle, svi ibadeti su tačno i precizno definirani u svakom pogledu, tj. precizirana je njihova kakvoća, način, svojstva, vrijeme i mjesto na kojem se obavljaju, kao i razlog zbog čega se obavljaju. Svaki ibadet mora biti u skladu sa svime ovim što smo nabrojali, a što je šerijat precizirao. Što se tiče postavljenog pitanja, na osnovu rečenog zaključujemo da bi se takav tačno preciziran raspored učenja sura i određenih zikrova smatrao ibadetom, on mora biti i šerijatski propisan, tj. tačno definiran, što se mora potvrditi validnim argumentom, pa ako je s tim takav slučaj, onda to bezuvjetno prihvatamo. Međutim, ukoliko opisani način nije šerijatski potvrđen, onda ćemo u sunnetu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, zasigurno naći ono što je bolje i vrednije od

toga. Koliko je meni poznato, od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne prenosi se takav raspored i način učenja zikra i Kur'ana, pa stoga iskreno savjetujem svojoj braći koja se drže takve prakse da je se prođu i da je ostave, te da se prihvate onoga što je vjerodostojno potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, jer je to svakako preče, i za njih bolje i na ovom i budućem svijetu.

To su lijepi i pohvalni principi, ali oni sami po sebi nisu potpuni niti dovoljni

107. Kada upričiće halku – kružok na kojem spominju i hvale Uzvišenog Allaha, pripadnici džemata Et-Teblig uglavnom razgovaraju o samo šest islamskih oblasti i principa koje oni inače zovu “šest svojstava”, a to su: kelimetut-tajjibe – lijepa riječ, tj. ostvariti i obuhvatiti značenje riječi *la ilahe illallah Muhammedur-resulullah*, obavljanje pet dnevnih namaza skrušeno i ponizno, znanje i zikr, tj. spominjanje i slavljenje Uzvišenog Allaha, odavanje počasti muslimanu, iskrenost u nijjetu tj. namjeri, i pozivanje u Allahovu vjeru na način da se ode u misiju s tom namjerom, što oni inače zovu “izlazak na Allahovom putu”. Moje pitanje glasi: da li ovi principi, ili kako ih oni nazivaju svojstva, obuhvataju sve segmente vjere islama tako da muslimanu nije potrebno ništa drugo osim njih? Ako je odgovor negativan, šta je to što nedostaje tim principima?

Odgovor: Nema nikakve sumnje da je najbolji govor, Allahov govor, i da je najbolja uputa, uputa poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Isto tako, govor Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je najsveobuhvatniji, najljepši, najjasniji i najprecizniji. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je čitavu vjeru do u najsitnije detalje. Prenosi Omer b. Hattab, r.a., pa kaže: “Dok smo tog dana sjedili kod Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odnekud se pojavio čovjek izrazito bijele odjeće i izrazito crne kose, a na njemu se nisu zamjećivali tragovi putovanja. Niko ga od nas nije poznavao. Sjeo je nasuprot Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa je svoja koljena stavio uz njegova, a svoje dlanove na njegove natkoljenice, pa mu rekao: “O Muhammede, obavijesti me i reci mi šta je to islam”, pa mu je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naveo islamske šartove. Nakon toga mu reče: “Obavijesti me šta je to iman”, pa mu je Poslanik,

sallallahu alejhi ve sellem, naveo i imanske šartove. Zatim ga je upitao o ihsanu, a on mu je objasnio i šta je to ihsan. Nakon toga upitao ga je o vremenu nastupanja Sudnjeg dana, a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, mu reče: “Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita”, želeći mu reći da on to ne zna i da s tim nije upoznat. Ovaj čovjek je nakon toga otišao, a Omer, r.a., reče: “Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, sačeka jedno vrijeme, a onda upita: “Znaš li, Omere, ko je bio ovaj čovjek?”, a Omer odgovori: “Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.” Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, tada reče: “To je bio melek Džibril koji je došao da vas pouči vašoj vjeri.”¹

Ovih šest principa kojih se drže pripadnici džemata Et-Teblig, a koji se spominju u pitanju, su bez ikakve sumnje lijepi i ispravni principi i islamska pravila, ali su oni manjkavi i sami po sebi nisu dovoljni. Dakle, ti principi nisu sveobuhvatni jer je vjera sa kojom je došao Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, sve ono što se spominje u prethodno citiranom hadisu od Omera, r.a., jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju tog hadisa rekao: “To je bio Džibril koji je došao da vas pouči vašoj vjeri”. Ja savjetujem svojoj braći koja se striktno drže ovih šest spomenutih principa da se klone tog koncepta i te ideje, te da se okrenu prema onome što je sadržano u ovom veličanstvenom hadisu, od imanskih i islamskih šartova i svega onoga što oni podrazumijevaju, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na kraju hadisa i nazvao vjerom. Neka obuhvate pet islamskih i šest imanskih šartova, a zatim ihsan, i na takav način će vjeru obuhvatiti u cijelosti.

Šest osobina u koje poziva džemat Et-Teblig itekako su nepotpune, a ograničavanje samo na njih predstavlja veliki nemar

108. Poziv džemata Et-Teblig kruži oko onoga što nazivaju šest osobina, a to su osobine ashaba. Da li ove osobine imaju utemeljenja u Kur'anu i sunnetu i šta vi mislite o tim osobinama?

Odgovor: Šest osobina tj. principa u koje pozivaju naša braća iz džemata Et-Teblig nesumnjivo su lijepe i pohvalne, međutim, to nisu

1 Buhari, br. 50, od Omera b. Hattaba, r.a.; Knjiga o imanu, Poglavlje o Džibrilovom ispitivanju Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o imanu. Buhari ovaj hadis bilježi i pod brojem 4777, od Ebu Hurejre, r.a. Bilježi ga i Muslim, br. 8, Knjiga o imanu, Poglavlje o pojašnjenju imana, islama i ihsana, također od Omera b. Hattaba, r.a.

osobine u koje se mogu svrstati sve osobine pozivalaca i pozivanih ka Allahu, dž.š. Zapravo, oni su izostavili velike i vrlo važne principe koji su čak i veći od onih u koje pozivaju, ili su veći od dijela onih u koje pozivaju. Ovo je njihov idžtihad.

Zato smo ljude upozorili na to da je poziv ove skupine ograničen i nepotpun, te da trebaju svoj poziv koncentrirati na ono što je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, nazvao našom vjerom, a to je ono na što ukazuje hadis Omera b. El-Hattaba, r.a.: “Jednog dana sjedili smo kod Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, te se iznenada pojavi čovjek izrazito bijele odjeće i izrazito crne kose. Na njemu se nisu vidjeli tragovi putovanja, a niko ga od nas nije poznao. Približio se Vjerovjesniku, sallallahu alejhi ve sellem, i sjeo pored njega, naslonivši svoja koljena na njegova koljena i stavivši svoje dlanove na njegove natkoljenice, pa je rekao: ‘Muhammede, obavijesti me o islamu!’ Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: ‘Islam je da svjedočiš da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, da obavljaš namaz, daješ zekat, postiš ramazan i da obaviš hadždž, ukoliko možeš putovati.’ On reče: ‘Istinu si rekao.’ Bilo nam je čudno što pita, a zatim potvrđuje ono što je rekao. Zatim ponovo reče: ‘Obavijesti me o imanu’, pa je Poslanik rekao: ‘Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Knjige, poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u određenje dobra i zla.’ Čovjek opet reče: ‘Istinu si rekao’, a zatim reče: ‘Obavijesti me o ihsanu.’ Poslanik reče: ‘Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe sigurno vidi.’ Zatim reče: ‘Obavijesti me o Času.’ Poslanik reče: ‘Upitani o tome ne zna ništa više od onoga koji pita.’ Čovjek reče: ‘Obavijesti me o njegovim predznacima.’ Poslanik reče: ‘Da ropkinja rodi svoju gospodaricu i da vidiš bose, gole i siromašne čobane kako se takmiče u uzdizanju građevina.’ Potom je čovjek otišao, a nakon izvjesnog vremena Poslanik me upitao: ‘Omere, znaš li ko je bio onaj čovjek?’ Ja mu odgovorih: ‘Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.’ Poslanik mi tada reče: ‘To je bio Džibril, došao je da vas pouči vašoj vjeri.’”²

Kada bi naša braća iz džemata Et-Teblig koncentrirali svoj poziv na ovim temeljima koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, spomenuo kao vjeru, bilo bi puno bolje i ispravnije.

2 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Šest osobina u koje pozivaju nesumnjivo su uveliko manjkave i ograničene, pa je potrebno da ih upotpune onim na što ukazuje šerijat.

Ovakvo tumačenje riječi *la ilahe illallah* nije ispravno

109. Veliki broj onih koji se smatraju pripadnicima i sljedbenicima džemata Et-Teblig, riječi *la ilahe illallah* tumače kao čišćenje srca od pogrešnih i zabludjelih uvjerenja, te ubacivanje u srce ispravnog uvjerenja vezanog za Allahovo biće. To, po njima, znači čvrsto vjerovati da nema drugog stvoritelja osim Allaha, niti da iko osim Njega istinski opskrbljuje, niti da iko osim Njega istinski vlada i sa svime upravlja... Da li je ovo tumačenje riječi *la ilahe illallah* ispravno? Ako nije, na koji se način onda ispravno tumače ove riječi?

Odgovor: Ovakvo tumačenje riječi *la ilahe illallah* nije ispravno, jer se ovakvim tumačenjem ostvaruje samo tevhidur-rububije, tj. priznavanje da je Uzvišeni Allah istinski Stvoritelj svega i da je On taj koji sa svim istinski upravlja, daje život i smrt itd., a poznato je da samo priznavanje ove vrste tevhida nije dovoljno da osoba uđe u islam. Da je priznavanje ove vrste tevhida bilo dovoljno da se neko smatra muslimanom i da njegov imetak i krv od strane muslimana budu zaštićeni, onda bi se i idolopoklonici Mekke, kojima je poslan Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, smatrali muslimanima. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, se u tom slučaju protiv njih ne bi ni borio jer su oni itekako čvrsto vjerovali i u potpunosti priznavali da je samo Uzvišeni Allah taj koji stvara, daje opskrbu i sa svime upravlja. Pored toga, oni samim tim priznanjem nisu ušli u islam, već se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, protiv njih borio, zarobljavao ih i uzimao njihove imetke kao ratni plijen.

Ispravno tumačenje riječi *la ilahe illallah* jeste da nema nijednog božanstva koje istinski zaslužuje da bude obožavano osim Allaha, kao i da su sva božanstva osim Allaha lažna i ništavna. Rekao je Uzvišeni Allah: **“To je zato što je Allah neprikosnovena istina, a oni kojima se oni pored Allaha klanjaju, su očita laž, i zato što je Allah Uzvišeni i Veliki.”** (El-Hadždž, 62) Muslimani su ovako shvaćali značenje ovih veličanstvenih riječi, i nikako drugačije, a i ne samo muslimani, već su čak i idolopoklonici ove riječi shvatili na način koji smo prethodno spomenuli. Stoga je Uzvišeni Allah o njima, tj. o idolopoklonicima,

rekao sljedeće: **“Kada im se govorilo: ‘Samo je Allah Bog’, oni su se oholili, i govorili: ‘Zar da napustimo božanstva naša zbog jednog ludog pjesnika’** (Es-Saffat, 35-36). Iz priloženog se sasvim jasno može zaključiti da su mekkanski idolopoklonici bolje shvatali suštinsko značenje riječi *la ilahe illallah* od onih koji tvrde da se one tumače kao čvrsto uvjerenje u Allahovu egzistenciju i vjerovanje da je On istinski Stvoritelj i Onaj koji opskrbljuje.

Ovo je izuzetno važno i osjetljivo pitanje, stoga je obaveza svakome onome ko na ovako pogrešan način tumači riječi *la ilahe illallah*, da se što prije pokaje Uzvišenom Allahu, te da prihvati ispravno značenje ovih riječi koje je općeprihvaćeno kod muslimana. Ovo značenje koje je ispravno, tj. da riječi *la ilahe illallah* znače da nema istinskog božanstva koje zaslužuje da se obožava osim Allaha, kao što smo već napomenuli, jedino je ispravno i prihvatljivo značenje, i to je bilo sasvim jasno čak i predislamskim mušricima protiv kojih se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, borio. Zato je obaveza onome ko je postavio ovo pitanje da se vrati istini i da je prihvati, te da razgraniči i shvati da je tevhidur-rububijje jedno, a tevhidul-uluhijje drugo, i da se nikada ne može upotpuniti niti prihvatiti samo jedna od ove dvije vrste tevhida, već da se bezuvjetno moraju prihvatiti i priznati obje.

Na ovu prvu vrstu tevhida, tj. na tevhidur-rububijje upućuju riječi Uzvišenog: **“Gospodar tvoj stvara i On je sveznajući”** (El-Hidžr, 86), kao i Njegove riječi: **“Hvala Allahu, Gospodaru svjetova”** (El-Fatiha, 1), kao i svi ostali slični ajeti.

Što se tiče druge vrste tevhida, tj. tevhidul-uluhijje, na njega upućuju sljedeće riječi Uzvišenog: **“Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega – a i meleki i učeni – i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog!”** (Ali Imran, 18), kao i Njegove riječi: **“Samo Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo”** (El-Fatiha, 4). Zato neka se svi oni koji su pogrešno razumjeli značenje riječi *la ilahe illallah* pokaju Allahu i neka znaju da niko drugi osim Allaha ne zaslužuje da bude obožavan, niko osim Njega, Jednog i Jedinog, koji nema sudruga. Molim Uzvišenog Allaha da sve nas, kao i svu našu braću, uputi na Pravi put, na Put onih kojima je blagodat Svoju darovao iz reda vjerovjesnika, iskrenih vjernika, šehida i dobrih ljudi.

Zajednička dova nema osnove u sunnetu

110. Kakav je propis učenja zajedničke dove koju pripadnici džemata Et-Teblig upriliče nakon što se obrate ljudima? Isto tako, ovu dovu uče i prije nego što krenu iz džamije u ono što oni zovu ophodnja, tj. izlazak na Allahovom putu.

Odgovor: Učenje zajedničke dove nakon obraćanja ljudima ili prije izlaska iz džamije s ciljem pozivanja ljudi u Allahovu vjeru nema šerijatsko utemeljenje niti osnovu, već se takav postupak smatra vrstom bidata tj. novotarije. Stoga je potrebno uputiti savjet svima onima koji prakticiraju ovakvo nešto i pojasniti im da takav postupak šerijat ne tolerira niti priznaje, te da im je obaveza svoja djela i postupke uskladiti sa pravilima i propisima Allahove vjere.

Sedmični itikaf je novotarija

111. Kakav je propis takozvanog sedmičnog itikafa koji pripadnici džemata Et-Teblig organiziraju svakog četvrtka u svojim centrima? Kao dokaz za ovaj postupak navode predaju da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: ‘Ko u nekoj od Allahovih kuća (džamija) u itikafu proboravi samo jednu noć, Allah će ga od Vatre udaljiti za tri doline, a između svake od tih dolina je razdaljina kolika je udaljenost između nebesa i Zemlje.’¹

Odgovor: Organiziranje itikafa svakog četvrtka ili noći uoči petka svakako je novotarija i u to nema nikakve sumnje. Od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ne prenosi se da je četvrtak posebno izdvojio i preporučio da se u tom danu upriliči itikaf, i on lično itikaf nije prakticirao osim u mjesecu ramazanu. Prvo je to činio u prvih deset dana mjeseca ramazana, a nakon toga i u srednjih deset dana ovog mjeseca, želeći da potrefi noć Lejletul-kadr. Nakon toga je saznao da se ova blagoslovljena noć nalazi u zadnjoj trećini mjeseca ramazana pa je od tada po običaju u itikafu boravio samo zadnju trećina ramazana, i tako je činio sve do svoje smrti. On nikada u itikafu nije boravio mimo

1 Vidjeti: Et-Tergib vet-terhib, 2/150. Rekao je Munziri, r.h.: Bilježi ga Taberani u El-Evsatu kao i Bejhkei, i ovo je njegova verzija. Bilježi ga i Hakim u nešto kraćoj verziji. Vidjeti također: Ed-Durr el-mensur, 1/202, Tarihu Bagdad, 4/128, El-I'liel el-mutenahije, 2/26, Tezkiretul-mevduat, br. 69. Ovaj hadis nije vjerodostojan.

ramazana osim jedne godine kada je propustio itikaf u zadnjoj trećini ramazana pa ga je nadoknadio u mjesecu ševvalu. Isto tako, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odobrio je Omeru b. Hattabu, r.a., da ispuni svoj zavjet jer se još u džahilijetu (paganstvu) bio zavjetovao da će u itikafu proboraviti jedan dan i to u Svetom haremu u Mekki. Što se tiče hadisa koji je spomenut u pitanju, on se, koliko je meni poznato, vjerodostojno ne prenosi od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Kerameti² se dešavaju iskrenim i bogobožnim vjernicima, tj. Allahovim šticienicima

112. Pripadnici džemata Et-Tebliğ govore kako se kerameti dešavaju onima koji izađu na Allahovom putu s ciljem pozivanja u Allahovu vjeru, i da se oni ne dešavaju onima koji sjede kod svojih kuća, tj. onima koji ne prakticiraju ono što oni zovu "izlazak na Allahovom putu". Šta vi kažete na ovo?

Odgovor: Kerameti su nadnaravne i čudne stvari koje prevazilaze ono što je među ljudima prihvaćeno kao normalno i prirodno, a Uzvišeni Allah daje da se oni dese Njegovim iskrenim robovima i šticienicima kako bi im time ukazao počast ili ih učvrstio u njihovom vjerovanju ili ih pomogao na putu istine koju zastupaju. Takve stvari dešavale su se u vrijeme Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ali i u vremenu prije i poslije njega. Tako je naprimjer poznato kazivanje o stanovnicima pećine³ i kazivanje o Merjemi, kćerki Imranovoj, majci Isaa, a.s., i još mnoga druga kazivanja i događaji koji sadrže pripovijesti o raznim kerametima. Kerameta će biti u ummetu Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sve do Sudnjega dana, a učenjaci spominju da će se oni dešavati isključivo iskrenim i bogobožnim Allahovim robovima koji čvrsto i nepokolebljivo vjeruju u Allaha i samo se Njega boje, bez obzira bili oni od onih koji izlaze na Allahovom putu da druge pozivaju u vjeru, ili bili od onih koji individualno i u potaji obožavaju svoga Gospodara.

2 Keramet je neobična i natprirodna stvar koja prevazilazi ono što je kod ljudi općeprihvaćeno kao normalno i "prirodno". To je dar od Uzvišenog Allaha kojim On nagrađuje neke Svoje dobre robove i šticienike, tzv. evlije, tj. dobre i iskrene pobožnjake (op. prev.).

3 Kazivanje o stanovnicima pećine nalazi se u kur'anskoj suri El-Kehf.

Kako da pozivanje u Allahovu vjeru bude uspješno bez ispravnog znanja?

113. Poznato je da pripadnici džemata Et-Teblig ne mare mnogo za naukom i islamskim znanjem, kao što je poznato i to da pripadnike svog džemata odvrćaju od predane posvećenosti znanju. Govore kako se svi ashabi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nisu predavali i posvećivali znanju, odnosno da se mali broj ashaba bavio traženjem znanja, a da ih je većina bila zauzeta da'vom, tj. pozivanjem drugih u Allahovu vjeru. Kakvo je vaše mišljenje o ovome?

Odgovor: Ovakvo razmišljanje i rezonovanje stvari ubraja se u neznanje. Ukoliko čovjek ne bude učio i stjecao ispravno islamsko znanje, na koji način da uspije njegova misija pozivanja drugih u Allahovu vjeru!? Da'va bez znanja nikada neće biti uspješna. Rekao je Uzvišeni Allah: **‘Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je uzvišen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim.’**” (Jusuf, 108) Čovjek nikada neće biti sposoban da druge poziva ka Allahu osim ukoliko vrlo dobro bude poznavao ono u što druge poziva. Stoga je stroga obaveza svima onima koji se bave da'vom, da prvo nauče i shvate Allahovu vjeru, a nakon toga da u nju pozivaju druge.

Obaveza nam je prihvatiti jednu stranku

114. Neke vlade pozivaju u stranački pluralizam, tj. u višestranački sistem, odnosno da sam državni sistem zastupa jednu od ovih stranaka. Ni je rijedak slučaj da dotična stranka, koju vlada podržava, žestoko brani sistem vlasti, iako taj sistem ne primjenjuje islamski šerijat. Članovi ove stranke su muslimani i nemuslimani. Vaše mišljenje o ovome?

Odgovor: Dužnost je države da prihvati samo jednu stranku, a to je Allahova, dž.š., stranka koja je zadužena za sprovođenje šerijata u svim segmentima: ibadetima koji predstavljaju vezu čovjeka sa njegovim Gospodarom, međusobnom ophođenju ljudi (muamelat), svejedno odnosilo se to na pitanja porodice ili na druga pitanja kao što su ekonomija, odbrana i sl.

Ovo je obaveza svake vlade koja je na vlasti u islamskim područjima, zato što su im muslimani povjerali vlast pod uvjetom obavezne primjene šerijata. Muslimanski narod ne želi ništa drugo osim da im islam bude primarni i jedini izvor u svemu.

Vlada svake muslimanske države dužna je vratiti se Kur'anu i sunnetu, te objediniti političke i nepolitičke stranke u jednu stranku, tj. Allahovu stranku koja će sprovoditi Allahov šerijat. To je jedina stranka koja neće naštetiti islamskom ummetu, a što se inače dešava u slučaju primjene stranačkog pluralizma.

Uzvišeni Allah u Kur'ani-kerimu ukazuje da mnoštvo pravaca i učestalih rasprava vode kolapsu: **“I ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali”** (El-Enfal, 46).

Uzvišeni kaže: **“I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili, kada su im već jasni dokazi došli.”** (Ali Imran, 105)

Status štrajka u islamu

115. Kakav je status štrajka u islamu, u državi u kojoj žive muslimani, radi zahtjeva za obaranje sekularnog sistema?

Odgovor: Nema sumnje da je ovo vrlo važno i osjetljivo pitanje, pogotovo kada se uzme u obzir odnos islamske omladine spram njega. Primjena štrajka, svejedno u privatnom ili državnom sektoru, koliko je meni poznato, nema utemeljenja u šerijatu. Nesumnjivo da su posljedice koje štrajk nosi sa sobom mnogobrojne, shodno njegovom obimu i potrebi. Ovo je jedan od načina pritiska na vladu, a kako se navodi u pitanju, cilj je oboriti sekularni sistem. U ovom slučaju, naša osnovna obaveza je da prvo utvrdimo da li se zaista radi o sekularnom sistemu. Moramo znati da nije tek tako dozvoljeno ustati protiv vlasti, osim pod uvjetima koje je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio. U hadisu Ubade b. Samita, r.a., navodi se sljedeće: **“Dali smo prisegu Allahovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, na poslušnost i pokornost u svim situacijama, bili mi dobro ili loše raspoloženi. Prisegli smo mu na pokornost i u poteškoćama, olakšicama i onda kada se drugima bude davala prednost nad nama, i da se nećemo boriti protiv onih koji su na vlasti.”** Onda je rekao:

“Osim ako kod njih vidite jasno nevjerstvo za koje kod Allaha imate jasan i kategoričan dokaz.”¹

Dakle, ti uvjeti su sljedeći:

Prvi uvjet: “Da vidite”, tj. da sigurno i bez ikakve sumnje znate da je vlast učinila kufr.

Drugi uvjet: Da je ono što je vlast počinila očigledno nevjerstvo, i nije dozvoljeno ustati protiv nje ukoliko ona čini velike grijeha, bez obzira o kojoj vrsti grijeha se radilo.

Treći uvjet: Da vidite “jasno nevjerstvo”, tj. javno i jasno koje se nikako drugačije ne može tumačiti.

Četvrti uvjet: “...za koje kod Allaha imate jasan i kategoričan dokaz”, tj. da je sud o kufru sazdan na kategoričkom dokazu iz Kur’ana, sunneta ili konsenzusa ummeta. Ovo su četiri uvjeta.

Peti uvjet, koji se uzima iz općih pravila vjere, a to je da oni koji ustaju protiv vlast imaju snage i realnih mogućnosti da tu vlast i obore, jer ako ne budu mogli da naprave prevrat, onda će se situacija i okolnosti okrenuti protiv njih, i to im neće donijeti nikakvo dobro. Na ovakav način šteta će biti daleko veća od štetnosti prešutnog odobravanja ove vladavine i privremenog čekanja da ojača druga strana, tj. pokret i front koji zahtijevaju vladavinu islama. Dakle, ovo je pet uvjeta koji se trebaju ispuniti za obaranje sekularističke vlasti u državama. Ukoliko se, pak, utvrdi da štrajk može biti uvod za kasnije obaranje sistema ili vlasti, i to nakon što se ispune svi ovi uvjeti koje smo spomenuli, onda nema smetnje da se i primijeni. Ukoliko se ne ispuni jedan od četiri uvjeta koje je spomenuo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i peti koji smo spomenuli, a koji nalažu pravila šerijata, onda nije dozvoljeno štrajkovati niti poduzimati aktivnosti za obaranje sistema vlasti u državi.

Da li je dozvoljeno suprotstaviti se državnom sistemu?

116. Ukoliko se štrajkačima nakon iznošenja njihovih zahtjeva ne udovolji, da li im je u tom slučaju dozvoljeno da se suprotstave sistemu vlasti podizanjem revolucije, tj. narodne bune?

1 Buhari, br. 7056, Knjiga o smutnjama, Poglavlje 2. Bilježi ga i Muslim, br. 1709, Knjiga o namjesništvu, Poglavlje 8.

Odgovor: Smatram da to ne treba biti povod za podizanje narodne bune niti revolucije, jer je u toj situaciji, kao što je to već poznato, fizička snaga u rukama vlasti, a pobunjenici iz naroda nemaju ništa drugo osim kuhinjskih noževa i čobanskih štapova. Ovako se ne mogu suprotstavljati tenkovima i savremenom oružju. Međutim, do ovoga je moguće doći drugim putem, ukoliko se ostvare prethodni uvjeti. Nije potrebno da ubrzavamo stvari, jer se nijedna država koja je dugo vremena živjela pod kolonizacijom, ne može odjednom pretvoriti u islamsku državu. Zapravo, neophodno je dobro se pripremiti i imati veliko strpljenje u svrhu ostvarivanja naših ciljeva.

Kada čovjek sagradi dvorac, on ga je utemeljio, svejedno stanovao u njemu ili napustio ovaj svijet prije nego što se u njega nastani. Važno je izgraditi islamsku građevinu, pa makar se cilj ne realizirao još za mnogo godina. Smatram da u ovim stvarima ne treba žuriti, niti poticati narodne pobune, jer je ovo pitanje uistinu veoma opasno. Znači, također, da su u većini slučajeva narodne pobune uglavnom neorganizirane i proizvoljne te nemaju realne šanse za uspjeh. Kada bi državne snage došle u određeni kvart i obuzdale samo dio te pobune, svi ostali bi napustili ono zbog čega su podigli bunu.

Okupljanje je jedna vrsta pritiska

117. Štrajkovi i okupljanja popraćeni su zbijanjem redova na platoima od strane omladine, kao npr. da se zajedno nađu na platoima ispred vlade i provedu noći na njima. Kakav je status ovakvog postupka i ima li svoju osnovu u šerijatu?

Odgovor: Ovakvo zbijanje redova nesumnjivo je jedan od načina pritiska na vladu i, koliko mi je poznato, to je praksa koja je "uvezena" iz država i od naroda koji nisu muslimani, tj. ova praksa nije bila poznata u islamu. Međutim, poznato je da sredstva imaju status ciljeva kojima vode, tj. za njih važi propis cilja, osim ukoliko to sredstvo samo po sebi nije zabranjeno. Ovakvo zbijanje redova i okupljanje gradi se na onome što smo prethodno rekli u pogledu štrajka.

JEDANAESTA OBLAST

POZIVANJE U ALLAHOVU VJERU U PODRUČJIMA GDJE SU MUSLIMANI MANJINSKO STANOVNIŠTVO

Uzvišeni Allah poslao je Svoga poslanika Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, sa istinskom i pravom vjerom kako bi ona postala dominantna nad svim ostalim vjerama. To je vjera Istine i Pravog puta i ona ne sadrži ni najmanje primjese laži, i vjera koja se u potpunosti podudara sa fitrom, tj. prirodnom urođenom vjerom sa kojom se rađa svaki čovjek, i vjera koja se također podudara sa zdravim i neiskvarenim razumom koji je čist i lišen od svih vrsta sumnji i niskih strasti. Ummet se odazvao pozivu koji im je uputio Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, pa se njegova vjera proširila na sve strane svijeta, od krajnjeg istoka do krajnjeg zapada.

Islamski ummet bio je snažan i dominantan nad svim svojim neprijateljima sve do onog trenutka kada se počeo cijepati i u stranke dijeliti, a u kojem se god narodu pojavi razilaženje i raskol, on je osuđen na propast. Rekao je Uzvišeni Allah: **“...i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih.”** (El-Enfal, 46) Pored ovoga, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obradovao nas je viješću da će u njegovom ummetu stalno i uvijek egzistirati jedna skupina koja će se držati Istine i koja će biti dominantna, i kojoj neće naštetiti niko od onih koji je napuste ili od onih koji joj se budu suprotstavljali, sve dok ne dođe Allahova odredba, tj. Sudnji dan.

Obraćam se svojoj braći, islamskoj omladini, koja se trudi i radi na polju širenja Allahove vjere i kažem sljedeće:

Uistinu, islamsko buđenje o kojem mnogo slušamo i kojem svjedočimo ovdje kod nas, ali i u čitavom islamskom svijetu, pa čak i u nekim nemuslimanskim državama, izrazito je lijepa i radosna vijest koja nagovještava veliko dobro i kojoj se raduje svaki musliman.

Međutim, ovo ponovno buđenje i širenje islama i njegovih vrijednosti mora biti popraćeno mudrim i odmjerenim djelovanjem. Onaj kome mudrost nije darovana, tome je uskraćeno veliko dobro, a onaj kome je mudrost podarena, takav je obdaren blagom neizmjenjnim. Ali, šta je to mudrost koja treba da bude vodič svakom onom ko poziva u Allahovu vjeru? Mudrost podrazumijeva sljedeće osobine, načela i principe:

Prvo: Da pozivalac u Allahovu vjeru vrlo dobro poznaje ono u što druge poziva. Stoga smatram da se treba dati prednost stjecanju islamskog znanja nad pozivanjem u Allahovu vjeru, jer Uzvišeni Allah kaže: **“Reci: ‘Ovo je put moj, ja pozivam ka Allahu, imajući jasne dokaze, ja, i svaki onaj koji me slijedi, i neka je uzvišen Allah, ja Njemu nikoga ne smatram ravnim’”** (Jusuf, 108). Pod “jasnim dokazima” koji se spominju u ajetu, misli se na znanje i posjedovanje argumenata. Onaj pozivalac u vjeru koji posjeduje znanje i jasne dokaze moći će braniti vjeru, ali isto tako i u ime vjere napadati argumentima. Bit će sposoban da vjeru u koju druge poziva brani i štiti od svih vrsta sumnji i zabluda koje će mu biti servirane, kao što će biti i sposoban da se argumentima bori protiv dogmi i vjerovanja drugih religija, kao i da objasni ništavnost njihovih argumenata i dokaza na koje se pozivaju, a koji su u kontradiktornosti sa prirodnom urođenom vjerom sa kojom se rađa svaki čovjek, ali i sa zdravim i neiskvarenim razumom. Onaj ko u vjeru islam bude pozivao bez znanja i jasnih dokaza, takav će na tom putu posustati jer niti će biti sposoban da svoju vjeru brani dokazima, niti će moći u ime svoje vjere argumentima napadati kriva vjerovanja i razne zablude. Tako će djelovati kontraproduktivno i postići kontraefekat. Naprimjer, izaći će pred ljude da ih poziva u vjeru islam, a u toj masi će se naći neki oholi inadžija koji će mu postaviti nekoliko provokativnih pitanja ili će mu nabaciti neke vrlo zamršene smicalice na koje on neće znati odgovor niti pojašnjenje, pa će pred svim ljudima ostati zbunjen. Zamislimo, braćo, ovakvu situaciju i razmislimo o ovakvom čovjeku koji u ime islama druge poziva u islam! Ja sam siguran, a pretpostavljam da i vi dijelite moje mišljenje, da bi ovakav događaj predstavljao veliki poraz i vrlo težak udarac za vjeru islam u cijelosti. Zato odgovorno tvrdim da je onome ko poziva Allahu prvenstveno obaveza da se opskrbi ispravnim i korisnim znanjem, a onda nakon toga neka druge poziva u vjeru. Ne želim reći da osoba koja uči šerijatsko znanje ne treba pozivati u islam sve dok uči i stječe znanje, već baš suprotno: neka poziva

u vjeru dok je na putu traženja znanja! Neka ljudima pojašnjava makar jedan propis koji je naučio, dobro shvatio i u potpunosti ga savladao, pa će na takav način u isto vrijeme biti i onaj koji uči i onaj koji dostavlja naučeno, upravo onako kako je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Dostavite od mene, makar i jedan ajet..."¹ Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ovim je htio reći da se drugima dostavi makar jedan ajet iz Allahove Knjige ili makar jedan propis ove veličanstvene vjere. Stoga, nije uvjet da bi neko bio pozivalac u Allahovu vjeru da poznaje i pamti sva primarna i sekundarna pravila i propise vjere islama, već će pozivati shodno svome znanju i mogućnostima. Ovo je prvi uvjet da bi institucija pozivanja u Allahovu vjeru napredovala i ostvarivala praktične rezultate. Dakle, potrebno je da čovjek posjeduje znanje kako bi vjeru mogao braniti od napada, ali isto tako i kako bi on bio sposoban da argumentima napada sve vrste zabluda i ništavnih vjerovanja.

Drugo: Da se onaj koji druge poziva u Allahovu vjeru striktno drži onoga što drugima preporučuje i savjetuje. Čovjekova djela su najbolji pokazatelj iskrenosti onoga što on zastupa i propagira. Svaka izgovorena riječ koja nije popraćena djelom osuđena je na djelimičnu ili potpunu propast i uglavnom neće donijeti nikakve rezultate. Zbog toga je Uzvišeni Allah rekao: **"O vjernici, zašto jedno govorite, a drugo radite? O, kako je Allahu mrsko kada govorite riječi koje djela ne prate!"** (Es-Saff, 2-3) Smatram da zdrav razum i ispravna logika odbijaju prihvatiti da određena osoba druge poziva da se kloni određene prakse, a u isto vrijeme ta osoba čini tu istu stvar, ili da ona od drugih traži da čine nešto što ona sama ne želi niti hoće da radi. Čak, ako bismo pretpostavili da ta osoba druge poziva da čine nešto što je ispravno, opet će u dušama onih kojima je poziv upućen ostati doza sumnje i rezerviranosti jer će im ostati nejasno zbog čega ta osoba sama ne primijeni ono što njima savjetuje.

Stoga je vrlo važno da se pozivalac u Allahovu vjeru striktno pridržava onoga što je naučio od propisa vjere kao i onoga što drugima savjetuje i u šta ih poziva. Zato je jedna od Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, osobina bila i ona kojom ga je opisao vladar Gassana kada je, opisujući ga, rekao: "Nikada ne bi naredio ili preporučio nešto a da on ne bi bio prvi koji bi to i učinio, niti bi ikada nešto zabranio

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

a da ne bi bio prvi koji bi se toga prošao.” Ovakav vid postupanja također je jedna vrsta mudrosti prilikom pozivanja u Allahovu vjeru jer onaj koji druge poziva u vjeru, ne čini to samo svojim riječima i govorom, već i svojim djelima i postupcima. Čak će mu se ponekad ljudi koje poziva obratiti sljedećim riječima: “Ti si postupio tako i tako, ili uradio si to i to”, a onda će upitati: “Zbog čega”. Tako će postupiti ili da mu ospore određeni postupak koji je učinio, ili iz želje da i oni sami postupe onako kako je postupio onaj ko im upućuje savjete i poziva ih u Allahovu vjeru. Kako god bilo, djela i postupci pozivaoca u Allahovu vjeru mnogo znače onima koje on poziva, i oni često više obraćaju pažnju na ono što on radi od onoga što im govori.

Treće: Da pozivalac u Allahovu vjeru bude sposoban da dobro ocijeni svaku situaciju i shodno tome postupa i djeluje. Svako mjesto i svaka prilika zahtijevaju da se na njima upotrebljava određena retorika. Isto tako, svi ljudi nisu isti niti su sve ljudske duše u svakom trenutku isto raspoložene, a i prilike za pozivanje u vjeru razlikuju se shodno vremenu i situaciji. Zato ćemo primijetiti da je Uzvišeni Allah, koji je Najmudriji i Najznaniji, odgajajući Svoje robove, upotrijebio princip postupnosti onda kada im je želio zabraniti ono u čemu su bili ogrezli, a čime On Uzvišeni nije bio nimalo zadovoljan. Najbolji primjer za to je primjer postupne zabrane konzumiranja alkohola, o kojoj smo već prethodno govorili, a ovdje ćemo se samo ukratko podsjetiti.² Dakle, ljudi su u tom vremenu bili ogrezli u pijenje alkohola i on im je bio izrazito drag i vrlo omiljen. Pili su ga danonoćno, te im je bilo izrazito teško da ga ostave odjednom, preko noći. Zato im ga je Uzvišeni Allah i zabranio postupno. Prvo je za njega rekao da on donosi više štete nego koristi, a nakon toga im je zabranio da se približavaju namazu dok su u pijanom stanju, rekavši: **“O vjernici, pijani nikako molitvu ne obavljajte, sve dok ne budete znali šta izgovarate”** (En-Nisa, 43). Ako uzmemo u obzir da je broj obaveznih dnevnih namaza pet, onda nam je jasno da im je ovom zabranom postalo vrlo teško da ikako piju alkohol jer je vrijeme između namaza prilično kratko, a u namaz nisu smjeli pijani. Ovo je, dakle, bila druga faza zabrane. Nakon toga Uzvišeni Allah je kategorički zabranio pijenje alkohola riječima:

2 Šejh je o ovome primjeru opširnije govorio u drugoj oblasti knjige koja nosi naslov: “Osobine koje bi trebale krasiti pozivaoca u Allahovu vjeru i pojašnjenje šta mu je sve potrebno prilikom pozivanja”.

“O vjernici, vino i kocka i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite. Šejtan želi da pomoću vina i kocke unese među vas neprijateljstvo i mržnju i da vas od sjećanja na Allaha i od obavljanja molitve odvрати. Pa hoćete li se okaniti” (El-Maide, 90-91).

Kao što je postupno zabranjivao neke harame, Uzvišeni Allah je ponekad postupno i naređivao neke obaveze. Post mjeseca ramazana podrazumijeva sustezanje od svih tjelesnih uživanja, tj. od jela, pića i spolnog općenja. Rekao je Uzvišeni: **“Zato se sada sastajte sa njima u želji da dobijete ono što vam je Allah već odredio. Jedite i pijte sve dok ne budete mogli razlikovati bijelu nit od crne niti zore; od tada postite sve do noći.”** (El-Bekare, 187) Post je teška i nimalo lahka stvar, pogotovo u ljetnim danima kada su vrućine velike, a dani dugi. Međutim, Uzvišeni Allah je, iz Svoje mudrosti i milosti, post prvo propisao na način da je ostavio mogućnost izbora, pa ko je htio da posti, taj je i postio, a ko nije htio da posti, bio je obavezan da za svaki izostavljeni dan nahrani po jednog siromaha. Rekao je Uzvišeni: **“Onima koji mogu da poste (a to ne učine) – iskup je da jednog siromaha nahrane. A ko drage volje da više, za njega je bolje. A bolje vam je, neka znate, da postite.”** (El-Bekare, 184) Nakon ovoga, Uzvišeni Allah strogo je propisao post svim muslimanima koji su to u stanju, bez mogućnosti izbora: **“U mjesecu ramazanu počelo je objavljivanje Kur’ana, koji je putokaz ljudima i jasan dokaz pravog puta i razlikovanje dobra od zla. Ko od vas u tom mjesecu bude kod kuće, neka ga u postu provede, a ko se razboli ili se na putu zadesi, neka isti broj dana naposti...”** (El-Bekare, 185). Da li je ovo vid postepenog naređivanja stroge Allahove naredbe? Da, svakako, jer prvobitno ostavljanje izbora svakom čovjeku, da bira hoće li postiti ili neće postiti, uz obavezu da za svaki dan koji nije postio nahrani po jednog siromaha, sigurno je vid olakšice. Dakle, dozvoljeno je postupno pozivati određenu osobu u Allahovu vjeru. Prvo je treba pozvati u tevhid, tj. da samo Allaha priznaje kao Gospodara i da samo Njega iskreno obožava, pa ako to prihvati, onda joj pojasniti obaveznost propisanih namaza, zatim zekata, pa posta i hadždža. Buharija i Muslim bilježe predaju od Abdullaha b. Abbasa, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Muazu naredio da stanovnike Jemena prvo pozove u šehadet, tj. svjedočenje da nema drugog istinskog boga osim Allaha

i da je Muhammed Njegov poslanik, pa ako to prihvate, onda da im pojasni da im je Allah propisao pet obaveznih namaza u toku jednog dana i noći. Ako i to prihvate, onda da ih pouči da im je Allah strogo naredio da iz svojih imetaka izdvajaju obaveznu milostinju – zekat, koja će biti uzimana od bogatih i dijeljena siromašnima.¹

Postepeno pozivanje ljudi u Allahovu vjeru je vid mudrosti i pronicljivosti, pa se prilikom obraćanja bilo kojoj osobi treba uzeti u obzir njeno trenutno stanje kao i prilike u kojima se nalazi. Ukoliko mu se u startu odmah kaže da je u zabludi, da je upropašten i da će biti stanovnik Džehennema, ovakav pristup sigurno neće donijeti nikakvo dobro, već će dotičnu osobu samo još više udaljiti od vjere islama.

Poslušajmo riječi Uzvišenog koji kaže: **“Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili.”** (El-En’am, 108)

Šta mislite, da li je dozvoljeno vrijeđati i omalovažavati idolopoklonička lažna božanstva i kipove? Odgovor je: da, svakako, i u to nema nikakve sumnje. Međutim, imajući u vidu da takav postupak za sobom povlači mnogo veću štetu od koristi koju donosi takav odnos prema mušričkim idolima, Uzvišeni Allah nam je to zabranio riječima: **“Ne grdite one kojima se oni, pored Allaha, klanjaju, da ne bi i oni, nepravedno i ne misleći šta govore, Allaha grdili”** (El-En’am, 108). Iz ovog ajeta islamski učenjaci izvode poznato šerijatsko pravilo koje glasi. “U slučaju da je pribavljanje određene koristi na istom stepenu kao i otklanjanje određene štete, onda je preče otkloniti tu štetu nego pribaviti dotičnu korist”. I ovo se također ubraja u mudrost prilikom pozivanja drugih u Allahovu vjeru.

Četvrto: Ulaganje truda i napora u svrhu postizanja jedinstva među muslimanima. Ovdje mislimo na muslimane koji se drže pravca i smjera prvih, odabranih generacija muslimana, jer je istinski islam onaj koji su ispovijedali ashabi, tabiini i generacija koja je došla nakon njih. Držati se njihovog pravca, to je istinski islam i to je istinski iman! Sve ono što je u suprotnosti sa njihovom interpretacijom i prakticiranjem islama je zabluda, i to u onolikoj mjeri koliko je odstupljeno od njihovog pravca. Stoga još jednom ponavljam, velika je mudrost da se ujedine

¹ Izvor hadisa prethodno je naveden.

svi oni koji pozivaju u Allahovu vjeru i da zajednički rade na ostvarenju svoga cilja. Njihova primarna obaveza je da pozivaju u pravac i smjer prvih generacija muslimana, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavijestio da će se njegov ummet rascjepkati i podijeliti na sedamdeset i tri skupine, i da će sve one u Vatru osim jedne. Objašnjavajući koja je to skupina, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: "To su oni koji će se držati onoga na čemu sam ja i moji ashabi"¹, a u drugoj verziji ovog hadisa stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "To je džemat – skupina koja se ujedinila na Istini"².

Ukoliko, pak, dođe do blagog razilaženja i drugačijih pogleda po određenim pitanjima, koja nas u globalu ne izvode iz pravca prvih i odabranih generacija muslimana, to nikako ne treba biti razlog za prepirku, svađu, neprijateljstvo i mržnju. Ovakva vrsta razilaženja bila je prisutna i u vrijeme ashaba, r.a., ali ih to ipak nije razjedinilo niti ih suštinski podijelilo. I pored toga, oni su bili jedan i jedinstven ummet koji je imao zajednički cilj i koji je zajedno radio na ostvarenju tog cilja. Nije nužno da se ummet složi u apsolutno svakom vjerskom pitanju, već baš suprotno, određena doza razilaženja je neminovna i neizbježna. Međutim, kada budemo svjesni da je obaveza svakom vjerniku da eventualne nesuglasice i različite stavove sa drugim vjernicima podvrgne sudu Kur'ana i sunneta, onda će nam biti sasvim jasno da je onaj koji je spoznao Istinu, dužan da se drži Istine i po njoj postupa, pa makar ona bila u suprotnosti sa onim što zastupa njegov

1 Et-Tirmizi, br. 2641, Hakim u Mustedreku, 1/218, El-Lalikai u Šerh usulil-i'tikad, 1/99, El-Adžurri u djelu Eš-Šeri'a, 5/16, Mervezi u Es-Sunne, br. 18, Ibn Veddah u El-Bide'u ven-nehju anha, br. 85, svi od Abdullaha b. Amra, r.a. Rekao je imam Et-Tirmizi: "Ovaj hadis ima mnogo puteva i verzija koje ga dižu na stepen hasen – dobrog hadisa."

Rekao je šejh Muhammed I'id el-Abbasi: "Ova verzija hadisa ima određene slabosti, ali u prilog njenoj vjerodostojnosti ide veliki broj drugih hadisa i predaja." Vidjeti: Fitnetut-tekfir od šeha Albanija, r.h., sa dodacima i opaskama šejha Ibn Baza i Ibn Ušejmina, r.h.

2 Ibn Madže, br. 3992, Ibn Ebi Asim u djelu Es-Sunne, 1/32, Taberani u El-Kebir, 18/70, El-Lalikai u Šerh usulil-i'tikad, 1/101, Hakim u Mustedreku, 1/47. Šejh Albani je u valorizaciji djela Es-Sunne od Ibn Ebi Asima za ovaj hadis rekao: "Ovaj hadis je hasen – dobar, svi njegovi prenosioci su poznati i pouzdani osim Abbada b. Jusufa kome su neki prigovorili, a ja i njega smatram pouzdanim." Vidjeti: Es-Sahiha, br. 204. Ovaj hadis bilježe i Ebu Davud, br. 4597, Ahmed u Musnedu, 4/102, Hakim u Mustedreku, 1/178, Ibn Ebi Asim u Es-Sunne, 1/7, i mnogi drugi.

autoritet koga slijedi po tom pitanju. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Ma u čemu se razilazili, presudu treba da odredi Allah. To vam je, eto, Allah, Gospodar moj – u Njega se ja uzdam i Njemu se obraćam”** (Eš-Šura, 10). Iz riječi Uzvišenog Allaha u ovom ajetu **“ma u čemu se razilazili...”**, saznajemo da je određena doza razilaženja neminovna i neizbježna, međutim kome ili čemu se obratiti za konačnu presudu oko onoga u čemu se razilaženje desilo? Uzvišeni Allah odgovara, pa kaže: **“...presudu treba da odredi Allah”**. U drugom ajetu Uzvišeni Allah kaže: **“A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše”** (En-Nisa, 59). Dakle, desi li se kakvo razilaženje, vi se vratite Allahovoj Knjizi i sunnetu Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pa ćete postići ono što je za vas bolje i na ovom i na budućem svijetu. Istinu je rekao Uzvišeni Allah! Kada bismo naše sporove i međusobna razilaženja podvrgli presudi Allaha i Njegovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to bi svakako za nas bolje bilo u sadašnjosti kao i u našoj budućnosti.

Obratiti se Allahu, kako to nalaže citirani kur’anski ajet, znači obratiti se Njegovoj Knjizi, a obratiti se Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, znači obratiti se njemu lično u vremenu kada je bio živ, a nakon njegove smrti, vratiti se njegovom sunnetu. Kada bismo uz najljepše namjere i najiskrenije nijjete tako postupali, bez želje da pod svaku cijenu potvrđujemo i jačamo naš stav koji smo prethodno zauzeli po nekom pitanju, već iz želje da primijenimo Allahov šerijat onako kako to žele Allah i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u tom slučaju, mi se u suštini ne bismo ni razilazili, već bismo bili složni i ujedinjeni. Kako? Pa kada su nam namjere čiste i kada smo sposobni i kadri da iz općih šerijatskih tekstova izvedemo pojedinačne šerijatske propise, u tom slučaju naš cilj je jedan, a naša metoda je ista, pa gdje je onda tu razilaženje? Međutim, stvarni problem nastaje kada neki ljudi kategorički zauzmu određeni stav po nekom pitanju, bez obzira da li su do njega došli na osnovu vlastitog idžtihada ili samo slijede nekog učenjaka kojeg cijene i vole, pa nakon toga od svih ljudi traže da i oni pod obavezno prihvate taj stav. Ovo je velika greška, jer svaki onaj čovjek koji izričito zahtijeva da svi ostali prihvate njegovo mišljenje i da ga u njemu slijede bez obzira što je on podložan pogotku i grešci, to u neku ruku znači da je on sebi dodijelio udio u poslanstvu,

tj. poslanici Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jer je samo on, sallallahu alejhi ve sellem, taj koji se bezuvjetno i bespogovorno slijedi u svemu što kaže ili uradi.

Zato, dragi brate, nikada sebe nemoj učiniti rivalom niti suparnikom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem! Uvijek žudi za istinom i učini je svojim orijentirrom i vodičem, pa će te Uzvišeni Allah, makar ti trenutno i ne bio u pravu po nekom pitanju, uputiti na nekoga ko ima znanje i ko će ti ukazati na ono što je ispravno.

Znaj dobro da je velika Allahova blagodat prema tebi kada te uputi na određenu osobu koja će ti pojasniti ispravan stav. Često se desi da čovjek po nekom pitanju odabere neko mišljenje i smatra ga ispravnim, međutim, nakon što porazgovara sa nekim, on promijeni mišljenje i zauzme stav koji je suprotan onom kojeg se držao. Na ovakav način vrati se ispravnom rješenju. Ovo je i razlog zbog kojeg je po određenom pitanju preneseno više različitih mišljenja od jednog te istog islamskog učenjaka.

Tako ćemo, naprimjer, naći određeno pitanje u kojem su različite stavove zauzeli četverica pravovjernih halifa, ili se čak od samog vladara pravovjernih, Omera, r.a., prenose dva različita mišljenja o jednom te istom pitanju. Isto tako, u nekim pravnim pitanjima postoje dva ili više različitih mišljenja koja se prenose od općepriznatih i prihvaćenih imama i utemeljivača poznatih mezheba – pravnih škola, kao naprimjer od imama Ahmeda. Zašto? Jer se ljudsko znanje širi i nadopunjuje kao i njegova spoznaja. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate, i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni.”** (En-Nahl, 78) Ponekad nam neki dokaz dugo može ostati skriven i nepoznat, sve do trenutka kada će nam Allah ukazati Svoju blagodat i uputiti nas na taj dokaz. Ponekad možemo i spoznati dokaz, međutim zbog manjka našeg znanja ili zbog nedovoljnog i površnog razmišljanja i shvatanja, nije nam jasno na što taj dokaz upućuje. Nekad dovoljno ne poznamo argumente koji obesnažuju dokaz koji poznamo, a uvjet da bi se neki argument prihvatio kao validan jeste da ne postoji drugi argument koji bi ga stavio van snage. Nakon nekog vremena, Allah nam ukaže blagodat pa shvatimo sve ovo i spoznamo istinu i ispravno rješenje.

Kako god bilo, ja pozivam svu muslimansku omladinu da šerijatske argumente obavezno učine svojim vodičima i predvodnicima koje će slijediti, i da razilaženje koje je nastalo kao produkt idžtihada i najljepše namjere ne uzimaju za zlo. Ovakva vrsta razilaženja nikada ne smije biti povod rasprave, raskola i sukoba, jer će se u suprotnom muslimani rascjepkati, oslabiti i bez spomena ostati.

Peto: Da islamski džemati i grupacije imaju svoj autoritet kojem će se obraćati, tj. emira ili predsjednika, jer se stanje ljudi neće popraviti bez vođe. Stoga je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da trojica ljudi kada su zajedno sebi izaberu onoga ko će ih predvoditi¹ kako bi mu se po potrebi obraćali. Stručnjaci kažu da čak i ptice imaju svoje predvodnike koje slijede i prate u toku leta, a isto tako i gazele i antilope na zemlji.

Dakle, u sredinama sa manjinskim muslimanskim stanovništvom, u kojima islam nije dominantan i gdje se islam ne sprovodi u praksu, a možda se čak protiv njega vodi i otvorena borba, obavezno je da tu postoji predvodnik i vođa muslimana kojem će se oni obraćati. Međutim, na koji način treba da se odabere ova osoba?

Ukoliko se pri čovjeku nađu dvije osobine, a one su povjerljivost i snaga, on može biti odabran za tu funkciju. Rekao je Uzvišeni Allah: **“...najbolje da unajmiš snažna i pouzdana”** (Kasas, 26), i kaže: **“Ja ću ti ga donijeti”** – reče Ifrit, jedan od džinna – **“prije nego iz ove sjednice svoje ustaneš, ja sam za to snažan i pouzdan”** (En-Neml, 39). Kada pronađemo osobu iz skupine snažnih i povjerljivih, on je ono što nam treba i takvome treba povjeriti vodstvo.

Ako nađemo osobu koja je snažna, ali nije u potpunosti povjerljiva, u tom slučaju njegov prvi zamjenik treba da bude povjerljiv, kako bi se objedinila snaga prvog i povjerljivost drugog, i na taj način se ostvarilo dobro i korist.

Ako, pak, pronađemo osobu koja je izrazito povjerljiva, ali nije dovoljno snažna, onda joj treba pridružiti drugu osobu koja je snažna, sve kako bi se upotpunili uvjeti koji se trebaju ispuniti za vodstvo. Kada kažemo da ovakva osoba mora biti snažna i povjerljiva, to svakako podrazumijeva da bude učena u vjeri i šerijatskim propisima, da poznaje

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

stanja ljudi kao i ono što je nužno i potrebno za djelovanje na polju širenja Allahove vjere, što i jeste primarni izvor i okosnica njegove snage. Zato pozivam svu svoju braću muslimane, koji žive u različitim krajevima svijeta gdje je islam nije zvanična religija, da između sebe odaberu jednog koji će im biti vođa, predvodnik, predsjednik, ili kako god ga oni nazovu, jer nije poenta u nazivu već u suštini.

Imenovanje vođe donosi sljedeće koristi:

1. Prilikom razilaženja i međusobnih sporova, muslimani će se njemu obraćati. Ljudi su po svojoj prirodi skloni da povremeno pogrešno razumijevaju jedni druge i da se spore, pa im je potreban neko ko će im presuditi. Takav mora biti bogobožan i maksimalno se truditi da donese ispravnu odluku i potrefi suštinsko rješenje.

2. Muslimani su u potrebi da oforme kasu za prikupljanje pomoći potrebnim i ugroženim, kao i za sakupljanje materijalnih sredstava za pomaganje i finansiranje da'vetskih aktivnosti. Sve ovo je potrebno da nadgleda osoba koja je snažna i povjerljiva.

3. Ponekad će se desiti da musliman hoće stupiti u brak sa ženom koja nema velija (šerijatskog zastupnika žene) koji je musliman, pa će vođa muslimana u tom području preuzeti ovu ulogu. Islamski učenjaci kažu da ukoliko se neka žena želi udati, a u njenom mjestu ne postoji ni islamski vladar niti njegov zamjenik, niti bilo ko od njenih skrbnika ko ima pravo da joj da dozvolu za udaju, u tom slučaju će joj dozvolu dati osoba koju su muslimani u tom području sebi izabrali za predvodnika i vođu.

4. Niko nema pravo da javno prezentira i zastupa politiku i interese džemata osim s dozvolom vođe džemata, pa je stoga nužno da ovakva osoba i postoji. Svako može zastupati svoje lične interese, međutim kada je u pitanju interes cjelokupnog džemata, onda pojedinac nema pravo da tako postupa osim uz dozvolu onoga ko taj džemat predvodi. Drugovi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, nikada nisu samostalno donosili odluke od zajedničkog interesa osim nakon što bi se konsultirali sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem.

Šesto: Pokret islamskog buđenja ne smije otići u pogrešnom pravcu, tj. u pravcu ekstremizma i nekontroliranog poleta, jer to stvara kontraefekt i donosi negativne posljedice. Istina je da čovjek nakon

što vidi mnogo islamom nadahnute i poletne omladine, osjeti veliku živost i želju za radom, međutim i pored toga on mora obuzdavati svoje ponašanje i kontrolirati svoje postupke. Ponekad će veliki zanos, polet i elan prisutan kod islamske omladine privući pažnju onih koji to ne toleriraju niti simpatiziraju, pa će to biti razlog da se islamskim misionarskim aktivnostima stane ukraj. Ovakvo djelovanje nije u skladu sa principom mudrosti i pronicljivosti, i ono nosi mnoge opasnosti. Koliko li smo samo vidjeli neobuzdanosti i nekontroliranog poleta kod nekih, koji je bio u očitoj suprotnosti sa mudrim i odmjerenim ponašanjem i djelovanjem? Koliko li je samo takvo ponašanje nosilo propusta koje je na kraju krajeva možda bilo i razlogom da se islamskom djelovanju i širenju Allahove vjere u potpunosti i stane ukraj.

Sedmo: Islamski misionar mora biti čvrsto uvjeren i potpuno siguran da ljude poziva u Allahovu vjeru, koja im donosi koristi na oba svijeta. Prakticirajući tu vjeru, oni se približavaju svome Uzvišenom Gospodaru i Kući spasa i časti. On ih poziva u lijep i sretan život na dunjaluku i najljepšu nagradu na ahiretu. Rekao je Uzvišeni: **“Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi boljom nagradom nego što su zaslužili.”** (En-Nahl, 97)

Molimo Uzvišenog Allaha da nas sve učvrsti postojanim riječima na dunjaluku i na ahiretu, i da nas učini od onih koji slijede Pravi put, a i druge na njega upućuju. Molimo Ga Uzvišenog da budemo od onih koji su dobri i druge upućuju na dobro, i molimo Ga da nas učvrsti na tom putu, On je uistinu Darežljivi i Plemeniti.

Muslimanima je obaveza da u društvima u kojima su manjina imaju svog predvodnika

118. U sredinama gdje muslimani dominiraju postoji veliki broj organizacija i udruženja koja u pravom smislu riječi ostvaruju međumuslimansko potpomaganje i podršku na koje upućuju riječi Uzvišenog: **“A vjernici i vjernice su prijatelji jedni drugima...”** (Et-Tevbe, 71), i riječi Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je rekao: **“Ko iza sebe (nakon smrti) ostavi imetak, on pripada njegovim nasljednicima, a ko iza sebe ostavi gladnu i nemoćnu čeljad, oni su moja briga...”**. Međutim, u sredinama gdje muslimani nisu

većinsko stanovništvo, islamski vjernici uglavnom žive i egzistiraju kao pojedinci i samotnjaci. Naše pitanje glasi: da li je ovoj vrsti muslimana obaveza da osnuju organizacije i udruženja kako bi se u njima okupljali, ili nema nikakve smetnje da i dalje nastave živjeti kao pojedinci? Isto tako, pod pretpostavkom da se muslimani organiziraju i osnuju neko udruženje, interesira nas koje su šerijatske ovlasti ovog udruženja i koje su naše obaveze spram njega, u pogledu poslušnosti i pokoravanja organima koji upravljaju tim udruženjem?

Odgovor: Mišljenja sam da ljudi nikada i ni u čemu neće postići nikakav ozbiljan rezultat niti će biti spomena vrijedni ako budu rastureni, raštrkani i neorganizirani. Čovjek je po svojoj prirodi društveno biće i u potrebi je da mu nakon pomoći koju mu pruža Uzvišeni Stvoritelj, pomoć pruže i stvorenja, tj. drugi ljudi. Stoga smatram da se muslimanske manjine moraju organizirati i zajednički djelovati kroz instituciju džemata – zajednice, te na takav način pozivati druge u Allahovu vjeru. Isto tako smatram da ovakvi džemati moraju imati svog emira – vođu i predvodnika, koji će biti njihov autoritet i kojem će se obraćati, shodno smjernicama i pravilima koja smo prethodno pojasnili.

Što se tiče pitanja o načinu organiziranja i uspostave samog džemata, tu ne mogu biti decizivan niti ponuditi neko opće pravilo koje bi moglo važiti za sve prilike i situacije jer se ove organizacije i džemati u mnogo čemu razlikuju jedni od drugih, te je među njima evidentna razlika u ljudskim, materijalnim i intelektualnim resursima. Međutim, ukoliko budu mudro postupali i djelovali, muslimani će kroz ova udruženja i džemate ostvariti zacrtane ciljeve i postići ono što su planirali. Neki između njih će se ljudima obraćati u džamijama i pojašnjavati im vjeru, a drugi će ljudima o vjeri govoriti posebno, tj. obraćat će se ljudima ponaosob. Neki iz ovog muslimanskog džemata bit će zaduženi da prikupljaju materijalna sredstva i dobrovoljne priloge, dok će jedan između njih biti povjerenik kase u kojoj se nalaze ta prikupljena sredstva itd. Opet ponavljam, ja ne mogu dati neko opće pravilo koje bi se ticalo organiziranja i rukovođenja udruženjem, jer se prilike i okolnosti itekako razlikuju, međutim ono na što posebno moraju obratiti pažnju jeste odabir predvodnika udruženja koji će im biti autoritet i onaj kome će se obraćati u svemu što je vezano za rad i djelovanje.

Situacije u kojima se treba obraćati spomenutom emiru, tj. predvodniku

119. Kada i u kojim situacijama se treba obraćati spomenutom emiru, tj. predvodniku?

Odgovor: Odgovor na ovo pitanje prethodno smo objasnili, kada smo spominjali koristi odabira predvodnika džemata.¹ Ono što posebno naglašavam, a što je vezano za zajednički rad i djelovanje, jeste da niko nema pravo da nastupa u ime džemata i samostalno promiče ono što smatra džematskim interesom, osim nakon što se konsultira sa emirom, odnosno predvodnikom džemata. Onaj ko tako bude postupao podriiva autoritet emira, a takvo djelovanje donosi i razilaženje i podjelu u mišljenjima, što je svakako nepoželjno. Reкао je pjesnik:

*“Ljudi u anarhiji neće biti dobri,
jer nemaju onoga ko treba da ih vodi.”*

Stoga je neophodno i nužno da ljudi imaju vođu koji će ih predvoditi i koji će regulirati odnose među njima.

Propis izvođenja pozorišnih predstava i ilahija u džamiji koja je u sklopu islamskog centra

120. U sklopu islamskih centara nalaze se džamije i prostorije za razne aktivnosti kao što su predavanja, javne tribine, proslave, pa čak i prostorije za sportske aktivnosti. Ovi centri su svijetle tačke u mjestima gdje su muslimani u manjini, i njihova uloga je velika. Ponekad organiziramo druženja na kojima uz predavanje upriličimo i ciljane pozorišne predstave, izvođenje ilahija bez muzike ili tome slično. Interesira nas da li je ovako nešto dozvoljeno činiti u džamijama jer nam specijalizirane sale za takvu vrstu aktivnosti ponekad nisu na raspolaganju i nije nam dostupan nijedan drugi prostor osim džamijskog. Kakvo je vaše mišljenje o ovome?

Odgovor: Učenjaci današnjice razilaze se po pitanju propisa organiziranja pozorišnih predstava i skečeva. Jedan dio njih kategorično tvrdi da takvo nešto nije dozvoljeno argumentirajući svoj

¹ Vidi prethodni podnaslov: “Imenovanje vođe donosi sljedeće koristi”.

stav tvrdnjom da je gluma očita laž jer čovjek koji glumi određenu osobu, lažno se predstavlja za nekog drugog ko on u stvarnosti nije, tako da to potpada pod laž.

Drugi učenjaci smatraju da ovakve predstave nisu zabranjene i da one ne sadrže laž jer je laž po svojoj definiciji “govor koji je suprotan stvarnosti i suštini nečega”, a glumac koji glumi neku osobu za sebe nikako ne tvrdi da je on osoba koju predstavlja, već kaže da on samo glumi (zastupa ili predstavlja) dotičnu osobu, tj. da nastoji interpretirati radnje i ponašanje koje nalikuje ponašanju određene osobe. Ovakvo nešto je u skladu sa suštinom i stvarnosti, a i svi prisutni koji gledaju predstavu vrlo dobro znaju da je sve to samo gluma, a ne lažno predstavljanje. Velika je razlika između ovog što smo spomenuli i čovjeka koji bi ti, naprimjer, došao na vrata i lažno ti se predstavio, jer se to računa istinskom laži. Što se, pak, tiče čovjeka koji glumi određenu osobu, on se ne smatra lašcem niti on istinski tvrdi da je neko drugi. Na osnovu svega što smo rekli, ne smatram da gluma u ovakvim predstavama potpada pod laž i prevaru, ali napominjem, ukoliko ovakve predstave sadrže neke islamom zabranjene stvari, kao naprimjer da u njima budu omalovažavane ugledne i poštovane osobe, onda ove predstave nisu ni dozvoljene. Stoga smatram da nije dozvoljeno glumiti drugove Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, a pogotovo ne četvericu pravovjernih halifa.

Ove predstave smatram zabranjenim i u slučaju da u njima bude kršenja ostalih šerijatskih normi i pravila, poput naprimjer toga da muškarac glumi ženu ili da žena glumi muškarca, jer ovakvo nešto spada u poistovjećivanje koje je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio, te je prokleo muškarce koji nastoje nalikovati ženama kao i žene koje nastoje nalikovati muškarcima.¹ Isto tako držim i da je imitiranje životinja zabranjeno jer kada kur’anski i sunnetski tekstovi životinje porede s ljudima, to uglavnom biva u negativnom kontekstu. Rekao je Uzvišeni: **“I kaži im vijest o onome kome smo dokaze Naše dali, ali koji se od njih udaljio pa ga je šejtan dostigao, i on je zalutao. A da smo htjeli, mogli smo ga s njima uzvisiti, ali se on ovom svijetu priklonio i za svojom strašću krenuo. Njegov slučaj je slučaj kao psa: ako ga potjeraš, on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš, on opet dahće...”** (El-E’araf, 175-176) Dakle, poređenje s psom u ovom ajetu

¹ Izvor hadisa prethodno je naveden.

došlo je u negativnom kontekstu. Na drugom mjestu, Uzvišeni Allah kaže: **“Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi.”** (El-Džumu’a, 5) I ovdje je isti slučaj kao i u prethodnom ajetu. Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: **“Onaj ko nekom nešto pokloni pa nakon toga taj poklon zatraži nazad, sličan je psu koji povraća a nakon toga pojede ono što je povratio...”** Dakle, ako izvođenje predstava bude sadržavalo neke od zabranjenih stvari, onda su te predstave zabranjene sa ove strane, a ne zato što su one laž, jer one u suštini to i nisu, kako smo to već pojasnili.

Ako pozorišne predstave ne sadrže ništa zabranjeno, one su dozvoljene, ali ostaje pitanje njihovog izvođenja u džamijama. Ukoliko takav postupak sa sobom nosi određene koristi i pozitivno djeluje na polju pozivanja u Allahovu vjeru, smatram da to nije zabranjeno. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, dozvolio je nekolicini Abesinaca da se igraju kopljima (simuliraju borbu) unutar njegove džamije u Medini, sve kako bi ih pridobio za islam i omilio ga u njihovim srcima.² Dakle, ako izvođenje ovih predstava i skečeva donosi veću korist od eventualne štete, onda ćemo preferirati pridobivanje koristi. Ipak, organizatori se trebaju koliko god više mogu potruditi da ovakvo nešto održavaju u posebnim prostorijama, van džamija i mesdžida, jer je to svakako bolje i sigurnije.

Propis o prisutnosti muškaraca i žena u istoj prostoriji, uz napomenu da muškarci imaju svoje posebno mjesto, a žene svoje, tj. da ne sjede izmiješano

121. Predavanjima koja se održavaju u islamskim centrima prisustvuju muškarci, žene i djeca, i svako od njih sjedi na svojoj strani sale ili pak džamije, u zavisnosti gdje se predavanje održava. Dakle, svi oni borave u jednoj prostoriji, ali su odvojeni jedni od drugih, u smislu da svako sjedi na svojoj strani i da ne dolazi do direktnog miješanja. Da li je ovakvo nešto dozvoljeno?

2 Ovaj hadis prenosi Aiša, r.a., a bilježi ga Buhari, br. 949, Knjiga o dva Bajrama, Poglavlje o igranju kopljima, kao i Muslim, br. 892, Knjiga o bajram-namaz, Poglavlje o dozvoli igre i zabave na dan Bajrama. Buhari ga bilježi i pod brojem 2901 od Ebu Hurejre, r.a., Knjiga o džihadu i izvidnicama, Poglavlje o igranju kopljima i onome što im nalikuje.

Odgovor: Ne vidim u tome ništa loše, niti to smatram zabranjenim. Žene i djeca su još u vremenu Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dolazili u džamije i prisustvovali zajedničkom namazu. Ne samo to, već je poznato da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio ženama da izađu iz svojih kuća i da prisustvuju bajram-namazu, pa čak i onima koje su bile u hajzu – mjesečnom ciklusu, kao i djevojkama koje ne izlaze mnogo iz kuća, s tim da je ženama u mjesečnici naredio da se klone mjesta na kojem se klanja bajram-namaz. Dakle, ukoliko prisustvo žena i djece na tim predavanjima sa sobom nosi određene koristi i dobrobit, i ukoliko žene ne budu direktno izmiješane s muškarcima, već budu imale svoje posebno mjesto, smatram da je to dozvoljeno i da u tome nema nikakve smetnje.

Propis o ženi koja primi islam, a njen muž je još uvijek nevjernik

122. Ponekad neka žena primi islam, a njen muž ostane nevjernik. Opće je poznato da muslimanki nije dozvoljeno da živi u braku sa nemuslimanom, međutim rastavljanje ove žene od muža nevjernika kojeg ona i dalje voli, i koji je materijalno izdržava, dovodi dorasturanja njene obitelji i gubitka djece, što je sigurno veliko iskušenje za ovu ženu, a ponekad navedeni problemi koji je vjerovatno očekuju budu razlog da se ona dvoumi oko ulaska u Allahovu vjeru. Važno je napomenuti da muževi žena koje prime islam vrlo često i sami kroz određeni vremenski period prigrlje islam, na čemu njihove supruge zdušno i rade u periodu dok borave s njima, nakon što su postale muslimanke. Da li po ovom pitanju ima mjesta nekom novom idžtihadu i drugačijem rješenju za spomenutu situaciju, uzimajući u obzir današnje okolnosti, priskrbljivanje dobrobiti kao i preferiranje manje štete, od dvije štete koje su evidentne, ili se pak radi o kategoričnom vjerskom propisu u kojem se idžtihad ne tolerira, tako da je ženi odmah nakon što primi islam strogo obavezno da se rastane od muža nevjernika, a ponekad i od vlastite djece?

Odgovor: Ovo pitanje zapravo sadrži dva pitanja, a oba su itekako važna i bitna. Prvo, koje je i važnije, jeste pitanje o propisu dozvoljenosti novog idžtihada kako bi se iznašlo rješenje za ovaj problem. Odgovor na ovo pitanje glasi: svima nam treba biti jasno da se šerijatski propisi općenito dijele na dvije vrste:

Prva: propisi u kojima nema mjesta idžtihadu i u kojima se on nikako ne tolerira. Takvi propisi su punovažeći u svakom mjestu i u svakom vremenu, međutim mudrost i suštinska korist tih propisa ponekad nam automatski bude jasna i očita, a ponekad nam određeni vremenski period ostaje skrivena i tajnovita. Uzvišeni Allah rekao je: **“Allah sve zna, a vi ne znate.”** (En-Nur, 19) Ponekad se nekim ljudima čini da je pridržavanje određenog vjerskog propisa vrlo teška i naporna stvar, te da će mu to stvarati ogromne probleme i poteškoće, međutim na kraju se ispostavi nešto sasvim drugačije. U ovakvim slučajevima obaveza je prihvatiti i izvršiti šerijatski propis, i u njima nema mjesta idžtihadu niti bilo kakvom novom propisu.

Druga: šerijatski propisi koji su općeniti te nisu strogo ni precizno definirani, već se zasnivaju na određenim općim postavkama, koristima ili mudrostima koje nisu fiksne već se mijenjaju shodno vremenu i okolnostima. Tako će, naprimjer, neki šerijatski propis (iz ove druge vrste) odgovarati nekom vremenu pa će u tom vremenu i biti primjenjivan, dok ponekad u nekom drugom vremenu neće biti pogodan niti prikladan, pa se neće ni primjenjivati.

Što se tiče propisa udaje žene za nevjernika, taj propis spada u prvu vrstu koju smo pojasnili, tj. u vrstu šerijatskih propisa u kojima nema mjesta idžtihadu niti se smije donositi neki novi propis koji je drugačiji od već potvrđenog. Uzvišeni Allah u suri El-Mumtehine kaže sljedeće: **“O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitate ih – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo, pa ako se uvjerite da su vjernice, onda ih ne vraćajte nevjernicima: one njima nisu dopuštene, niti su oni njima dopušteni...”** (El-Mumtehine, 10) Iskrenog vjernika ne treba mnogo brinuti to što će zbog prihvatanja i upražnjavanja vjere islama možda izgubiti i svoje dijete, bračnog druga, oca, majku ili bilo koga drugog. U prvim generacijama muslimana bilo je slučajeva da bi vjernik ponekad znao ubiti vlastitog oca ili sina, jer su mu se oštro suprotstavili i branili mu ispovijedanje Allahove vjere, ili su bili otvoreni Allahovi neprijatelji.

Stoga, ako žena primi islam, a njen muž ostane ustrajan u nevjerstvu, većina islamskih učenjaka je na stanovištu da ona ostaje s njim sve dok joj ne istekne period iddeta – pričekaja.¹ Ukoliko i on u ovom

¹ Iddet je obavezni poslijebračni period u kojem se žena ne smije nanovo udati prije

periodu primi islam, njihov brak je validan i oni i dalje ostaju u braku te razvrgnuće braka nije nužno niti potrebno. Ukoliko, pak, istekne period iddeta, a njen muž još uvijek nije primio islam, u tom slučaju je obaveza razvrgnuti njihov brak, a razvrgnuće se računa od dana kada je žena primila islam. Ako se ovako desi, ova žena svome bivšem mužu (koji je ostao nevjernik) nije dozvoljena sve dok on i sam ne primi islam, pa ako to učini, onda je obaveza nanovo među njima sklopiti šerijatski brak.

Neki islamski učenjaci su stava da žena koja primi islam ostaje “zatočena” kod svoga muža sve dok joj ne istekne iddet, i da joj nije dozvoljeno da se uda u tom periodu. Ako njen muž primi islam u tom periodu, ona se i dalje računa njegovom suprugom, tj. oni ostaju u braku. Ukoliko njen muž primi islam nakon isteka perioda njenog iddeta, ona ima pravo da bira i sama odluči hoće li mu se vratiti ili ne. Ovo je i odabrano mišljenje po ovom pitanju jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, vratio svoju kćerku Zejnebu, r.a., njenom mužu Ebul-’Asu b. Er-Rebi’i nakon šest godina.

Znači, ukoliko žena primi islam, a njen muž ostane nevjernik, njih treba razdvojiti. Zatim, ako muž primi islam prije isteka iddeta, ona ostaje njegova supruga i nema pravo sama donijeti odluku da će se udati za nekog drugog čovjeka. Međutim, ako njen iddet istekne, ona će sama odlučiti hoće li se udati za drugog čovjeka ili će se, nakon što joj muž primi islam, opet njemu vratiti. Ovo je i odgovor na prethodno pitanje.

Propis o prisustvu našminkanih žena u islamskim centrima

123. Određeni broj žena koje dolaze u islamske centre ne pridržava se hidžaba, tj. ne nose se na šerijatski propisan način. Ponekad budu našminkane i dotjerane, a kako nam je poznato, to je u suprotnosti sa

nego što on istekne. Rekao je Uzvišeni Allah: “**Raspuštenice neka čekaju tri mjeseca pranja...**” (El-Bekare, 228) Koliki je tačan vremenski period iddeta kod razvedene žene, islamski učenjaci su zauzeli različite stavove. Ebu Hanife i njegovi učenici smatraju da riječ “qur’u” (koja je u ajetu upotrijebljena) označava mjesечно pranje, odnosno hajz – menstruaciju, pa prema njima iddet ističe nakon što žena dobije treći hajz i okupa se poslije njega. Učenjaci malikijskog, šafijskog i hanbelijskog mezheba smatraju da “qur’u” označava period čistoće, i po njima iddet ističe završetkom trećeg perioda čistoće kod žene, tj. onoga trenutka kada ona dobije treći hajz, a Allah najbolje zna (op. prev.).

šerijatskim propisima. Međutim, ukoliko bi uprava islamskog centra bila stroga i rigorozna te zbog toga ovakvim ženama zabranila dolazak u centar, one bi ostale uskraćene za mogućnost učenja vjere i vjerskih propisa, što bi dodatno oslabilo njihov iman. Samim tim postale bi lahak plijen za kršćanske i sekularne misionare, a neke od njih bi možda u potpunosti prestale posjećivati islamske centre. Naše pitanje glasi: da li je pametno i mudro ovakvim ženama dozvoliti dolazak u centre a pritom ih postepeno i na najljepši način savjetovati, bez obzira na to što se ne pridržavaju šerijatskog hidžaba, dajući na takav način prednost koristi nad štetom, ili je pak bolje biti neumoljiv i pod svaku cijenu od njih zahtijevati da stave hidžab, pa makar to i bio razlog da se veliki broj njih distancira od islamskih centara i džamija i prestane ih posjećivati?

Odgovor: Moje mišljenje je da treba biti tolerantan i širokogrudan prema onima koji dolaze u islamske centre, međutim spomenutu vrstu žena treba ustrajno savjetovati i opominjati. Ako se žena odazove te se počne pridržavati šerijatskog načina oblačenja, to je veliko dobro za čitavo društvo. Dakle, ovakvim ženama ne treba braniti dolazak u islamske centre samo zato što se ne oblače onako kako se muslimanka treba oblačiti, već im treba dozvoliti pristup kako bi im se uputio savjet, te kako bi se družile i okoristile.

Ako se žena nakon nekog određenog vremena pokrije, to znači da je cilj postignut i tim činom se ostvarila opća korist. Međutim, ukoliko žena i dalje bude ustrajna i odbije da se pokrije, onda joj treba zabraniti prisustvo u ovim centrima. A što se tiče onoga što je spomenuto u pitanju, da će takav stav uzrokovati veću štetu, kažemo da je ta eventualna šteta individualnog karaktera, tj. da će pogoditi samo jednu osobu, odnosno tu ženu, dok kršenje jasnih Allahovih propisa, u ovom slučaju propisa hidžaba, može uzrokovati kolateralnu štetu.

Ovako kažemo za svaki vid jasnog i nedvosmislenog kršenja Allahovih granica i činjenja grijeha. Jedno vrijeme ćemo imati razumijevanja prema onome ko ga čini i prema njemu ćemo jedan određeni period biti tolerantni, ali ćemo ga uporno savjetovati i opominjati. Ako prihvati, to je i bio naš cilj, a ako odbije, prema njemu treba postupiti onako kako to i zaslužuje, i na način kako se postupa prema oholom inadžiji.

Nevjernika nije dozvoljeno zvati bratom

124. Kada nemuslimane pozivam u islam, ponekad im se obraćam riječima "brate moj", ili "poštovana braćo", ciljajući time da smo svi ljudskog roda, a tako ih oslovljavam jer želim raznježiti i pridobiti njihova srca, te na sebe obratiti njihovu pažnju kako bi me saslušali i kako bih im pojasnio islam i njegove principe. Da li mi je dozvoljeno ovako postupati?

Odgovor: Nevjernika nije dozvoljeno zvati bratom. Uzvišeni Allah rekao je: **"Vjernici su braća..."** (El-Hudžurat, 10) Dakle, bratstvo se zasniva na imanu, tj. ispravnom vjerovanju. Ako neko ima rođenog brata koji nije musliman, tada ga može zvati bratom i u tome nema nikakve smetnje. Uzvišeni Allah rekao je: **"I Adu (smo poslali) brata njihova Huda..."** (Hud, 50), i rekao je: **"I Medjenu – brata njihova Šuajba..."** (Hud, 84). Dakle, nevjernika je dozvoljeno zvati bratom ako se radi o bratu po krvi, međutim ako to nije slučaj, onda se nevjernik ne smije zvati bratom jer se on ne može uvrstiti u bratstvo zasnovano na ispravnom vjerovanju. Uzvišeni Allah je Nuhu, a.s., u vezi njegovog sina, rekao sljedeće: **"O Nuhu, on nije čeljade tvoje..."** (Hud, 46).

Međutim, postoji način da musliman nevjerniku kaže "brate", a da ne učini ništa što je sporno. Naime, ukoliko mu se obrati samo sa "brate", bez da kaže "brate moj", želeći time reći da je on brat nekog drugog, onda mu je uputio riječ koja će možda biti sredstvo da pridobije njegovo srce i da mu se na takav način emotivno približi, a da ga u isto vrijeme ne nazove svojim bratom, iznalazeći sebi tako alternativno rješenje i izlaz.

Posjeta nevjerničkim državama u kojima žive muslimanske manjine

125. Poznato mi je da nije dozvoljeno odlaziti u nevjerničke zemlje osim s opravdanim razlogom. Moje pitanje glasi: ako u tim zemljama egzistiraju muslimanske manjine koje su organizirane i koje imaju svoja registrirana udruženja, da li mi je dozvoljeno da ih u ime Allaha posjetim, i da ih poučavam vjeri i vjerskim propisima te da s njima saradujem, bez obzira što žive u većinski nevjerničkoj sredini?

Odgovor: Nema nikakve smetnje posjetiti muslimane koji egzistiraju u nevjerničkim zemljama, te im pružiti podršku i upoznati se sa njihovim stanjem. Međutim, bitno je napomenuti da osoba koja odlazi u te zemlje treba biti učena kako bi bila u stanju otkloniti i od sebe odbaciti sumnje i nedoumice kojima će eventualno biti izložena, kao što je neophodno da bude i vjerski čvrsta i stabilna kako bi se oduprla strastima i porocima koji su prisutni u tim državama. Možda će neko otputovati u nevjerničke zemlje sa iskrenom namjerom da posjeti i obiđe svoju braću muslimane, ali će biti izložen raznim vrstama sumnji i strasti pa će, zbog pomanjkanja ispravnog znanja ili labilnosti svoje vjere, ostati zbunjen u pogledu svoga vjerovanja, ili će pak utonuti u razne vrste grijeha, prepuštajući se svojim strastima i prohtjevima. Ali ako je čovjek učen, a u isto vrijeme i čvrst i stabilan u vjeri, takav može i treba da posjeti svoju braću koja žive u zemljama nevjernika, a ponekad to ne samo da je dozvoljeno, već biva čak i poželjno, jer je muslimanima u tim mjestima potreban neko ko će im pružiti podršku, uliti im snage i morala, te im pokazati da oni imaju braću na koju mogu računati.

Propis obavljanja hadždža i ‘umre za ženu koja je primila islam i nema mahrema

126. Postoji izvjestan broj naših sestara u vjeri različite starosne dobi koje su nedavno primile islam. Većina njih nema svoga mahrema jer su uglavnom jedine u porodici koje su primile islam. Da li je ovakvim ženama dozvoljeno da dođu na hadždž ili ‘umru u skupini koju sačinjavaju pouzdani i povjerljivi muslimani i muslimanke?

Odgovor: Ova žena nije ni dužna obaviti hadždž niti ‘umru jer nema mahrema. Jedan od uvjeta da bi žena bila obavezna obaviti hadždž jeste da ima mahrema, pa ukoliko ga nema, u tom slučaju ga nije ni dužna obaviti. Međutim, postavlja se pitanje, da li žena koja nema mahrema uopće i ni na koji način nije dužna obaviti hadždž, ili ga nije dužna obaviti lično, ali je dužna nekoga poslati da za nju obavi hadždž?

Poznati stav koji zastupaju pripadnici hanbelijskog mezheba jeste da ovakva žena uopće nije dužna obaviti hadždž, pa makar imala dovoljno imetka da pošalje nekog drugog da za nju obavi ovu dužnost. Oni smatraju da ukoliko bi ova žena i umrla, ona ne bi bila grješna niti odgovorna što nije obavila hadždž jer je Uzvišeni Allah rekao:

“Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti...” (Ali Imran, 97) Riječi Uzvišenog: **“...onaj ko je u mogućnosti...”**, podrazumijevaju dvije vrste mogućnosti, odnosno sposobnosti, a to su šerijatska sposobnost i fizička sposobnost. Šerijatska sposobnost podrazumijeva da je ta osoba musliman i da je šerijatski punoljetna, i još jedan dopunski uvjet za ženu je da ima mahrema.

Fizička sposobnost podrazumijeva da čovjek ima dovoljno materijalnih sredstava i da bude fizički sposoban da obavi hadždž. Postojanje mahrema kod žene ubraja se u šerijatsku sposobnost i mogućnost. Dakle, ona žena koja nema mahrema, računa se kao i ona koja nema novca da obavi hadždž. Stoga, ovo treba objasniti tim našim sestrama kako bi se smirile i shvatile da njima hadždž u osnovi i nije obavezan jer nemaju mahrema.

Neki islamski učenjaci smatraju da je postojanje ženinog mahrema uvjet koji se mora ispuniti da bi žena lično bila obavezna obaviti hadždž, pa ako ne nađe mahrema i izgubi nadu da će ga ikada i imati, onda je ona, po njihovom mišljenju, obavezna da pronađe osobu koja će za nju obaviti hadždž, naravno ukoliko ima dovoljno materijalnih sredstava da joj plati put i ostalo što je potrebno. Oni kažu da je ona u istoj situaciji kao i stara i oronula osoba koja ima dovoljno novca za hadždž, ali fizički nije sposobna da ga obavi pa će za to zadužiti nekoga drugog.

Međutim, hvala Allahu, po oba ova mišljenja, ovakva žena nije lično dužna obaviti hadždž. Ako preferiramo prvo mišljenje, onda to znači da ona niti mora obaviti hadždž lično, niti je dužna nekoga zadužiti da to obavi za nju, a ako preferiramo drugo mišljenje, onda ćemo reći da je njena dužnost da na hadždž pošalje nekoga umjesto sebe, te će na takav način sa sebe skinuti tu obavezu. Dakle, ovo pitanje uopće nije problematično i hvala Allahu na tome.

Propis poklanjanja prijevoda tumačenja Kur’ana nemuslimanima

127. Mi koji živimo na Zapadu jednostavno smo prinuđeni da u Allahovu vjeru pozivamo i muslimane i nemuslimane jer ćemo u suprotnom i mi sami postati predmet pozivanja u razne zabludjele vjere i ideologije kojima smo okruženi. Interesira nas da li je nevjernicima

dozvoljeno pokloniti prijevod tumačenja Kur'ana ili prijevod Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa, bez obzira radilo se o cijeloj hadiskoj zbirci ili samo nekim njenim dijelovima?

Odgovor: Vjerodostojno je potvrđeno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da je nevjerničkim vladarima pisao pisma koja su sadržavala kur'anski ajet: **“Reci: O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da se nikome osim Allahu ne klanjamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne držimo...”** (Ali Imran, 64). Imajući ovo u vidu, možemo zaključiti da nema nikakve smetnje prevesti značenje određenih kur'anskih ajeta koji govore o ispravnom vjerovanju, bogougodnim djelima i moralu i lijepom ponašanju, te taj prijevod iskoristiti kao sredstvo za pozivanje u Allahovu vjeru.

Kako i na koji način saradivati sa kršćanima u područjima gdje su muslimani u manjini

128. Do koje granice muslimani smiju ići u svojoj ljubaznosti i lijepom ophođenju prema onima koji žive u njihovoj blizini bez obzira radilo se o kršćanima ili sljedbenicima drugih religija? Da li nam je zabranjeno da s njima saradujemo i da prisustvujemo njihovim sijelima ili da oni prisustvuju našim sijelima? Da li nam je zabranjeno da se s njima miješamo i družimo bez obzira da li nam je cilj da ih pozivamo u Allahovu vjeru ili da jednostavno prema njima iskazujemo ljubaznost i lijepo ponašanje? Ako nam ništa od navedenog nije zabranjeno, kako ćemo onda uskladiti taj odgovor sa onim što piše u neki fikhskim knjigama da muslimani sljedbenike Knjige (židove i kršćane) prilikom susreta trebaju stjerati na najuži dio puta¹, i da svoju djecu trebaju odgajati na način da mrze, preziru i izbjegavaju kršćane i židove? Možete li nam rasvijetliti ove naše nedoumice i nejasnoće?

1 Ovdje se aludira na hadis koji prenosi Ebu Hurejre, a bilježi ga Muslim pod brojem 2167, u kome stoji da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Nemojte prvi židovima i kršćanima nazivati selam, a kada ih sretnete na putu, stjerajte ih na najuži dio puta.”

Odgovor: Uzvišeni Allah rekao je: **“Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični”** (El-Mumtehine, 8) Generalno posmatrajući, čovjek se prema drugoj osobi može odnositi na jedan od sljedeća tri načina:

- prema njoj postupati lijepo i činiti joj dobročinstvo,
- prema njoj biti pravedan,
- prema njoj biti nepravedan.

Biti prema nekom nepravedan je strogo zabranjeno, pa čak kada se radi i o nemuslimanima, tako da prema njima nije dozvoljeno biti nepravedan niti im činiti nasilje. Ibn Kajjim, r.h., je o Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima: **“Kada vam sljedbenici Knjige nazovu selam, vi im odgovorite riječima: ‘ve alejkum’ (i vama isto)”**¹; rekao sljedeće: **“Ovako treba postupiti kada oni selam nazovu nerazumljivo i nejasno, tako da postoji mogućnost da su rekli ‘essamu alejkum’ (smrt neka je na vas), međutim, ako oni selam nazovu jasno i razgovijetno, onda im treba uzvratiti riječima ‘ve alejkumus-selam’, jer je Uzvišeni Allah rekao: ‘Kada pozdravom pozdravljeni budete, ljepšim od njega otpozdravite, ili ga uzvratite...’** (En-Nisa, 86).”

Što se tiče Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, naredbe da se na selam kršćana i židova uzvratiti riječima ‘ve alejkum’ (i vama isto), razlog zbog kojeg je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio da se tako postupi nalazimo u hadisu koji prenosi Abdullah b. Omer, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Sljedbenici Knjige govore: ‘Essamu alejkum’ (smrt vama), pa kada vas pozdrave, vi im otpozdravite riječima: ‘Ve alejkum’ (i vama isto).”**² Dakle, u ovom hadisu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, pojasnio je razlog zbog čega im na njihov selam treba uzvratiti na način koji je opisan.

1 Buhari, br. 6258, Knjiga o traženju dozvole za ulazak, Poglavlje o tome kako se treba uzvratiti na pozdrav zimmija (štićenika u islamskoj državi). Bilježi ga i Muslim, br. 6258, Knjiga o selamu, Poglavlje o zabrani nazivanja selama sljedbenicima Knjige, od Enesa, r.a.

2 Buhari, br. 6257, Muslim, br. 2164.

Stoga kažemo da nema smetnje kršćanima i židovima uzvratiti selamom kada nam oni jasno i razgovijetno nazovu selam. Isto tako, kada nam nešto čestitaju, nema smetnje da i mi njima uzvratimo čestitanjem, osim naravno ako se radi o njihovim vjerskim praznicima koje im ni u kom slučaju nije dozvoljeno čestitati. Tako im je, naprimjer, zabranjeno čestitati Božić ili neke njihove druge vjerske praznike jer je to vid odobravanja i priznavanja tih praznika. Također, nije im dozvoljeno nazdravljati dok piju alkohol niti im čestitati bilo koji postupak ili djelo ukoliko se radi o nečemu što je po islamu strogo zabranjeno.

Što se tiče odazivanja na njihov poziv, to treba podrobnije objasniti:

Ukoliko ta posjeta sa sobom nosi određene koristi ili pak postoji prilika da im se na neki način uputi poziv u Allahovu vjeru, onda u tome nema ništa loše niti je to zabranjeno. Vjerodostojno je potvrđeno da se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, odazvao na poziv jednog židova koji ga je počastio ječmenim hljebom i nekim užeglim začinima. Međutim, ukoliko će musliman svojim odazivom na njihov poziv biti doveden u situaciju da krši šerijatske granice, ili će im se toliko približiti da će ih srčano zavoljeti i postati ravnodušan prema kufri – nevjerstvu koje ispovijedaju, onda se na njihove pozive nije dozvoljeno ni odazivati. Vrlo je važno srca održavati čistim, kreposnim i bogoboječnim, jer ukoliko srce počne izražavati simpatije prema nevjernicima i njihovom nevjerstvu, to je uistinu vrlo opasna i upropaštavajuća stvar. Rekao je Uzvišeni Allah: **“Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi...”** (El-Mudžadele, 22)

Razlike između sunnija i šiija

129. Mi koji živimo u inozemstvu izloženi smo raznim vrstama pozivanja u vjeru islam i susrećemo se sa različitim misionarima sa islamskim predznakom, što nam često stvara velike poteškoće i probleme. Ovdje bismo izdvojili problem misionarskog djelovanja *šiija isna ašerijje* koji su svoje vjerovanje počeli širiti na različiti načine i pritom koriste veliki broj različitih metoda i sredstava. Oni na perfidan i podmukao način “obrađuju” i zavode muslimane u područjima gdje

egzistiraju muslimanske manjine, a svoje su djelovanje uspjeli proširiti na mnoga područja za koja niko ne bi ni povjerovao da tamo rade i djeluju. Možete li nam, Allah vas nagradio, pojasniti osnovne razlike između sunnija i šiija?

Odgovor: Postoji ogroman broj razlika između sunnija i šiija, a mi ćemo nabrojati samo one najbitnije:

Muslimani ehli-sunnetske provenijencije vole ashabe Božijeg Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, prema njima su milostivi, prema njima izražavaju duboko poštovanje, te govore: “**Oni koji poslije njih dolaze – govore: ‘Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, Ti si, zaista, dobar i milostiv!’**” (El-Hašr, 10).

Što se tiče skupine *šiija isna ašerijje*, poznato je da oni vrijeđaju i omalovažavaju ashabe, da ih smatraju velikim grješnicima i da za njih kažu da su se odmetnuli od islama nakon Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, smrti. Ako malo dublje razmislimo o njihovom uvjerenju i riječima koje govore, shvatit ćemo da vrijeđanje ashaba nije vrijeđanje samo njih i njihovih ličnosti, već je njihovo vrijeđanje u isto vrijeme vrijeđanje i omalovažavanje i Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao i vrijeđanje čitavog šerijata, a na kraju i vrijeđanje samog Allaha i umanjivanje vrijednosti Njegove mudrosti.

- Što se tiče ashaba i njihovog stava prema njima, jasno je zbog čega je njihov odnos prema njima vrijeđanje i omalovažavanje jer ih direktno vrijeđaju svojim riječima i postupcima.

- Što se tiče onoga što smo rekli da je vrijeđanje ashaba u isto vrijeme i vrijeđanje Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, to pojašnjavamo činjenicom da je čovjek na vjeri svoga prijatelja, ili kako se kaže: “S kim si, takav si”. Pa ako su drugovi Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, bili toliko loši i zli, onda je takav, a Allahu se utječemo od takvih riječi i mišljenja, bio i sam Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, jer se s takvim ljudima družio i sebi ih za najprisnije društvo uzeo.

- Takav stav prema drugovima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kako smo rekli, predstavlja vrijeđanje čitavog šerijata jer nama

šerijat u cijelosti nije prenesen niti dostavljen nikako drugačije osim preko ashaba, r.a., pa ako su oni bili onakvi kakvim ih opisuju *šiije*, kako onda da imamo povjerenja u taj šerijat i njegove propise? Kako da se na njega oslanjamo i kako da ga učinimo putem koji će nas odvesti do Allaha Uzvišenog?

- Na kraju, takvo uvjerenje je i umanjivanje i omalovažavanje Allahove mudrosti, jer bi definitivno bilo oprečno mudrosti da Allah najboljem od svih Svojih stvorenja, Muhammedu, sallallahu alejhi ve sellem, podari društvo koje je na takvom stepenu niskosti i zla, kako to smatra ta zabludjela skupina. Ovo je otprilike najbitnija razlika između sunnija i šija.

Ako se vratimo na izvorno jezičko značenje riječi "šiija" (stranka, partija, pristalice, pobornici), shvatit ćemo da ova skupina ovom riječju želi naglasiti kako su oni pristalice i sljedbenici Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice. Međutim, Poslanikova porodica na čelu sa Alijom b. Ebi Talibom, r.a., koji je bio jedan od četverice pravovjernih halifa, nikako ne bi bila zadovoljna niti saglasna sa onim što vjeruju i ispovijedaju pripadnici ove zabludjele sekte. Poslanikova porodica bi ih se sigurno odrekla, pa kako je moguće onda da neko bude nečiji pristalica i njegov pobornik, a on ga se u isto vrijeme odriče i od njega se distancira?

Ljudi koji su najpreči da budu sljedbenici a u isto vrijeme i zaštitnici Poslanikove porodice su sljedbenici ehli-sunneta. Međutim, oni ekstremno ne pretjeruju u pogledu izražavanja ljubavi i poštovanja prema Poslanikovoj porodici kako to već čine *šiije*, koje ponekad prelaze sve granice te dolaze do toga da Poslanikovoj porodici ili nekim njenim članovima pripisuju božanska svojstva i attribute, ili smatraju da su neki članovi Poslanikove porodice bili preči da budu počašćeni poslanstvom i objavom od samog Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ili slično ovom, što je poznato u vjerovanju ove sekte.

Da rezimiramo: Naša je obaveza da na najljepši način promičemo i širimo svjetlost ehli-sunnetskog učenja, te da pojašnjavamo stvarni odnos između članova Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, porodice i ostalih ashaba, kako bi svima postala jasna zabluda koju ispovijedaju i šire ti zabludjeli fanatici.

DVANAESTA OBLAST

POZIVANJE NEVJERNIKA U ALLAHOVU VJERU

Šerijatski status putovanja u nevjerničke zemlje

130. Kakav je šerijatski status putovanja u nevjerničke države bez posebne nužde?

Odgovor: Nije dozvoljeno putovati u nevjerničke zemlje osim pod tri uvjeta.

Prvi uvjet: da čovjek posjeduje dovoljno ispravnog znanja da od sebe odvraća sumnje koje mu nevjernici nameću, a koje ga lahko mogu zavesti i odvesti u zabludu. Zato je neophodno da čovjek zna kako im se oduprijeti i tako se sačuvati od njihovog zla.

Nevjernici su neprijatelji Allahove vjere, pa čak su i Allahovi neprijatelji i neprijatelji Allahovih šticećenika. Oni ulažu maksimalan trud za širenje svoje vjere, kao i za širenje raznih vrsta sumnji, sve kako bi muslimane zbunili i u njima pobudili sumnje u ispravnost njihove vjere.

Zato ćeš vidjeti kako šalju brošure i audio-kasete u naše krajeve radi poziva naših sinova u kršćanstvo. Kršćani neće klonuti. Oni rade danju i noću, bez imalo umora, radi izvođenja muslimana iz vjere. Ovo što vam sada govorim, smatrajte posebnom oporukom: Čuvajte se zla kršćana, kao što vam savjetujem da se čuvate zla židova, komunista i munafika koji u javnosti ispoljavaju islam, a ustvari su njegovi neprijatelji. Naglašavam zato važnost ispunjenja ovog uvjeta za onoga ko ide u nevjerničke države, i ponovo ga ponavljam: Čovjek mora imati znanje kojim će odagnati i odvratiti sumnje.

Drugi uvjet: da čovjek bude na dovoljnom visokom stepenu vjere koja će ga zaštititi od strasti kojih su nevjerničke države pune: **“Oni su poput stoke, pa čak su i više zalutali“** (El-Furkan, 44); **“Oni koji ne vjeruju naslađuju se i jedu kao što jede stoka, a vatra je njihovo sklonište“** (Muhammed, 12). Oni su odani provodu, njima vladaju različiti porivi i strasti, kao što su seksualne i ideološke, i one su svima

dostupne, tako da bludnik može da čini blud kako želi, homoseksualac da čini razvrat kada želi, pijanica da pije itd. Tamo su prisutni svi oblici grijeha i niskosti. Ukoliko čovjek nema vjere koja će ga sačuvati od ovih strasti, sigurno će u njih zapasti.

Treći uvjet: da čovjek ima neku potrebu za putovanjem u te zemlje, kao naprimjer radi liječenja, ili znanja do kojeg ne može doći u svojoj državi, ili radi poziva ka Allahu i drugih stvari zbog kojih postoji potreba za putovanjem u nevjerničke države.

Ukoliko, pak, za tim putovanjem nema potrebe, čovjeku nije dozvoljeno da putuje, zbog ogromne opasnosti kojoj se izlažu oni koji putuju u ovakve zemlje. Koliki je samo broj onih, a posebno omladine, koji su otputovali u ove države s jednim, a vratili se s drugim srcem, tj. otputovali su sa ispravnim i zdravim, a vratili se sa izopačenim srcem. Na ovo moramo obratiti posebnu pažnju.

Neki ljudi putuju u nevjerničke države i uzimaju njihova državljanstva, pa kažu: Ukoliko uzmem državljanstvo, onda će me besplatno liječiti i imat ću mnoštvo povlastica koje ima i domicilno stanovništvo te zemlje. Bez obzira na sve, ovo apsolutno nije dozvoljeno, jer uzimanje državljanstva te dotične države nalaže lojalnost u ratu i miru, teškoći i olakšici. Uzvišeni Allah kaže: **“O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je i onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu, neće ukazati na pravi put ljudima zulumčarima. Zato ti vidiš one čija su srca bolesna kako se žure da s njima prijateljstvo sklope, govoreći: Bojimo se da nas kakva nevolja ne zadesi. A Allah će sigurno pobjedu ili nešto drugo od Sebe dati, pa će se oni zbog onoga što su u dušama svojim krili kajati.”** (El-Maide, 51-52) Oni koji imaju bolesno srce, nemaju uvjerenja niti pouzdanja u Allahovo obećanje, zato ih i možeš vidjeti kako trče da lojalnost i ljubav izraze nevjernicima.

Šerijatski status putovanja u nevjerničke države s ciljem učenja engleskog jezika i poziva nevjernika u islam

131. Da li je dozvoljeno putovati u neku od evropskih država s ciljem učenja engleskog jezika radi pozivanja nevjernika u islam?

Odgovor: U suštini, putovanje spomenuto u pitanju sadrži dva cilja. Prvi cilj: učenje engleskog jezika; smatram da putovanje radi toga nije nužno, jer je moguće engleski naučiti i ovdje. Drugi cilj: pozivanje ka Allahu; nema sumnje da je ovo lijep cilj, ali uz prethodno ispunjenje dva uvjeta:

prvi: da čovjek može svojim znanjem odagnati sumnje koje mu se nameću. Čovjek koji ode pozivati ka Allahu, a nema znanja, poput je onoga ko uđe u rat bez oružja. Neophodno je imati znanje kojim će odbiti sumnje i koje će mu omogućiti da uvjeri one koje poziva i ostavi bez teksta one koji se sa njim raspravljaju;

drugi: da može svojim ibadetom i visokim stepenom u vjeri odvratiti strasti, jer mnogi ljudi koji odu u te države zapadnu u ponore strasti i grijeha. Ukoliko čovjek ima ove dvije stvari, znanje i ibadet uz iskrenu namjeru, onda je to lijepo i u tom smislu zaslužuje svaku podršku i pomoć.

Koji su temelji i principi na kojima se gradi aktivnost pozivanja nevjernika u islam?

132. Koji su temelji i principi s kojima musliman treba početi prilikom pozivanja nevjernika u islam?

Odgovor: Mnogi ljudi ne razlikuju instituciju pozivanja ka Allahu od institucije naređivanja dobra i odvrćanja od zla kao i mijenjanja samog zla i loših pojava. Ovo su u osnovi stepeni između kojih postoji razlika.

* Što se tiče poziva ka Allahu, on je dvovrstan: općeniti i posebni.

- Općeniti poziv označava niz aktivnosti, kao što su održavanje hutbi, pisanje knjiga, to jest ono što je općenito upućeno svim ljudima.

- Posebni poziv podrazumijeva aktivnosti pozivanja u islam usmjerene ka jednoj, tačno određenoj osobi. To ne mora biti isključivo nevjernik, već može biti i musliman koji ima potrebu za pozivom ili opomenom i podsjećanjem. Možda ćeš naići na muslimane koji ustrajavaju u činjenju velikih grijeha, misleći pri tome da slijede istinu, ili pak sumnjaju u status takvog postupka i njegovu zabranu. Ovakvi ljudi imaju potrebu za pozivom, u smislu da mu je na taj način

neophodno pojasniti istinu. Navodit će mu se primjeri sve dok se ne uvjeri, a ovo već ne spada u domen naređivanja dobra.

* Što se tiče onoga ko naređuje na dobro, on ima veće ovlasti od samog pozivaoca u vjeru, jer naredba označava, kao što svi znamo, traženje da se čini dobro iz pozicije onog koji naređuje, u čemu se ogleda dio vlasti. Za razliku od ovoga, pozivalac samo prezentira, podstiče i motivira, dok onaj koji naređuje ima jednu vrstu vlasti.

Stoga, kada bi nekom od svojih prijatelja savjetovao da učini nešto, to bi više imalo karakter molbe ili zahtjeva, što nije slučaj sa naredbom. Ali, obraćanje nekome ko je po godinama mlađi od tebe, sigurno bi imalo drugačiju formu, a to je forma naredbe.

* Onaj koji mijenja neko zlo, njegova vlast je jača od vlasti onog koji nešto naređuje, jer je u mogućnosti da promijeni zlo svojom rukom. Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: “Ko od vas vidi kakvo zlo, neka ga promijeni svojom rukom, pa ako ne može, onda svojim jezikom, a ako ni to ne može, onda svojim srcem, a to je najslabiji oblik imana.”¹ U pogledu naređivanja dobra nije spomenut ovaj poredak i nije rečeno: Ko od vas naređuje dobro, neka ga naređuje svojom rukom...

- Rezime glasi: Način pozivanja nevjernika razlikuje se shodno njegovom nevjerstvu.

Onaj ko negira postojanje Allaha, npr. kao komunisti, pozivamo ih ka Allahu, dž.š., pojašnjenjem razumskih i materijalnih dokaza Njegovog postojanja i egzistencije.

Što se tiče šerijatskih argumenata, oni ih uopće ne priznaju pa im ih ne treba ni prezentirati, već se treba bazirati na osjetilne i razumske dokaze. Jedan od razumskih dokaza jeste i onaj na koji Allah Uzvišeni ukazuje u Svojim riječima: **“Jesu li oni stvoreni bez ičega, ili su oni stvoritelji?”** (Et-Tur, 35).

Džubejr b. Mut'im, r.a., koji je bio jedan od zarobljenika u bitki na Bedru, kaže: “Čuo sam Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, kako ovo uči na akšam-namaz, pa kada je došao do ajeta: **‘Jesu li oni stvoreni bez ičega, ili su oni stvoritelji?’**, moje srce samo što

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

nije poletjelo...”¹ Ovo je naravno zbog snažnog utjecaja ovog ajeta na njegovu dušu i osjećaja imana u njegovom srcu.

Pojašnjenje u vezi ovog ajeta: Oni nisu stvoreni bez ičega, jer neminovno moraju imati stvoritelja, niti su sami sebe stvorili zato što su bili nepostojeći. Nepostojanje ne može stvoriti nešto drugo, jer ono ne označava ništa, pa je zato nemoguće da sami sebe stvore, niti da budu stvoreni bez ičega. Neminovno su morali biti stvoreni od nečega, a njihov stvoritelj je Allah, dž.š.

Materijalni dokazi ogledaju se u sljedećem: Mi vidimo, a tako i drugi oko nas, da čovjek moli Allaha, dž.š., za određenu stvar, a potom se ta stvar u potpunosti i desi, i to baš onako kako je čovjek i molio. Primjeri za ovo u Kur'anu i sunnetu su mnogobrojni, a također i u događajima među ljudima. Ukoliko čovjek vjeruje u Boga, ali ne vjeruje u poslanstvo Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, kao što to čine židovi i kršćani, pozivamo ih ka Allahu, dž.š., s akcentom na pojašnjenju istinitosti poslanstva Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem. Posebno pitanje treba postavljati kršćanima: Da li vjerujete u Isaa? Oni će sigurno potvrdno odgovoriti na to pitanje. Da li potvrđujete ono što je on govorio? Reći će: Da, potvrđujemo. Onda ćemo im reći: Slušajte riječi Uzvišenog: **“A kada Isa, sin Merjemin, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći’, i kada im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: ‘Ovo je prava vradžbina’“** (Es-Saff, 6).

Razmislite, kada čovjek donosi neku radosnu vijest, hoće li je donijeti onima kojih se ona uopće ne tiče? Odgovor glasi: Ne. Tada je obaveza da povjerujete u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Ako kažu: “Isa je donio radosnu vijest o Ahmedu, a ovo je Muhammed. Mi čekamo Ahmeda.” Kažemo im: Čitajte riječi Uzvišenog: **‘I kada im je on donio jasne dokaze’,** riječi ‘donio’ su prošlo vrijeme, što znači da je donosilac radosnih riječi već došao.

Da li je poslije Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, došao ijedan drugi poslanik? Nikako!

1 Buhari, br. 4854, Fethul-bari, 8/469; Knjiga tefsira, Tefsir sure Et-Tur, 52, Poglavlje 1.

Ako kažu da je neko drugi, pored Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, došao, kažemo im: Slijedite ga! Slijedite onoga za koga tvrdite da je došao. Međutim, oni ovo neće tvrditi.

Stoga kažemo: Ahmed je ustvari Muhammed, ali je Uzvišeni Allah nadahnuo, ili dao Isau ovo Poslanikovo, sallallahu alejhi ve sellem, ime, da bi pokazao njegovu vrijednost. Ahmed (najhvaljeniji) je ime kojim se izražava posebna počast, svejedno bilo to u aktivu ili pasivu, jer ono ukazuje na počast Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, zato što je on taj koji najviše hvali Allaha ljudima i najpreči je da i sam bude hvaljen. Ovo ime je ime posebnog odlikovanja iz dva aspekta: zato što on najviše hvali Allaha između ostalih ljudi i zato što je najpreči od ostalih ljudi da bude hvaljen. U odabiru ovoga imena pri donošenju radosne vijesti Benu Israilu ogleda se vrijednost Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, u odnosu na ostale ljude.

Nevjernika pozivamo na način da se baziramo na pojašnjenje ništavnosti njegovog vjerovanja

133. Znamo da je najbolji način pozivanja muslimana metoda podsticanja i zastrašivanja navođenjem kur'anskih ajeta i Poslanikovih, sallallahu alejhi ve sellem, hadisa. Kakvu metodu treba primijeniti prilikom pozivanja nevjernika?

Odgovor: Način je isti: **“...na put svoga Gospodara pozivaj s mudrošću“** (En-Nahl, 125), a ovo se odnosi na pozivanje kako nevjernika tako i muslimana. Naprimjer, prilikom pozivanja nevjernika u Allahovu vjeru prvo treba analizirati vrstu njegovog nevjerstva, a zatim mu predočiti dokaze koji će pojasniti ništavnost i besmislenost njegovog vjerovanja.

Ukoliko je onaj kojeg pozivaš nevjernik, zato što tvrdi da je Allah treći od trojice, poput kršćana, objasniti ćemo mu nemogućnost te tvrdnje s razumske strane, i navesti mu i šerijatske dokaze. Reći ćemo mu i ono što Uzvišeni Allah kaže: **“A kada bi na nebesima i Zemlji bilo više božanstava, osim Allaha, ona bi propala“** (El-Enbija, 22). Uzvišeni kaže: **“Allah Sebi nije uzeo dijete, niti On sa sobom ima kakvog boga. Tada bi svaki bog otišao sa onim što je stvorio i jedni bi se nad drugima uzvisivali“** (El-Mu'minun, 91). Pojasniti ćemo mu da je Bog

jedan i da je Isa Allahov rob i poslanik, da je njegova majka istinoljubiva, da su njih dvoje jeli i pili, a da su bili bogovi, oni to ne bi činili.

Važno je naglasiti da nevjernika primarno pozivamo onim što će opovrgnuti nevjerstvo koje zastupa, ali na najljepši način. Zatim ćemo mu pojasniti trenutno i buduće dobro koje se nalazi u islamu, ali i zlo koje dolazi sa nevjerstvom.

Pozivanje sluškinje u islam je obaveza

134. Da li je obaveza onome ko ima slugu ili sluškinju nevjernicu, da ih pozove u islam?

Odgovor: Da, obaveza mu je da ih poziva u islam, osim ako neko drugi to već ne čini. Ipak, u većini slučajeva takve osobe u islam ne poziva niko drugi osim onaj čovjek u čijoj se kući one i nalaze. Da je ovakvom čovjeku obaveza pozivati sluge u islam, dokaz su riječi Uzvišenog: **“Na put Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj, i s njima na najljepši način raspravljaj!”** (En-Nahl, 125). Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je Muazu, poslavši ga u Jemen: **“Pozovi ih u islam.”**¹ Islam se širi verbalnim i praktičnim pozivom, kao što je to očigledno još iz prvog perioda širenja islama. Svima je poznata vrijednost pozivanja u islam, kao i nagrada koja slijedi za onog čijim zalaganjem neko prihvati islam. Onaj ko ukazuje na dobro, ima nagradu kao da ga i sam čini.²

Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: **“Da Allah putem tebe uputi jednog čovjeka bolje ti je od najskupocjenijih deva.”**³

1 Izvor hadisa prethodno je naveden.

2 Prenosi Abdullah b. Mes'ud, r.a., da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Ko uputi na činjenje dobra, ima nagradu kao da je i sam to djelo učinio ili ga uradio.”** Ovaj hadis bilježi Ibn Hibban u svome Sahihu, kao i Bezzar u nešto kraćoj verziji. Bilježi ga i Taberani u velikom i srednjem Mu'džemu od Sehla b. Sa'da, r.a. Vidjeti: Et-tergibu vet-terhib, 1/120. Ovaj hadis je vjerodostojnim ocijenio šejh Albani, r.h., u valorizaciji prethodnog djela. Vidjeti i Silsiletul-ehadisi-sahiha, br. 1660.

3 Izvor hadisa prethodno je naveden.

Nemojte im praviti mjesta za prolaz kada vas susretnu

135. Kako ćemo uskladiti hadis koji nas podstiče da, kada vidimo kršćanina, da ga potisnemo uz kraj puta, te hadise koji ukazuju na njegovo pozivanje u islam?

Odgovor: Ne smijemo zaboraviti da je predvodnik svih pozivalaca ka Allahu, dž.š., Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, i da on na najbolji način upućuje ka Allahu i da najbolje poznaje ono što će ljude popraviti.

Kada ovo znamo, kako će onda shvatanje riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, biti u suprotnosti sa mudrošću? Trebamo izbjegavati ovakvo shvatanje i znati da je naše shvatanje riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, pogrešno. Međutim, to ne znači da Poslanikove hadise trebamo upoređivati sa shvatanjem našeg razuma, jer su takva shvatanja ograničena. U šerijatu postoje općenita pravila na koja se vraćamo vezano za individualna pitanja. Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao je: “Nemojte prvi pozdravljati židove i kršćane, a kada ih sretnete, potisnite ih uz kraj puta.”⁴

Obratite pažnju na početak hadisa: “nemojte prvi pozdravljati...” i riječi “...a kada ih sretnete“, kao zadnji dio hadisa, uspoređujući ovaj prvi sa zadnjim dijelom. To znači: Nemojte im praviti mjesta za prolaz kada vas sretnu, tako da imaju širinu, a vama da bude usko, već nastavite ići svojim putem, pa ako put ima nekih tjesnaca, neka oni budu u njemu. Poznato je da kada bi Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, na putu vidio nevjernike, ne bi ih pritješnjavao i pritiskao. Ovo Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, a ni njegovi ashabi nisu činili ni sa židovima u Medini, niti poslije oslobođenja drugih područja.

Znači: Kao što vi njima ne nazivate selam, nemojte im davati ni širine na putu, a kada vas susretnu, nemojte se razilaziti da bi oni prošli, već nastavite svoju putanju, a ukoliko postoji tjesnac, neka oni u njemu sačekaju vaš prolaz.

Ovo je pravo značenje hadisa i on ne ukazuje samo na ponos muslimana, već i na to da se ne treba nikome poniziti osim Gospodaru,

4 Izvor hadisa prethodno je naveden.

dž.š. Ovo nas također ne sprečava da nevjernike pozivamo u islam, jer njihov poziv je stvar koja se traži, a posebno od onih koji su stručni u tome i imaju snage u pozivu. Njima je to, u skladu sa mogućnostima, ujedno i stroga obaveza.

Šerijatski status organiziranja dijaloga i diskusija među vjerama

136. Da li je dozvoljeno organizirati diskusije i rasprave između različitih vjera, kao naprimjer što je poznata diskusija između daije Ahmeda Didata i kršćanskog svećenika?

Odgovor: Diskusija između muslimana i nevjernika je obavezna, ako za tim postoji potreba. Uzvišeni Allah, naređujući to svom Vjerovjesniku, kaže: **“Reci: ‘O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko riječi, i nama i vama zajedničke, da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da Mu ništa ne pridružujemo, i da jedni druge, pored Allaha, bogovima ne smatramo!’ Pa, ako se oni okrenu, vi recite: ‘Budite svjedoci da smo mi muslimani!’”**(Ali Imran, 64)

Tu je i primjer Ibrahimove rasprave sa vladarom o Gospodaru¹, a također nam je poznata i Ibrahimova rasprava koju je vodio sa svojim narodom. O tome Uzvišeni Allah kaže: **“I kad nastupi noć, on ugleda zvijezdu i reče: ‘Ovo je Gospodar moj!’ A pošto zađe, reče: ‘Ne volim one koji zalaze!’ A kad ugleda Mjesec kako izlazi, reče: ‘Ovo je Gospodar moj!’ A pošto zađe, on reče: ‘Ako me Gospodar moj na Pravi put ne uputi, bit ću sigurno jedan od onih koji su zalutali.’ A kad ugleda Sunce kako se rađa, on uzviknu: ‘Ovo je Gospodar moj, ovo je veće!’ – A pošto zađe, on reče: ‘Narode moj, ja nemam ništa s tim što vi Njemu druge ravnim smatrate! Ja okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju!’”** (El-En’am, 76-79)

1 O ovoj raspravi, Uzvišeni Allah kaže u suri El-Bekare: **“Zar nisi čuo za onoga koji se sa Ibrahimom o njegovu Gospodaru prepirao, onda kada mu je Allah carstvo dao: ‘Gospodar moj je Onaj koji život i smrt daje’ – on odgovori: ‘Ja dajem život i smrt!’ – ‘Allah čini da Sunce izlazi sa istoka’ – reče Ibrahim – ‘pa učini ti da grane sa zapada!’ I nevjernik se zbuni. – A Allah silnicima neće ukazati na pravi put”** (El-Bekare, 258). (op. red.)

Međutim, obaveza je da sudionik u toj raspravi posjeduje znanje o islamu, ali i znanje o vjeri svog protivnika, kako bi ga mogao argumentirano nadjačati. Onaj ko sudjeluje u raspravi, potrebno je da učini dvije stvari:

- prva: da argumentirano dokaže ono što on govori i zastupa,
- druga: da opovrgne argument svog protivnika.

U ovome neće uspjeti osim ukoliko bude vrlo dobro poznavao ono što on lično zastupa i ono što zastupa njegov protivnik, kako bi mogao pobiti njegov dokaz. Neka se raduju pozivaoci u islam jer su argumenti sljedbenika neistine isprazni i njihova neistina će propasti, kao što kaže Uzvišeni: **“A oni koji se o Allahu raspravljaju nakon što Mu se odazvaše, njihovi dokazi su ništavni kod njihova Gospodara; na njima je gnjev i čeka ih patnja teška”** (Eš-Šura, 16). Uzvišeni kaže: **“Nego istinom suzbijamo laž, istina je uguši i laži nestane; a teško vama zbog onoga što o Njemu iznosite.”** (El-Enbija, 18)

Ja sam vidio samo dio diskusije između islamskog daije Ahmeda Didata i veoma me zadivila. Obaviješten sam da je na kraju ostavio tog svećenika bez riječi i da je svećenik odustao od daljnje diskusije zbog svoje nemoći. Neka je hvala Allahu.

Nema smetnje da se iskaže radost povodom nečijeg konvertiranja u islam

137. Da li je dozvoljeno da se povodom prelaska na islam jednog idolopoklonika okupimo na mjestu na kojem on radi (sa drugim idolopoklonicima), što bi bila metoda njihovog pridobijanja i ulaska u islam?

Odgovor: Nema smetnje za iskazivanje radosti i veselja pred nevjernikom koji je prešao na islam, pod uvjetom da se to ne uzme za praznik koji će se stalno ponavljati (godišnjica). U islamu nema praznika osim tri: Kurban-bajrama, Ramazanskog bajrama i sedmičnog praznika, a on je petak.

Nema smetnje, također, da se hranom počasti čovjek koji je prešao na islam kako bi se njegovo srce još više pridobilo, ali to ne treba obilježavati kao praznik koji se ponavlja svake godine. Ovakav postupak smatra se pridobijanjem za islam.

Da li je dozvoljeno kršćanima čestitati njihove praznike?

138. Da li je dozvoljeno kršćanima čestitati njihove praznike?

Odgovor: Prije svega, napominjem da kršćane ne treba zvati nikako drugačije do kršćanima, što je nažalost prisutno danas u svijetu, pa ih neki zovu mesihijun – isusovci itd. Isa, a.s., sin Merjemin, obradovao je Benu Israil dolaskom Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže: **“A kada Isa, sin Merjemin, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed.’”** (Es-Saff, 6) Ako oni ne vjeruju u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, ne vjeruju ni u Isaa, jer odbijaju njegovu radosnu vijest s kojom im je došao. Zato ih zovemo onako kako ih je Allah nazvao u Svojoj Knjizi, kao i Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u svome sunnetu, te onako kako su ih nazivali muslimanski učenjaci, tj. zovemo ih kršćanima, i za njih ne treba upotrebljavati druge termine i izraze.

Međutim, oni govore da ih je Isa, sin Merjemin, obradovao dolaskom poslanika koji se zove Ahmed, a ovaj koji je došao zove se Muhammed, a mi čekamo Ahmeda. Tvrde, dakle, da Isa nije donio radosnu vijest o dolasku Muhammeda. Kako im odgovoriti na ovo? Odgovor glasi: Allah, dž.š., rekao je: **“A kada im je on došao sa jasnim dokazima”**, tj. glagol “došao“ je u prošlom vremenu i ukazuje da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, već došao, pa da li im je došao iko drugi poslije Isaa, osim Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem? Ne, nikako. Prema ovome, njihova je dužnost vjerovati u posljednjeg Božijeg poslanika, jednako kao što vjeruju u Isaa, sina Merjeminog: **“Poslanik vjeruje u ono što mu je objavljeno od njegovog Gospodara, a i vjernici. Svi vjeruju u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike”** (El-Bekare, 285). Zato je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: **“Ko posvjedoči da nema drugog istinskog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik i da je Isa Allahov rob i poslanik...”**¹ Dakle, naše vjerovanje ne može biti upotpunjeno ako ne budemo vjerovali u Isaa, a.s., kao Allahovog roba i poslanika. Mi ne govorimo kao kršćani, da je on Allahov sin, niti

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Ubade b. Es-Samita, r.a., br. 3435, Fethul-bari, 6/546; Knjiga o vjerovjesničkim izrekama, Poglavlje, 47. Bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 28; Knjiga o vjerovanju, Poglavlje 10.

da je bog. Ne govorimo kao židovi koji kažu da je on lažov i koji negiraju njegovo poslanstvo. Mi kažemo: Isa je uistinu poslan svome narodu, a njegov vjerovjeron i vjerovjeroni drugih vjerovjesnika derogirani su Muhammedovim, sallallahu alejhi ve sellem, šerijatom.

- Prema konsenzusu učenjaka, čestitanje praznika židovima ili kršćanima je zabranjeno, kao što to spominje Ibn Kajjim el-Dževzije u svojoj knjizi “Propisi o zimmijama“. On kaže: “Čestitanje na znamenjima nevjerstva, koja su specifična zato nevjerstvo, je zabranjeno, prema saglasnosti učenjaka. Naprimjer, da im se čestitaju njihovi praznici i njihov post riječima: Neka ti je sretan praznik, ili čestitam ti ovaj praznik i sl. Ako i kažemo da ovaj postupak nije nevjerstvo, onda sigurno spada u zabranjene stvari. Onaj ko im čestita ove praznike, isto je kao da im čestita njihovo klanjanje krstu. To je veći grijeh kod Allaha i izaziva veći prezir od čestitanja na pijenju alkohola, ubistvu nedužnoga, činjenju bluda i sl. Mnogi ljudi koji ne znaju mnogo o vjeri, prakticiraju ovakva čestitanja, ne znajući kolika je pogubnost onoga što čine. Allah najbolje zna.”

Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj Knjizi nazvao je kršćane i židove kafirima, tj. nevjernicima

139. U jednom od evropskih mesdžida u toku svog predavanja, jedan vaiz je rekao da židove i kršćane nije dozvoljeno proglašavati i nazivati nevjernicima. Vi znate, Allah vas sačuvao, da je znanje onih koji dolaze u džamije u Evropi veoma skromno i oskudno. Mi se bojimo se da bi se ovaj govor mogao proširiti, pa od vas tražimo pojašnjenje ovog pitanja.

Odgovor: Govor ovog čovjek je zabluda, ili čak riječi nevjerstva, jer je Allah u Svojoj Knjizi proglasio židove i kršćane nevjernicima. On kaže: “Jevreji govore: ‘Uzejr je Allahov sin’, a kršćani kažu: ‘Mesih je Allahov sin.’ To su riječi njihove, iz usta njihovih, oponašaju riječi nevjernika prijašnjih – ubio ih Allah. Kuda se odmeću?” Oni, pored Allaha, bogovima smatraju svećenike svoje, i monahe svoje, i Mesiha, sina Merjemina. A naredeno im je da samo jednom Bogu ibadet čine – nema boga osim Njega. On je vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju.” (Et-Tevbe, 30-31) Ovo ukazuje da su oni idolopoklonici.

Uzvišeni Allah u drugim ajetima pojašnjava jasnoću i nedvojbenu njihovog nevjerstva.

On kaže: **“Nevjernici su oni koji kažu da je Allah Mesih, sin Merjemin.”** (El-Maide, 19) Uzvišeni kaže: **“Nevjernici su oni koji kažu da je Allah treći od trojice.”** (El-Maide, 73) Uzvišeni kaže: **“Prokleti su nevjernici od sinova Israilovih jezikom Davuda i Isaa, sina Merjeminog.”** (El-Maide, 78) Uzvišeni kaže: **“Oni koji ne vjeruju od sljedbenika Knjige i idolopoklonika u vatri su Džehennema.”** (El-Bejjine, 6)

Ajeti i hadisi na ovu temu su mnogobrojni.

Ko poriče nevjerstvo židova i kršćana koji ne vjeruju u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, i u laž ga utjeruju, utjeruju u laž i Allaha, dž.š. To je bez sumnje nevjerstvo, a ko sumnja u nevjerstvo židova i kršćana, nema sumnje da je i on sam nevjernik.

Neka je slava Allahu!!!

- Kako ovaj čovjek sebi može dozvoliti da kaže da ih nije dozvoljeno nazivati nevjernicima, iako oni govore da je Allah treći od trojice?

- Kako sebi ne može priuštiti da ih proglasi nevjernicima, a oni govore da je Mesija Allahov sin, te da je Allahova ruka stisnuta i govore: **“Allah je siromašan, a mi smo bogati”**?

- Kako nije zadovoljan da kršćani i židovi budu proglašeni nevjernicima, kada oni svog Gospodara opisuju ružnim epitetima koji su u suštini mahane, vrijeđanje i psovanje?

Ja pozivam ovoga čovjeka da se pokaje Allahu, dž.š., i podsjećam ga na riječi Uzvišenog: **“Oni bi voljeli da ti popustiš, pa da i oni popuste”** (El-Kalem, 9). Ne treba se nagađati sa njima oko njihovog nevjerstva, već treba svakom pojasniti da su oni nevjernici i stanovnici Vatre, jer je Vjerovjesnik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao **“Tako mi Onoga u čijoj je ruci Muhammedova duša, neće za mene čuti niko od ovoga ummeta (tj. ummeta poziva koji obuhvata sve ljude), bio on židov ili kršćanin, a zatim umre ne vjerujući u ono s čime sam poslan, a da neće biti stanovnik Vatre.”**¹

1 Muslim, br. 153, od Ebu Hurejre, r.a., Knjiga o vjerovanju, Poglavlje 70.

Čovjek koji je izrekao ove riječi treba da se pokaje za izgovoreno, te da javno obznani da su kršćani i židovi nevjernici, da su stanovnici Vatre i da im je dužnost slijediti Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, čiji je dolazak najavio Isa, a.s., a kojeg kršćani i židovi poznaju vrlo dobro, čak bolje nego i vlastite sinove.² Uzvišeni kaže: **“...onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji u njega budu vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli.”** (El-E’araf, 157)

Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, je radosna vijest koju je nagovijestio Isa, a.s., sin Merjemin. Isa, a.s., je o njemu rekao kao što Uzvišeni Gospodar kaže: **“A kada Isa, sin Merjemin, reče: ‘O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći’, i kada im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: ‘Ovo je prava vradžbina’“** (Es-Saff, 6).

Kada im je donosilac radosnih vijesti o dolasku Ahmeda došao sa jasnim dokazima, rekli su da je to jasna vradžbina. Ovim odbacujemo tvrdnje kršćana koji kažu da je onaj čiji je dolazak najavio Isa, Ahmed, a ne Muhammed. Allah je rekao: **“Kada im je došao sa jasnim dokazima“**, a poslije Isaa im nije došao niko, osim Muhammeda. Muhammed je Ahmed, ali je Allah nadahnuo Isaa da Muhammeda nazove Ahmedom, jer ime Ahmed označava superlativ od riječi “hamd” (zahvala). Zato on, sallallahu alejhi ve sellem, najviše od svih hvali Allaha, i on je čovjek čije su osobine posebno pohvaljene. Dakle, Muhammed, sallallahu alejhi ve sellem, najviše hvali Allaha, a isto tako, on između svih drugih ljudi najviše zaslužuje da bude hvaljen. On je Hamid (onaj koji zahvaljuje), Mahmud (hvaljeni) u najboljem obliku hvale koja na njega ukazuje, a ona je Ahmed.

2 Rekao je Uzvišeni Allah: “Oni kojima smo Knjigu dali poznaju Poslanika kao što poznaju sinove svoje; oni koji su sebe upropastili, pa – oni neće vjerovati” (El-En’am, 20). (op. red.)

Isto tako kažem: Ko god tvrdi da na Zemlji postoji vjera koju će Allah prihvatiti mimo islama, nevjernik je i nema sumnje u njegovo nevjerstvo. Uzvišeni Allah kaže: **“Ko traži drugu vjeru mimo islama, ona od njega neće biti prihvaćena i na budućem svijetu će biti od propalih.”** (Ali Imran, 85)

Uzvišeni također kaže: **“Danas sam vam vašu vjeru upotpunio i Svoju blagodat nad vama usavršio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.”** (El-Maide, 3) Također kaže: **“Jedina priznata vjera kod Allaha je islam.”** (Ali Imran, 19)

Prema tome, ponavljam treći put: Onaj ko je izrekao ove riječi dužan je da se pokaje Allahu, dž.š., te da pojasni ljudima da su židovi i kršćani nevjernici, jer za to postoje jasni dokazi. Do njih je došla poslanica kao i jasni dokazi, a oni su uznevjerovali zbog oholosti, inata i prkosa.

Židovi su opisani svojstvom onih na koje se izlila Allahova srdžba. Oni znaju istinu, ali joj se suprotstavljaju. Kršćani su opisani kao zalutali, jer su željeli istinu, ali su je izgubili, tj. zalutali su. Sada su svi saznali za istinu i spoznali je, ali joj se suprotstavljaju i time zaslužuju Allahovu srdžbu.

Ja pozivam židove i kršćane da povjeruju u Allaha i sve Njegove poslanike, te da slijede Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem, jer im je to naređeno u njihovim knjigama, kao što kaže Allah, dž.š.: **“I dosudi nam dobro na ovom svijetu, i na onom svijetu – mi se, uistinu, vraćamo Tebi!”** – **“Kaznom Svojom Ja kažnjavam koga hoću”** – reče On – **“a milost Moja obuhvata sve; dat ću je onima koji se budu grijeha klonili i zekat davali, i onima koji u dokaze Naše budu vjerovali... Onima koji će slijediti Poslanika, vjerovjesnika, koji neće znati ni čitati ni pisati, kojeg oni kod sebe, u Tevratu i Indžilu, zapisana nalaze, koji će od njih tražiti da čine dobra djela, a od odvratnih odvrćati ih, koji će im lijepa jela dozvoliti, a ružna im zabraniti, koji će ih tereta i teškoća koje su oni imali osloboditi. Zato će oni koji u njega budu vjerovali, koji ga budu podržavali i pomagali i svjetlo po njemu poslano slijedili – postići ono što budu željeli. Reci: O ljudi, ja sam svima vama Allahov Poslanik, Njegova vlast je i na nebesima i na Zemlji; nema drugog boga osim Njega, On život i smrt daje, i zato vjerujte u Allaha i Poslanika Njegova, vjerovjesnika, koji**

ne zna čitati i pisati, koji vjeruje u Allaha i riječi Njegove; njega slijedite – da biste bili upućeni!” (El-E’araf, 156-158).

Neka od nagrade uzmu dva udjela, kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: “Trojici pripadaju dvije nagrade: čovjeku koji je bio sljedbenik Knjige (židov ili kršćanin) i vjerovao u svoga vjerovjesnika, pa nakon toga povjerovao i u Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.“¹

U vezi s ovim, pročitao sam i riječi autora knjige “El-Ikna“, u poglavlju koje govori o statusu otpadnika u islamu: “...ili, ne proglašava nevjernicima onoga ko ispovijeda drugu vjeru mimo islama, poput kršćana, ili sumnja u njihovo nevjerstvo, ili smatra ispravnim njihov pravac, nevjernik je.“

Od šejhul-islama se prenosi da je rekao: “Onaj ko je uvjeren da su crkve i sinagoge Allahove kuće, da se Allah u njima obožava i da je ono što židovi i kršćani čine robovanje Allahu i pokornost Njemu i Njegovom poslaniku, ili da On to voli i da je time zadovoljan, ili im pomaže da grade i otvaraju te bogomolje, da održavaju svoju vjeru, te smatra da je to vid približavanja Allahu i pokornosti Njemu, nevjernik je.“

Na drugom mjestu kaže: “Ko smatra da je posjeta zimmija njihovim bogomoljama vid približavanja Allahu, postao je otpadnik.“

Ovo ide u prilog onome što smo spomenuli na početku odgovora, i oko ovog pitanja nema nikakve problematičnosti. Neka nam Uzvišeni Allah bude na pomoći.

Borba protiv munafika nije isto što i borba protiv nevjernika

140. Koji je najbolji način za odupiranje ratu koji se vodi protiv islama od strane nekih muslimanskih potomaka, svejedno bili oni sekularisti ili neki drugi?

Odgovor: Islamskom ummetu obaveza je da se na najbolji način suprotstavi svakom oružju koje se uperi protiv islama, koristeći pritom sredstvo koje je protiv dotičnog oružja i najadekvatnije. Onima koji

1 Dio hadisa koji bilježi Buhari od Ebu Musaa, r.a., br. 97, Fethul-bari, 1/229; Knjiga o znanju, Poglavlje 31. Također, bilježi ga i Muslim od istog prenosioca, br. 154; Knjiga o imanu, Poglavlje 70.

se protiv islama bore svojim idejama i govorom, obaveza je pojasniti neispravnost onoga što zastupaju, i to teoretskim razumskim dokazima baziranim na šerijatu, sve dok im se ne dokaže neispravnost onoga što zastupaju. Oni koji su protiv islama povelili ekonomski rat, obaveza ih je spriječiti, ili im čak zadati kontraudarac, shodno mogućnostima i resursima kojima raspolažemo, i to isto onako kako se oni bore protiv islama, uz obavezno pojašnjenje da je najbolji način održavanja ekonomije uz potpunu pravednost, upravo islamska metoda. Onima koji se bore protiv islama oružjem, i mi se njima moramo suprotstaviti odgovarajućim oružjem. Zato je Uzvišeni rekao: **“O Vjerovjesniče, bori se protiv nevjernika i licemjera, budi rigorozan prema njima, njihovo konačno utočište je Vatra, a ružno li je ono sklonište.”** (Et-Tahrim, 9) Poznato je da borba protiv munafika nije isto što i borba protiv nevjernika. Borba protiv munafika vodi se znanjem i riječima, a borba protiv nevjernika sabljom i oštricom.

Islam je vjera istine

141. Šta časni učenjaci kažu za one koji koriste islam za ostvarenje vlastitih ciljeva?

Odgovor: Kao što je poznato, islam je vjera istine, neka je hvala Allahu. Uzvišeni Allah, Svome Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: **“Mi smo te poslali sa istinom kao donosioca radosnih vijesti i opominjača.”** (El-Bekare, 119) Vjera islam je daleko uzvišenija i časnija od toga da je čovjek učini sredstvom za ostvarenje svojih ličnih prohtjeva i interesa. Svaki onaj čovjek koji tvrdi da pomaže i štiti islam, njegova djela i riječi trebaju se podvrgnuti kur’anskom i sunnetskom ispitu i provjeri, kako bi se očitovalo da li je u tome iskren. Licemjeri govore kako se pridržavaju islama, pa kada ih neko čuje, kaže: “To su pravi vjernici.” Tako Uzvišeni kaže: **“Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: ‘Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!’, i Allah zna da si ti, zaista, Njegov poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci. Oni su svoje zakletve štitom uzeli, pa od Allahova puta odvrću. Ružno je, doista, kako postupaju. To je zato što su vjernici bili, pa nevjernici postali, i onda su im srca zapečaćena, pa ne shvaćaju. Kad ih pogledaš, njihov te izgled ushićuje; a kad progovore, ti slušaš riječi njihove – međutim, oni su kao šuplji**

naslonjeni balvani, i misle da je svaki povik protiv njih. Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj! Allah ih ubio kuda se odmeću!” (El-Munafikun, 1-4) Munafici imaju takav govor i rječitost da, kada ih čovjek čuje, pomisli da su na istini i da ispravno govore. U svakom slučaju, čovjeku nije dozvoljeno koristiti islam za svoje lične ciljeve niti mu je dozvoljeno islam uzeti kao sredstvo za priskrblijvanje dobara i koristi na ovom prolaznom svijetu. Dužan je da se čvrsto drži za uže islama kako bi dobio njegove vrijedne plodove, a to su ponos i vlast na zemlji, prije nagrade na budućem svijetu. Uzvišeni kaže: **“Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah sigurnošću zamijeniti; oni će samo Meni ibadet činiti, i neće druge Meni ravnim smatrati.”** (En-Nur, 55)

Uzvišeni Allah kaže: **“Onome ko čini dobro, bio muškarac ili žena, a vjernik je, Mi ćemo dati da proživi lijep život i doista ćemo ih nagraditi prema boljem što su činili.”** (En-Nahl, 97)

SADRŽAJ

Predgovor izdavača	7
UVOD	9
PRVI DIO	
VAŽNA PRAVILA ZA USPJEH	
ISLAMSKOG BUĐENJA – SAHVE	13
Prvo pravilo:	
PRIDRŽAVANJE KUR’ANA I SUNNETA	16
POVRATAK ALLAHOVOJ KNJIZI	18
POVRATAK POSLANIKOVOM, SALLALLAHU ALEJHI VE SELLEM, SUNNETU	20
Drugo pravilo:	
ZNANJE I PROSVIJEĆENOST	22
Treće pravilo:	
RAZUMIJEVANJE PROPISA	28
Četvrto pravilo:	
MUDROST	30
Peto pravilo:	
MEĐUSOBNA LJUBAV I ZBLIŽAVANJE	39
Šesto pravilo:	
STRPLJENJE I OČEKIVANJE NAGRADE	41
Sedmo pravilo:	
LIJEPO PONAŠANJE	45
Osmo pravilo:	
UKLANJANJE PREPREKA IZMEĐU POZIVAOCA I LJUDI	48

Deveto pravilo:	
UPOTREBA NJEŽNOSTI I BLAGOSTI	49
Deseto pravilo:	
ŠIROKOGRUDNOST OMLADINE U POGLEDU	
RAZILAŽENJA MEĐU UČENJACIMA	50
Jedanaesto pravilo:	
USKLAĐIVANJE EMOCIJA SA RAZUMOM	
I PRAVILIMA ŠERIJATA	55
Dvanaesto pravilo:	
ORGANIZIRANJE POSJETA	
I EKSKURZIJA ZA OMLADINU	56
Trinaesto pravilo:	
VELIKA RAŠIRENOST ZLA NE SMIJE BITI	
RAZLOG GUBITKA NADE	57
Četnaesto pravilo:	
KOMUNIKACIJA SA OSOBAMA NA VLASTI	58
DRUGI DIO	
OBAVEZNOST I VRIJEDNOST POZIVANJA	
U ALLAHOVU VJERU	61
Umjerenost u da'vi	67
Prva krajnost: pretjerivanje i ekstremizam	68
Druga krajnost: Nemarnost i bezrazložna popustljivost	71
Primjeri krajnosti i ekstremizma kod određenih kategorija ljudi	74
Prvi primjer:	74
Drugi primjer:	75
Obaveza je da budemo jedinstveni	
i da se klonimo razjedinjavanja	76
Na koji način riješiti problem nesloge i razjedinjenosti?	78

TREĆI DIO

SMJERNICE OMLADINI ISLAMSKOG

BUĐENJA PITANJA I ODGOVORI	81
PRVA OBLAST	83
ŠERIJATSKI STATUS POZIVANJA U ALLAHOVU VJERU	83
Šerijatski status pozivanja u Allahovu vjeru	83
Razlika između učenjaka (alima) i islamskog pozivaoca (daije)	84
“Prenesite od mene, pa makar i jedan ajet”	85
Primjer vjernika u međusobnoj ljubavi	85
Slabe i nevjerodostojne predaje nije dozvoljeno pripisivati Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem	86
Početicima u prakticiranju islama obaveza je da ne žure u pozivanju drugih u vjeru, nego trebaju sačekati određeni period	86
Prioritetno je prvo pozivati u tevhid	87
Dozvoljeno je boraviti među nezalicama i pozivati ih u Allahovu vjeru	87
DRUGA OBLAST	89
OSOBINE KOJE BI TREBALE KRASITI POZIVAOCA U ALLAHOVU VJERU I POJAŠNJENJE ŠTA MU JE SVE POTREBNO PRILIKOM DA’VE	89
Praksa i osobine kojima se treba okтити pozivalac u Allahovu vjeru	89
Prva etapa:	92
Druga etapa:	93
Treća etapa:	93
Islamski pozivalac mora biti svestrano obrazovan	97
Vjernik treba biti iskren prema Allahu, dž.š.	98

Islamski pozivalac mora biti uzor drugima	99
Dužnost je naređivati dobro i odvraćati od zla	100
Obaveza skromnosti u korist dostavljanja istine	101
Utjecaj licemjerstva i pretvaranja (nifaka i rijaluka) na islamskog misionara	101
Utjecaj noćnog namaza na islamskog misionara	102
Propis slušanja islamskih pjesama (ilahija i kasida)	103
Islamskom pozivaocu nije dozvoljeno gledati programe u kojima ima muzike ili razgolićenih žena	104
Najbolje čemu čovjek može posvetiti pažnju jeste Allahova, dž.š., Knjiga	104
Smatram da čovjek treba objediniti dva dobra	105
 TREĆA OBLAST	 106
POZIVANJE U ALLAHOVU VJERU	
I TRAŽENJE ZNANJA	106
Traženje znanja ili pozivanje u Allahovu vjeru?	106
Nije dozvoljeno čovjeku da bez znanja govori o Allahovoj vjeri	107
Stjecanje znanja, islamsko misionarstvo, džihad na Allahovom putu – čemu dati prednost?	108
Pozivanje u islam je obaveza	110
Nema oprečnosti između traganja za znanjem i pozivanja u Allahovu vjeru	112
Pomanjkanje znanja i strah od popularnosti ne smiju biti izgovor za zanemarivanje obaveze pozivanja drugih u islam	113
Posvećivanje pažnje pamćenju Kur’ana i hadisa koji govore o propisima	114
Sljedbenik određenog mezheba ne smije se usprotiviti šerijatskom dokazu kada mu se predoči	115
Audio-kasete su jedno od sredstava za stjecanje znanja	115

Obaveza je prihvatati informacije i obavijesti o stvarima gajba (nevidljivog i osjetilima nedokučivog svijeta) onakvima kako su navedene u šerijatskim tekstovima	116
Da li je dozvoljeno učiti vjeru samo iz knjiga?	118
Koji su najbolji načini stjecanja šerijatskog znanja?	118
Knjige u kojima se nalaze određene akidetske greške nije dozvoljeno čitati, osim čovjeku širokog i opsežnog znanja, koji će znati prepoznati šta je u njima ispravno, a šta pogrešno	119
ČETVRTA OBLAST	121
SREDSTVA, METODE I NAČINI POZIVANJA U ALLAHOVU VJERU	121
Područja na kojima se može djelovati s ciljem pozivanja ljudi u vjeru	125
Uzroci postizanja uspjeha u pozivanju u Allahovu vjeru	126
Sredstva trebaju biti u skladu sa ciljevima	128
Prvo Kur'an i sunnet, a zatim bilo koje dozvoljeno sredstvo	129
Pozivalac u vjeru dužan je upotrijebiti najkorisnije sredstvo	130
“I na putu svog Gospodara mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima se na najljepši način raspravljaj!”	131
Šerijatski status pozivanja putem savremenih sredstava informiranja	132
Smatram da su audio-kasete islamskog sadržaja veoma važne	133
Da li je edukacija u školama vid poziva u Allahovu vjeru?	134
U diskusiji i razmjeni mišljenja nema ništa loše ukoliko je cilj doći do Istine	134
Islamski pozivalac dužan je pozivati u Allahovu vjeru na način koji donosi najveću korist	135
Dozvoljeno je posjetiti grješnike u njihovim kućama, ukoliko u tome ima koristi	136
Boravak na mjestima u kojima se čine razni grijesi	137

Da li su oni koji čine grijehе i nepokornost nevjernici ili vjernici?	137
Držanje govora na kaburima prilikom dženaze nije utemeljena stvar	138
Pozivanje u Allahovu vjeru bez znanja neće biti ispravno	139
Nijekanje povoda je oblik neuračunljivosti i neznanja o vjeri	140
PETA OBLAST	141
LJETNA DRUŽENJA I SEMINARI, IZLETI I PUTOVANJA, PROPISI O GLUMI I ILAHIJAMA	141
Savjet organizatorima ljetnih druženja i seminara	147
Ljudima toplo preporučujem da svojoj djeci omoguće boravak na ljetnim druženjima i seminarima islamskog karaktera	147
Propis glume i izvođenja skečeva i pozorišnih predstava	148
Propis glumljenja ashaba i tabiina	148
Izvođenje islamskih pjesama, tzv. ilahija	149
Propis ilahija koje se izvode uz def	149
ŠESTA OBLAST	150
ODNOS POZIVALACA U ALLAHOVU VJERU PREMA RAŠIRENOSTI GRIJEHA I LOŠIH DJELA	150
Kakav stav treba imati musliman prema grijesima koji su se raširili u islamskim zemljama?	151
Nema oprečnosti između ova dva hadisa	154
Povod tome može biti upotreba mudrosti	155
Najprije je potrebno prezentirati islam	156
Propis onoga što nije spomenuto u Kur'anu	157
Tvoja je obaveza napustiti taj posao	159
Ovo predstavlja oprečnost, pomanjkanje razuma i zabludu u vjeri	159

SEDMA OBLAST	160
POZIVANJE ČLANOVA PORODICE, RODBINE, KOMŠIJA I OSTALIH U ALLAHOVU VJERU	160
Kako objediniti negiranje zla, održavanje rodbinskih veza i pozivanje ka Allahu	160
Prvo smo dužni popraviti sebe	160
Čovjek je dužan da poziva one koji su mu najbliži	161
Obaveza je pozivaocu da djeluje i poziva ka Allahu, makar ga ljudi i ismijavali	162
Obaveza ti je da pozivaš ka Allahu i da pri tome ne gubiš nadu	163
Moj stariji brat me ismijava zbog toga što se pridržavam vjere	164
Pozivalac ka Allahu isključivo želi svoju braću učiniti boljima	164
Otac je dužan da svoju djecu poziva na najljepši način	166
Nije dozvoljeno odlaziti od kuće i pozivati druge u Allahovu vjeru, a zapostavljati članove uže porodice	167
Dužan si opominjati i upućivati savjet komšiji koji ne dolazi na zajednički namaz u džamiju	168
 OSMA OBLAST	 169
O RAZILAŽENJU MEĐU ISLAMSKIM UČENJACIMA I O POTVARANJU I OMALOVAŽAVANJU ULEME	169
Koji su to temelji na koje se oslanja ehli-sunnet vel-džemat u pitanjima oko kojih postoji razilaženje?	169
Razilaženje u mišljenjima je prisutno, makar pitanja u kojima ima razilaženja bila valorizirana	171
Pitanja vezana za akidu – islamsku vjersku doktrinu, veoma su bitna	172

Tri razloga za suzdržanost islamskog pravnika u izdavanju određene fetve	173
Ove riječi su isuviše općenite	174
Pozivaocima u islam nije dozvoljeno da jedni druge izbjegavaju	175
Nije dozvoljeno vrijeđati učenjaka koji se suprotstavi ostalim učenjacima u određenom pitanju, ukoliko za to ima valjan dokaz	176
Ako se budete oko nečega sporili, odluku o tome preпустите Allahu i Poslaniku	176
Razilaženje omladine koja se pridržava vjere vodi slabljenju snage kojom se postiže dosljednost u slijeđenju vjere i usmjerenost ka Allahu, dž.š.	177
Zašto razilaženje i podvajanje među omladinom?	181
Stjecateljima znanja nije dozvoljeno međusobno klevetanje	181
Molim Allaha da pomogne učenjake zbog nepravde koju im nanose jezici neuračunljivih	183
Nije dozvoljeno optuživati i sumnjičiti dobre ljude	184
 DEVETA OBLAST	185
ULOGA ŽENE U ŠIRENJU ALLAHOVE VJERE	185
Važnost ženine uloge u popravljaju stanja jednog društva	187
Faktori koji pomažu u osposobljavanju žene za preuzimanje ove uloge	187
Primjeri Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, mudrosti u pozivanju drugih u Allahovu vjeru	189
Ono što je šerijatski potvrđeno za muškarce, potvrđeno je i za žene	197
Potrebno je da gledaš na korist	198
Kako će žena pozivati pripadnice istog spola?	199

DESETA OBLAST	199
ISLAMSKO BUĐENJE	
I ISLAMSKI POKRETI I DŽEMATI	199
Značenje sintagme "islamsko buđenje"	199
Potrebno je uložiti maksimalan trud za učvršćenje "islamskog buđenja"	200
U Kur'anu i sunnetu ne postoje navodi koji dozvoljavaju više zajednica i partija	202
Mnogobrojnost džemata je pojava koja ukazuje na bolest	203
Muslimanu nije dozvoljeno da vrijeđa i omalovažava svoga brata	204
Kakav stav treba zauzeti musliman spram pojave mnoštva džemata i razilaženja koje je prisutno među njima?	204
Svi džemati i islamski pokreti obavezni su ujediniti se	206
Ummet se ne smije dijeliti riječima: ovo je ihvanija, ovo tebligija, ovo selefija	208
Obavezno je da se sve stranke ujedine i budu jedno tijelo, a ne da ummet bude podijeljen	208
Nije dozvoljeno čovjeku da se obavezuje s dvije prisege	208
Svaki islamski pokret ima neprijatelje koji se bore protiv njega	209
To je posljedica neodgovornog ponašanja pojedinaca koji se pripisuju pokretu islamskog buđenja	209
Ima onih koji pozivaju ka Allahu i u svojoj vanjštini izgledaju ispravno, ali koriste metode suprotne metodama Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem	210
Džemat poznatiji kao "Et-Tebliğ" igra veliku ulogu u popravljanju stanja čitavog čovječanstva	211
Ja sam protiv onih koji kritiziraju ovaj džemat	213

Tačno preciziranje broja dana koje će neko provesti u pozivanju u Allahovu vjeru nema nikakve osnove u sunnetu	214
Organiziranje ciljanih obilazaka (džamija) nema osnove u sunnetu	215
Šura – međusobno dogovaranje je svojstvo vjernika	215
Ibadeti su šerijatom tačno precizirani	216
To su lijepi i pohvalni principi, ali oni sami po sebi nisu potpuni niti dovoljni	217
Šest osobina u koje poziva džemat Et-Teblig itekako su nepotpune, a ograničavanje samo na njih predstavlja veliki nemar	218
Ovakvo tumačenje riječi la ilahe illallah nije ispravno	220
Zajednička dova nema osnove u sunnetu	222
Sedmični itikaf je novotarija	222
Kerameti se dešavaju iskrenim i bogobožnim vjernicima, tj. Allahovim šticećenicima	223
Kako da pozivanje u Allahovu vjeru bude uspješno bez ispravnog znanja?	224
Obaveza nam je prihvatiti jednu stranku	224
Status štrajka u islamu	225
Da li je dozvoljeno suprotstaviti se državnom sistemu?	226
Okupljanje je jedna vrsta pritiska	227
JEDANAESTA OBLAST	228
POZIVANJE U ALLAHOVU VJERU U PODRUČJIMA GDJE SU MUSLIMANI	
MANJINSKO STANOVNIŠTVO	228
Obraćam se svojoj braći, islamskoj omladini, koja se trudi i radi na polju širenja Allahove vjere i kažem sljedeće:	228
Imenovanje vođe donosi sljedeće koristi:	238

Muslimanima je obaveza da u društvima u kojima su manjina imaju svog predvodnika	239
Situacije u kojima se treba obraćati spomenutom emiru, tj. predvodniku	241
Propis izvođenja pozorišnih predstava i ilahija u džamiji koja je u sklopu islamskog centra	241
Propis o prisutnosti muškaraca i žena u istoj prostoriji, uz napomenu da muškarci imaju svoje posebno mjesto, a žene svoje, tj. da ne sjede izmiješano	243
Propis o ženi koja primi islam, a njen muž je još uvijek nevjernik	244
Propis o prisustvu našminkanih žena u islamskim centrima	246
Nevjernika nije dozvoljeno zvati bratom	248
Posjeta nevjerničkim državama u kojima žive muslimanske manjine	248
Propis obavljanja hadždža i ‘umre za ženu koja je primila islam i nema mahrema	249
Propis poklanjanja prijevoda tumačenja Kur’ana nemuslimanima	250
Kako i na koji način sarađivati sa kršćanima u područjima gdje su muslimani u manjini	251
Razlike između sunnija i šiija	253
 DVANAESTA OBLAST	256
POZIVANJE NEVJERNIKA U ALLAHOVU VJERU	256
Šerijatski status putovanja u nevjerničke zemlje	256
Šerijatski status putovanja u nevjerničke države s ciljem učenja engleskog jezika i poziva nevjernika u islam	257
Koji su temelji i principi na kojima se gradi aktivnost pozivanja nevjernika u islam?	258
Nevjernika pozivamo na način da se baziramo na pojašnjenje ništavnosti njegovog vjerovanja	261

Pozivanje sluškinje u islam je obaveza	262
Nemojte im praviti mjesta za prolaz kada vas susretnu	263
Šerijatski status organiziranja dijaloga i diskusija među vjerama	264
Nema smetnje da se iskaže radost povodom nečijeg konvertiranja u islam	265
Da li je dozvoljeno kršćanima čestitati njihove praznike?	266
Uzvišeni Allah u Svojoj časnoj Knjizi nazvao je kršćane i židove kafirima, tj. nevjernicima	267
Borba protiv munafika nije isto što i borba protiv nevjernika	271
Islam je vjera istine	272

يوزع مجاناً